39
LACİVERT
KİTAPLAR

Jean Baudrillard

Cool Anılar

I-II (1980-1990)

Fransızca'dan Çeviren: Ayşegül Sönmezay

Lacivert Kitaplar

AYRINTI

2. BASIM

COOL ANILAR I-II • Jean Baudrillard

476

JEAN BAUDRILLARD

1929 yılında Reims'de doğan Baudrillard, meslek yaşamında ilk önce Almanca öğretmenliği yapmış ve 1966 yılında Nanterre Üniversitesi'nde Henri Lefebvre ile çalışmaya başlamıştır. Bertolt Brecht'in şiirlerini, Peter Weiss'ın tiyatro oyunlarını ve Wilhelm E. Mühiman'ın "Üçüncü Dünya'nın Devrimci Cennetleri"ni çevirmiş olan yazar, ders ve konferans vermek için başta ABD ve Japonya olmak üzere dünyanın pek çok ülkesine gitmiştir. Nanterre Üniversitesi'nde sosyoloji dersleri veren Baudrillard, yirmi yıldan uzun bir süre başasistan olarak kalmış, "profesörlük" unvanını ancak 1990 yılında alabilmiştir.

Günümüz düşün dünyasının en "çarpıcı" isimlerinden olan Baudrillard, kitaplarında esas olarak simülasyon, yığınların zihniyeti, "öteki" baştan çıkarma gibi konuları ele almıştır. Üretimin, rasyonel bir etkinlik olmadığını ileri sürmüş; tüketicinin, reklam vb yollarla aldatılmasını göz boyayıcı bir oyun ve hem üretimi hem de tüketicinin isteğini tehdit eden bir öğe olarak yorumlamıştır.

"Körfez Savaşı" sırasında Fransız televizyonunda görüşlerine en çok başvurulan düşünür olmuş, kitle iletişim araçlarında bir "star" haline gelmiştir.

İtalya, Meksika, Brezilya ve Japonya gibi ülkelerde yapıtlarının büyük bir bölümü çevrilmiştir. Türkçedeki ilk kitabı *Metinler ve Söyleşiler*, (G.S. Fakültesi Yay., 1988), çeşitli yapıtlarından alınmış metinlerin çevirisidir.

Başlıca yapıtları şunlardır: *Le Système des Objets*, 1968/*Nesneler Sistemi*, Çev. Oğuz Adanır, Aslı Karamollaoğlu, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2010; *La Société de Consommation*, 1970/*Tüketim Toplumu*, Çev. Hazal Deliceçaylı-Ferda Keskin, Ayrıntı Yayınları, 1997; *Pour une Critique de l'Économie Politique du Signe* (Göstergenin Ekonomi Politiğine Eleştirel Bir Bakış), 1972; *Le Miroir de la Production*, 1973/*Üretimin Aynası*, Çev. Oğuz Adanır, Dokuz Eylül Yayınları, 1998; *L'Échange Symbolique et la Mort* (Simgesel Değişim ve Ölüm), 1976; *Oublier Foucault*, 1977/*Foucault'yu Unutmak*, Çev. Oğuz Adanır, Dokuz Eylül Yayınları, 1998; L'effet Beaubourg (Beaubourg Olayı), 1977; *A l'Ombre des Majorités Silencieuses*, 1978/*Sessiz Yığınların Gölgesinde ya da Toplumsalın Sonu*, Çev. Oğuz Adanır, Ayrıntı Yayınları, 1991; *Le P.C. ou les Paradis Artificiels du Politique* (Komünist Partisi ya da Politikanın Sahte Cennetleri), 1978; *De la Séduction*, 1981/*Baştan Çıkarma Üzerine*, Çev. Ayşegül Sönmezay, Ayrıntı Yayınları, 2001; *Simulacres et Simulation*, 1981/*Simülakrlar ve Simülasyon*, Çev. Oğuz Adanır, Dokuz Eylül Yayınları, 1998; *Les Stratégies fatales* (Ölümcül Stratejiler), 1983; *La Gauche Divine* (İlahi Sol), 1984; *Amérique*, 1986/*Amerika*, Çev. Yaşar Avunç, Ayrıntı Yayınları 1996; *L'autre par lui-même* (Kendi Ağzından Başkası), 1987; *La Transparence du Mal*, 1990/*Kötülüğün Şeffaflığı-Aşırı Fenomenler Üzerine Bir Deneme*, Çev. Işık Ergüden, Ayrıntı Yayınları, 1995; *La guerre du Golf n'a pas eu lieu* (Körfez Savaşı Olmadı), 1991; *L'illusion de la fin* (Son Yanılsaması), 1992; *Le crime parfait*, 1994/*Kusursuz Cinayet*, Çev. Necmettin Sevil, Ayrıntı Yayınları, 1998; *Cool Memories I-II, 1990/Cool Anılar I-II*, Çev. Ayşegül Sönmezay, Ayrıntı Yayınları, 1999.

Bu kitaplardan *De la séduction* (Baştan Çıkarma Üzerine) ve *Cool Memories* III, yayınevimiz programına alınmıştır.

Ayrıntı: 249
Lacivert Kitaplar Dizisi: 39

Cool Anılar I-II
1980-1990
Jean Baudrillard

Kitabın Özgün Adı
Cool Memories, I et II, 1980-1990

Fransızca'dan Çeviren
Ayşegül Sönmezay

Yayına Hazırlayan
Nami Başer

Düzelti
Ceren Ataer

Éditions Galilée/1990
basımından çevrilmiştir.

© Éditions Galilée

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak İllüstrasyonu
Sevinç Altan

Kapak Tasarımı
Gökçe Alper

Dizgi
Esin Tapan Yetiş

Baskı
Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No.:244 Topkapı/İstanbul
Tel.: (0212) 612 31 85
Sertifika No.: 12156

Birinci Basım 1999
İkinci Basım 2014

Baskı Adedi 2000

ISBN 978-975-539-800-6
Sertifika No: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım Tic. San. ve Ltd. Şti.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No.: 3 Cağaloğlu - İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

Jean Baudrillard

Cool Anılar I-II

1980-1990

LACİVERT SERİSİ

İŞ İŞTEN GEÇTİKTEN SONRA VERİLEN SÖZLER
Darian Leader

SEVGİNİN HALLERİ
Stephanie Dowrick

ÖPÜŞME
Metafizikten Erotiğe
Adrianne Blue

KAHKAHA BENDEN YANA
Sören Kierkegaard

ARİSTOS
Yaşam Üzerine Notlar
John Fowles

SALOME
Yaşamı ve Yapıtları
Angela Livingstone

BAŞTAN ÇIKARMA ÜZERİNE
Jean Baudrillard

BENİ AYAKTA GÖMÜN
Çingeneler ve Yolculukları
Isabel Fonseca

GECE
Gece Hayatı, Gecenin Dili, Uyku ve Rüyalar
A. Alvares

COOL
Bir Tavrın Anatomisi
Dick Pountain & David Robins

COOL ANILAR III - IV (1990-2000)
Jean Baudrillard

KENDİNİ ALDATMA
Herbert Fingarette

GÖĞÜ DELEN ADAM
Papalagi

ŞÖHRET
Chris Rojek

KÖTÜLÜĞÜN ŞEFFAFLIĞI
Aşırı Fenomenler Üzerine Bir Deneme
Jean Baudrillard

APTALLIK ANSİKLOPEDİSİ
Matthijs van Boxsel

ÖPÜŞME, GIDIKLANMA VE SIKILMA ÜZERİNE
Hayatın Didiklenmemiş Yanlarına Dair Psikanalitik Denemeler
Adam Phillips

KARŞILIKSIZ AŞK
Kovalamak ve Kovalanmak Üzerine
Gregory Dart

BİR ÇİFT SÖZ
Julian Barnes

İMKÂNSIZ TAKAS
Jean Baudrillard

COOL ANILAR V (2000-2004)
Jean Baudrillard

MASUMİYETİN AYARTICILIĞI
Pascal Bruckner

SON MEKTUP
Bir Aşk Hikâyesi
André Gorz

DİKİZLEME GÜNLÜĞÜ
Hal Niedzviecki

BEN ÖZELİM
Hal Niedzviecki

KORKULACAK BİR ŞEY YOK
Julian Barnes

ÖMÜR BOYU ESENLİK
Mutluluk Ödevi Üzerine Bir Deneme
Pascal Bruckner

GÜNAH KEÇİSİ
Charlie Campbell

DİVANIMDAKİ ERKEKLER
Dr. Brandy Engler & David Rensin

AŞK ÜZERİNE BİR DİYALOG
Eve Kosofsky Sedgwick

Cool Anılar I-II
1980-1985

Ekim 1980

*The first day of the rest of your life**

* İng. Hayatının geri kalan bölümünün ilk günü. (ç.n.)

Çöllerin ve Kaliforniya'nın göz kamaştırıcılığının ilk şoku çoktan etkisini kaybetti oysa –aslına bakılırsa, dünyada daha güzel başka bir şey var mı? Gerçeğe uygun düşmez bu. O halde, once in my life,* asla göremeyeceğim o en güzel yeri görmüş olduğumu aklımdan çıkarmamalıyım. Güzelliğiyle beni şaşırtan, kaybettiğimde derinden yaralayan kadınla tanışmış olduğumu da aklımdan çıkarmamam gerek. Beni bu kadar etkileyecek başka bir olayın daha gerçekleşmesi de pek muhtemel değil –nasılsa, olayın tazeliği, saflığı kaybolup gidecekti. Yazabileceğim en iyi kitabı ya da en iyi iki kitabı yazmış olduğumu düşünmek de bir o kadar gerçeğe uygun. Bu böyle, ay-

* İng. Hayatımda bir kez. (ç.n.)

nen böyle; oysa, tersine çevrilemeyecek böylesi bir olguyu, ikinci bir ilhamın bozması tamamen ihtimal dışı.

İşte tam bu noktada yaşamın kalan bölümü başlıyor.

Ancak kalan bu bölüm, size fazladan verilmiş olandır ve herhangi bir şeyin kaderin sonraki bölümüne yakışır bir zarafetle ya da sıkıntıyla akıp gitmesine izin vermek belli bir çekim alanı yaratır ve özel bir özgürlük duygusu verir.

Yarının değil de bir sonraki günün, yaşamın kalan bölümünün ilk günü olduğunu söylemek elbette mümkün; ne bu yüz ne de bu manzara ama bir sonraki. 13'üncünün yine ilk ve hep tek olması işte böyle olur.*

Dünyanın düzeni her zaman haklıdır –Tanrı'nın yargısı böyle. Çünkü Tanrı gitti ama yargısını bıraktı geriye; aynı Chester'ın kedisinin, ardında kendi gülümsemesini bırakmış olması gibi.

Melankolinin yapmacıklığı, yaşama sevincininkine eşittir –kim yaşamaktan mutlu ki? Canlı varlıklar da nesneler gibi doğal olarak bitkin düşmüşlerdir ve yalnızca, insanüstü bir çabayla mutluymuş gibi görünebilirler; mutlulukta da büyük bir yapmacıklık girer devreye. Ama bu yapmacıklık, nesnelerin kapanımına** uygundur daha çok.

Diyalektiğe özlem duyuluyor; örnekleri, Benjamin ve Adorno. En ince diyalektik bile, her zaman özlemde son buluyor. Öte yandan ve çok daha derin bir şekilde (Benjamin ve Adorno'da da) sistemde belli bir *melankoli* var; hem hiç iyileşmeyecek hem de diyalektiğe karşı bağışıklığı olan bir melankoli bu. Bugün saydamlıkları alaycılığa kaçan şekillerde üste çıkan da o.

* Gérard de Nerval'in "Artemis" adlı şiirine gönderme. (ç.n.)

** Bütün metin boyunca, Fransızca "involution" terimi, kapanım ile karşılanmıştır. Kapanım (felsefe): Heterojenden homojene, çeşitliden aynıya, çokludan teke geçiş. (ç.n.)

Hakikat, olabildiğince hızlı kurtulunması ve başkasına bırakılması gereken şeydir. Aynı hastalıklar gibi, gerçekliği iyileştirmenin tek yolu budur. Elinde hep gerçekliği tutan kaybeder.

Bizler her ne olursa olsun toplumsal komaya, siyasal komaya, tarihsel komaya adanmışız. Anestezik yok oluşa, anestezi altında fading'e* adanmışız. O halde insanın, terörizmin çırpınışlarında öldüğünü hissetmesiyle; ektoplazmalar gibi –bağışıklığı olanın bile, kendini korkutmak için daha sonra hatırlamak istemeyeceği şekilde– yok olması arasında hiç fark yok.

İnsan, kendisini baştan çıkaranın ne olduğunu asla bilemez. Kesin olan, bu durumun sizin kaderinize yazılmış olduğudur. Bununla beraber, ondaki benzer bir gerçekliği sürükleyen başka bir duygu da yoktur. Bir çırpıda ve herhangi bir çağrıda bulunmaksızın sizi baştan çıkaran şey size adanmıştır –toplumsal emekten çok daha kesin bir şekilde mahkûm olduğumuz o korkunç psikolojik emeği silme ve mutlak aklanmaya canlı girme imkânı sunulur size.

Bir kız, bir porno film çekiminin tam ortasında, yüz ifadesini değiştirmeksizin bedeninin alabileceği bütün şekillere giriyor –sarışın, boynuna siyah kadife bir kumaş dolamış. Baştan çıkarıcı olan da kayıtsızlığı.

Sefahatin orta yerinde, bir adam kadının kulağına mırıldanıyor: What are you doing after the orgy?**

Gizemli olan baştan çıkarmanın görüntüsü değil; asıl baştan çıkarıcı olan, kendi arzusunun ya da kendi imgesinin avı olanın görüntüsü.

* İng. Sönme, yavaşlama, kaybolmaya yüz tutma. (ç.n.)
** İng. Sefahat âleminden sonra ne yapıyorsun? (ç.n.)

Ölüm de kendi yokluğuyla parıldıyor.

Muhteşem, büyüleyici bir devingenlik, havaya denk bir çeviklik: kedi.

Bütün baştan çıkarmalarda kediye ait bir şeyler var. Sanki görünümler kendi kendine işliyor ve zorlanmaksızın birbirlerine eklemleniyormuş gibi.

Görünümlerin kediliği. Hiçbir şey ondan kopmadığı gibi her şey ona eklemlenir. Çünkü kedilik, beden ile hareketin en üst düzeyde eklemlenmesidir.

Haz duyan kadınlardan çok, haz duyuyormuş gibi yapan ama haz oyunu kisvesi altında belli bir mesafeyi ve bekâreti koruyan kadınları sevmeli. Çünkü onlar ırza geçmeyi gerektirirler.

Derinlik, o eski derinlik değil artık. Çünkü 19. yüzyılda, görünümleri yok eden zorlu bir çalışma yapıldı ve anlam yüceltildi; buna karşılık 20. yüzyılda da bunun kadar müthiş bir çalışmayla anlam yok edildi... Ne için? Bugün artık, ne görünümlerin ne de anlamların tadını çıkarabiliyoruz.

Lacan haklı: Dil anlamı belirtmez, anlamın yerini alır. Ancak bunun sonucunda ortaya çıkan, yapının değil baştan çıkarmanın etkileridir. Gösterenlerin oyununu düzenleyen bir yasa değil, görünümlerin oyununu hizaya sokan bir kuraldır. Belki de bütün bunlar aynı anlama geliyordur.

Şeyler, kendiliklerinden aydınlanıp çözüldükleri doruk noktasına ulaştıklarında, yine ansızın anlaşılmaz ve kavranmaz hale gelirler.

Öyle kültürler var ki imgelemi yalnızca kendi kaynaklarında hayal edebiliyorlar ama amaçlarını hayal edemiyorlar.

Her ikisine, kökenlerine ve sonlarına saplananlar da var.

Olası iki seçenek: Kendi sonunda imgelemi yaratan kültürler –bizimki–, ne kökeninde ne de sonunda onu bulanlar –gelmekte olan kültür.

Devrim, –arzu alanındaki Devrim de dahil– kendisiyle mücadele edenleri daha kolay affediyor da hâlâ, gerçekleşmesinden yana olanlara karşı o kadar affedici değil. Bu sebeple, beni bir kadına dönüştürecek olan şey Devrim değil. Benim, şimdi şuracıkta, tutkuyla kadınlık konumunu benimsemem yeterli. Ne var ki bu feministlerin asla affetmeyeceği bir durum. Çünkü bu konumun kapsadığı düşsel kadınsılık, kadınların kadınsılığından çok daha kadınsı.

İlişkilerimize egemen olan cinsiyet karışıklığında, kendi cinsiyetinden olmak neredeyse bir mucize (Émile).

Kadınlar tarihsel olaylar gibidir: Yaşamımızda bir kez bir olay gibi var oluyor ve bir şaka gibi ikinci varoluşu hak ediyorlar. Baştan çıkarmanın yarattığı bir olay, psikolojinin bir şakası. Tutkunun yarattığı bir olay, yasın işleyişinin bir şakası.

Ne iyi ki bunun tersi de geçerli. Hiç kuşkusuz, tanıdığın kadınların zihninde ikinci kez var olma şansı sana da verilmiştir; melankolik bir şaka niyetine.

Tek bir küçük ayrıntıyla, bilinçsiz bir nefretle yüklü tek bir kelimeyle her şeyin bittiğini bilir insan. Oysa güzergâhı, son noktasına dek tamamlamak gerekecektir; aşkın bütün aşamalarını ve bu aşamaların bütün ruhsal dolambaçlarını. Bütün bunların insanı o ilk ana; kopuş şimşeğinin çaktığı ana geri götürmekten başka bir anlamı yoktur.

Psikolojimizin dokunaklı yanı da budur: Önce, her şey buradadır; tek bir çizgide, tek bir beden hareketinde. Daha sonra da onun sonuçlarını tüketmek gerekecektir. Ancak bu hikâye de hiçbir şeyi değiştiremeyecektir. Bütün bunlar, tanrılara zamanı sergilemekten başka bir işe yaramaz. Ve psikoloji, daha öncesinde her şeyin iyi gittiği bir anda beliren ve o şeyleri bitiren ortak çizginin işlekliğine uygun olarak gelişen gidimli bir çırpınma olmaktan ibaret kalır.

Felsefe ve psikoloji, ötekiyle ve ötekine duyulan arzuyla birlikte ölüp gitti. Metropollerimize dair, zihinlerimizde yarattığımız simülakra* ve patafizik konfora hasredilmiş bir gökyüzünde tek parıltı, onlara ilişkin içi boşalmış kavramlardan oluşan burçtan geliyor.

Urbino Gubbio Mantoue.

Mükemmel bir dikdörtgenin uzunluğundan derinliğine, art arda gelen salonlara açılan alçak kapıların güzelliği. Bu mimarinin geometrik ve hiyerarşik kuralıyla elde edilen şiddetli bir erotizm. Bir odadan diğerine geçişte, uzam değişikliğiyle gelen erotizm. Cinsel değil: Cinsiyet farklılığının, şeylerin ikilliğinin keskin ve estetik bir gerçeklik; bir yenilenme; bir sürpriz gibi göründüğü bir ortamda baştan çıkarmanın idealliği. Cinselliğin Manici şiddeti ortalığı sarmadan hemen önce.

Bugün gerçek, kendi kopyasının tehdidi altında değil (Rosset): Onu asıl tehdit eden kendi alıklığı.

Bağış (fazlaca ahlaki, fazlaca Hıristiyan)

Harcama (fazlaca romantik, fazlaca ihlalci, fazlaca estetik)

Arzu (enerjiyle fazlaca ilgili, fazlaca bastırılmış, fazlaca serbestiyetçi)

Borç (hiçbir şeyin bedeli ödenmez –fazlaca dinsel)

Çözümlemesel-devrimci bütün ütopyalar, her biri diğerini yansıtan bu dört "kavram"ın çevresinde dönüyorlar.

Bundan çok daha paradoksal sapkınlıklar da var. Egemenlik (Bataille), acımasızlık (Artaud), simülakr (Klossowski). Baştan çıkarma.

Aztek efsanesinin güzelliği: Tanrılar kendi ölümleriyle, ışığa, yıldızlara, göğe, toprağa, insanlara hayat veriyorlar birer birer.

* Herhangi bir modele, nesneye karşılık gelmeyen nesnesiz görüntü ya da başka bir deyişle nesneliğini ve gerçekliğini yalnızca kendi hayaletimsi yapısında ya da sanallığında bulan görüntü-nesne. (ç.n.)

Guaraki göçlerinin, insanların üretim fazlasını, intiharı andıran bir taşkınlıkla okyanusun sınırlarına sürükleyip orada yok etmesi gibi; çözümleme de kavramları, onların mutlak tersinirliğinin sınır noktasına, onları yutacak baş döndürücü bir metaforun okyanusa benzeyen biçimi içinde çözülmeye kadar sürüklüyor.

Sıcak yumuşak ve narin: Bedenin aşktan önceki hali.
Taze, yumuşak ve sünek: Baştan çıkarmada ten.
Hareketli şiddetli ve metafizik: Yüzün şekli.
Yumuşak yorgun ve narin: Bedenin aşktan sonraki hali.

Kutupsal ve eksensel olan, şimdi yörüngesel ve nükleer
Tarihsel ve genetik olan, şimdi taktik ve medyatik
Perspektifli ve ilişkisel olan, şimdi dokunsal ve kapanımlı
Amaçsal ve nedensel olan, şimdi rastlantısal.
vb, vb.

Çözümleme, anlamların buzlanmasıyla sonlanan müthiş sürecin bir parçası. Kuramların, açımlama ve saydamlaşma işleminde yaptıkları işbirliğiyle karşılaştırıldığında, aralarındaki rekabet tamamen ikincil planda kalıyor. Çözümleme, neye yönelik ve nasıl yapılırsa yapılsın, kara kuru ve kayıtsız biçimlerin devinimine yardım etmekten başka bir işe yaramıyor.

İyi ki ahmaklık, hâlâ göndergenin tapınağı ve hiçbir gücün yıkamayacağı bir anlam sığınağı. Ne yazık ki bu asli ahmaklığın kendisi bile fosilleşmiş bir canavardan başka bir şey değil. Anlamlara inananlar anlamlar tarafından yok edilecekler ya da görüntülerin ironisine gömülecekler.

Öyle bir şenlik ki herkes tanıdığı en ahmak kişiyi getiriyor. En ahmak olanı getiren kazanacak. Çünkü hiçbir zaman ahmaklığa güvenilemez. Gece boyunca zeki bir insanın aptalca bir şeyler söylemesi, aptal birinin akıllıca laflar etmesi ya da

sessiz kalarak gülünç olma rolünü kendisini oraya getirene iade etmesi pek mümkün görünmüyor. Ötekini getiren, inanılır olmaktan çıkar o zaman. Zekâ, en büyük vurgununu ahmaklık üzerinden yapar, uç noktada olan her niteliğin başka herhangi bir niteliği bastıracağını unutur. Oysa, kâğıt makas taş oyununda olduğu gibi, çevrimler üstün olan güçleri alta iter. X kuvvetindeki ahmaklık zekâyı hem alt eder hem de ona davetiye çıkarır. Ayna işlevi görmek üzere çağrıldığı halde yeniden baştan çıkarıcı hale gelir ve zekâ giderek çirkinleşir.

Lösemi, yani akyuvarların alyuvarları etkisizleştirerek çoğalması evrensel bir olaydır. Aynı beyazlık gibi; beyaz ışıktaki renkler tayfının etkisizleştirilmesi; farların, havai fişeklerin, şiddetli baştan çıkarmaların beyaz kültürümüzün bitkinliğinde etkisizleştirilmesi gibi. Bu kültürün evrenselliği yas renginin evrenselliğidir. Karın ya da tuzun evrenselliği ne denli güzelse; lösemide kanın, ses yitiminde sesin, duyu yitiminde şiddetin evrenselliği de –ırkları renklere boyamanın sonu, işlemsel olanın beyazlığı– o denli ölümcüldür.

Tekniğin, o ikilemli özüne iyice baktığımızda takımyıldızı; sırrın yıldızlara özgü hareketini görürüz (Heidegger).

Bizi bekleyen, artık ne histeri ne de şizofreni; hatta paranoya bile değil (aslında, mantıksal olarak gelecek zamanlarda paranoyanın üstünlük kurması beklenir). Kısa ya da uzun vadede bizi bekleyen hastalık melankolidir. Kendi habercisi olan hastalık hastalığıyla birlikte; kapanımın etkisiyle dört yandan kuşatılmış, aşırı uyarılmış, hüzünlü bedenlerin ve organların gülünç bir alameti farikası sayılan hastalık hastalığıyla birlikte. Başta siyaset olmak üzere bütün sistemler, gizil hastalık hastalarıdır: Kendi ölü organlarını yönetir ve yutarlar.

Tutkunun karşıtı olan hal nekahettir. Hepimiz cinsel nekahet halindeyiz –herkes hâlâ baştan çıkarıcı olmak istiyor ama

bunun cinsel sonuçları için daha işin başında yorgunluk belirtileri gösteriyor. Geriye, tek hayati yoğunluk olarak baştan çıkarma kaldı; cinsellik ise yoruyor ve hazzın primi olmaktan ibaret kalıyor.

Kadın, Frankfurt'a farklı bir uçakla gitti. Taşımacılığın, görülmemiş fırsatlar yaratan modern biçimleri, bu fırsatları bir çırpıda yok ediyorlar. Kitle iletişim araçları bizleri bilgilendirirken, uçaklar ayırıyor.

Trieste –burada, Avrupa nihilizmi, güney rüzgârının altında karst falezlerinden denize dalan sonbahar bağlarının büyüsüne bürünüyor; ufukta görünen petrol rafinerileri, birer nihai çözüm olarak parlıyorlar. Gündemi uzun süre meşgul edemeyecek kadar akışkan birkaç kavram dalgaların tepesinde, denizin ironik saydamlığının üstünde dönüp duruyor.

Kadınların elleri heyecan verici, yakıcı ve narin. Kadınların elleri, simgesel olarak cinsellikten çok daha gerçek ve berrak. Eller ve saçlar. Ellerinin, bakışlarından çok daha baştan çıkarıcı olduğunu söyleyene, gözlerini hediye ettiği gibi, ellerini de kesip verir miydi acaba?

Cansız, yarısaydam eller, birbirini kıskanan kadınların elleri.

Görünüş de serinlik gibi bir tutkudur. Kişide, hakikat takıntısının yanı sıra bir görünüş tutkusu bulunur. Bu yüzden de görünüm törensel bir eylemdir; düşünce eylemi ise, hiçbir zaman törensel olamaz. Bununla birlikte zekâ düşüncenin, sır ise hakikatin baştan çıkarıcı biçimleridir.

Üretim biçiminin yarattığı tutku kıskançlıktır: Tanrı gerçekliği kıskanır, görünüşleri kıskanır, anlamı kıskanır, yorumu kıskanır; zenginliklerin, değiş tokuşun kıskanç bekçisidir o.

Ayrıca kendi anlamlarını kıskanan düşünceler, kendi güzelliklerini kıskanan kadınlar, varlığın ayrıcalıklarını kıskanan kurbanlar, birbirlerini kıskanan kavramlar da vardır.

Hiçbir şey, kendi süslerine bürünmüş ağaçların törensel inadına, günü tamamlamakta olan ışığa, kesintisiz çevrimini sürdüren rüzgâra ve ölüme denk olamaz. Düşünce ise paradoksal bir zincirden başka bir şey değildir.

İki kopma biçimi: Birinin nedeni uzaklık, diğerininki fazla yakınlık. Yükle gelen kopma, cazibeyle gelen kopma. Böylesi bir yakınlık, günden güne, çöldeki binlerce kilometre boyunca, bir cinayet kadar tahammül edilmez olabilir. Nitekim böyle oldu.

Kar, doğaüstü bir yavaşlıkla yağarken, ölmek için yaşamaktan daha derin nedenler var gibi geliyor. Ve belki de daha çok sayıda.

Sevilecek tek kadın: Yüzü, sonsuzluğa yaklaşan; giderek belirginleşen, her biri tarifsiz bir okşama duygusu uyandıran çizgileriyle dokunulabilen; binlerce arı işaretin seyrine dalmışken şehvet heyecanlarının alıp götürdüğü bir serap; yani bütün bir cinselliğin hayranlıkla özetlenebileceği kadın.

Baştan çıkaracak tek kuram: Kavramları sonsuzluğa gerileyen; o kavramlar ki giderek daha uç çizgilerde yitip gidenler; o çizgiler ki her biri tarifsiz paradokslara yol açan binlerce arı işareti keşfederken kavramsal heyecanların alıp götürdüğü bir eylemsizlik noktası; onların yok olmasının yaratacağı tutku...

Folamour bizi yatıştırmalı: Nükleer çatışma o denli inanılmaz ki olsa olsa bir deli bunu başlatabilir. Bu durum, imgelemimizin bu gerçekle boy ölçüşemeyeceğini gösteriyor. Gerçeklik de boy ölçüşemez zaten onunla.

Nükleer tehdit hakkında söylenebilecek her şey söylendi. Hiçbir şey olmadı. "Denizaltılarımıza zarar verilemez, rakiplerimiz de bunu biliyor zaten, vb". Hiçbir şey olmayacak. Kayıtsız bir dehşet sistemi. Ancak biz, bu sanal yok etme çabasıyla saydamlaştırıldık. Hiçbir zaman böyle bir şey olmayacağı olgusuyla yok edildik. Bu kesin bekleyiş, bizim geçici sonsuzluğumuz artık.

Eskiden iyi stratejiler yabancılaşmanın etkilerini biriktirmek üzerine kuruluyordu; bugün, kayıtsızlığın etkilerini biriktirmek daha güvenli bir yol sayılıyor. Çevresinde kendi için, güçlü soğurma ya da kan çekme süreçleri yaratan bir kayıtsızlık kutbu oluşturmak.

Edgar A. Poe'nun o muhteşem Maelström şeması uyarınca, ters enerjilerin diferansiyel hızlarla içinde yitip gideceği bir uçurum kazmak.

Ya da: Bir holografi hayaletinden, lazerle yaratılmış bir biçimden ibaret olmak –böylece, dikkat çekmeden yok olmayı olabildiğince kolaylaştırmak ve ötekileri, bir av olarak gerçeğe terk etmek.

Çünkü ölmek bir şey değil, yok olmayı bilmek gerek.

Gökdelenlere alttan bakmakla bir yüzün çizgilerine yakından bakmak aynı ölçüde başını döndürüyor insanın. Anamorfozun yarattığı baş dönmesi. Çöl kadar dümdüz yanakların ya da dudakların güzelliği, alttan bakıldığında ters dönmüş bir gırtlak gibi görünen bir gökdelenin güzelliğiyle boy ölçüşebilir ancak.

Demokrasi, Batı toplumlarının menopozu; toplumsal yapının Büyük Menopoz'u. Faşizm de Batı toplumlarının kırk yaş sonrası azgınlığı.

Her şey, düşsel bir belirtisizliğin ikincil ama yine de nihai çözümler düşleyen haline doğru kapandığında; içimizdeki bü-

tün gerilimler sübliminal* bir hal içinde çözüldüklerinde; yine eylemsizlik noktasını bulmak ve her şeyi yok ederek olağanlaştırmak gerekir.

Gerçek yapay uydumuz, yeryüzünün yörüngesinde dolaşıp duran bozuk paralar kütlesi. Saf bir artefakt halini alan bozuk para, yıldızları hatırlatan hareketliliği ve hızlı konvertibilitesiyle, nihayet gerçek yerini buldu. Stock Exchange'den çok daha ilginç bir yer: Yapay bir güneş gibi doğup battığı yörünge.

Siyah, Beyaz'ın alaya alınmasıdır. Muzaffer bir edayla kendini İngiliz diplomatlara taşıttıran, Papa tarafından kabul edilmeyi başaran muhteşem Amin Dada. Küçük siyah çocukları yiyen, Batılı üst düzey yöneticileri elmasa boğan muhteşem Bokassa. Bugüne dek iktidar kavramı, Übü tarzında, Afrika'da olduğu kadar gülünç hale getirilmedi. Batı, maymuna benzeyen, bayağı, cangıl ile ideolojinin aydınlık değerlerinin birleşmesi sonucu ortaya çıkmış bu despotlar kuşağını tasfiye etmekte epeyce zorlanacağa benziyor.

Deli dolu ustaları hatırlayalım; kuş uçmaz kervan geçmez bir yerde yaşayan lümpen işçiler akşamları ormana geliyor, delice, salya sümük translara girerek Abican'daki beyaz memurun, şefin, hatta lokomotifin taklidini yapıyorlardı! Hepsi birer Bokassa, hepsi birer Amin Dada. İnanılmaz. Bu kıta için umut kalmadı. Bütün Barış Güçleri buraya gömülecekler. Alaya almanın gücü, Afrika'nın kendi "otantik" halini hor görmesi.

Siyaset adamları da iktidarın kendisi de iğrençtir; çünkü onlar, insanların kendi yaşamlarını ne denli küçümsediklerinin somut ifadesidirler. Onların iğrençlikleri hükmedilenlerin iğrençliğinin görüntüsüdür; hükmedilenler, böylelikle iğrençliklerden yakalarını kurtarırlar bir bakıma. İktidarın iğrençliğini üstlendiği ve ötekileri bundan kurtardığı için siyaset

* İng. Bilinç eşiğinin altında kalan algı. (ç.n.)

adamına minnet duymak gerekir. İktidarın iğrençliği onu öldürür elbette ama siyaset adamı da iktidarın cesedini ötekilere yutturarak intikam alır. Bugüne dek, antikçağdan miras kalan bu işleyişin ortadan kaldırılması mümkün olamamıştır.

Afrika Birleşik Devletleri'nin Afrika'nın göbeğinde bir etnologlar kampı kurduğu bildirildi. Etnologlar, kendi ülkelerindeki ideal ekolojik yaşam koşullarında korunup bakılıyor, alışık oldukları saatlerde besleniyorlar. İnsanseverlik, bilim ya da yamyamlık; hangi sebeple olursa olsun Afrikalıların kampa girmeleri yasak. Yetkililer bu topluluğun doğal dengesinin bozulmasından ve zaten çok hassas olan üreme faaliyetinin tehlikeye düşmesinden korkuyorlar. Afrika Devletleri, giderek yok olan bu kavmi kurtarmak için hep birlikte ellerinden geleni yapacaklarını söylüyorlar: Dikkat edilmesi gereken en önemli şey, kampın dünyayla ilişkisinin tam olarak kesilmiş olması. Bu doğrultudaki ilk deneme Çadlılar olayıydı: Fransız Hükümeti, adı Mme Claustre olan bir antropoloğu büyük paralar ödeyerek orada tutmuş; böylelikle Çadlılar, bilimsel fahişelik yaptırılmak istenen Mme Claustre'u Beyazların pençesinden kurtarmışlardı. Kazai sayılabilecek bu olay, kısa bir süre sonra bütün Batılı etnologların Afrika'daki kamplara kaçmalarına yol açmıştı; her bir etnolog kendi kampında, kavim olmaya layık tek kavmi, yani kendi kavmini gözlemleme imkânı bulmuştu. Onların bu yaklaşımının aksine, savanada yaşayan bütün hayvanlar kaçarak kentlerdeki hayvanat bahçelerine sığınmış, Afrikalılar da kendi misyonlarına çekilmişti; çünkü hepsi, hızla yamyamlaşan etnologlara av olmaktan korkuyorlardı.

En heyecan verici an, bir kadının ayakkabılarını çıkardığı ve sizin karşınızda boyunun birdenbire kısalıverdiği andır. Hayranlık uyandıracak bir şekilde ufacık oluverir; bütün bunlar olurken yüzü de değişir. En baştan çıkarıcı yanını gözler önüne serdikten sonra, bir de buna mahremiyet katar.

Canavarlığın farklı düzeyleri.

Bir DC 10, Ermenonville Ormanı'na düştü. 350 kişi, yaklaşık 12 000 parçaya ayrıldı. Başka toplumlar, pek kazai olmayan daha kanlı yöntemlerle aynını daha önce yapmışlardı. Bizim canavarlığımız; bizi diğer bütün toplumlardan ayıran canavarca yanımız, ölü bedenlerin kimliğini belirlemek için parçaları toplayıp bunları bilgisayarda işleme tabi tutmuş olmamızda. Miras ve sigorta işlemleri için ve bunun da ötesinde: Onarıp eski durumuna getirme takıntımızı tatmin etmek için.

İşte bizim ayırt edici özelliğimiz: Ölüm getiren teknolojinin verdiği zararları onarmak için sentez teknolojisi kullanmak. Ermenonville'de parçalanmış bedenlerin toplanmasıyla, II. Ramses'in mumyasının laboratuvarda onarılmasının birbirinden farkı yok.

Bizim canavarlıklarımız, önceki yüzyıllarda görülen canavarlıkların tam tersi. Bizimki, nesnelliği kullanarak kanı ve zalimliği silmeye dayanıyor. Beyaz canavarlık, programlı, kandan arınmış, duyusuzlaştırma hücrelerine yönelen beyaz işkencenin eşdeğeri.

En güzel fiziksel ve zihinsel alıştırma: Bilinmeyen bir kentte gezip dolaşmak, belli bir ışıkta gizli geliş gidişler, metropolün bozulmuşluğuna rağmen işaretlerin el değmemişliği, mimarinin sürprizleri, yorgunluk, bütün duyular alarm halinde, beden yürümekten hafiflemiş, bütün sezgi düzeneklerinin çok iyi çalıştığı ikinci hal. Kenti sahneye girmeden önce, daha belirmekteyken algılamak, insanları ve yabancı bir ülkede aşina olan dillerini kendi salınımına bırakmak... Sonra işaretler uyanır, duyular ayaklanır şurada burada, parça parça. Ancak bu belirme hali de nefistir. Oysa her şeyin sonu gelmiştir artık. Yorgunluk, ikinci hali bastırır.

Ateşle paranoyak
Toprakla takıntılı

Suyla şizofren
Rüzgârla histerik
Bütün zihinsel törenlerin parçalanmaz bir biçimi var.

Artık keyfilik, iradenin belirtisinden başka bir şey değil; o, sinirli bir dünyada iradeden arta kalan şey.

İrade çağında değil, keyfilik çağında yaşıyoruz
Anomi değil, anomali çağında yaşıyoruz
Olay değil, olasılık çağında yaşıyoruz
Erdem değil, gizillik çağında yaşıyoruz
Güç değil, potansiyel çağında yaşıyoruz
vb, vb.

Hızın mutlaklaştırılması –çevik, hızlı, ultramodern tren yolunun mutlaklaştırılması; Kuzey'in uğursuz ve kurum rengi ovalarında akıp giderken. Ve orada, orta yerde, askıda duran, hayati, alınması imkânsız bir karar. Zaten bütün kararlar askıda değil midir, bütün keyfilikler gökkubbede birikmez mi? Acı çeken çeşitli hayatlar, çelişkili kadınların hayatları. Hepsi de çözümsüzdür ancak trenin kediyi andıran hareketi onu cazip kılar. Makaslar bizim imgelemimizin bir parçasıdır; onların dili demiryollarının ironik güzergâhlarının şefkatini önceler.

Aşırı derecede görünen, aşırı derecede gerçek, saydam ve işlemsel bir dünyada sessizliğin etkisine bel bağlamaktan başka çare yok.

Dünyanın en güzel şeyi –onu sizden ayıran bir aynası varsa– kadındır; dünyaya dair kendi histerik kurgularının aynası; reddettiği ve zihninizden geçirerek onu bunalttığınız okşamaların aynası; hiç haberi olmadan hazırladığı cinayetin aynası. Tehlikenin gümüşlü pırıltısıyla taçlanmışken, onu saran bu aynanın önünde sabırla, sonsuza dek beklemek gerek. Ve günün

birinde ayna boyun eğer, bir elbise gibi ayaklarınıza dek kayar ve önünüzde yalnızca histerinin külleri ve zihinsel olarak baş eğmiş bir kadının harabesi kalır.

Geleceğin bütün mutsuzluklarına değen gözler vardır, geçmişin bütün hayatlarına değen gelecekler vardır; gece boyunca yanınızda kalan kadın, sizin bütün kenti katetmenizi de sağlarsa...

Freud: Hazzı ilke haline getirdi.
Lacan: Aynayı evre haline getirdi.

Mahşer'in yazarları, düzenli insanlardı; Deccal'i sorgulamak yerine birbirlerine mektup üstüne mektup gönderiyorlardı.

Palermo.
Buranın insanı arabasını, kışkırtıcı ve hayvansı dansın acımasız törenlerine göre, intiharın ölümcül sınırında dolaşan bir meydan okumayla kullanıyor; ancak hareketlerin eksiltisi oyunun kuralını kurtarıyor. Hayvanlar da aynı böyle; üstünlük için mücadele ederken birbirlerini öldürmüyorlar. Hard driving'in* şiddet içeren belagati ve aynı zamanda bütün kentin sahne tasarımı, işte böylesi bir ölümden kaçmaya dayanıyor.
Modern teknikleri, sonu olmayan bir kasırgayla savuran bu arkaik törene (sabahın üçünde bile arabalar, bu anıtsal geometride çılgın bir hızla yol alıyorlar), bilimkurgunun atalarıymış gibi altı yüzyıldan beri göz kulak olanlar, Nuh nebiden kalma dev incir ağaçları, sakız ağaçları, kâh sürüngenleri kâh iç organları hatırlatan köksap ağaçlar, sarkıtı andıran ve yeniden toprağa yönelerek köklenen dallarda özsuyun daireler çizerek döndüğü dokunaçlı mineraller –sonu olmayan ağaçlar, ne hayvan ne de bitki olan ağaçlar, barbarca bir hayranlığa ve

* İng. Tehlikeli araba kullanma. (ç.n.)

bu kentin ölüm kültürüne barok bir üslupla köklenmesine layık olan ağaçlar.

İşlenmemiş haliyle olayın kendisinde aptalca bir şey var ve eğer varsa, kader ona karşı duyarsız kalamaz. Besbelli olanda ve hakikatte aptalca bir şey var ve üstün bir ironi bizi bağışlamamazlık edemez. Böylelikle, her şeyin kefareti şu ya da bu ölçüde ödenmiş oluyor. Ve unutma ya da yas, tersinme için gerekli süreden başka bir şey değil.

Giyinik kadın: Görmek zorunlu, dokunmak yasak.
Soyunmuş kadın: Dokunmak zorunlu, bakmak yasak.
Ancak bu durum, hiç kuşkusuz değişmekte.

Yaşamın çizgisel uzamı, melankolinin düz uzamı. Artık ne sevmeye ne de yazmaya dair tasarılar var. Yaşama tasarısı kaldı geriye, tuhaf ve uçarı nesnelerin, yarını olmayan her tür biçimin gelip geçtiği yüzeysel bir uzam gibi.

Sırf onlardan kurtulmak için güzel şeyler yapılabilir. Gurur duymaksızın ve böbürlenmeksizin –sırf onları boşaltmak için: Kendi eylemsizliğimden caydığım için eylemde bulunuyorum. Aslında onlar, varoluşun ağır özünden kurtulmak için başvurduğum büyüler. Bu şekilde yapılan hiçbir şey, yararlı ya da hatırlanabilir sonuçlar yaratamıyor. Söz konusu olan, çok geç olmadan hayatı, cinselliği, enerjiyi, hafızayı tüketmekten başka bir şey değil.

Her acıda ya da hazda, onu olabildiğince hızlı bitirmeye ve bir an için varoluştan bağışlanmaya dair gizli bir dilek vardır. Sona ne kadar çabuk ulaşılırsa, bağışlanmanın da süresi o kadar uzar.

Tumturaklı küçük burjuva bakış açısı: "Yapmam gerekeni yaptım, beni affedin ve rahat bırakın". Kişilik bozukluğunun

eseri olan bakış açısı: "Hiçbir sorumluluk taşımıyorum, sizin ne istediğiniz beni ilgilendirmiyor, sizden vazgeçebilirim". Nostaljik bakış açısı: "Varoluşun hayal edilen biçimi boş olan biçimidir; çünkü onun içinde, herhangi bir anda görünmeyen bir yer olabilir"

Hep daha genç bir kuşağın adamları ve kadınlarıyla yaşadım. Yaşlarımızın farklı olduğu duygusuna hiç kapılmadım. Oysa birdenbire, tanıdığım bu insanlar 35-40 yaşlarına ulaştılar. Ancak onları kendime daha yakın hissetmek yerine, aramda bir kuşaklık bir mesafe oluştu. Sanıyorum çoğu, kendi çocukları üzerindeki izdüşümleriyle yaş farkının yarattığı bu ani bozulmadan kurtuldular.

Işık, ateş ve kuraklığın insanlarda ince tutkular yaratacağına dair saf bir düşünce var hep. Buna karşılık ağır ve taşraya has tutkuların, muhafaza etme özelliğiyle olsa olsa Kuzey'de ve soğukta yeşerebileceği sanılıyor. Heyhat! Hiç de öyle değil ve San Antonio'nun dediği gibi, dünyanın tamamı bir kasabadan başka bir şey değil aslında.

Her hayatın iki yörüngesi vardır: Biri çizgisel ve tersinmez, yaşlanmanın ve ölümün yörüngesi; diğeri elips biçiminde ve tersinir, ne çocukluğu ne ölümü ne bilinçaltını tanıyan ve kendi ardında hiçbir şey bırakmayan bir zincir kurarak hep aynı figürlerin dolanımından oluşan yörünge. Bu zincir diğeriyle sürekli kesişir, bazen de birden izlerini siler.

İlkel, vahşi, işlenmemiş, sorumsuz, köylü, bencil, bilinçsiz, toplumdışı –referansı olmayan, minnet duymayan, bütün kültürler karşısında haince davranan, bütün affektlere yabancı, her tür akrabalığa alerji duyan. İşte, simülasyon kuramının temelini oluşturan hayvanca malzeme! İşte, baştan çıkarma kuramının temelini oluşturan işaret ve aşk oyunlarında bilgisizliğin düzeyi! Allah'tan bütün bunlar ikili bir yaşamdan doğuyor ve o yaşam, yazın kadar güzel olabiliyor.

Nesnenin, arzu yokluğuna dayanan egemenliği benim kendi varoluşumda affektlerin yok olmasıyla çakışıyor. Bağışlanmayı bekleyen derme çatmalıklardan uzak affektsiz aykırılıklar. Köktenciliğin, Şabbatları andıran biçimi.

Bir eskiçağ ağıdıyla bir ucanın birleşmesinden doğan yeni kimera; elektrikli sandalyeden görülen haliyle ve şüpheli gökgünlüklerini sayarak.

Yalnız ve yalnız gözler, dudaklar ve söz yoldan çıkarılamaz çünkü onlar kehanetin organlarıdır. Daha önceleri beden de kendisi hakkında kehanette bulunabiliyordu ama bugün kehanet için fazlaca kolay tek bir çözüm sunabiliyor. Daha önceleri o da bir kâhindi, bugün ise arz ile talebin tensel bir biçiminden başka bir şey değil.

Zamandan beklenebilecek tek şey tersinir olması. Hız ve ivme, zamanı tersinir hale getirme düşünden başka bir şey değil. Zamana ivme kazandırmaktan beklenen, bir akışkan gibi burgaçlar oluşturmaya başlaması. Şurası gerçek: Çizgisel zaman ve tarih geri çekilince bize ağların ve modanın geçiciliğini bıraktılar. Geriye kalan, yalnızca zamanüstü bir düğümün taslakları –birkaç kısa sekans, fır dönen birkaç an; tıpkı, fizikçilerin bazı parçacıklarda gözlemlediği gibi.

Şeyleri anlamak üzere en yüksek duyumu sağlayan tek bir görme biçimi vardır; kendinden geçmenin ya da simülasyonun tamamen denetim altına alınmış biçimi.

Sihirli küp: Bütün düşünceler kargaşa halinde; aynı, kübün minik yüzleri gibi; aynı renkten olanları bir yüzde toplamak asla mümkün olamayacak. Şeytanca bir oyun, akıntıya kürek çekmek, manyetik düşüncelerden oluşan patchwork'ün* ya da

* İng. Yama işi, anlamında. (ç.n.)

yer değiştirmenin iyi bir simgesi. Böyle bir ortamda yaşıyoruz ve karşımıza, sürekli olarak çözümsüz bulmacalar ya da işe yaramaz eşzamanlılık sorunları çıkarılıyor.

Hiç uyumamış olanlar rüyanın özüne nasıl duyarsız kalırsa, hayal gücünün tersinirliğini de anlayamaz. Zamanın elektrikli sandalyede öldürülmesinde bunu tadıyoruz aslında; ona kader deniyor. Burada değiş tokuş edilen işaretler, zamanın kalınlığını aşmak durumunda kalmaksızın anında iletken olabiliyorlar. Dilin kimi parçaları dilin akışının ters yönünde ilerleyip diğerleriyle çarpışıyorlar, beklenmedik bir kader uyarınca, kelimelerin kaderi uyarınca, dilin kaderi uyarınca, nükteli sözlerle, dilin terimlerinin göz kamaştırıcı terimleriyle.

Her kadın istisnaidir, kırılgandır, kaçınılmazdır, ahlak dışıdır, aydınlıktır, doyumsuzdur. İster güzel olsun ister çirkin, bütün bu özelliklerinin yanı sıra hiçbir zaman dolambaçsız olamaz, ters görüntünün dolambaçsızlığıdır ondaki; bu görüntüyü düzeltmenin yolu onu kaçınılmaz bir gururun gündelik kaderi olarak görmektir.

Cinsiyetler arasındaki bütün ayırım, belki de tekil bir varlığa duyulan tutkudan çok biçimsel soyutlamaya duyulan tutkuda ve o tutku –bir kadında cisimleşmiş olabilir– için ölme ihtimalinde.

Herhangi bir kadının cesur, tutkulu, kurnaz olduğunu, sevme yeteneği taşıdığını hayal ettik; bize kadın olma zevkini tattıracak mucizede bile çünkü kadınlar bu özellikleri taşıyorlar ve bizim imgelemimiz, büyük bir saflıkla cesaret yanılsamalarını üst üste yığmaktan başka bir işe yaramıyor.

Kediler gibi olduk, sinsi bir asalaklık ve kayıtsız bir evcillik içindeyiz. Toplumsal hayatın sıcaklığında kendimizi iyi hissetsek de tarihsel tutkularımız yapay bir mahremiyetin solgun

ışığında çörekleniveriyor ve yarı açık olan gözlerimiz televizyon imgelerinin barışçıl geçişini kolluyor yalnızca.

Ölmek bir şey değil, yok olmayı bilmek gerek.

Ölüm biyolojik rastlantının alanına giriyor, iş değil. Yok olmak ise daha önemli bir ihtiyaç. İnsan, kendi yok oluşunun denetimini biyolojiye bırakmamalı. Yok olmak; ne hayata ne de ölüme denk düşen bir muamma halini almak. Bazı hayvanlar ile yakınlarının karşısına geçip kendilerini yok eden vahşiler bunun nasıl yapılacağını biliyorlar.

Kadınların uyluklarına yapılan Japon dövmesinin güzelliği! Normalde görünmüyor, yalnızca sarhoşluk ve aşk anında beliriyor. Kadına yapılan dövmede hizmetinin nesnel işaretleri var (sevgilinin adının baş harfleri). Bunun karşılığında sevgiliden beklenen bir hizmet var: Kadını heyecanlandırmaya ve ona haz vermeye mahkûm, aksi takdirde kadın dövmeyi göstermiyor. Tutku oyunu daha da zorlaşıyor böylece. Kadın tanımıyor ama dikkatle seçiyor sevgiliyi. Kadının bedenine kazınmış olan adının belirdiğini gördüğünde, o ne coşku!

Hiçbir şey sizi heyecanlandırmıyorsa, tutkunun yerini alabilecek bir işaret bulmalısınız.

Hedefsiz kaldığınızda, zorunluluğun yerini tutacak bir kural bulmalısınız.

Tutkulu olmayı oynadım, şefkatli olmayı oynadım
Ayrılığı oynadım, hüzünlü olmayı oynadım

Nasıl, daha önce baştan çıkarmanın seyirliklerinde elimden geleni yaptıysam hüznün ifade edilmesi için de elimden geleni yaptım. Bununla birlikte kimi kez, düşüncelerin görünümünü vermekten ibaret kalmışım gibi geliyor. Yine de çıkış yolları olmayan kurgusal bir dünyada bizim bulmamız gereken tek çıkış yolu bu: Bir düşüncenin en başarılı işaretlerini yaratmak.

Ya da çıkış yolu olmayan duygusal bir dünyada: Bir tutkunun en başarılı işaretlerini yaratmak.

Ve göz kapaklarımın altında, onun çıplaklığının yumuşacık hologramını saklıyordum.

Şeylerin, yalnızca eğriliği hatırlanabilir ama bu eğrilik hiçbir zaman gözünüzün önünde belirmez. Kurgunun, gerçek anlamda iki biçimi vardır; bunlardan biri her tür hafızanın ve nesnel anlamın bütün biçimlerini yasaklar.

Bu denli bizim parçamız olan, yalnızlığımızı pekiştiren ve ardılları olmayacağı için sevmek zorunda kaldığımız bütün nesneler, yerler, yüzler. Onlar bizde kapanımlı, biz de onlarda kapanımlıyız: Onlar bizim çevremizde, gündeliğin optik yanılsamasını ürettiler. Belki de en fazla, aynalar gibi hayatımızın bakışımını tersine çevirebilirler.

Uzun zamandır bütün gösteriler şaşkınlık duvarını aştı. Otuz yıldan beri, savaş meydanı boşaldığı için kendi karargâhlarında talim yapıp duran şu ordulardan daha gülünç ne olabilir? Onlar, simülasyonun lüzumsuz sıfatlarını mükemmelleştirmeyi başarmış ve büyük güçlüklere katlanarak sanal ortadan kaldırılışı hayal eden bir türün ilk örneğinin mükemmel bir modelinden başka bir şey değiller.

Sürekli bas bütün kısmi melodileri yutuyor; tam o noktada kalp atımı, neredeyse bir senkop yaratarak büyüyor. İnsanlar duygulara göz diktikten sonra, şimdi de iç seslerinin, kendi bedenlerinden gelen gürültülerin peşinden koşuyorlar; tıpkı, manyetik banda kaydedilmiş aralıksız tamtam seslerinin peşinden koşar gibi.

"İntikam? İntikam? Hiçbir şey yok olmaz. Her şey daima tek başına gelir, tam zamanında, bir şeyler yapmaksızın. İnti-

kam, her şeyi karmakarışık etmekten başka bir işe yaramaz". (Canetti).

Aynı durum tutku için de geçerli: Varlıkların ve nesnelerin çekimi, şiddetli ve maddi eğilimleri öylesine kaçınılmazdır ki tutku da her şeyi karmakarışık etmekten başka bir işe yaramaz. Ya gerçek? Onun da tek yaptığı, zihnin işleyişini karmaşıklaştırmaktır.

İşaretlerin maddi olmaması bana tuhaf geliyor, saplantılı ahlaki değerlerini paylaştığım köylülere de tuhaf geldiğini biliyorum; yerçekimi, aptalca ve atadan kalma bir gerçek inancı aslında; yine de ben onlardan yanayım.

Simülasyon varsayımı maksimalist bir tutumdan başka bir şey değil. Baştan çıkarma varsayımı ise biçimsel bir soyutlamadan ibaret; asıl benim kafama takılan baştan çıkarmanın hayali –bunun dışında kalan durumlarda, kendimi baştan çıkarılmanın kollarına bıraktım yalnızca. Ve böylesi daha iyi: Çünkü bu tür durumlar, ahlaki ve yıkıcı tutkudan başka bir şey değil.

Baştan çıkarıcı keşiş, sanki ahlakın en yüce biçimini hayal ediyormuş gibi, işaret ile gerçek arasında bulunan ve manici yaklaşıma uygun bir gerilim hayal eder. İşaret ile gerçek zaman zaman buluşur; yıldırım gibi ve varsayımsal olarak... O zaman bile, bu şiddetli çözülme keşişin gözünden kaçar.

İman ve öfke, öncelikle inanmanın imkânsızlığına, işaretlere yöneliyor. Bir işaret olarak dünyayı reddedip onu bir inanç nesnesi yapmak.

Ateşli insanlar, sessiz hayvanlar, gri ve ışıklı gökyüzü. Pastoral kalleşliklerin ve sefaletin ülkesi. Orada deniz, geceleri Batı'da verdiği sesleri vermiyor ve Ay'ın belirtileri altında yapılıyor bayramlar –Ay balık sütünü andırıyor, İslam'ın erkekçe ve çileli ülküselliği gibi.

Hayvanlar, evcillik ortamında göçerliği sürdürüyorlar. Kumullarda ve çorak otlaklarda hareketsiz, öylece duran binlerce hayvan, sınır tanımıyorlar aslında; onların evreni, verimsiz ve ataerkil sonsuzluk; insanların evreninin kurallarını belirleyen onlar.

Hayvani bir uzamı olmayan, hayvanların köleliğine dayanan bir düzeni olmayan evren, asla aynı şey olamaz. Uzun süredir, Avrupa'da bunu göremiyoruz. Mülkiyet ve sınır çizgisi olmayan yarı-çöl uzamı gerekiyor. Bütün uzamları güvenlik bölgelerine ayırarak çölden; insanlık dışı olana saygılı ve buyruklarını insanlık dışı olandan, hayvan tanrıdan ya da yıldızdan, imgesiz takımyıldızdan ya da tanrıdan alan kölelikten kurtulduk. İmgesiz tanrının görkemli çözümü: Çağımızın ikonataparlığına, bundan daha ters düşen başka bir şey olamaz.

Tanrılar, olsa olsa hayvanların bünyesinde yaşayıp oraya saklanabilirler; çünkü orası sessizliğin ve nesnel alıklaşmanın egemen olduğu alan. Oysa insanın bulunduğu alanda öznel alıklaşma, dil ve psikoloji egemen. İnsan-Tanrı saçmalıktan başka bir şey değil. İnsanlık dışı olanın ironik maskesini çıkarıp atan; kendine bir ruh ve bir yüz edinmek için, kötülük ilkesiyle sessizce cisimleştirdiği hayvani metaforun dışına çıkan bir tanrı, bir yandan da insanoğlunun ikiyüzlü ruh haliyle örtünüyor. Tanrılar, aynı hayvanlar gibi bir otlaktan diğerine gidebilmeliler. Toprakları paylaşılmak onları sürgün etmenin tek yolu oldu.

Kadının nefesi, uykusuz ağızların ağır nefesiydi; dudakları, histerik kadınların çatlak dudakları; cinsel organı, kısır kadınlarınki kadar mahcup; ve hüzün, acımasız hüzün. Günah çıkarmadan ne verilebilirdi ki ona? Ne Tanrı ne zevk –belki zarafet, savunma halinde olan kedigillerin vahşi zarafeti, her an içeri çekebileceği cırnaklarının ve parmaklara yumuşacık dokunan tüylerin zarafeti, kırılgan ve savunmasız kemiklerin zarafeti. Hiç kimse onun için bir şey yapamaz, onu korumak

imkânsız, onun bütün narinliği bir okşamadan ibaret ve cırnakları bir silah oysa bedeni, bütün bedeni sırf sizi baştan çıkarmak için, zayıf ve sinsi.

Benim pislik olarak adlandırdığım kadınlar aşk ihtiyacı duymayan, sırf ahlaksızlıklarından ve kötülük yapmak istedikleri için sizden kaçıp tamamen ortadan kaybolan kadınlardır. Fiziksel ve zihinsel orospuluktan çok, işte bu yokluk tarafından emilme histerisinin gücüyle kadınlar orospu olurlar. Değer yargılarının yarattığı engeli bilmeyen varlıklara bahşedilen bu kaçma yetisini tanıyor ve ona hayranlık duyuyorum.

Erkek ise, tasarım mekanizmalarıyla kırılgan hale gelmiştir. Bu denli hızlı ve mutlak bir şekilde kendi kabuğuna çekilemez –öncelikle kendi imgesinden kopması gerekir. Oysa kadın, sırf refleksle ya da kurnazlıkla kendini yokluğa dönüştürebilir ve varlığıyla mutlu ettiği erkeği bu yolla zalimce şaşkına çevirebilir.

Bir geminin başına gelenler: Yapımında o kadar çok miktarda demir ve çelik kullanılmıştı ki pusulası kuzeyi değil, hep kendisini gösteriyordu. Uzun süre kendi çevresinde döndükten sonra, dördüncü zamanın fosillerle dolu buzulları arasında kayboldu.

Yazının verdiği asıl mutluluk, tek bir cümle için bütün bir bölümü, tek bir kelime için bütün bir cümleyi feda edebilmek, yapay bir etki ya da boşlukta hızlanmak için her şeyi feda edebilmektir.

Günümüzde nesnelerde yapılabilecek tek devrim, onların diyalektik olarak öne geçmelerinde değil, x kuvvetine çıkmalarında; söz konusu olan ister terörizm olsun, ister ironi, isterse simülasyon. Geçerli olan artık diyalektik değil, esriklik. Terörizm şiddetin esrimiş biçimi; devlet toplumun, porno cinselli-

ğin, müstehcenlik ise sahnenin vb. Bana öyle geliyor ki nesneler kendi amaçlarını, eleştirel belirginliklerini kaybettiler ve tek yaptıkları, en azgın ve saydam biçimlerini almışken kendilerini çoğaltmak. Virilio'nun saf savaşı da böyle: Gerçekdışı, gizil ve her yerde varolan savaşın yarattığı esriklik. Uzay keşifleri, dünyayı uçurumun kıyısına itmekten başka bir işe yaramıyor. Her yana yayılan şu potansiyel hale getirme, uçurumun kıyısına itme virüsleri, dünyayı da bizi de, aynı zamanda kayıtsızlığın esrikliği de olan bir esrikliğe sürüklüyorlar.

Şehvani sessizlik.

Sibirya gecesinin tensel sessizliğini yutan, bedenin tüllenmiş tamburu, açlık.

Ural dağlarına düşeyinde, herhangi bir yerde var olmanın heyecanı. Gece ve onun yörüngesi: Gecenin kendisi de uzayda kaybolmuş bir nesne aslında –fosil gürültülerinin çembersel ve yuvarlak dudaklarının hareketi.

Kuzeyden güneye uzanan ve saat değişmeden dünden yarına geçmek için tek bir adımın yeterli olduğu şu hayali çizgi – onu Büyük Okyanus'a yerleştirmenin ne anlamı var ki? Yalnızca balıklar, gemiler ve fırtınalar aşabiliyor onu orada.

Bizim içimizden, aynı şekilde geçen manevi şekiller de var mı ve bizler onları zihnimizde aşabilir miyiz?

Yerküredeki bütün noktaların zamandaşlığının bir hayalden başka bir şey olmadığını; ya da hatta gecenin, yörüngenin belli bir yerinde duran ve bütün yönlerde karşılaşılacak bir nesne olduğunu hep akılda tutmak insanı deli ederdi.

Kıtalararası uçuş zihinsel bir Odisseia.

Gerçek çöl, yani gerçek coşku 10.000 metre yükseltide; gerçek çöl, nehirlerin kıvraklığından ya da mineral dalgalanmalardan başka bir işaret taşımayan, insanlığın dışındaki bir özü andıran dünyanın, jeolojik mavi ışığıyla göründüğü ve eğer güneşle aynı yönde uçma fırsatını yakalarsanız, zamanın mükemmel biçimde sabit kaldığı yerde.

Bütün davranışları size değer verdiklerini gösteriyor. Bir şeyin gerçekleşmesi imkânsız olduğunda kurnazca oyunlara sığınılmıyor –işte gerçek nezaket.

Sanki, tanrılar göndermiş gibi karşılıyorlar sizi. Oysa Batı'da, ölüm göndermiş gibi karşılarlar. Batı'da Öteki, hep ölülerin arasından gelmiş gibidir ve yaşayanların merhametini kazanmak zorundadır. Bu daimi silinme, aynı zamanda bir stratejidir: Sizi korkunç bir kuşkuyla karşı karşıya bırakır ve bu değerlendirme karşısında ne zaman teslim olacağınızı ya da ne zaman daha fazlasını vereceğinizi, yani tanrı rolünü üstleneceğinizi bilemez hale gelirsiniz.

Kimin son kez gülümseyeceğine, son hareketi yapacağına, en son inceliği göstereceğine bağlıdır her şey –acımasız bir kuşku uyandırarak, açık pokerde olduğu gibi sürülen parayı gereğinden çok artırma: Hiçbir zaman yeterince vermemiş, yeterince ileri gitmemiş olma duygusu. Ancak ölümle sona erebilen bir çatışma. Çünkü hiçbir anlaşma, karşılıklı ilişkinin düello biçiminde sürmesine sınır getiremez ve hiçbir ruh hali suçluluğa dayanmadığı için ondan kaçıp kurtulmaya yardımcı olamaz.

Her şey söylendikten ve anlam sorunu ortadan kalktıktan uzun bir süre sonra Japonlar, kurallardaki işaretlere ve görünümlere son vermek gerektiğini bilirler: İşte nezaket; işte, bir sanat eseri gibi bakım gören ve acı çeken bin yaşındaki cüce ağaçlar kadar yapay bir özellik.

Erotizm, kuralların nihai olarak gözden geçirilmesinden; çizginin tamamlanmasından; yüz çizgilerinin şekillendirilmesinden; gerek cinsellikte gerekse hazda canlılık vaat eden ve en küçük harekette görülen tutkunun canlılığından doğar.

Aynı zamanda hem canlı hem de uysal olmak, oyuncak bebeklerin far sürülmüş yüzüne ya da yumuşak cinsel organına bahşedilmiştir. Bütün ırk bir cinsel organ gibi makyajlı ve kaygan görünümdedir; hayvani canlılığını ve içsel şiddetini de muhafaza eder. Eğer bir ırkta aynı ayırt edici çizgiler, aynı ritü-

el düzeni, aynı yapay gülümseme görülüyorsa, onda cinsel bakımdan olağanüstü bir şeyler var demektir.

Japonların baştan çıkarıcılığı bütün bir ırkın baştan çıkarıcılığıdır. Son çizginin, mükemmellik çizgisinin baştan çıkarıcılığıdır. Böylece cinsellik de farklı olanların oyunu ve farklı olanların haz tarafından emilmesi olmaktan çıkarak ırktan gelen göz güzelliğini, bedenin canlılığını, gülümsemenin zorunlu aynasını kutsayan bir nihai dokunmaya dönüşür.

Nara'nın heykeli, en güzeli.

Hani şu bir elinin hafifçe, dokunmak üzere olduğu testiyle bütünleşerek yere yöneldiği; diğerinin de gökyüzüne armağan sunarcasına uzandığı heykel. Heykelde, hermafrodizmi çağrıştıran ikili hareket: Sağ profil, havaya kalkmış sağ kolun açısıyla birlikte erkeksi; diğeri ise, yerçekiminin havayı biçimlendirmesine denk düşen serbest bırakılmış kolla birlikte kadınsı. Beden, Chartres heykellerinde olduğu gibi mükemmel bir biçimde dik duruyor; ipeğin altından görünen biçimlerin yarattığı etkileyici kıvrımlar ise şehvetli hale getiriyor bedeni. Tümü, insanlık dışı bir uzanımla yaratılmış ve tuhaf bir izlenim veriyor. Böylesi bir heykelin sırrı, estetikten başka bir şey olabilir mi?

Kadın: Zihin ve duygu birikimi bakımından bir denge ilkesi –yumuşaklık yok.

Erkek: Hastalık hastalığıyla kendini tüketmenin bir biçimi –bedenin yakınması.

Kusursuz olan bir şey varsa o da her yeni karşılaşmada her şeyi birisinden bekleme ihtimalinin doğmasıdır. Kavramsal olarak hepimiz bâkiriz ve hepimiz, akla rağmen, bütün yüzlerde bir kader bulmayı umuyoruz.

Düzensiz aralıklarla bazı saplantılı davranışları ya da iffetsiz eylemleri gerçekleştirmek için tensel acelecilik içinde olanlar, yalnızca ayak takımından hovardalardır. Saplantılı insanlar

ve gerçek hovardalar, bütün bunları belli zamanlarda yapmayı görev bilirler.

Tensel bir ufuk belirdi o cinsellikte... Bütün ufuklar gibi o da hayali bir çizgi; orada güneş kimi kez parlak renklerle batarken, kimi kez belli belirsiz bir ışık halinde parıldıyor.

Yasa düşüncesinin hiç dokunmamış bile olması anlamına gelen masumiyet, günümüzde, ihlal ediş bile artık mümkün olmadığı için iki nedenle imkânsızlaşıyor.

Anlam düşüncesinin hiç dokunmamış bile olması anlamına gelen görünüm, günümüzde, anlam bile kayıtsızlıkta kaybolup gittiği için iki nedenle var olamıyor.

Bütün düzlemlerde iki yönlü başarısızlıklar yaşıyoruz. Bizlerin kayıtsızlığı, bir uçurumun kayıtsızlığı; bir diğerini çoğaltan uçurumun. Dolayısıyla, tek yapılması gereken basit bir geçit bulmak değil, ikili dönüş yolu bulmak. Tek bir hareketle bizleri ikili yok oluştan kurtaracak her iki devrimi de tamamlamak.

Tavanda uçan bir sinek gördünüz mü hiç?

Neden odanın ortasında, olmayan bir avizenin altında uçmayı tercih eder? Ve kim kumanda eder molekül hareketinin ev versiyonu olan bu kesintili, usanmak bilmeyen uçuşu? Sinek virajları bilmez: Ne büyük giz! Sonsuzluğu da: Gelişigüzel, gizlice kutupları yok edilmiş bir güzergâhı izleyerek hep aynı küçük uzamı kateder. Denge kavramını da bilmiyor gibidir: Uzamın bütün noktalarına dokunma oyunu oynadığı ve saatler süren kesintisiz uçuşlar onun kafasını hiç karıştırmaz –tam olarak nereye konması gerektiğini her zaman bilir ve her an kalkmaya hazırdır. Bütün bu tuhaf hareketleri ve dönüp durması, enerjinin sorunlarına tümüyle yabancıdır. Meğerki bütün enerjisini tekrarlayan bu hareketlerle, boş uzamının ayrıntılı tasviriyle tüketmesin. Bir böceğin, Liliputular'ın,

Brown Hareketi'ndeki parçacıkların dünyasını andıran köşeli uzamında insan, dik açılarla hareket etmenin imkânsızlığıyla bir canavar, Nuh nebiden kalma bir yaratık gibi görünmek durumundadır.

Serbestleşmeye, özgürleşmeye, bireysel özerklik kazanmaya ilişkin olan ve gölgelerinin peşinden koştukça tükenen düşüncelerimizle karşılaştırıldığında, birilerinin bizim hayatımızla ilgilenmesini öngören ve Uzakdoğu'nun bilgeliğinde hâlâ yaşayan düşünce çok daha ince ve aynı zamanda kibirli değil mi? Bu düşünceyi bilmek, onunla ilgili kararlar almak, onun gereklerini yerine getirmek. Üstelik, zaten size ait olmayan bir şeyden feragat etmeyi öngören bir antlaşma uyarınca. Ve her an irade kullanmaya gerek duymadan bunun tadını çıkarmanın yumuşaklığını yaşayarak. Hiçbir şey, sizin bir başkasının ve birbirinizin hayatının sorumluluğunu üstlenmenizi engellemez; böylece, ömür boyu herkesin hayata karşı yükümlülükleri hafifler, herkes gerçek anlamda özgürleşir ve kendi taşkınlıklarına değil, ötekinin ritüellerdeki ya da aşktaki aracılığına maruz kalır.

Katıksızdan da daha katıksız olan şey, herhangi bir yolla sonun ötesinde yaşamaktır.

Nesneler ve kelimeler arasındaki fark, gerçeğin evrime dilin ise değişime yatkın olması. Dile ait olanlar nesnelerle aynı sürekliliği göstermez: Nesneler kendi mecralarını izler; oysa bir kelime, belli bir anda bir anlam kazanır ve yine birdenbire bu anlamı kaybeder. Bazı nesneler de başka herhangi bir süreç yaşamadan belirip kaybolurlar; beklenmedik bir şekilde ve kesintili olarak ama rastlantılara değil, başka bir gerekirliğe uygun olarak bir halden ötekine geçerler. Böylece hayatlarımız da iki ayrı dalga boyu edinir. Bunlardan birinde tasarılar ve olaylar mantıksal olarak art arda dizilirler. Diğer tuhaf eğride,

aynı olaylar, bezginlik uyandıracak şekilde kendilerini tekrarlar: Bütün bir hanedanı pençesine alıp ölümsüzleşebilecek bir suç, torunlarınıza bulaşıp ölümsüzleşebilecek bir tik. Bu hayatlardan birinde düz bir yol üstünde ilerlerken, diğerinde daireler çizerek dönüp durursunuz. Bu iki çizginin kesiştiği an, son derece kritik bir anıdır hayatınızın. Bu buluşma, mutluluğun gündönümüdür.

Teknoloji ilerler, dil değişir, ses evrilir, kader ise bizi ilgilendirir.

Nesneleri adlandırmak, masum bir etkinlik sayılamaz; nesneleri adlandırmak, onları kendi varlıklarının ötesine, dilin ve böylece kelimelerin sonunun esrikliğine savurmaktan başka bir şey değil.

Var olma nedenlerimiz, taşların var olma nedenlerinden daha fazla değil ve hayatımızın bir yanı güneşe bakıyorsa diğer yanı cehennem soğuğunda.

Cinsel farklılık gerçeğini, dille dudakları yalamak ya da karanlıkta ellerle gözleri ovuşturmak gibi hayvani duyumlarla algılarız.

Mevsimler gibi birbirinin yerini almak ya da gece ile gündüz gibi birbirini izlemek dururken cinsiyetlere, birbirinden farklılaşmayı buyuran kim? Cinsiyetler, yıldızlar gibi karşı konumlarda olduklarında, yani sürekli bir elips üzerinde birbirlerinin ufkuna yerleştiklerinde, her bakımdan cinsel özgürleşme ve bunun gururu yaşanacak.

Dolanan birey ama tasmalı bir köpek gibi; göz sinirinin ucunda sallanan, 1800 derecelik bir alanda ufku tarayan ama hiçbir duyu iletmeyen oyuğundan çıkarılmış bir göz gibi –cismi yanlarından kurtulmuş panoptik bir merkez, bir mutant türünden kaçan organ.

Beden yavaşlama, asılı kalma, durma ve sabitlenmeye ilişkin figürleri becerebilmeli. Hız kazanan hareketlerde uzmanız ancak hareketi birdenbire havada asılı bırakmakta en küçük bir beceri gösteremiyoruz; bunu yapan hayvanları bazı törenlerde izleyebiliyoruz (Pekin Operası'nda, hareketler ataletle öldürülmüyor; mükemmel bir biçimde duruyor ve hareketsizlikle mükemmel bir doruğa ulaşıyorlar).

Jimnastikçilerin yere düşerken bedenlerini denetim altına almak için ne kadar zorluk çektiklerine bir bakın. En iyi olanlar bile bu aşamada başarısız kalabiliyorlar; oysa biz onları yerde bekliyoruz. Jimnastikçi, uçuşunun doruğuna ulaştığında yerçekimsiz bir ortamdaymış gibi yücelim noktasına varamayacağına göre, bunun eşdeğerini, düşüşün esrikliğiyle yerde verebilmeli. Yer, onun bütün enerjisini emebilmeli (kedilerin sırrı burada). İnsan, ya tam sıçramayı becermeli ya da hiç sıçramamayı; bütün eylemsizlik enerjisini boşaltarak, emilmiş ve yankılanmayan bir ses gibi birdenbire hareketsiz kalmayı (siyah renk, siyah beden, yani ışığı tümüyle emme düşüncesi bizi bu yüzden büyüler; bu düşünce, bedenin hareketsizliğinin verdiği baş dönmesiyle eşdeğerdir).

Enerjiyi emip iade etmeme, düşmeksizin hareketi asılı bırakma, bedensel süreçlerde kaba görüntülere yol açan uzatmalardan kaçınma sanatı, aynı zamanda yavaşlatılmış olanın ve onun yarattığı trajik etkinin sanatıdır. Hızlanmanın saygınlığı uğruna yavaşlıktan vazgeçtik.

Kadının payına düşen tek rol, kutsal fahişelik rolü. Kesin sadakat ve arka yüzünde delicesine bir yokluk. Bir kadının, başka bir dünyadan gelmiş gibi, tek bir kez sizin hayatınızda cisimleşmiş olması ve size şunu söylemesi yeterli: Sizi seviyorum ve adımı bilmeden sevgimi kabul ediniz. Tek bir kez, bir düşünce ya da bir kelimenin size rüya gibi gelmiş ve birdenbire sizi ele geçirmiş olması yeterli. Çünkü dil, imgelemi baştan çıkarırken ya da ona çarparken, kelimeler de kutsal orospuluğa

adanmalı. Kör talihin bize sunabileceği şefkatli davranışlar bunlardan ibaret.

Sosyete çevrelerinde yalnızca ideolojiler ün kazanıyor çünkü yenilgiye uğrayanlar yalnızca onlar. Çok daha ciddi düşüncelerin de gözle görülür düşmanları yok.

Göğün toprağa kayıtsızlığı: Yağmak istemiyor.
Ruhun nesnelere kayıtsızlığı: Onlarla bütünleşmek istemiyor.
Dudakların söze kayıtsızlığı: Susuyorlar.
Düşün gerçeğe kayıtsızlığı: Onu bağışlamak istemiyor.
Olaylarla yetinme histerisi tarihin bitmesinin bir ürünüdür. Artık tarih olmadığına göre, olayların ardı arkası kesilmemeli. Artık neden olmadığına göre, kesintisiz etkiler yaratmalı. Artık her şey anlamını kaybettiğine göre, her şey kusursuz işlemeli.

Rastlantı hakkında çıkan her tür ihtilafa karşı.
Determinizm mi, tersi mi?
Rastlantıyı nesnel bir süreç olarak tasarlamak ne işe yarar ki? O, ironik bir süreç. Rastlantı var elbette, ancak nedenler ile etkilerin patafiziği olarak. İkisinin arasındaki fark şu: Kaderin ironisi rastlantının ironisinden çok daha büyük; bu da onu çok daha mağrur ve çekici kılıyor.

Şimdi, çılgınca bir özeleştiri başlıyor (eleştirinin her türü çılgındır; eleştirel düşüncenin en kötü biçimi, eleştirinin kendi kendine yöneldiğini öne sürendir); kendimi suçluyorum
- büyük bir sinsilikle, fantezilerimi gerçekliğe –daha kesin bir deyişle, tarihsel bakımdan son derece zayıf olan bu konjonktürde elimizin altında olan azıcık gerçekliğe– bulaştırmakla
- en aşikâr ve en sağlam temellendirilmiş kavramların tersini, sistemli olarak savunmakla ve böylece onları kendi radikal-

liklerinin tuzağına düşürmeyi ummakla -umduğum gibi olmadı

- kutsal fahişeliğin egemen olduğu –kadınlardan ya da kavramlardan oluşan– başka bir dünyayı hayal etmekle
- zihne ilişkin bir yasa uyarınca, başkalarının enerjisinin türevi olarak gördüğüm kişisel enerjimi kurnazca tüketmekle
- gece ile gündüz arasındaki farkı daha iyi maskeleyebilmek için alacakaranlığa ilişkin bir düşünce geliştirmekle
- her şeyimi kaybetmeyi hiç denememiş olmakla, yalnızca doyumsuzluk saplantısıyla yetinmekle ve her tür hainliği, kuramsal radikallikten yararlanarak yüceltmekle
- referansları unutup günah işlemekle

AMİN

Tene ve melankoliye tutkun yaşamakla

Kendimi, pek çok alanda yavaş yavaş geri çekerek en sonunda, bütün bunlar hakkında hayaletvari bir değerlendirme yapmakla

Geçmiş zamanların ilhamları nerede şimdi? Çevremde, temelsiz bir histeri ve utanmazca bir canlılıktan başka bir şey göremiyorum

AMİN

Karşıt kinizmlerle gülünç biçimde giydirilmiş ve değiştirilmesi imkânsız iki deri; maske olarak kabul ediliyorlar. Maskeye saygı. Karşılıklı sınırsız yargıya boyun eğme. Tam katılım ve tam bencillik: Mesafeler belirlendi.

Bunun sonunda, imalı bir sevgi gösterisi; son yargı gibi. Bu sırada: Maske için alınan titiz önlemler, orada bulunduğu için değil, durmadığı ve zayıf bir ateş gibi hiç canlanmadan ortalıkta göründüğü için. Bedenlerle ruhlar arasında hiçbir fark yok artık; göz rengi gibi yaratılmış şeylerde var farklılık. Bununla birlikte, bütün mevsimlerde süren titiz bir düşmanlık.

Yakınlık düşmanlık gerilim mesafe.

Derinin maskeden uzaklaşması; her ikisinin sessizliğini daimi rekabete hazırlamak için geçirilen uzun bir çıraklık döneminin sonunda.

Onları çevreleyen şey tarafından isteksizce ve gülünç biçimde giydirilmiş hava; onları çevreleyeni birbirinin gözünde reddeden hava; insanlarla hayvanların sinsiliğine sessizce kendini uyarlayıp yargılayarak. Her şeyde –mesafe, suç ortaklığı, düşmanlık, yargılama– kendine, ötekine ve geriye kalan her şeye yönelen ve buna göre yargılanan aynı şema.

Bir tuzak. Korku; ötekinin, gelecek pazartesi tanrılarını değiştirmiş olması ve iyiyle kötüyü başka türlü değerlendirmiş olması karşısında duyulan sürekli korku. Çünkü en yüksek sorunlarda onun aracılığı çok önemli. Aslında onları tek başıma çözüyorum. Oysa o adam farklı ve beni yalnız bırakıyor. İki kişilik kavrayışa dair bir egemenlik doğuyor buradan. Eğer birbirimize çarpıyorsak bu, gölgelerimiz doğrulsun ve buluşsun diyedir. Eğer kavuşuyorsak bu, bizden başka yargıç olmadığı içindir. Bu iki kinizmi birbirinden iyi ayırt etmek gerek.

Burada öylesine değerli bir suç ortaklığı var ki; sanki gece, son derece temkinli davranmış ve kendinden utanmış, kendine tutulmuş; her ikisi için de en önemli konu olduğunu bilerek: O yargılanıyor, ben yargılanıyorum, burada zayıflık söz konusu olamaz. Bu yüzden de kendini gözlüyor ve kendi imgesinden sakınıyor, çünkü imgesel olan ama tek olmayan bir çözüm gibi kendinin bilincinde.

Ekim 1981

Karın üstündeki ayışığı ya da şubatın alacakaranlığındaki yeşil denizde martıların acı çığlığı gibi parlak ve buzlu güneş.

Size kesintisiz cinsel güç güvencesi vermeyi isteyecek bir kadın ile (bir kadında şehvete dair dehanın kaynağı nedir?), zihinsel esrarı küçücük bir okşamayı bile ürkütecek bir kadın arasında seçim yapacaksınız.

Birikim, bir felçliler rüyasıdır. Hızlandıkça her şey dönüp durmaya başlar.

Uyanıkken rüya görmekten; sevilmeden sevmenin yol açtığı meydan okumalardan; yeter ki her şeyi almak ve kendini feda etmek istesin öfkenin her türünden doğan kışkırtıcı bir mizaca sahip olma özelliği ancak ve ancak bir tür eterle, bir zihin iksiriyle, sinirlerin kıvılcımlanmasıyla ve kendi ikilliğinden memnun bir zekânın coşkusuyla bir tutulabilir. Bu alanda kadın öylesine güzeldir ki onu baştan çıkarmak gerekir. Bu alanda dünya öylesine güzeldir ki onu yok etmek gerekir.

Hayal edilen düşünce; açıkça kendi nesnesinden umudunu kesmiş; kıskançlık perdesini aralayarak riyasız intikam alan güzel ve biçimsel düşünce.

Eğer biri seni özlemiyorsa, kaçmana lüzum yok
Eğer onu sevmeyeceksen, seni özlemesine lüzum yok
Eğer onu ortadan kaldırmayacaksan, sevmene lüzum yok

Bu tutkulu şefkatten başka ne büyülemiş olabilir ki beni? İçime çekmekten başka bir şey yapamadığım ve hiç karşılığını veremediğim o şefkatten başka. Ben, o istediği zaman tutkulu olamadım; o da özgünlük istediğim zamanda veremedi bana bunu.

Kıskançlık, tutkuyla aynı etkileri yaratıyor ancak bunu soğuk bir edayla, sanki rüyadaymış gibi yapıyor. Psikoloji çağının, yani hep sonradan yazılmış kayıtsız kaderin temel tutkusu kıskançlık mı acaba? Çünkü psikolojinin kendisi de geç kalmış beylik bir düşünceden başka bir şey değil.

Bütün erkekler, herhangi bir kadın ya da herhangi bir kadın imgesi tarafından artık üstlenilmiyor olmaktan müthiş korkarlar. Hiçbiri, bir kadın imgesi onları mutlaklaştırmadan yaşayamaz.

Küçük parlak baskınlar
küçük parlak yakınlıklar
küçük parlak yanılsamalar
küçük parlak dudaklar
küçük parlak atışmalar
küçük çok parlak alveoller
küçük parlak rekabetler
küçük çok parlak yıkımlar
küçük parlak düzenler
küçük parlak çemberler
düşey bir eksenin çevresinde

Niçin, debillerin debilliği bir kültür olgusu haline gelirken, bundan çok daha dehşet verici olan ahmaklık olgusu hiç kimseyi altüst etmiyor?

Moskova Havaalanı. Bürokrasi ahmaklığı sahneye konulup estetik hale getirildiğinde ve Soğuk Savaş retoriğinin estetik katsayısıyla çarpıldığında, sınırları da yok oluyor. Buradaki Soğuk Savaş, Devlet'in her bir vatandaşına karşı sürdürdüğü, yapay olduğu kadar da iğrenç olan bir Soğuk Savaş. Toplumsal hayatın tek taşıtı halini alan bir ahmaklık hayaleti. Bütün bir toplum, askeri gücün maskesiyle pörtlemiş; bütün bir sivil toplum, bürokrasinin maskesiyle baştan atılmış. Son mizansene, ölümün görüntüsüne büzüşüp kalmış ve o görüntüyü kendi gerçekliğinin buruk bir reddi olarak büyüten ölü bir toplum.

Sovyet toplumunun tarihsel bakımdan sağladığı tek kazanç, insan türünün kimi özellikleri, kimi gelenekleri bütün dünyada yok olup gittiğinde bunların kurtarılmasına ve muhafaza edilmesine katkıda bulunacak olması; tıpkı, donmuş mamutlar gibi.

Eskiden tarihsel olumsuzluğun kahramanı olan işçi, bugün hayalet fabrikaların saydam işsizine dönüştü. Eskiden tarihsel

olumsuzluğun habercisi olan aydın, bugün başkaldırının saydam maskarasına dönüştü.

Bürokrasi toplumsal alanı, kadavra katılığını en iyi kullanabileceği alan olarak seçmişti. Bizler, daha da iyisini bulduk: Kadavra yumuşaklığı; kadavralar kadar işlenmeye açık, esnek ve kibar çevrelerde zarafeti dolaşıma sokan Cizvitlerin bir buluşuydu bu aslında. Bugün zarafetin yerini elektronik aldı; elektronik, bizim hareketlendirici güç olarak kullandığımız o koskoca ve esnek ölüm sisteminin yarı-tetanik, yarı-akışkan çevrelerinde dolaşıyor. Ve yine Cizvitlerden aldığımız kayıtsızlık stratejisi elektronikte harikalar yaratıyor.

Uykusuzluk çeken, bilincinin zayıfladığını hayal ediyor; sırf uyuyabilmek için. Akrobat ise, yerçekiminin zayıfladığını hayal ediyor; bir daha hiç yere düşmemek için.

Aynı akupunkturda olduğu gibi duyarlı noktalara sonsuz küçük dokunuşlar yapmayı öngören, onların beklenmedik ve mesafeli bağlılaşımlarıyla işleyen ve altın iğnelerle kısa devre yaptırmaya dayanan bir kuram hayal edilebilir.

Bütün sistemlerde, belli bir şekilde dokunduğunuzda onların kristal bir çözelti gibi kasılıp içten patlamasına yol açan bir sinir noktası olmalı; tıpkı, beyinde bulunan ve dokunulduğunda bedeni aniden uykuya sürükleyen belli bir nokta olduğu gibi.

Nesnelerin yüreğine dokunulabilmesini sağlayan, uyurgezerlerin zihin berraklığına benzer bir açıklık olabilmeli; tıpkı, hemen uyumayı sağlayan yalın bir beden duruşu olması gerektiği gibi.

Harcanmış aşk enerjisi, zayıflık halinin sükûnetidir. İşlenmiş suç, kefaretin sükûnetidir. Her alanda etkilerle yetinmek ve nedenleri Son Yargı'ya bırakmak gerek.

Hegel: Toplumun adaletsizliği; iktidarın ne olduğunu anlamak durumunda olanların astlar olmasıdır.

Aristoteles: Her canlı varlık iki kaynaktan beslenir –bir yanda kendi doğal kaynakları, diğer yanda güneşin zorunlu müdahalesi.

Bana öyle geliyor ki bu iğrenç ve muzaffer paralı asker bir kopyadan ibaret ve aynı kişiliğin iki farklı yüzüne bölünmüş –yükseleni Aslan olan Aslan–; onun yüreğinde, yalnızca zaman ya da depresif delilik, toplamı tek bir rakip olan iki rakibin hakemi olabilir. Mitolojik bir imge olarak onu, intihara yatkın bir Aphrodite [Afrodit] gibi iki karşıt kutup arasında dalgalanan ve görünmez bir ipe tutunarak alt dünyanın aydınlık bayırına kaçan bir deniz oluşumu olarak görüyorum. Onu öldürecek olan ürkütücü yaratık bekliyor orada.

Yıldızlara baktığımda, yüreğindeki terazinin eksenden kaçmış bir metronom gibi tereddüt ettiğini görüyorum –ibrenin, iki işaret arasındaki manyetik tereddütü; gücün iradesinin ikili sarmalında salınan kadınlık.

Ömer Hayyam'ın baştan çıkarma için söylediği yüce sözler:
"Tek bir özgür insanı tatlı dille köle yapman, bin köleyi özgürleştirmenden yeğdir"

Şehvet isteklerinin canlılığa ve ölüme dair sırrı
Eşanlılığın can alıcı ve ölçülmez evreni
Alleluya!

Yalnızca uyuyan bir kedi, kumun ya da yatağın üstünde tüm bedeninin izini bırakabilir. İnsan kendini bedeninin biçimine bırakmayı ve bütünsel olarak gevşemeyi beceremez. Kediye kediliğini, canlılığını, biçimsel yırtıcılığını veren eylemsizliği bilemez. Düştüğünde, kediye dağılmama imkânı veren gizemli esnekliği, bedenini adeta organlarında eritmeyi

bilemez. Çünkü bedenimizin her bir parçası hafif olduğu halde, bütünün ağırlığıdır bizi yok eden.

Niçin, bitkilerin saltanatının mükemmel ve sessiz kayıtsızlığından vazgeçmek zorunda kalındı? Niçin, minerallerin saltanatının hareketsizliğini, hayvanların saltanatının çevikliğini terk etmek gerekti? İnsanla birlikte başkalaşım da son buldu. Hayvanlar bu konuda hâlâ bir şeyler anlatmaya çalışıyorlar: Bir kedi, bir at, bir kuş, bir ahtapot; insanın kavrayamayacağı bu biçimler, masal uydurma yeteneği olan ve bizim türümüzle tükenen bir soyun işaretleri değil de ne?

Belki de kadınlar, bu muammaya; hareketsizliğe ve çevikliğe dair bir şeyleri muhafaza ediyorlardır.

Dalları buzlarla ağırlaşmış ağacın duyduğu zihinsel dehşet
soyunmuş kadının duyurduğu paradoksal dehşet
çıplak gerçeğin duyurduğu zihinsel dehşet
uyanıkken görülen rüyanın duyduğu paradoksal dehşet

Gece ile gündüz eşitlendiğinde ekinoks fırtınaları kopar. Gün ışığının şiddeti ile yapay ışığın şiddeti eşitlendiğinde oyun tutkusu zincirlerinden boşalır. İki kadın düşüncelerinizde eşitlendiğinde hazzın ekinoksu başlar.

Bazıları için hayat sonsuzdur ve sonsuz olanın hiçbir anlamı yoktur. Nasıl zaman bulacağız yaşamaya? Bazıları için hayat çoktan bitti. Daha başlamadan son buldu. Bir tür soyut şeridin üstünde akıp gider hayat; her tür zaman boyutunun dışında kalarak. Bazı hayatlar, işte böyle, lüzumsuz yere kendi sonlarını feda eder ve kendi kaynaklarını unuturlar.

Eğer tek bir sır bile olsaydı, hiç kimse, o sırrı bilen bile, ona ihanet edemezdi.

Mutlak bir sessizliğin derinlerinde, mutlak olanı kollamak gerek.

Çılgın bir dünya var; bir de onun karşısında gerçekliğin ültimatomu. Yani, dünyanın deliliğinden kaçmak istiyorsanız her şeyin çekiciliğinden fedakârlık etmek zorundasınız. Dünya, çılgınlığını sürekli artırarak fedakârlığın da değerini yükseltti. Gerçeğe yapılan şantaj. Bugün, hayatta kalmak için yanılsamalar hesaba katılmıyor; giderek gerçeğin geçersizliğine yaklaşmak gerekiyor.

Gündüzlerin tekrarının hiç sonu gelmeyecek. Gecelerinki belki. Herhalde, gecelerin sıralanışının belli bir anlamı vardır oysa gündüzlerin sıralanışı bizi hiçbir yere götüremeyecek. Gündüzleri, güneşin doğması ve hemen batması gerekirdi. Şeylerin belirmesi ve hemen ortadan kaldırılması gerektiği gibi.

Erkek efsaneleri yok artık, kadın amblemleri de –her iki cinsiyetin paylaştığı ve yanıltıcı bir biçimde homoseksüellik görüntüsü alan narsisist bir transseksüellik serabı uğruna.

Kadının baştan çıkarıcılığı yine kendine yöneliyor. Erkeğe gelince; o, kendini ancak kadının aynasına yansıtabiliyor –ancak o ayna çoktan ele geçirildi.

Pompei: En ilginç antikçağ mirasını bu felakete borçluyuz. Vezüv olmasaydı, antikçağ hakkında bu denli canlı düşlerimiz de olmazdı. Aynı şekilde, mamutlar da buzullaşma dönemleri hakkında fikir veriyorlar bize. Günümüzde ise yapay hafıza sistemlerimiz, doğal felaketlerin müzesi rolünü üstleniyorlar.

Erkekler striptease yaparken herkes kadınlara, kadın izleyicilere ve onların aç gözlerine bakar. Sanki çıplak dans eden kendileriymiş gibi, kadınlar müstehcen bir edaya bürünüp izlerler gösteriyi. Onları müstehcen kılan, cinselliğin yüzlerine

histerik bir biçimde taşması ve özellikle erkeklerden intikam alma hakkının arayışında olmalarıdır. En çok da hazda eşitlik talebi.

Tıpkı yaşama hakkı gibi haz hakkı da kimsenin tekelinde olamaz. Böylesi bir yasallık biçimini azat edilmiş kölelere bırakalım. Ömür, dinlenme hakkıyla birlikte çoktan müstehcen hale geldi. Şimdi de cinsellik, cinsel haklarla birlikte müstehcen kılındı. Müstehcenlik pusu kurmuş, akla gelebilecek her şeyi kolluyor; hak taleplerinde bulunulsun diye bekliyor.

Haz hakkı ve acı hakkı, histerik ve sulpicien* bir kültürün ilk adımları. Striptease'in kadın müşterilerinin esrikliği de Lisieux Azizeleri'ninkinden farksız. Aynı açgözlülük erkek cinsiyetine ve İsa'nın Kutsal Yürek sıfatına da yöneliyor.

Sahneye çıkan beden asla müstehcen olamaz. Müstehcen olan tek şey, simgesel intikamın ve kendi cinsellikleriyle alay edilmesinin peşinden sürüklenen bu kadınların yamyamca bakışı. Oysa, erkeklerin görselliğe dayanan pornografideki (peep show, life show, vb) durumu yürek sızlatıcı. Tek bir eksiği bile olmayan bir bedenin mükemmelliğini seyrederken minnet duyarlar ona. Çünkü erkekler, hadım edilmiş kadın hikâyesine inanmazlar; kadın bedeninin mükemmel olduğunu ve hep eksiksiz olarak kalacağını bilirler. Gözlerinden yansıyan da budur. Bir kadının bedeninin çırılçıplak kalabilmesi ve kendini sakınımsız sunabilmesi, çok güçlü olduğunun belirtisidir. Erkek ise, fahişeliğin gücünü hiçbir zaman tadamayacaktır; doğurmanın da.

Oysa, kadınların erkek striptease'inde görmek istedikleri hadım edilmişlikten başka bir şey değildir. Yalnızca kadınlar buna yürekten inanırlar. Ve bu yüzden, bakışlar hep onlara yönelir; onlar, hadım etme düşüncesiyle çılgına dönmüş, hadım etmenin kirli öznesi olan kadınlardır; bedenin bütün müstehcenliğiyle sahnelendiği bu ortamda, kendi çıplaklığı içinde,

* Aziz Sulpicius'un adından Fransızca sıfat. Klasik ve donuk ifadeli dini kişileri resmeden kült nesneleri, tablolar ve heykeller için kullanılır. (ç.n.)

yanılsamadan gelen gücüyle temiz bir nesne olarak ışıldamak yerine.

*Female mud wrestling**

Ateş savaşının dişisi. Goldfinger

Sweet Movie: Sıvı çikolatadaki kadın

Çamur maskeli yerliler

Parlak derili Siyahlar

Plajlarda güneş yağıyla parlatılmış bedenler

Parlatılmış olan parlaktır. Kayar. Bir cinsel organdan çıkan cinsel organa, annesinden çıkan bir çocuğa benzer. Ten bedenin içini, tersyüz edilmiş mukozaları, cinsel organın nemini dışa vurduğunda.

Terli bir beden, manyetik direnç ve erotik bir çekicilik için yeterlidir. Bedenin, kendi salgılarını örtmeye dayanan önemli girişimi. Kaygan bir taşın üstünde zar halinde akan su onu erotik kılmak için yeterlidir. Kayan her şey haz verir; rüzgâr bile. Neden yağ ya da çamur da haz vermesin?

Bedenin sıvı haline getirilmesi hayatın kendisidir. Altın varakta donup ölen Goldfinger'in tam tersine.

Ancak akışkanın fazlaca akışkan olmaması gerekir. Haz veren, çamurun yapışkanlığıdır; bakışlar bile kayar ve yapışkanlaşır. Böylelikle kayma her tür zevkin, hatta belki anlamın kaynağı haline gelir.

Tek bir haftada kışın, ilkbaharın ve yazın aniden art arda sıralanması. İşte, Saint-Laurent'da, ılık yağmurun buzlara düşmesinden sonra görülen düşsel sis. Gölün öte yakasında bulunan Kızılderili köyü, Büyük Kuzey'in dramatik biçimine bürünüyor; sürgünün ve karın biçimlerine. Ancak burada, kentte, her şey can sıkıntısının dramatik halini alıyor.

Montréal'de iki enerji biçimi var: Büyük Göller'in elektrik biçimi ile tekdüzeliğin psikolojik biçimi.

* İng. Kadınların yaptığı çamur güreşi. (ç.n.)

Tıpkı aşk gibi, siyaset yapmanın da iki tarzı var: Biri sinirli, diğeri bezgin. Bu iki ayrı tarzın buluşması en güzel etkileri ve en güzel çocukları yaratıyor.

Hayatın sırrı şurada: Gözleriniz kapalıyken kaç yüzü, kaç bedeni tanıyabilirsiniz? Gözleriniz kapalıyken kimden bir şey kabul edersiniz? Siz hiç gözlerinizi kapadınız mı, öylece yürüdünüz mü hiç, gözünüz kapalı sevdiniz mi ve karanlıkta düşüncelerin kıvrımlarına dokunduğunuzu hissettiniz mi?

Baştan çıkarma, nesnenin doğrudan ve ölümcül ışıması, eğretilemenin sonu, büyülü bir dünyanın stratejisi, anlamın diyalektik kendinden geçişlerine ve tarihin fazlaca saf kurnazlıklarına son veren bir yanılsamanın muzaffer dirilişidir.

Eğer kurgudan söz ediyorsanız, metnin her tür referansı ortadan kaldırması gerekir. Eğer simülasyondan söz ediyorsanız metnin, bütün gerçekliğini muhafaza ederken anlama meydan okuması gerekir. Eğer baştan çıkarmadan söz ediyorsanız dilin, eksilti yoluyla her şeyi yolundan saptırması gerekir. Aksi takdirde dil ne işe yarar ki?

Dil kadındır: Kendi söylediklerine dönüşerek sizi baştan çıkarır. Sizi baştan çıkarmayı başaramadığında, sürekli olarak intikam almaya çalışacağı için de kadındır. Yalnızca sizin söylettiklerinizi söyleyerek intikam alacaktır; tıpkı, yalnızca talep ettiklerinizi yapan bir kadın gibi.

İntihar Akademisi: İstek üzerine, yönlendirim kursları izlemek için gelinir buraya. Burada, gerçek anlamda akademik bir çalışma yapılır. İhtihar Moteli'nde (muhteşem bir öngörüye dayandığı halde hiçbir zaman gerçekleşememiş bir tasarı) motelden hizmet almak üzere gelen müşteri, başlangıçta aldığı kararı değiştiremez. Seçme özgürlüğü yoktur (bu onun onurunu kırmak olur!); kadınlarla, şarapla, felsefeyle, vb şımartılır.

Ama günü gelince, kendi isteğine uygun olarak, kendisi için en iyi koşullarda öldürülür.

O yüz. On yıl sonra da gözlerinin rengini bilmiyor olacağım. Ama yine de onu sokakta, rüyalarda, başka yüzlerde görüyorum; birden ona benzemeye başlıyorlar.

Boulogne Ormanı'nda bir travestiyle karşılaşmak. Homoseksüelliğin hayaleti değil aslında; işaretlerin dehşetengiz bozulması. Vodvil benzeri cinsel yanılmaca değil; hiçbir şeyden yola çıkmadan kadının ifade edilmesi oyunu, ortada kadın olmaksızın kadına dair işaretlerin varlığı.

Yalnızca dişi, kendi etkilerini gülünç olmadan gerçeküstü hale getirebilir; işaretler kendilerini dişide denediklerinde, gülünçlük de erkeksi değerlerin yolunu gözlemeye başlar. Nitekim, travestinin erkek versiyonu geçerliliğini kaybetti; o, homoseksüelliğin bir eklentisinden başka bir şey değildi çünkü.

Hiç kuşkusuz, bir kadın başka bir kadını herhangi bir erkekten daha iyi okşayacaktır. Aynı durum, diğer cinsiyet için de geçerli hiç kuşkusuz. Böylelikle her cinsiyet, apayrı bir tür gibi olacaktır ve okşama da o cinsiyete özgü bir tür anadil.

İnşa etmek hiçbir işe yaramıyor; ne arazi hakları var ne de kaydi hayat şartlı haklar; hiçbir kültür mezarlığında ömür boyu süren imtiyazlar yok artık. Böylesi iyi, değil mi? Uzayda buharlaşan göktaşından geriye kalan, onun sonunu işaret eden göz kamaştırıcı iz. Kendi yörüngesinde dolaşan gökcisminin en değerli yanı çizdiği elips. Kimsenin atası yok artık; atadan kalan mirası da mirasçıları da sermayesi de. Yüzyıllar boyu biriktirmek gerekti; şimdi de aynı şekilde ve tek bir kuşak boyunca hepsini saçıp savurmak gerekiyor.

Gelecek, tek bir ömre her şeyi biriktirip savurmayı sığdıranların olacak. Acele etmeli. Belli bir kültürü özümlemek için

on yıl, onu dışarı atmak ve kusmak için yirmi yıl (daima daha uzun sürer). Kültürün simgesel olarak katledilmesi çevriminden geçmeyen hiçbir şey ilginç sayılmıyor.

Son bomba, adından hiç söz edilmeyen son bomba, şeylerin uzaya savrulmasından hoşlanmadığı için onları zamana savuruyordu. Zaman bombası, dönek, anakronik. Patladığında her şey geçmişe ve bomba ne kadar güçlüyse o kadar uzaklara sürükleniyordu. Ya da daha iyisi: Patladığı zaman kimi parçalar geçmişe, kimileri geleceğe savruluyordu.

Oysa, şöyle bir çevrenize bakın: Böyle bir patlama *daha önce de olmuştu.* Hiçbir bomba teknolojik olarak icat edilmeden patlamadı bugüne dek; gerçek, her zaman tekniğin ve savaşın önünde. Bizimki gibi hafızasız bir dünyada, her şey canlı olarak geçmişe fırlatılıyor; sanki, şeyler belli bir boyuta fırlatılmışlar da ancak ve ancak nihai zamansal devrimle dondurulduklarında anlam taşıyorlarmış gibi.

İşte bu, gerçek bir bomba; şeyleri, bir tayf dönüşüyle hareketsiz kılan bomba. Tek umudumuz, birkaç parçanın; birkaç havataşı ya da göktaşının gelecek boyutundan geçmiş olması ve günün birinde, önceden görmüştük duygusuyla onlarla karşılaşabilmemiz.

Nükleer, devrim gibi. Onun türlerinden birinden umutlanmaya ya da bir başkasından korkmaya hiç lüzum yok. Çünkü her ikisini de *gördük daha önce.* Her şey özgürleşti, değişti, altüst oldu, daha ne istiyorsunuz? Umudun lüzumu yok: Her şey yerli yerinde; ölmüş ya da ölü doğmuş, tamamlanmış, –umut kırıcı bir durum ama ne yapılabilir ki? No future.* Paniğin de lüzumu yok: Her şey nükleer, yerinden çıkarılmış, buharlaştırılmış. Patlama çoktan olup bitti, bomba bir eğretilemeden başka bir şey değil. Daha ne istiyorsunuz: Her şey *defterden*

* İng. Gelecek yok, anlamında. (ç.n.)

silindi. Hayal kurmanın lüzumu yok: Clash* çoktan yaşandı; yumuşacık, her yerde.

Ancak, bir şeylerin olup bitmesi yetmiyor: Biz, yine de olanları izlemek istiyoruz. Bilindiği gibi, şeylerdeki devrim olup bittikten sonra seyirlikler patlak vermişti. Halk, devrimi *seyretmek* istiyordu. Şeyler de seyirlik bir eğretilemede kendilerinden geçmek istiyorlardı. Onların kapatıldığı nesnelliğin öç almasıdır bu.

Nükleerde neler yaşanacak peki? Sırf güzelliği için seyirlik atom clash'i isteyecek miyiz? Eğer istersek, bunun nedeni aklımızın ilerlemiş olması olmayacak: Silahların *kullanım değerinin* kaçınılmaz olması ya da türümüzün, onların yok edilmesine rıza göstermesi de olmayacak; yok etme seyirliği kaçınılmaz olduğu ve biz bundan haz almaya ihtiyaç duyduğumuz için isteyeceğiz seyretmeyi.

Füzelere verilen tek cevap: Yanıltma ve simülasyon. Bir uçak gemisi, bir nükleer santral, bir simülasyon metropolü; aynı kütle, aynı potansiyel enerji, aynı ısıl demetler –bütün hedefler, koruma halesi olarak kullandıkları sonsuz sayıda yanıltma düzeneğiyle donatılmışlar. Roma Kralı Numa da tanrılar tarafından gönderilen kutsal kalkan çalınmasın diye birbirine tıpatıp benzeyen on iki kalkan yaptırmayı akıl etmişti.

Evren, başlangıcında böyleydi: Şeylerin özgün olup olmadığı konusunda hep kararsız kaldı. On iki kalkandan on iki krallık doğdu ve bunlardan hiçbiri, hangi kalkanın gerçek olduğunu ya da hatta Numa'nın kurnazca kalleşliğine maruz kalıp kalmadıklarını, yani gerçek bir kalkanın var olup olmadığını hiçbir zaman öğrenemediler.

Savaşa gelince; füzenin, hedefi vurmak yerine niçin yanıltmayı tercih ettiğini anlamak zor. Yalnızca bir insan; ayna evresinden geçmiş bilinçli bir varlık, kaçınılmaz olarak yanılmayı tercih edebilir (baştan çıkarmanın gücü!). Ancak en baştan

* İng. Çatışma, çarpışma. (ç.n.)

artefakt ürünü olarak biçimlenen bir makinenin tercihinin, gerçek hedef tarafından baştan çıkarılmak olması gerekmez mi? Demek ki askeri teknoloji doruğa ulaştığında, yanıltmaların baştan çıkarabileceği özne füzeler yapmak gerekiyor.

Kitlelerin bağrında yok olup gitmek ne hoş! Aşkınlıkta (Tanrı) kendinden geçmektense içkinlikte toparlanmalı. Kitleler. Yabancılaşmaktan ve öznelliğini kaybetmekten şikâyet eden bireyin hayalindeki yok olma ihtimali. Yabancılaşma ve öznellik, sırf bu amaca ulaşmak için mi icat edildi? Tıpkı belirgin bir olayın göz kamaştırıcı işaretini ekrandan yakalamak üzere televizyonun soğuk mavi ışığını icat ettiğimiz gibi onları da icat ettik.

Erotizmde nesne, cinsel bakımdan tümüyle serbest olmalı, arzulamaktan çok hayal kuruyor olmalı, aldırışsız ama baştan çıkarılmaya eğilimli ya da uyuyor ya da narsist bir hayranlıkla kendinden uzaklaşmış olmalı –sizin varlığınızı da unutmuş olduğu için kendini size tuhaf bir biçimde, kayıtsız bir hayvansılıkla, yumuşak bir delilik hali ve isteksiz bir çıplaklıkla sunabilmeli. Yalnızca arzu duymayan beden gerçek anlamda hazza layık olabilir.

Kadın, baştan çıkarılmak istediğini gösterirken, ırzına geçilmesine ya da kendini vermeye eğilimli olduğuna dair abartılı davranışlar göstermemeli; yenilgi işaretlerinden çok, zayıflık işaretleri vermeli; çünkü zayıflığın anlamı şudur: Beni baştan çıkarmanıza izin veriyorum.

Zayıflık erkeği kadına bağımlı hale getirir: Bu küçücük, morötesi zayıflık işareti olmaksızın, baştan çıkarmaya eğilim bile duyamaz erkek. Mavi kirpikler, imalı bir işaret, bâkire edası da bu nazik imanın kendisi olabilir. Baştan çıkarma, hep uyuyan görüntüleri uyandırmakla başlar. Uykusu gelmiş gibi yapan bir kadın bir tür aşk tuzağı kurmuştur; ya baştan çıkmak üzeredir ya da baştan çıkarılmak istiyordur.

Kadın kendi varlığını, kendi tasarılarını, kendi tutkularını bir anda bir kenara bırakabilir. Ancak bir tür feragat anlaşmasıyla gerçekliğe dahil olabilir. Hiçbir zaman kendi varlığının güvencesi olamaz; bu sayede, varlığını bir çırpıda silebilir ve başarılı bir histeriyle başka bir hayata kayabilir. Bütün bu tuhaf hayat, uzlaşmaya dayanan hedefler üstüne kurulmuş. Bir erkek ondan vazgeçmesini, kendi bütünlüğünden fedakârlık yapmasını istediğinde bunların hepsi yok olur.

Epeda Multispire döşekleri. Herkese tam özerklik sağlayan 3.600 sarmal yay sayesinde; herkesin gecesi kendine, herkesin uykusu kendine. Hiç hissettirmeden onunla sevişebileceğiniz ideal döşek. Kendi zevkinin robotu, herkes kendi cinselliğini ve kendi gecesini yaşar Multispire döşeğinin üstünde. Ama yalnızlığı değil, çünkü o da var döşekte. Daha çok bağımsız ay modülündeki düzen gibi. Tristan ile Iseut, kendi cinsel bilgiişlem merkezlerinin iki yanında hayal kuruyorlar; her biri kendisi için.

Baştan çıkarmanın, Rahim-Anne'nin baştan çıkarılması olduğunu ve her tür çekimin yalnızca ilksel çukurun çekimini kapsadığını öngören düşünce Platoncu bir yaklaşımın ürünüdür. Düşünceler Krallığı'nda dölyatağı oyuğu, Mağara'nın ardından gelir. Bir kez daha gerçek kadın ve onun anatomisi, Platoncu bir ideolojinin kutsal göndergesi olarak kullanılır. Burada, baştan çıkarmanın baş döndürücülüğü, kaba bir üslupla kadının karnının içindeki boşlukta hayal edilir. En ince oyundan en derin, yani en aptalca fanteziye geçilir.

Gündelik hayatın tecrübeleri kar gibi yağıyor. Maddesiz, kristalize ve mikroskopik; bütün girinti çıkıntıları örtüyor. Sesleri, düşüncelerin ve olayların titreşimini emiyor; bazen rüzgâr beklenmedik bir şiddetle süpürüyor onu ve bir iç ışık, muzip bir flüoresans yayıyor; bütün biçimler alacakaranlığın

belirsizliğinde yıkanıyor. Zamanın yağdığını, düşüncelerin yağdığını görmek; Kuzey'de bir gündoğumunun sessizce ışıklandığını görmek; gömülmenin ve beyazlığın baş döndürücülüğüne bırakmak kendini.

Küçük felaketlerin hazırlanışı.

I. Kimlik belgelerinin kaybolması –sanki çok sevilen biri ölmüş gibi, kimse inanmak istemez buna. Kaybolduklarını kabullenmeden önce uzun süre arayıp durursunuz; sanki sizi terk etmiş olan kadın gibi birdenbire, mucizevi bir biçimde beliriverecektir. Güneşli dünyanızda sizin gölgeniz gibidir çünkü onlar. Artık yetimsiniz –zaten, kayıp eşya bürolarına girip çıkan insanlar da gölgeye benzer. Bu durum son derece mantıklıdır aslında: Belgelerin kaybolması masum bir olay sayılamaz; kayboluşun işaretidir.

Bir tür alarm sinyalidir. Pek çokları, bu sayede daha büyük belalardan kurtarırlar yakalarını.

II. Kaybolmuş pasaport rüyası: Gerçekten de uyanınca bulamıyorum onu (ya rüyamda kendi ölümümü görseydim?). Ertesi gün belgelerimi ararken (kimlik belgelerimi) pasaportun, benim varlığımı kanıtlayan gerçek bir belge olmadığını, yalnızca ülkeden ülkeye geçmeye yaradığını söylüyorlar. Bundan çeyrek saat sonra pasaportumu kaybediyorum; onu polis karakolunda kaybediyorum, orada kalıyor, çalınmış mektup gibi, ortalıkta.

III. Çalınmış/çalınmamış araba. Bana, arabamın dört yıl önce çalındığını söylüyorlar. Ruhsat veremezlermiş. Sonuç olarak kendi çalınmış arabamdayım ve kimlik belgelerim de yok artık. Ben kimim? Bağlantısı koparılmış olan bilgisayar, ADY, yani Araştırmaları Durdurma Yöntemi, olmaksızın gerçek bir nesnenin varlığını belirleyemiyor. Oysa bütün belgeler kayboldu. Makinelerin çözülmezliği, insanların beklentisi. Öte yandan, araba çalındığına göre dört yıldan beri bütün küçük

suçlar bilgisayar tarafından kaydediliyordu. Kısasadan hisse: Cezasız kalmanın yolu yok olmaktan geçiyor.

IV. En sonunda her şey bulunuyor. Happy end.* Hatta, devrik felaket, çifte kimlikle kendimi bile buluyorum: 2 araba ruhsatı, 2 ehliyet, 2 kimlik belgesi, vb.

Ahlakçı sinekkuşu
Gerçeküstücü paralı asker
kendi zevkinin robotu
ötekine sahip olmayan bir özne
Öteki'ne sahip olmayan
başkalığı olmayan
Bilinçaltı olmayan
Başkalaşım: yalnızca öteki, sonra Özne/Öteki: metafizik
sonra ötekine sahip olmayan tek özne: Metastaz
Tamamlanmış yönlendirilmiş narsist yatışmış özne
aşkınlığı olmayan
şaşkın kendini büyülemiş metastaza uğramış istikrar
ötesi hayranlık uyandırıcı
Başkalığı yok seçenek yok
Alt-sistemlerin kendine yeten bulanıklığı: Siyaset kavimler
ruhsal dil
Artık hiç kimse konuşmuyor burada
Hiç kimse yaşamıyor –ben de
kapanımlı olan merkezcil mutlak yazı
sonra Öteki'nden dönüş
baştan çıkarmanın mutlaklığı
Sürprizin ve Hayranlığın
saf Olay saf nesne
bu büyüden kopuş
içedönük ve nihayet melankolik
arzusuz bir öznelliğin Kendini Tekrarı

* İng. Mutlu son. (ç.n.)

BREZİLYA 1982

Fransa ılım noktasında. Ilım noktasının güneyinde günah yok.

Recife'nin küçük kızı –Salome.

Bitkilerin, meyvelerin, bedenlerin, sefaletin şehveti –Tropikallerin bu bitkin kiri. Davranışlardaki, düşüncelerdeki bu ağırlık. İnsanbilimine uygun ve insan yiyen (sevgi uğruna) bu sömürge bilinçsizliği. Ayinden sonra ve gemisi battıktan sonra, kumsala çıkan piskoposu yemek pek hoş olmalı!

Yamyam, âşık, baştan çıkarıcı kültür. Uğursuz meyveler; etleri bozguncu bir tahayyülün ürünü; tatsız, ülgerli, edepsiz bir şişkinlikte, melankolik bir tazelikte.

Lüks mahallelerin sınırlarına buzullar gibi inen favelalar, tepelere asılı kalmışlar, Sheraton'ı sefaletin yıkıntılarına gömecek arazi gibi kayıp inecekleri günü bekliyorlar. Ama bu olayın kendisi de havada asılı kalmış ve kentin güzelliği burada: çünkü eğer izdiham sefalet anlamına geliyorsa sefaletin ve lüksün yarattığı izdiham da başka tür bir zenginliğin işareti. Denizin oynak sınırlarında dağlar ile kentleşmiş bölgelerin birbirine geçmesi gibi. Adalı olma hali, açıktaki takımadalarda olduğu gibi kentte de önemli.

Ayırımcılık yok; ama eşdeğerlik de yok, farklı olanların eşitliği de. Bunun alternatifi ne hak eşitliği ne de ırkların kaynaşması; bunun alternatifi uzlaşmaz karşıtların birbirini baştan çıkarması, sevdiklerini yamyamca yemek gibi biraz. Irkların birbirine karşı cinsel ve kültürel çekimi. Sarışın mavi gözlü bir melezden daha güzel bir şey olabilir mi: Mantıkdışı bir birleşmenin ve daha arı bir modelin yarattığı sürpriz.

Baştan çıkarma, yalnızca ayırımcılıkta değil alın yazısında da boy gösteriyor. Gündüz ile gecenin eşit olması gerekmiyor, ırkların da: Onların işi birbirlerini baştan çıkarmak.

Brezilya, karışımın yarattığı barok üslubun mekânı hâlâ. Irkçı püritenizm burayı etkisi altına alamamış –gerçi, bu tropikal çözüm de nazik olabilir.

Burada sertlik belirtisi gösteren tek şey: Törenler, ahlak değil; riayet, bastırma değil. Yamyam bir toplumun bilinçaltı yoktur. Zengin bitki örtüsünden daha sadist değiller: Sevgi uğruna yiyor onlar. Kuzeyin cinselliği, bir bakıma bedenin dünyaya uyguladığı ostrakismos. Ilım noktasındaki şehvet ise, bir bakıma bedenin dünyayı içine alması; bitki örtüsü, müzik ve dans da öyle.

Samba, capoeira.

Ne arzu patlaması ne siyasal bir ayaklanma. Büyü. Diğer kültürü, metabolizmayı, fagositi emen bir kültürel büyü biçimi. Hafiflik ve kırılganlık kurnazlığı; Avrupa'nın tonal sistemi senkopla bozuluyor, Avrupa'nın akılcılığı fetiş, feiticho tarafından emiliyor: Sahtelik, yapaylık, yanıltma tarafından; nesne ile onun büyülü ve yapay kopyasının yarattığı korkunç karışımı cisimleştiren her şey tarafından. Irkın gerçekliği, arılığı da senkopa uğruyor ve buna yorgun bedenlerin uyuşukluğu ekleniyor. Beyazlar için fetiş kelimesi öteki kültür anlamına geliyor; her tür maddi ve siyasal güce rağmen direnmenin mümkün olmadığı bir baştan çıkarma anlamında öteki kültür.

Bu notların yarattığı fantazma, daha sonra başka yerde, benim yokluğumda okunacak olmaları. Bundan böyle, hayatın geri kalan kısmına dair bir kitapçık olarak okunabilecekler. Her düşünce en sonuncu, her işaret sonun belirtisi, her düşünce belirip yok oluyor yalnızca; tıpkı, art arda gelen tan vakitlerinden ve günbatımlarından oluşan bu gezegen gibi. Aslında var olmayan ve ölümden sonra satırlar arasında bulunabilecek bir varsayımlar silsilesinin çeşitli parçaları onlar.

Günümüzün tek tutkusu: Eşzamanlı hayatları çoğaltma tutkusu. Hayat biçimlerini, yerleri, aşkı yaşama tarzlarını başkalaşıma ya da anamorfoza uğratma tutkusu. Her nesne biriciktir ve bizim imgelemimizi tüketmelidir; ancak hiçbir şey yapılamıyor: Birinden diğerine geçmekten başka. Her manzara soyludur ama hiçbir şey yapılamıyor: Onları değiş tokuş etmek

gerekiyor. Ve gerçek çağdaş soyluluk, kıtalararası uçuşla onları birleştirmeyi şart koşuyor. Soyluluk, bir hayattan diğerine geçme yeteneğinin insafına terk ediliyor; tek bir hayatta ölmek dururken.

Belki de gözlerimiz bir fotoğraf filminden ibarettir. Biz öldükten sonra onu çıkarıp bir yerlerde banyo edecekler ve Cehennem sinemasının ekranında hayat hikâyemizi anlatmak için gösterecekler birer birer; ya da yıldızların bulunduğu boşluğa mikrofilm olarak gönderecekler belki.

"Köleliğin sessizliği yerine özgürlüğün fırtınalarını tercih ederiz".

İyi de, günümüzde özgürlük hiç de fırtınalı değil, kölelik de sessiz kalmıyor.

Günümüze egemen olan özgürlüğün sessizliği.

Aslında ne özgürlüğün önemi kaldı ne de köleliğin; değerlerin belagati öldü. Geriye bir tek fırtına kaldı, gerçek bulutları sıcak yıldırımlarla aydınlatan; bir de sessizlik, gerçek sessizlik, fırtına öncesinde göklerdeki sessizlik.

Susuzluk, organik melankolilerin kara mizacını yok eder. Vingrau'nun kavurucu buzdağları, eyyam-ı bahur altındaki buzları andıran beyaz kireçtaşı, her yerde çiçekler, susuzluk, bundan 500.000 yıl önce burada, savanda aslanlar koşardı, bizim küçük geri dönüşlerimizde böyle vahşi bir boyut kalmadı artık. Caune de l'Arago'nun buzuluna benzeyen mavi kayalıklar, erguvan kırmızısı, abis serinliği, mineral, sıvı melankoli, yorgunluğun erguvan kırmızısı sıvı esrikliği. Yarı yükseklikte tarihöncesi hayvan sitesi. Niçin insanlar hep su kenarlarında yaşamadılar? Hayvanların saplantıları yüzünden yamaçları tercih ettiler. Sıcaklık saplantısı yüzünden uyuşukluğu. Melankoli saplantısı yüzünden tuhaflıkları ve taşkınlıkları.

O günden bugüne pek değişmedi bütün bunlar.

Tautavel, Haziran 1982

Öylesine narin, öylesine zarif, öylesine yarısaydam bir örümcek ki o; tendeki kılcal damarlar gibi kâğıdın satırlarında koşuyor. Hiçbir şeyi bozmuyor, boşlukta dolaşıyor, yaşamak ve ölmek için acele ediyor. Ufacıklığı, mikroskopik düzeni bizler gibi dev yaratıklara meydan okumak değil de ne? Narinliğiyle ezme arzusu yaratıyor. Onu ezmek suç olmazdı çünkü bu iki evrenin birbiriyle hiç alakası yok.

Özgün olanı kaybedip kopyasını bulmak –kendi yüzünü kaybedip onun görüntüsünü bulmak–, sonra güneşi aşıp kadınların ılık gecesine girmek; coşkudan boşalmış bakışlarına, okşanacak bedenlerine, acıdan yumuşaklaşmış tenlerine.

Sıcak, algılarımızda bir tür ürkütücü dışadönüklük, bir tür toplumsal kargaşa yaratıyor. Bizi cinselliğin uzağında tutuyor; üremek için bedenin pek çok şey yapması gerekiyor çünkü. Haz almak pek de gerekli görünmüyor, hatta biraz da tuhaf geliyor. Neden bu kadar yükün altına girsin ki beden? Çalışma ve perhiz de birer salgı değil mi? Ter, onun yerini fazlasıyla dolduruyor. Böyle bir güneş karşısında, nemli beden kendinden geçerek onarıyor kendini. Sıcak dururken bedenleri aynı spazma, aynı arkaik terk edişe bırakıp bütünleştirmeye ne gerek var? Her şey sıcakla çiftleşiyor, ironi güneşle birlikte büyüyor ve öznenin gölgesi giderek ufalıyor. Moleküllerin hızı iradeyi aşıyor, sokakta karşıdan karşıya geçme iradesini bile. Uykuyu da ortadan kaldırıyor: Kendini size bir rüya gibi sunan sıcağın yarattığı manzara karşısında nasıl ve niçin uyumalı?

Bize verdiği enerjiyi, uyurgezerliğin eşdeğeriyle güneşe verdiğimize göre, büyük sıcaklardan daha özgürleştirici ne olabilir? Çaba ve haz uğruna hiçbir şeyi ortadan kaldırmıyoruz, ısıl ve hafızasız bir eşdeğerliğin aynasından başka bir şey değiliz artık. Bu durum, arzudan çok daha güzel; Eskilerin isabetli bir biçimde tanımladıkları gibi bu durum kendinden geçişten başka bir şey değil. Ve son olarak; sıcak uyuşukluğun kandırmacası.

Kötü niyetli, dünyayı reddeden ve siyasal düzlemde yer alan bir alanı muhafaza etmeye yönelmiş sapkın inat. Fakat aynı zamanda, işlemsel olanın gök kubbeye topluca yükselişi, genel ve yapmacık uzlaşma karşısında duyulan haklı tiksinti. Artık yeterince düşmanımız yok, sosyalist sinerjinin egemen olduğu şu dönemde konsensüsü geliştirmek gerekiyor mu hâlâ?

Korkaklık ve cesaret, yapmacıklık olmadan var olamaz. Aşk da öyle. Duygular hiçbir zaman gerçek değildir; kendi aynalarıyla oynar onlar. Bugün geçerli olan olaylardır; onlar ne gerçek ne de sahte ve kendi ekranlarıyla oynuyorlar. Bir olayı kendi ekranından uzun süre ayıramazsınız; tıpkı eskiden, bir tutkuyu kendi aynasından ayıramadığınız gibi.

Binalar ile kulelerin kendilerini yerçekiminden kahramanca kurtarmalarında bir arkaizm var. İnsan, kulelerin on beşinci kattan sonra başladığını kolayca düşünebiliyor çünkü onlar ancak bu yüksekliğe ulaştıktan sonra ilginçleşiyorlar.

Ya da gökyüzünde başlayıp birbirine eşit olmayan sıçramalarla yere ulaşan ve hiç kuşkusuz bununla yetinmeyen bir yapı. Tıpkı böyle kuram da şeylerin sonundan, onlar için tasarlanan yükseklikten yola çıkıp, "gerçeklik"lerine dek inmeli ama burada durmamalı; çünkü gerçeklik, sanal bir çizgiden ibaret.

Eğer kuram, gerçekliğin iki yanından geçip sonsuzluğa uzanacaksa, ilk on beş kat derhal yerle bir edilmeli...

Koşullu-tümdengelimli dişiler; gerçeğe değince alev alan ve mikroptan arındırılmış külleri gökyüzünde, özellikle günbatımında garip arabeskler çizen dişiler...

Bir kadın öylesine makyajlı olabilir ki yok olduğunu hiçbir zaman anlayamayabilirsiniz. Hayat öylesine aldatıcı hale gelmiş olabilir ki bunun aksinden hiçbir zaman emin olamayabilirsiniz.

Hoşunuza giden bir cümleye asla direnmemelisiniz; çünkü dil o cümleden zevk alır ve uzun bir süre onu kötüye kullanmış olduğunuz halde ne denli masum kalabildiğine siz de şaşırırsınız. Ansızın dili hoşnut etmek bir kadını hoşnut etmek gibidir –o denli beklenmedik, o denli zor, o denli az rastlanır.

Yakında gözlük protez olmaktan çıkacak ve bir türün kalıtımsal özelliği olarak kabul edilecek; bakışları yok olmuş bir türün.

Aslında hiç kimse, gerçek anlamda kendine yaşama hakkı tanımıyor. Ölüm hükmü, genellikle sıcacık köşesinde, yaşama zorluğunun arkasına saklanmış duruyor. Yaşama zorluğu doğrulduğunda hemen, anlaşılmaz bir biçimde beliriyor ölüm.

Şu tanıdık nesne yirmi beş yıldır orada duruyor. Yok olması için kaç yüzyılın geçmesi gerekiyor? Ben değiştim ve bu anormal bir durum, ne olursa olsun sorumlulukları paylaşmak gerek. Cansızlar dünyasına tek itirazım bu.

Cinsiyetsiz ve hareketsiz bir insan dünyasıyla çevrelenmiş hareketli ve cinsiyetli bir nesneler dünyası düşünün. Nesnelerin adı olur, insanların adı olmazdı burada. Biz olsak buna dayanamazdık. Onların buna dayanacağını nasıl düşünebiliyoruz ki? Hayvanlar, taşlar, nesneler insanın kurduğu düzeni yıkmak için dur durak bilmeden çabalıyorlar. Biz de cehennemden yeni çıktık daha.

TV: Ondaki her görüntü yarını olmayan bir yok oluş. Yine de sanat var işin içinde. Sayısız çağdaş biçimiyle kendi yok oluşunun büyüsüne kapılıyor ve cılız zevkler yaratıyor sanat.

Oniropoz, menopozdan da beter: Zihnin artık yumurtlayamaması.

Dil öylesine eklem yoksunu ki onu zararsız hale getirmek için çift eklemliliği icat etmek gerekti.

Ne uçarı ne usta –ciddi ve hayvansı
Yeni bir entelektüel hayvanlık biçimi.

Özne, kendi aynasına bakmaktan hemofiliye tutuldu: Kan artık pıhtılaşmıyor. Kan, aşkınlık yüzünden durmadan akıyor, hiçbir yara iyileşmiyor artık.

Hayal edilen kadınlık: Yalnızca, erkeğin kafasında ve arzularında yaşar. Kadınlar, milyonlar halinde bir araya gelseler de bu imgeyi yaratamazlar çünkü o ancak dışarıdan gelebilir. Eğer kadınlar bundan böyle, şiddet fantazması da dahil olmak üzere hiçbir biçimde hayal edilmek istemiyorlarsa hazzı ve haklarını da elden kaçırırlar. Bugüne dek erkek, hiçbir zaman kadın tarafından baştan çıkarılmaktan vazgeçmedi –kendi cinselliğinde kendini tek hak sahibi olarak görmek, özgür cinselliğin korkunç ayrıcalığıdır: "Artık rüyalarınızda bile yer almayacağım". Erkek, ideal kadının efendisi olarak kalmalı.

Yüksek yaylalarda: Gökyüzünden bulutların ve yerden gölgelerin hızla kaymasıyla ortaya çıkan bir yanılsama; dünyanın küreselliğini anlatan elle tutulur, gözle görülür bir yanılsama. Yıldızlı olsun olmasın kimi berrak gecelerde, aynı biçimde olmasa da göğün küreselliğini dünyanın eğriliğinden aldığını hissedersiniz ya hani. Dünyamızın küreselliği, hayat tarzımızı, tasarımlarımızı hiç doğrudan etkilemiyor sanki; her şeyi çizgisel ifadelerle düzenliyoruz. Ancak bu biçimin, düşüncelerimizin eğriliğini etkilemediğini söyleyemeyiz. Burada, yani dünyanın küreselliğinde bile, her tür insani "planlama"ya verilmiş ironik bir cevap var. Eğer altyapı eğriyse her şey değişiyor: Dünyanın ve gökyüzünün küreselliğini edinmek için eğri düşünmek lazım.

Şunu iyi bilmek lazım: Yazmak insanlık dışı, akıl almaz bir etkinliktir –yazarken, bu işe belli bir küçümsemeyle ve yanıl-

samalara kapılmadan yaklaşmalı ve bırakmalı, diğer insanlar kendi yaptıkları işe inanç duysunlar.

Toz halinde su: Su elde etmek için, bir miktar su eklemek yeterli.

Düşüncelerin gücü yüzünden erkeğin kadından korkması ve şehvetin havailiği yüzünden kadının erkekten korkması; bu sayede yıllardır, hayranlık yaratacak bir biçimde birbirlerinden hoşlanıyorlar.

Kimi nesneler, bir kültürün bir ucundan ötekine birbirlerine karşılık verir ve Devrim Burcu'nda Sovyetler ile elektrik arasında kurulan ilişki, Kapanım burcunda da bilinçdışı ile dondurucu arasında vardır. O, nasıl besinleri donduruyorsa, bilinçdışı da itkiler ile işaretleri öylece zihinde dondurur. Sonra, zaman zaman fantazmalar, birkaç parça itki, gösterenlerden bazı sekanslar çıkarılır oradan ve bunlar, ara bir aşamadan, biliçaltından geçirilerek çözülür; bu da buzdolabına denk düşer –psikanalist, Soğuğun Büyük Efendisi, çalışma odasında deliliklerin ve rüyaların donunu çözmek üzere ihtiyatlı bir çalışma yürütmüştü.

Freud, ABD'ye vebayı getirdiğini düşünüyordu; ama ABD'liler, psikanalizin soğukluğuna karşı kahramanca direnerek zihinlerini ve cinselliklerini soğutmaya çalıştılar. Bilinçdışının kara büyüsünün karşısına beyaz büyüyü çıkardılar: Dışavurum, iklimlendirme, kısırlaştırma, zihinsel soğukluk, bilişimin soğuk medyumları.

Tatil, kentlerde ve işteki tıkanıklık ile izdihama kesinlikle alternatif olamıyor. Tam tersine: Kaçış, sıradan yaşam koşullarının yoğunlaştırılmasında, ağırlaştırılmasında aranıyor. Doğaya olabildiğince uzak; ortalamanın çok üstünde bir yapaylık, soyutluk, kirlilik, gerginlik, forcing,* yoğunluk ve monotonlu-

* İng. Sıkıştırma, zorlama. (ç.n.)

ğa yakın –genelde, ideal eğlence anlayışı böyle. Hiç kimse kendini bu delilikten kurtarmak için kafa yormadığı gibi, kendinden geçercesine ona nasıl gömüleceğini düşünüyor. Buna da tatil deniyor. Ve bronzlaşma, normal hayatın koşullarının bu kabulünün doğaüstü bir kanıtı olarak gösteriliyor.

Bu notları yeniden yazmak her bakımdan tatsız; bu yüzden kendimi kötü hissediyorum. Ölümün ya da şiddetin durması gibi; elle yazıldıkları hallerinden niçin vazgeçmeli? Yalnızca elle yazılabildiklerine göre, demek ki onlar ne kitaptı ne de düşünce. Onlar gizli bir metnin parçalarıydı; ama bunun da bir anlamı yok. Onlara rastlantısal bir son, bir vade öngörmek ya da onlara savunmasız –edebiyatın oluşturduğu savunma olmaksızın– yakalanmak için bir şans vermek gerekiyordu. Edebiyata karşı duyulan bu fobi de beni rahatsız ediyor aslında. Teşhis, bütün bunlardan daha yalın: Aynayı çekmecede saklamanın hiçbir geçerli nedeni olamaz.

Her şeyi yapabiliyor; operada şarkı söylüyor, film çeviriyor, hatta yapımcılık yapıyor, bir tanrı gibi yüzüyor ve bir tanrıça kadar güzel. Meksika'da doğmuş, teni yarısaydam, gözleri masmavi ve parlak aynı zamanda (böylesi, ender bulunur), pırıl pırıl beyaz kürkünün içinde bir sarmaşığı ya da bir çitsarmaşığını andırıyor, beş dil biliyor –bu kadarı fazla, hem de çok fazla. Mükemmelliğin doruğu bekâret gibidir; onu bozmak gerekir.

Kültür, her tür kalıtımsal zenginliğe karşı çıkar. Bir fiske çekicilik, gözalıcılık, vb biyolojinin ve kalıtımın tersini söylemeye yeter ve bütün bir hanedanı tek bir kuşakta özetler.

Bir kuşakla elde edilemeyecek olan şeyler ise rahatlık ve cesarettir. Şu mutantlar çok alçak.

Malvinas Adaları'ndaki çatışmadan çıkan sonuç şu: Kuzey ile Güney'in tutkularının ölçeği aynı değil ama kudurganlığın

tırmanışı aynı. Üstün ırktan gelen bir tür kılcallık etkisiyle, zayıf olanı hep kendini küçümserken görme isteğine dayanan kudurganlık (İsrail ile Arap ülkeleri arasındaki ilişkiye de aynı duygu hâkim); öyle ki öç alınacağını düşünmenin heyecanı onları titretiyor ve kendilerini, her tür intihar fantezisinin kollarına bırakmayı tercih ediyorlar. Tutkulara gelince (gücün gerçek göstergeleri); aynı ülkeler, aynı halklar, barışçı stratejilerin mağrur etkisi karşısında sonsuz bir hınca ve güçsüzlük histerisine kapılıyorlar. İşte buna dayanamıyorum. Kazandıkları zaferin daim olacağını sanan o arı ve katı küçük Beyazlardan daha çok nefret etmeseydim, geri zekâlılıkları, intihara dayanan belagatleri yüzünden güney ülkelerinin halklarından, Müslüman halklardan nefret ederdim herhalde. Ezilen halkların tutkularındaki, erdemlerindeki, cesaretlerindeki bu değişkenlik (onlara yalnızca ölüm kalıyor), güçlerini ortaya koyacak düzeye gelmelerini engelliyor –üstelik, paradoksal bir biçimde, gerçek güç ilişkilerinin kurulduğu ve dünya nezdinde, ezmenin hiç olmazsa haklı gerekçelerinin olacağı bir evrenin tasarlanmasına yol açıyor.

Ekim 1982

Yeşim gözlü işsiz genç kadınlar.

Bütün bir kuşak ya yok oldu ya da yön değiştirdi. Sosyalizmin yardımıyla kuramsal köktencilik karşısında coşkulara dönüldü. Entelektüeller sınıfı simgesel olarak katledildi; tıpkı siyasetçiler sınıfının sessiz çoğunluklar tarafından simgesel olarak katledilmiş olması gibi.

Oldukça tuhaf iki uç tavır alış var: Hiçbir şey gerçekleşmedi, en küçük bir umut yok, Tanrı da bize karşı –her şey gerçekleşti, verilen sözler tutuldu, Tanrı bizimle birlikte.

Her iki tavır alış da umutsuz toplumlar yaratıyor; biri, gerçekleştiği için, diğerinin gerçekleştirilmesi mümkün olmadığı

için. Ne var ki bir topluma kuvvet veren umut değildir hiçbir zaman; onun, belli bir andan itibaren kendini tamamlanmış olarak kabul etmesidir. İran ve Amerika başarısızlığa uğrayan çöl komandosu harekâtında tuhaf bir biçimde bir araya gelerek gerçekleşmiş toplumun birbirine tümüyle zıt iki örneğini verdiler. İran'da din adamları, toplumun ritüellere dayanarak işlemesinin onaylanması için uğraşırken, Birleşik Devletler'de ilerlemiş teknolojinin ritüel işleyişinin onaylanması için uğraşılıyor.

Japonca'da "işaret"i anlatmak için yirmi yedi kelime varken "toplumsal"ı anlatmak için hiçbir şey yok. Kendini böyle algılayan toplumlar enderdir.

Japon "toplum"unun toplumsal, tarihsel ve siyasal idealle işi yok –Brezilya'nın ve İslam toplumlarının hiç mi hiç yok. Hatta, hiç kuşkusuz Amerikan toplumunun da. Sonuç olarak bizler, toplumsal anlaşma denen o narin çiçeği yetiştirmiş ender ve istisnai topluluklardan birkaçıyız.

Ne var ki bugün, yavaş yavaş ortadan kalkıyor toplumsal anlaşma.

Transseksüellik baştan çıkarıcı değil, olsa olsa kafa karıştırıcı olabilir.

Cinsiyetler arasındaki basit belirsizlik halinin, baştan çıkarmanın tinsel neşesiyle hiçbir biçimde ilgisi olamaz.

Bedenlerdeki anlam belirsizliği fiziksel bir kargaşayı yansıtırken cinsiyetlerin ikilliği de metafizik bir cazibenin ortaya çıkmasına yol açıyor.

Erkekler, kadınların cinsel taleplerinden androjini ya da travesti sayesinde kaçıyorlar; kadınlar ise, erkeklerin taleplerinden kaçarken iffeti ve büyücülüğü kullanıyorlar.

İtalya'da erkekler sevecen davranıyorlar, kadınlar asla. Müthiş bir öç alma duygusu besledikleri, şehvet duygularını acıyla

yoğurdukları, kalbi kırılmış erkekler çevrelerini sarmadıkça yaşayamadıkları ve histerik kıskançlıklarıyla birlikte erkekleri de değiş tokuş ettikleri hissediliyor.

İtalya'da uygulanan tecavüzle ilgili yasa "tahrik"i (zorlama), yani zorun kullanıldığı her tür kışkırtmayı, her tür iğfali cezalandırıyor. Yani?.. Bir göz kırpma, bir tavır, bir mizansen, hepsi ırza geçmenin işaretleri sayılıyor. En küçük bir işaret, bir iğfal girişimi olarak görülüyor. Feminist tahayyül de aynı böyle: Irza geçme ile baştan çıkarma arasında hiçbir fark yok onlara göre; ötekinin her tür girişimi, kabul edilemeyecek bir yakınlaşma isteği olarak görülüyor.

Irzına geçilemeyen ve yabancılaşmayan bu bedenler de neyin nesi? Bir hadım etme hayali mi? Feministlerin hayaliyle yasalarınki aynı (habeas corpus).*

Yalnızca baştan çıkarma değil, en küçük bir işaret vermeyen ırza geçme bile yok. Bütün işaretlerini tam olarak kapatabilen, hiçbir ilk karşılık vermeyen varlık, kendini şiddetten de korur. Nitekim bu, fiziksel saldırı ya da saldırgan talep karşısında içgüdüsel aldığımız bir tavır: Korkunun ya da arzunun işaretlerini kapatmak.

Bütün gece dans ettikten sonra, saat sabahın beşinde benim yanıma uzandığı o an ne müthiş. Uyurmuş gibi yapıyorum, o da bunu biliyor; şimdi, benimkinin yanında sessizce duran ama müziğin hâlâ çınlayıp durduğu bedeninde bir şenlik gecesinin yankıları var. Çarşafın altında, sıcakla soğuk yan yana; onun, ışık ve hareketle fazlasıyla uyarılmış yorgun bedeni ve benim karanlık, hareketsiz, onu kendi ılıklığına çeken bedenim. Bir tür kıskançlık bu garip kaynaşmayı pekiştiriyor: Biri

* Sözlük anlamı "bedenin senin olsun" demek olan Latince ifade. İngiltere'de yurttaşların bireysel özgürlüğünü güvence altına almak için mahkemeye çıkarılmalarını öngören ünlü yasanın adı. (ç.n.)

dans etmiş, diğeri uyumuş. Yine de birinin yüzeysel elektriği diğerinin hülyalı derinliklerinde yok olup gidiyor. Bunun tersi de çok hoş; eve girip, onun uyuyan bedeninin yanına uzanmak. Şenliğin kaynaşması diğerinin sıcaklığında, sessizliğinde sönüyor; tıpkı, güneşin hâlâ sıcacık olduğu ve bunun keyfini çıkaracak kimselerin bulunmadığı yazın son günlerindeki kumsallar gibi.

Lanetli yan gibi bir şey; insan, bu lanetin bir parçası olmadan kuramsallaştırılamıyor.

Şeyleri açıkça belirtmek yeterince gülünç zaten. Bundan da kötüsü, anlamı olmayana anlam vermek. We are all pretenders.*

Karanlıklarda taze ve kokulu bir çıplaklık; bakanın kızılaltı bakışları altında morötesi ve sakin çıplaklık.

Anısı yüreğinizi daraltınca, hoş olanın yüceliği anlaşılır.

Başı o denli hafif ki yastıkta en küçük bir iz bırakmıyor. İçinden çıktığı yatak hiç bozulmamış, çarşaflar biraz kımıldamış sanki; onun biçimini almışlar biraz. Öylesine kibar, öylesine hafif ki; Cuangzi'nin, o hiç kullanmadığı ve bu yüzden aşınmayan bıçağının kesici ağzı gibi. Bedeni, uykuya geçmeden önce birkaç kez seyiriyor; hazzın yankıları gibi.

Belli bir sıcaklıkta olan ve yere değdiği halde enerjisi azalmayan bir taş, değişmeyen bir esneklikle sonsuza dek zıplar. Sürtünme, değme ve enerji kaybı olmadığında hareket sürekli hale geliyor.

Fiziksel evren için geçerli olmayan ancak zihinsel evreni düzene koyan bir yasa olabilir mi? Aşınma, buharlaşma gibi

* İng. Hepimiz hak iddia ediyoruz ve "miş" gibi yapıyoruz. (ç.n.)

ikincil etkilerle enerjisinden hiç kaybetmeyen bir düşünce; her tür sonuçtan, etkiden, referanstan kendini koruyabilen bir düşünce sonsuza dek zıplamaz mı ve hareketli bedenlerin boşluktaki egemenliği anlamına gelen potansiyel esnekliği muhafaza etmez mi?

VICTORIA

Erkek kılığına girmiş bu kadının dişiliği belirsizlikle birleşince, baştan çıkarıcılığı da artıyor. Smokin giymiş olduğu halde kadınsı göründüğü ve karşıt işaretlerin baştan çıkarıcılığıyla donanmış olduğu için çok daha güzel görünüyor. Çünkü önemli olan erkekleri baştan çıkarmak değil, erkeklere özgü *işaretleri* de baştan çıkarmak.

Bir gangsteri baştan çıkaran şey homoseksüelliğin çekiciliği değil, başkalaşıma uğramış dişiliğin bir kâhin edasıyla öngörülmesi, gözden kaybolma oyununda kadınlığın sezilmesidir.

Belirsizliğin bu yüce biçimi tümüyle dişidir; oysa, erkeksi olanın dişiye dönüşmesi tuhaflıktan ibaret kalır.

Filmin sonu da bunu gösteriyor: Kendi erkeksiliğini bütün parlaklığıyla göstermenin yolu, diğerinin işaretleriyle oynamak değildir. Sahte travesti Nico'nun parlak düşüncesi de buydu. Gerçek travesti korkunçtur, sahte travesti ise muhteşem.

Sonuç olarak, yalnızca dişinin açıklama gücü vardır; erkek ise, bundan böyle artık bir sır değildir ve talihsizliği de buradan gelir.

Dişilik sırların dünyasına aittir, erkeksilik ise müstehcenliğin. Dolayısıyla, bastırılmış dişilik korkunçtur (tahminde bulunma imkânı bırakmaz), sergilenmiş dişilik ise iğrenç (erkeksileşir ve travestinin ayırt edici özelliklerini benimser).

Erkeksilik belirsizliğe yatkın değildir; o, yalnızca ereksiyon halindeyken var olur ve bu yüzden hep biraz gülünçtür (kılık değiştirmiş dişi ondan çok daha ironiktir).

"Erkek olma oyunu oynayan bir kadınla nasıl yaşanabilir?"

"Sen, gangster olmadığını söyleyen bir gangster değil misin?"

"Gerçek insan nerede? Nerede, sözde insan?"

"We are all pretenders. Hepimiz ikili hayatlar yaşamıyor muyuz?"

"Hepimiz, belirsizlik vodviline kapılmış sürüklenmiyor muyuz?"

Belirsiz olan her şey dişidir. Belirsiz olmayan da erkek. Gerçek cinsel fark budur; fark, ne cinselliktedir ne de biyolojide.

İnsanı, mekanik ve sistematik etkilere sokma eğilimi arttıkça daha büyük hızla ters yöne doğru, yani şeylerin maddi zekâsına yönelen mantıkdışı egemenlik varsayımına doğru gitmek gerekir. Bu, gizemli bir varsayım değil, olabilecek tek gülünç varsayımdır.

Açığa vurulmuş olması kuralın sırlarını azaltmaz. Sır, ister açıklanmış olsun ister gizlenmiş hep sır olarak kalır; hatta, özü itibarıyla tamamen görünür haldedir; ancak bu görünürlük onun anlaşılmazlığını ortadan kaldırmaz.

Hayatın ilkel durumlarından biri de saklambaç oyununda yaşanır. Herkes sizi ararken saklanmış olmanın verdiği o ürperti, sizi buldukları zaman yaşanan o tadına doyulmaz apansız korku, sonra sizi bir başınıza bıraktıklarında hissedilen o panik. Bu oyunda çok iyi saklanmamak gerekir. Oyunu çok iyi bilmemek gerekir. Oyuncu, hiçbir zaman oyunun kendisinden büyük olmamalıdır.

Bu, bir kelimeyi büyük bir incelikle söyleyip de kimsenin bunu anlamamasına ve kelimeyi açıklamak zorunda kalmanıza benzer.

Buradan, başka bir ders daha çıkarılabilir mi?

Aşkın öznelerinin de böyle karşılıklı ve kaynağı yalnızca affekt ya da haz olmayan bir zenginlikleri vardır; ötekinin kalbindeki yeriniz için ya hep ya hiç deme imkânı verir size. Burada uygulanacak stratejilerden biri, doğru zamanda onu

gözden çıkararak "artık oynamıyorum" sözlerini ilk söyleyen olmaktır çünkü o zaman bütün mizaları siz toplarsınız.

Delilik terapiyle birlikte müstehcen hale gelir, özürlü ise ona gösterilen özenle (handicapped is beautiful*). Müstehcen, kötülüğün acımasızlığını bakışın duyarlığında boğar. Müstehcenlik, her şeyden önce acımaktır; iffetsizce küçümsemektir.

Nanterre'de verdiğim baştan çıkarma konulu derse, beden ve konuşma özürlü biri düzenli olarak katılıyor ve durumuna rağmen baştan çıkarma konusunda sürekli konuşmak istiyor, başarısız müdahaleleriyle dersi izleyenleri huzursuz ediyordu. Günün birinde, cinsiyetçi ideolojinin bir ürünü olarak kabul ettiği baştan çıkarmayla mücadele etmek isteyen güzel bir feminist geldi derse. Özürlünün yanına oturdu ve konuşması boyunca, onun için yaktığı sigarayı şefkatle içirdi ona. Bir yandan, bir şamdan ve bir şaşırtmaca olarak kullandığı bu erkek kırıntısına oral seks yapıyormuş gibi, bir anne gibi izmariti emzirirken, diğer yandan da kadınları baştan çıkarmaktan başka bir şey düşünmeyen erkeklere verip veriştirdi. İntikamını, zavallı güçsüz bir felçliyi kullanarak yavaş yavaş alan kışkırtıcı güzel kız. Bu beklenmedik taciz karşısında zevkten duyduğu acıyla ışıldayan adam. Evet, belki roller tersine çevrilebilirdi ama hangi yöne? Bu mizansenden aldığı şeytanca hazla bana da sigara içirmiş oluyordu; aynı hazzı, solgun yüzlü yoldan çıkmış sakatın içten içe duyduğu sevinçte de hissediyordum; en başından beri benden nefret ediyordu ve ben de tiksinti duyduğumu gizleyememiştim doğrusu –o an hissettiğim tiksinti daha da berbattı çünkü kızın simgesel okşamaları karşısında kendimi onunla özdeşleştiriyordum; gözümün önünde, adeta ona mastürbasyon yaparak beni tahrik ediyor ve bana şunları söylüyordu: "Bak, eğer mongoloit ya da iktidarsız olsaydın benim lütfumu hak ederdin; onun kişiliğinde

* İng. Özürlü olan güzeldir. (ç.n.)

senin de ırzına geçiyorum ve sen, bunun karşısında hiçbir şey yapamıyorsun". (Daha sonraları bir akşam, tesadüfen karşılaştığımızda, utanmadan bana askıntı oldu –ama ben, bir seminer boyunca, dudaklarının arasına sigara yerleştirdiği o özürlü olmayı tercih ettim).

Onu hiç tanımıyordu. Yanına oturarak onu altlık olarak kullanması dâhice bir buluştu doğrusu. Son derece iğrenç ama bir o kadar da dâhice. Eğer o özürlü orada olmasaydı, gülünç bir feminist olmaktan öteye gidemeyecekti.

Kendi işini görmenin bu temiz ve acımasız biçimini sevdiğim kadar, anlatının sonunu kısa kesen zekice ifadeleri de seviyorum. Şu boktan feminizmiyle başarı kazansın diye, bir özürlüyü utanç verici bir biçimde sömüren bu kadını seviyorum; tıpkı, bakışlarıyla ilgili bir iltifata karşılık vermek için bir gözünü çıkarıp sevgilisine sunan kadını sevdiğim gibi.

Müziğin, sadakat saplantısında kaybolup gittiği stereo etkisinin; hi-fi'nin lüzumsuz sofistikasyonu hangi noktada başlıyor? Toplumsalı stereoya geçiren ve güvenlik saplantısında kaybolup gitmesine yol açan o lüzumsuz sofistikasyon noktası nerede başlıyor? Bugün, tekniklik ve doğruculuk musallatı bizi müzikten kesinkes uzaklaştırıyor. Gerek müzik gerekse toplumsal için sahte bir kader yaratıyor –mükemmel bir icrayla gerçekleşme zorunluluğu.

İleride walkman'ler ya da teyplerle rüya göreceğiz; onları televizyon görüntüleri gibi seslendirecek, yavaşlatacak ve hızlandıracak ya da hoşlandıklarımızı yeniden seyredeceğiz. Hatta belki, uygun frekansları bularak başka insanların rüyalarına bağlanacak ve rüya görürken, kablolar aracılığıyla birbirimizle konuşabileceğiz. Rüya bir iletişim aracı haline gelecek.

Bunun tersine, walkman'deki müzik, bir rüya gibi nüfuz ediyor bedeninize. Ne içeriden ne dışarıdan; senestezik bir bant gibi gözlerinizin arkasından geçiyor. Onu istediğimiz gibi

çekip çeviriyoruz. Zaten çekip çevrilebilen görüntülerden ya da duyulardan başkalarını kabul etmiyoruz artık. Görüntülerin özünden pek bir şey beklemediğimiz için, dokunulur ve dijital olarak çekip çevrilebilir olmalarını önemsiyoruz.

Tek bir şey var bizi değişimden koruyan: Sürgün. Gerçeğin dışına ya da dünyanın öbür ucuna sürgün, melankoliye ya da Güney Fransa'ya –sürgün son derece güzel ve rahat bir yapı.

Yalnızca sürgün edilmiş olanların toprakları vardır. Kendi kardeşleri tarafından kovulan ve kendi ülkelerinden 10.000 km uzakta yaşayan sürgün edilmiş insanlarla tanıştım. Bir de kültür çöllerinde kendi gölgelerinin ardından koşan göçerler var.

İki tür sessizlik vardır. Sözün sessizliği ve sesin sessizliği. İkincisi bizi çok daha derinden etkiler.

John normal olarak büyüyor ancak konuşmuyordu, anababası giderek umutsuzluğa kapılıyordu. Nihayet bir gün, 16 yaşına doğru çay saatinde şunları söyledi: "Birazcık şeker istiyorum". Hayretler içinde kalan annesi şöyle dedi: "Peki John, niye bugüne kadar tek kelime etmedin?" "Çünkü bugüne dek her şey mükemmeldi".

Her şey mükemmel olduğunda dil lüzumsuzdur. Bu hayvanlar için de geçerli. Hayvanlar için her şey mükemmel olduğu için konuşmuyor onlar. Eğer günün birinde konuşmaya başlarlarsa bu, dünyanın mükemmelliğinden bir şeyler kaybettiği anlamına gelecek.

"Seni arzuluyorum" müstehcendir.

"Hoşuma gidiyorsun" ise çok daha ince –burada öteki, hoşlanmanın öznesidir, arzunun nesnesi değil.

Arzu hazla, hoşlanma ise yalnızca hoşlanmakla ilgilidir.

Hoşlanma arzusu diye bir şey yoktur –"hoşlanma" amansızdır.

Eskiden, hoşlanma arzu duymanın yerini tutuyordu –bugün arzu, bizi hoşlanma duygusundan bağışık tutuyor.

Yaş da "doğal" sapkınlığa yol açabilir. Kadınlar, hiç kuşkusuz, yalnızca ölüme çok daha yakın olan bir kuşağın sırlarına ulaşmak için babalarının peşinden koşmazlar; bir önceki yaşamın da peşinde onlar.

B.B.

– Dublörüm apandisit ameliyatı oldu.

– Herhalde bütün dünyayla yatmayacaksınız, bunu yapmak imkânsız, ırza geçmek demek olur bu.

– Objektiflerle, makineli tüfeklerle izi sürülen vahşi hayvanları o kadar iyi anlıyorum ki.

– Beyaz bir Rolls ve siyah bir şoför.

Kadın üssü kadın.

Uzun bir yolculuktan dönüş.

Canlı varlıklar, birbirlerinden bu denli uzakta olmayı ve böylesi bir kayıtsızlıkla kendilerini işe vermeyi nasıl beceriyorlar? Nasıl oluyor da sizin yokluğunuzda bile bu sonsuzluğu etkileyebiliyorlar? Hızın gerçeküstü yakınlaştırmasıyla siz onları yaşarken, binlerce kilometre mesafeye rağmen suç ortaklığı yapan bayağılığın yarattığı şaşkınlık. Tek bir gece köşegeninde uçakla birleştirilen kentlerin zamandaşlığının yarattığı şaşkınlık.

Oysa, dünya kentleri merkezcil, eşyapılı, eşzamanlıdır. Tek bir kent vardır ve siz, hep aynı kentte yaşarsınız. Bu, kentlerin sürekli dönmesinin, yoğun bir dolaşım halinde olmasının, anlık manyetikliklerinin etkisiyle ortaya çıkan bir durumdur – değiş tokuşun dünyasal eşzamanlılığı duygusuna yer vermeyen kırsal evrenden farklıdır. Kentlerin varoluşunu, saat farkının yardımıyla kısa devre yaparak suçüstü yakalamaktır.

Tek doğru strateji, iki karşıt çözümden birine ya da diğerine karşı tümüyle kayıtsız davranmaktır. Hangi kadere atılacağınızı bilmediğinize göre, bu yolla her şey çaba göstermeksizin yaratılabilir. Diğerinin stratejisine de açık olduğunuza göre, düşünceler sanki her iki yönden geliyormuş gibi olacaktır. Yenilginin nedeni güç ilişkileri olmayacaktır; sizin, onun da tarafını tutmuş olabileceğiniz koşullarda gerçekleşecektir yenilgi. Bütün bunlar size, çeşitli düzenler ve çözümler telkin edecektir; o da saygıyla eğilecektir bunların karşısında.

Parapsikolojik ya da dünya ötesi olaylar doğru ya da yalnızca akla yatkın bile olsalar tek bir saniye kaybetmeden tümüyle onlara yönelmek gerekir. Başka işlerle uğraşıp zaman kaybedilmemeli. Aynı şey bilim için de geçerli. Eğer bilim göründüğü gibi, gerçekler de iddia ettikleri gibilerse mutlak tutkuyu da hak ediyorlardır. Oysa, ne bilim göründüğü gibi olabiliyor ne de gerçekler iddia ettikleri gibi. Yalnızca kitleler değil, bilim insanları da yaptıkları işe kendilerini verirken öylesine gevşek davranıyorlar ki. Gerçek karşısında duyduğumuz tutku göreli kalıyor, ona katılımımız ise gayet laubali; akıl dışı olaylar karşısındaymış gibi davranıyoruz. Yalnızca ve bir an için, bilimin *havada kalmışlığı* ilgi çekebiliyor; havada kalmışlığın yarattığı bir tutku bu. Günümüzde tutkuyu yaratan şey ise, bilim insanlarının bile bilimin hiçbir çıkış yolunun olmadığını kabul etmeleri.

Günümüzde, bilimin ayrıntıcılığı yapay bir stereofoni ortaya çıkarmaktan, stereonomik ve holografik etkiler yaratmaktan öteye gidemiyor (DNA sarmalı da bunlardan biri) ve bu gölge bile görünümlerin zimmete geçirilmesine yetiyor. Bu yolla elde edilen gerçek ise, tersinmez bir gerçekten başkası değil; aksi takdirde tersinir bir gerçek elde edilirdi. Bilimin ustaca işkencelerine maruz kalan gerçek ise, var olmadığını itiraf etmekle yetiniyor.

Şeyler derinleştikçe, sanki içbükey bir aynaya sığınıyorlar. Aşkınlığa doğru kaçışı, dünyanın yukarılara doğru yükselişini (Yasa, Düşünce, Tanrı, Gerçek) aşağıya doğru uçup gözden kaybolma, içkinliğe hoş bir kaçış süreci izledi.

Dişinin ideolojisi ve cinsel histerisi olmaksızın dirildiği ortam, neşeli bir kışkırtma ortamıdır; karşılıksız teşhirciliğin, arzusu olmayan bir cinsiyetin ironik bir dille sahneye konuluşunun şehvetli biçimlerinin egemen olduğu bir ortam. Hafif ve saydam sapkınlık. Bedenin yeni istiaresi.

Küçük kayıtsız derinleşmeler
küçük tarihsel aydınlanmalar
küçük şehvetli niyetler
küçük yapay zimmete geçirmeler
küçük pek sabahsı kristal
küçük pek şehvetli gri gökyüzü
küçük pek mahrem rastlantılar

Biz canlılar, hiçbir zaman çıplak kalmayız –bakışlar ve sesler de süsten ibaret. Yalnızca utanç duyduğumuzda çıplak kalırız, dilimiz sürçtüğünde. Ve en çok, hakaretlerin en beteri olan ölümde. Ölüler bile, hiçbir zaman büyük uykuya çıplak gitmezler. Kadın da hiçbir zaman, çıplak uyumaz –uyku uçurumunda onu süsleyecek bir takı, bir far, bir krem, bir düşünce bulundurur üstünde.

Elektrikle çözümlenen bakışlar.
Dişileşen dudaklar.
Androjenleşen gözler.
Buharlaşan rüyalar.

Ağaçların tarihsel an karşısındaki kayıtsızlığı. Rüyaların yorum karşısındaki kayıtsızlığı. Halkın kendi zaferi karşısın-

daki kayıtsızlığı. Bedenin devrim karşısındaki kayıtsızlığı. Devrimin hemen ertesi gününde yüzlerdeki özdeşliğin metafizik gözalıcılığı. Çizgiler değişmedi. Şiddetli bir aydınlanma beklendi ve sonra bu, tıpkı kendi kız kardeşiyle yatmak gibi, hayatı değiştirmedi.

Kurbanları korumayı üstlenmek, eşdeğer bir şiddet içerir çünkü merhamet edepsizdir.

Fiziksel şiddet, belli bir egemenlik alanı yaratmış olan kurbana ulaşmaz. Acıma ya da dayanışma ona, tam orada; kendi gururunda, insanın kendine karşı insanlık dışı, zalim ve gururlu olan yanlarında ulaşır.

Acımasızlık, olduğundan daha fazlasını olabilen insanı; acıma ise, olduğu gibi olma suçu işleyen insanı hedefler.

Bugün çoğunlukla olduğu gibi, eğer dayanışma sefil bir kaderin paylaşılmasından başka bir şey değilse, bir alçaklık olmaktan öteye gidemiyor demektir.

Baştan çıkaran bir düşüncenin aydınlattığı ikiyüzlü güneş doğuncaya kadar gözlerle yalayıp yutmak, kirpiklerdeki bulutun ötesine geçmek, gözyaşlarına boğulmuş o gözlerin ırzına geçmek, gözyaşlarıyla diğerlerinden yararlanmak –modern ve duygusal yamyamlık.

Nefretlerin, suç ortaklıklarının, ekol rekabetlerinin, kapris-lerin birbirine dolanmasının yarattığı sonuç şu: Entelektüel dünyanın, kendini ve kötücül vicdanını aşırı ışıklayarak yaşayan her bir atomu, bir yandan kendisi gibi olanı tercih ederken diğer yandan da ondan nefret ediyor. Dipsiz bir hıncın ürünü bu; bileşik kaplarda birbirine dolanmış yüzlerce zehirli yılan. Bu mikrotoplumun süsü de hiç bitmeyen kavgalar ve entelektüel tapınağa girebilmek için şart koşulan sınav; başka bir deyişle nefreti ve tekeli kabul etmeye yönelik bir anlaşma. Bu aslında, ifadenin imkânları kullanılarak sofistike hale getirilmiş ve azdırılmış bir taşra tutkusu. İnsan ilişkileri gübreliğin-

den zaman zaman gelen kimi güzel, gerçek ve şaşırtıcı kokular, mucizevi bir paradoks olarak kabul edilmeli ve kötücül gösteriler ya da erdemin kurnazlıkları hanesine yazılmalı.

Gerek cüretkârlıkları, gerekse mizahi yaklaşımları bakımından jenerikler, görüntüleri eksilti sanatıyla işleyerek, uzunca bir süreden beri filmleri geride bıraktılar. İkisi arasındaki farkın pek büyük olmamasının tek nedeni filmlerin jeneriklere göre düzenlenmesi.

Yığınla haberin arasında, güncel olaylar dünyasında neler olup bittiğini zar zor görebiliyoruz. Peki, güncel olmayan olaylar dünyasında neler olup bitiyor? Eleştiriye izin verecek bir mesafe bırakılmıyor artık; saf bir mesafe bırakılıyor yalnızca. Bu saf mesafe de amaçlara ya da araçlara yönelik bir itirazdan değil, nedenleri ortadan kaldırmanın yarattığı bir etkiden doğuyor. Saf mesafe, nesnenin radikal nesnelliğe doğru geri çekilmesinden doğuyor. Yeni tutkular beliriyor; bu tutkuların doruklarında mizahın, nesnel rastlantının, astronomik karmaşıklığın, büyülemenin, istiarenin, eksiltinin, kayıtsızlığın ve sabırsızlığın tutkuları parıldıyor.

Negatifin işlevi. Negatifin sonu geldi, video ve sayısal görüntüde de sona yaklaşılıyor: Negatif olmayınca derinlik de yok, seçiklik çok zayıf (yalnızca büyük planlarda başarılı). Görüntünün hızlı pozitif birleşimi. Dokunsal ve dijital: Göz görüntüye katılmıyor artık; dijital duyu belirliyor görüntüyü; bir tür elektronik işlem ve denetim duyusu olan dijital duyu.

Vélizy. Pirenelerin çobanlarına optik lif, Hertz rölesi, kablolu televizyon yutturuluyor. Söz konusu olan şeyler bu kadar önemli mi? Hem de sadece toplumunki değil. Bu insanlar komşuları, hayvanları, tarihleriyle bir toplum olarak yaşadıklarına inanmıyorlar mıydı? Şu utanç verici azgelişmişlik, ha-

berleşmenin nimetlerinden yoksunluk, bir başlarına bırakıldıkları ve kendilerini ifade etmekten yoksun oldukları şu barbarca yalnızlık, vb.

Daha önceleri rahat bırakılıyorlardı; sadece kentte, fabrikalarda ya da savaşta canlarını çıkarmak için peşlerine düşülüyordu. Onların hiçbir şeye ihtiyacı olmadığı halde, neden şimdi birdenbire onlara ihtiyaç duyuluyor? Neyin tanığı olmaları isteniyor onlardan? Gerekirse zor kullanılacak: 1984'lerin değil, 21. yüzyılın yeni terörü yanı başımızda –yeni zencilik burada; yeni zorunlu kölelik. Haberleşmenin bir işkencebilimcisi bile var. Rölelerin dinamitlenmesinden sonra çarçabuk televizyon verilen Bretagnelılar... Vélizy... Pireneler. Yeni kobaylar. Yeni rehineler. Haberleşmenin sunağında çarmıha gerildiler, kendi bilgi işlem merkezlerinin direğine bağlandılar. Canlı canlı haberleşme sisteminin bir parçası haline getirildiler. Bütün bunlar, gırtlaklarına kadar sokuldukları sayısız lütfu, kendi toplumsallıklarını, kendi "normal" antropoitliklerini itiraf etsinler diye.

Sosyalizm, aydın olma konumunun çürümesine yol açıyor.

Söylemiş olduğu şeyleri unutmak. Ya kendileri de inanmıyorlar söylediklerine ya da inanmak için harcadıkları büyük çabayla umutları kırıyorlar.

Zihin ve düşünce ürünlerinin hafızalara, arşivlere, gün ışığının ulaşamadığı yerlere gömüldüğü, defnedildiği bir dönemde yaşıyoruz; sessiz bir üretkenliği ya da olasılığı olmayan bir dirilişi bulmak umuduyla. Bütün düşünceler, 2000 yılı karşısında ihtiyatlı olabilmek için bir yerlere gömülüyorlar. Hepsi daha şimdiden, 2000 yılının yaratacağı dehşeti seziyor. Hayatta kalmaları için başka imkânlar aranırken, sıvı azotta bekletilen kriyojenizeler için bulunan çözüm yolunu içgüdüleriyle benimsiyorlar. Felaket sonrası kuşaklar tarafından kazı alanı

ya da sanal müze olarak değerlendirilsin diye Forum des Halles'in yeraltı sandukalarına yerleştirilen ve ölümü hatırlatan nesnelere benziyorlar. Hiçbir zaman uyanmayacaklar; bunu bilmiyorlar. 2000 yılı hiç gelmeyecek; bundan da habersizler.

Ölümü yaratmak. Felçle başlayarak hayvanların mimetizmine ya da Tanrı'nın vaadinin gerçekleşmesini beklemekten yorulan ve kendi ölümleriyle tecelliyi çabuklaştırmak isteyen ilk Hıristiyanların Mesih'i görme çırpınışlarına kadar gider.

Bütün intiharların ve yok olma biçimlerinin ardında aynı vaat var: Sonu önceye alarak, Tanrı'yı baştan çıkarmak için olabildiğince çok şaşırtmacaya başvurmak. Tanrı'nın dikkatini tarihten uzaklaştırmak için bir tuzak kurmak gerekiyor. Katharlar bu amaçla, Tanrı'yı beklemekten vazgeçirmek ve onu birdenbire sorumlulukla yüz yüze bırakmak için mükemmelliği yaratmışlardı.

Terörizmin yaptığı da bundan farklı değil: Tarihin sonunu beklemeden, ani bir eylemle iktidarı tuzağa düşürmeyi deniyor. Kendini, sonun esrik konumuna yerleştirerek Son Yargı'nın koşullarını yaratmaya çalışıyor. Hiçbir şey yapamıyor elbette ancak meydan okuyuşu hayranlık uyandırıcı doğrusu.

Günümüzde dünyanın üstünde uçuşan felaket fantazmasında, bir isteğin izleri yok mu? Şeylerin hipergerçekliğe kaçıp gitmelerine izin vermektense, şiddet kullanılarak çözülmesi isteği. Sezilen sonlar bizden kaçtığına; bir ara tarihin sonu gelmiş olduğu için mesaj, hiçbir zaman ona ulaşma fırsatı bulamayacağına göre (Kafka'nın şu Mesih hikâyesi: Çok geç, yine çok geç) ölümü yaratmak, sonun kesinliğini oynamak, Mesih'in gelmesi sürecine kısa devre yaptırmak, şeylerin çakışması için hile yapmak, zamanın akışını hızlandırmak –tamamlanma süreci karşısında sabırsızlanarak ve vaadin de nasılsa sahte ve şeytanca olduğunu gizliden gizliye sezerek.

Belli bir şeyi ortadan kaldırmak yerine, kökenini ve sonunu sildiğinizde o yok olacaktır (illüzyonistin, soruna bulduğu çözüm yolu da bu değil mi?). Ancak fiziksel olarak ölmeyecektir. *Yok oluşun hidayetine ererek* parıldayacaktır. Olayın ya da kişinin saf ve boş ikinci bir biçimini başlatacaktır; *kaderin biçimini.*

Yok olan şey için yeniden belirme fırsatı vardır her zaman. Çünkü ölen, çizgisel zamanda ortadan kalkmıştır; oysa yok olan, takımyıldıza dönüşür. O bir çevrimin parçasıdır ve çevrim onu pek çok kez geri getirebilir. (Paracelsus Gülü'nün hikmeti de bu değil miydi?)

Sevgilim Sevilla'ya uçtu
yalnız değil, kuşkusuz
ben yine de onu hayal ediyorum
ve geçirdiğimiz geceyi

Haiku

Şiir, fazlaca şiir kokuyor. Felsefe, fazlaca felsefe kokuyor. Her ikisi de iğrenç bir tekrarcılıktan mustarip. Sözün yapmacıklığı, derinliğin yapmacıklığı. Her ikisi de canımızı sıkıyorlar doğrusu.

O adamın (Venedik Takibi'nin kahramanı) eşsiz bir kaderi olabilirdi. Yalnızca takip edilmekle ve fotoğrafının çekilmesiyle kalmayacak –yüce kader–; kaçmış ve bütün fotoğrafları da onsuz çekilmiş olacağına göre, dublör kullanılmış olacaktı – gülünç kader.

Terörizm, toplumlarımızın aşırı tahammülü karşısında gösterilen ve tahammülsüzlüğe dayanan bir tepkidir; tıpkı ırza geçmenin, sınırsız cinsel tahammülümüz karşısında gösterilen bir tahammülsüzlük olması gibi (paradoksal biçimde, ırza geçme oranı cinsel özgürlükle birlikte artıyor). İkinci kuşak bir şiddet bu –şiddetin yokluğu karşısında gösterilen tepki. Aynı,

ikinci kuşak hastalıklar gibi (kanser): Onlar da bedenlerin aşırı korunması karşısında bedenin gösterdiği tepkilerden oluşur.

Eğer bir kadın, sizin kollarınızda hazzın bütün işaretlerini söndürüyorsa ve tatsız bir ırza geçmeden başka çare bırakmıyorsa hiçbir fantazma işe yaramaz. Cinsel talebinde, ırza geçmenin hayal edilmesine bile izin vermemesi de benzer bir sonuç yaratır.

Gerçek; şişmanlık hastasıdır, yamyamdır, nostaljiktir ve duygusaldır. Tanrı bizi ondan ve dünyanın diğer ölçüsüzlüklerinden korusun. İroni ise, dünyada gerekliğinin pek azını ve onun belirsiz kaçınılmazlık yüzdesini korumaya yarar.

Barcelona'dan gelen ve Balear kökenli yaşlı bir grupla dolu uçakta yolculuk ederken çok korktum. Yaşlı kadınlardan pek çoğunun ilk yolculuğuydu ve Lourdes'a gitmek gibi bir şeydi –bu uçakların düştüğü herkesçe bilinir, düşen uçaklar da işte bu tür uçaklardır.

Cıvıltıları, gevezelikleri, yersiz tartışmaları, büyük hayal kırıklıkları; hepsi, felaketin yakın olduğu duygusunu yaratıyordu; çılgınlık yapmaya yakınken hissedilenler gibi.

Keyifli bir grubun yarattığı bu korkunç ortam belli bir dekorun, özellikle de uçuş dekorunun yarattığı yüce duygulara bir hakarettir. Aramızdaki alışveriş hızının, belki hem yavaş hem de sesüstü ama en güzel eğretilemesi olan; çözümlemelerimizin doğaüstü mizanseni olan (atalarımıza göre aşkınlık dağlardaydı; bizim için, uçuşun kesintisiz yüceliminde, yatay gerçekleşen düşeylikte, hareketli yükseltide) stratosferdeki bu kayış karşısında gösterdikleri saygısızlık ve bütün yaşananlar kaşısındaki aptalca kayıtsızlıkları bir tür ilahi cezayı gerektiriyordu ve ben Tanrı'yı intikam almaktan vazgeçirmek için pencereden dışarı bakmaya başladım.

Mutlak sıfırın sırrı. Sıcağın tırmanışında değil ama soğuğun uçurumunda bir mutlak sıfır var. Şu –2700'ün sınırlarında

neler olup bitiyor da onu aşamıyoruz bir türlü? Moleküllerin mutlak hareketsizliği, Brown Hareketi'nin bile durması –yani *belirsizliğin sonu* mu?

Ölüm, göreli bir evredir aslında –düşünüldüğünde ceset de elektronların çılgınca hareketiyle kaynaşıp durur. Atalarımıza göre bu kaynaşma, kurtçukların leşte kaynaşmaya başlamasıyla durur, bize göre ilk çorbadaki parçacıkların kaynaşmasına dek sürer.

Hız için, bunun tam tersi söz konusu: İvmenin mutlak sınırı olan ışık hızının ötesinde hız yoktur; oysa yavaşlık, sonsuz küçüğe kadar gidebilir. Mutlak hareketsizlik diye bir şey yok.

Aslında, sayısal batıl itikatlara dayanan çılgınca düşünceler bunlar: Bir noktanın geçilemeyeceği düşüncesini yaratan olgu, doğrusallık. Oysa niteliklerin sınırı yok: Kırmızının ötesinde mor var, morun ötesinde başka bir sanal duyu. Nitelikler, başkalaşımların alanında çünkü.

Sen konuşurken, kadın yalnızca ellerine bakıyor. Onların hareketiyle büyüleniyor sanki, seni dinlemiyor. Yer değiştirmesiyle, yumuşacık çılgınlığıyla heyecan veren tuhaf hareket (...) aşkta söylediklerinin aynını söylüyor: Bana bak, beni terk etme, beni yalnız bırakma...

Nemli, canlı, saydam dudaklar. Serin ve alaycı dudaklar, Côte des Neiges'de gece esintisindeki gülüşler gibi. Ne Latin şehveti ne Amerikan tarzı cisimsizleşme; bir kış uygarlığından gelmiş ironik bir özgürlük, şefkatin ve cinsel küstahlığın uzak-kuzeye özgü bir biçimi, belki de dişiliğin yeni biçimi...

Moda, seçkinlik sosyolojisinin söyleyebileceğinin çok daha fazlasıdır. Moda toplu bir tutkudur. Genel olarak kültür, ayırma işlemine dayanan bir mekanizma olmanın ötesindedir; ayrım yapılmaksızın bütün bir toplumun, biçimlerin, dilin, işaretlerin tutkulu zincirlenişiyle aldığı saygın biçimdir. Bu

zincirleniş, aynı zamanda farklılıkların, kök saldıkları dilbilgisel düzene meydan okumalarıdır. Galiba, kültürün bu demiurgos versiyonunu yitirdik ve semiyo-sosyolojik versiyonuna kaldık.

İnsan tutkuyla tükenir ama saplantıyla beslenir. Saplantı, tutkunun besini.

Bir kadın çıplaksa, zaman tüllenir
Zaman tüllendiğinde, gözleri ışıklanır
Gözleri tüllendiğinde, karnı sıcaklaşır

Hareketli ortamlardayız, hiçbir şey gizlenmiş değil burada, her şey hareket halinde; yepyeni bir masumiyetin dünyası bu, lakin, sırrın ütopik takımyıldızı aydınlatmıyor artık burayı.

Birey, kendisi hakkında her şeyin bilinmesinden çok, kendisi hakkında her şeyi bilmeye zorlanarak yabancılaştırılıyor kendisine. Yeni ve nihai bir kölelik türünün kuralı bu.

Haberleşmenin denetlenmesi ya da silahların denetlenmesinden çok, haberleşmenin fazlalığı ya da silahların fazlalığından medet ummak lazım.

Da, wo die Gefahr wächst, wächst das Rettende auch.*

Québec'te, bir boykot sırasında öğrenciler bilgisayar odasını işgal ettiler. Emperyalizmin can damarını kesmek için değil; sadece kış olduğu ve ısınabilecekleri tek yer burası olduğu için; yetkililer, elektriği keserek hafızalara zarar vermeyi göze alamaz.

Güzellik başkasına satılamaz; çünkü o, onu hak etmek için gösterilecek bütün çabaların ötesinde ışıldar; çünkü hiç kimse ona, eşdeğerini veremez. Dolayısıyla, kendini yok etmek zo-

* Alm. Tehlikenin arttığı yerde kurtuluş olanağı da artar. (ç.n.)

rundadır. Onun uyuşturucusu şudur: hesaplı alçaklık, kendi parıltısının inkârı, intihar.

Onun yerine başkasını koyduğunuz duygusunu yaratmak için bir kadına başka bir kadından söz etmek yeterlidir. Sizde, birinden ötekine geçme duygusu yaratmak için bir kadının başka bir kadından söz etmesi yeterlidir. Bu aktarımlı sadakatsizliği inkâr eden delidir.

İdeolojik hedeflerine ve ileri sürdüğü amaçlarına bakılırsa Sovyet toplumu çok kısa bir süre sonra yenilecek. Oysa hâlâ ayakta duruyor ve bu, hem bir hayal kırıklığı hem de gizemli bir ortam yaratıyor. İdeoloji *komedisi* ve bürokrasi *komedisi* için, herkesin katıldığı bir suç ortaklığına dayandığı unutuluyor. Ve daha genel olarak. Bir toplum, kendi modeliyle *alay etmek* üzere suç ortaklığı yaptığı için ayakta kalıyor.

İtalya'da, bunun tam tersi bir model için yaşanan çarpıcı gerçek: Devletin zayıf düşmesi, kurumların birbirine karışması, ilkelerin kötüye kullanılması. Bütün bunların hiçbir önemi yok; çünkü alay, gizemli bir toplumsal konsensüsün, bütünü çöküşten koruyan sinsi bir dayanışmanın yeniden ortaya çıkmasına yol açıyor.

Peep show, striptease: Bedenin, bakış karşısındaki umursamazlığı. Huzurda olduğu için dokunulabileceği halde, bakışların yerleşmesine dalgalanışıyla engel olan, özü bakımından el değmemiş bedenler. Kadının ve onun bedeninin zarar verilemeyen aşkınlığı. Hayvansı süsleri andıran kendi cinsel nitelikleriyle donanmış bedenler –çünkü cinsellik, gerçekte, onun için duyduğumuz hayranlıktadır. Dolayısıyla, burada gösteriye kılavuzluk eden şey, sahneye koyuştaki tinsel tutkudur; aynı tutku doğaya, türlerin ve onların farklılıklarının görkemli bir üslupla sahneye konuluşunda yol gösterir.

Aylaklığa, arkaikliğe, umursamazlığa dayanan zihniyet. Sanki meydan okumaya değmezmiş gibi bütün bunlardan fe-

ragat edildiği, her tür yargının inkâr edildiği bir son olacağını seziyorum. Bu biçim çocukluktan, ergenlikten beri buradaydı –vurgusuz, gevşek, aylak, sorumsuz, işlenmemiş, arzusuz biçim.

Bu kitaplar; onlara hiç bağlılık duymadım mı? Şu kadınlar; onlar için duygunun gölgesi geçti mi içimden? Şu kadar ülke; onları keşfetmeyi istedim mi?

Beni tek etkileyen, şeylerin insanlık dışı yanıydı ve ben bu niteliği kendi hayatıma aktaramadım. Bu hükmü olayların izlenim eğrisinde, yüzlerin melankoli eğrisinde, şirketlerin böbürlenme ve kofluk eğrisinde okuyorum. Diğerlerine sunabileceğimiz ayna; kimi kez birbirimizin aynasına yansıtabildiğimiz aşk ya da ironi görüntüsü beni hâlâ şaşırtıyor.

İnsanlar değil de makineler elalemin karşısına çıkmaktan korkar oldu. İnsanlar, yalnızca kendilerini makine gibi görünmeye zorladıkları zaman duyuyorlar bu korkuyu.

Tercih yapmakla karşı karşıya kalınan bütün durumlar şundan farksızdır: Bedeninin nasıl olduğuna aldırmadan yüzü çekici olan kadınları mı tercih edersiniz yoksa yüzünü önemsemeyip bedeninin çekiciliğine mi bakarsınız? Daima, tercih yapılamayan durumları tercih etmek gerekir: Çünkü ya o kadın mükemmeldir ya da ondan başkası yoktur elinizde.

Rüya: Yontulmuş mermer bloklarla yüklü büyük bir kamyon, Versailles'a ya da Roma'da bulunan San Pietro'ya benzeyen bir mimari yapıya çarpar. Devrilir ve şoförü, küfrederek kamyondan çıkar. Bu sırada yapının bütün cephesi sarsılır ve yavaş yavaş yıkılır. Bunun üzerine, batan bir gemiyi terk eden hayvanlar gibi, o ana dek hareketsiz, ayakta, eğik, dayanmış olan bütün heykeller yavaş yavaş uyanır, kıpırdanır, gözlerini açar ve felaketten kaçmak için koşmaya başlarlar. Belki de yüzyıllardan beri heykel rolü oynayan insanlardır onlar? Hep bu sonu beklemişlerdir kurtulmak için.

Kadınların hayatta kalmaya dayanan olağanüstü yetisi onlara kolay geliyor (aşkta ve ayrılıkta da) çünkü onlar, her halükârda bizlerden dokuz ay önce doğuyorlar ve dolayısıyla, dokuz ay sonra da burada olacaklar. Burada doğumdan sonraki zaman sayılıyor ama onlar önce başladılar. Doğumdan önceki bu zamanı elinde tutan kadın, mantıksal olarak ölümden sonraki zamandan da yararlanabiliyor.

Dallas: Senaryo yazarları, havuzda ölüm sahnesini, dizide yer alan bütün kadınlarla birer birer çekmişler; kimin öleceğini, yani kimin diziden çıkarılacağını hiçbiri bilmiyormuş.

Dizi, onların kaderi olmuş artık. Birileri gerçekten öldüğünde, onları senaryodan çıkarmanın bir yolu bulunuyor. Senaryoda gözden çıkarıldıklarında, gerçek hayatta da tıpkı bir star gibi kendilerini silikleştirmeleri gerekiyor çünkü dizideki kişilikle özdeşleşiyorlar.

Törenlerde de aynı şey yaşanır: Ritüelin dışında bir hiçsinizdir bununla birlikte ritüel, hayatın aksaklıklarından yararlanacak kadar esnektir. *Dallas*'ın sırrı, kabilelere özgü ilksel stereotipe yakın olmasıdır. Sonuç olarak, hiçbir zaman güldürmez bu dizi. Espri yoktur, mizah yoktur, gülünç tek bir epizot yoktur, mutlu rastlantılar yoktur. Kapalı bir dünyada geçer ve her şey kadere, kalleşliğe, duygusal enseste, sihirli yamyamlığa dönüşür. Kabilenin yasası budur; J.R. da onun amblemi. Böyle arkaik bir tuzaktan kurtulmak isteyen kadınlar umutsuz çabalar içine girerler.

Bu saf acımasızlığıyla *Dallas*, kendisi hakkında yapılabilecek her tür "zekice" eleştiriden daha üstündür. İşte bu yüzden de entelektüel züppelik diziyi kendi dişine uygun bulur.

Rüyamda köleliğin yüzünü gördüm. Ağır, mavi, boş gözlerle bakan bir kadın. Memelerinin çizdiği kavis simetrik değil. Yoksul olanlara hep gülümsüyor ve sonsuzluğa doğru, büyük bir zarafetle yürüyor.

Sıkıntı, zamanın üst derisine acımasız bir zoom gibidir, tıpkı yüzdeki gözenekler gibi genişleyip büyür.

Günümüzde, trenlerde ve uçaklardaki en büyük lüks sizinle konuşulması. Sürekli olarak yolculuk hakkında bilgilendiriliyor, bedeniniz hakkında (metabolizmanızın iyi çalışması için gevşeyin) ve kültürel bakımdan uyarılıyor (müzik, sinema), soru-cevaplarla bilinçli tutuluyorsunuz (spikerin dokunsal dili, hostesin off* sesi). Gökyüzünde ister 300 km/s ister 1.000 km/s hızla yol alın, semiyosferi hiç terk etmiyorsunuz. Business class'ta uçmanın lüksü.

Diğerlerini ise hayvanlar gibi naklediyorlar.

Bütün iceberg'lerin gizemli rüyası: Belki de güneye doğru, olabildiğince uzaklara inmek, kim bilir? Ekvator'un sularında yok oluncaya değin. Ekvator'dan bu denli uzak ve birbirlerinden bu denli uzaklaştırılmış olan kutupların umutsuzluğuyla yüklü zavallı iceberg! Bugüne dek hiçbiri, bu çılgınca girişimde başarılı olamadı.

Gün bitiminin rüzgârı gibi geçip gitmek
Her yandan aydınlatılmış bir idol gibi bitmek
İnkârın nesnelerini sarıp sarmalayan şu dağınık ışık gibi gülümsemek
Dönüşü olmayan noktayı selamlamak
Zerdüşt. Günbatımının etiği

Dünyanın sonu bir skandal olarak yaşanmayacak çünkü varoluş daha önce de yargılandı ve yanlış olduğu ortaya çıktı. Dolayısıyla bu dünyanın kesinkesliğini, hükmün içkinliğini, adaletsizliğin onulmazlığını anlamak lazım. Bütün bunların, nesnelerin doğal eğilimiyle hiçbir ilgisi yok. Ancak bunlar, insanoğlunun labirent biçimindeki iç organlarında kuluçkaya yatmış olan ve en gerçek, en aptalca, en duygusal düzenin za-

* İng. Uzaktan gelen. (ç.n.)

feri için haklı ile haksızın, iyi ile kötünün ayırt edilmesini isteyen hayvansı etikle yakından ilgili.

Oysa, beklemeye gerek yok. Her yerde en aptalca şeyler zafer kazanıyor; işte Son Yargı.

Lumbagosu olan insanın bir sürüngen gibi hareket etmesi gerekir. Kaslar acı çekmeye fırsat bulamadan hareketin tamamlanmış olması gerekir. Düşünceler ve dil için de aynı şey söz konusudur. Dil, acı çekmeye fırsat bulamadan cümlenin sonuna gelmiş olmak gerekir.

Bir sistemin omega noktası, duyarsızlığa ve ölüme adanmış enerjilerin saf bir dolaşım halinde oldukları noktadır. Böylesi bir sistemde, içkin bir eşdeğerlik gereği değiş tokuş imkânsızdır –her bir parçacık, gerçekleşmesi mümkün olan tek olaydır; onu ortadan kaldıracak karşı-parçacıkla karşılaşma durumu karşısında suspens haldedir. Böylelikle, bütün bir sistem başka bir düzeneğin alfa noktasına yaklaşır. Belli bir evreden sonra, bütün sistem bu kader noktasına yönelir.

Radikal nesnellik, bilimsel nesnelliğin tam tersidir. Biri, kısmi süreçlerin akılcılığını hedeflerken, diğeri global sürecin ironisini amaç edinir.

Kadınlar gizli bir toplum oluştururlar, fısıltılı bir ilişkiyle birbirlerine tutunurlar. Benim tanıdıklarım –kazai durumlar dışında, hiçbiri diğerini tanımadı– baştan çıkarmaya yönelik bir işbirliği ağı örerler; umursamaz gibi görünen kendi sarmallarında yaşayıp giderken, hayatın olayları gibi, birbirlerine işaretler gönderirler. Zaten her biri, gizli tutulmuş bir gönül bağıyla gelmiş geçmiş bütün diğer rakiplerini kıskançlığın, cazibenin, suç ortaklığının oluşturduğu ortak alanda sarıp sarmalar –ve sırası gelen diğeriyle bir araya gelir; mesafeli bir ilişki kurduğun kadınlar bile, tek gerçek gizli toplumda önün-

de sonunda buluşurlar –bir rüya toplumunda, kadınlar toplumunda.

Gündüz ile gecenin tersinirliği gibi; sistemin Ekvator yüreğinde bütün kavramların tersinirliği: Bu paradoksal, gülünç, savunulması ve bu yüzden ele geçirilmesi de imkânsız olan durum, hayalet kılıklı belagatlerin buruk ayrıcalığıdır.

Özgürlüğe gelince; yakında, tümüyle ve bütün biçimleriyle yok olacak. Bundan böyle yaşamak, ihlal edilmesi imkânsız hale gelen katı düzeneklere mutlak olarak itaat edilip edilmediğine bağlı olacak. Günümüzde uçakla yolculuk yapanlar özgür değil. Gelecekte yolcuların özgürlüğü daha da azalacak: Uçakta geçirmeleri gereken süre boyunca koltuklarına bağlı kalacaklar. (S.A.)

Kuram, yalnızca kendi referanslarıyla olan bağını değil her tür yorumla kurduğu bağı da koparmalı: İnsanın, dünyaya getirdiği çocuğa otopsi yaptırması hiç de olağan bir durum sayılmaz.

Dünya, bilimin yol açtığı ve ona tarafsız bir edayla minnet gösteren nesnellik kâbusundan yakasını kurtardığında nedensiz ve dolayısıyla sonuçsuz bir etkiden ibaret kalmayacak mı? Yani insanın, başarısızlıkları hakkında kendini sorgulamasının hiç anlamı yok.

Bütün şu zavallı yaşlılar, şu üçüncü yaş kobayları; nihayet cinselliklerinden ve işten kurtulduklarına göre, hayat karşısında bir tür umursamazlıkla ve ölüm öncesi dönemin tadını çıkararak dinlenmeyi umanlar; böylelikle yaşlanmayı en iyi biçimde yaşayanlar. Hayır. Koşunun sonunda onlara geniş ve huzurlu bir alan bırakılmayacak. Onları sonuna kadar hırpalamak, yeniden kullanmak, libidolarını yeniden üretmek (İsteyin! Tadını çıkarın! Hiçbir zaman çok geç değil), onların kültür

edinmelerini sağlamak (tiyatro, sinema, "serbest" tartışmalar, yoga, 16. yüzyıl müziği) gerekiyor; aptallar gibi ölmelerine izin verilmeyecek ve hiçbir şey sakınılmayacak onlardan.

Hareketliliği yavaş yavaş azalıyor, gözleri pek iyi görmüyor, kulakları iyi duymuyor, konuşma özürlü, vb: Yumuşatmalar. Kelimeler bile, bu utanç verici hastalığa yakalandı. Kedi, artık bir kedi değil: Felidae türünün bir üyesi. Dil savunmasız kaldı.

Aztek inanışında güneş simgesel bir zorunluluk gereği parıldar ve insanlar bunun bedelini ödemeyi bilmelidir. Vahşi evrenin inanışıdır bu. Oysa biz güneşin insan hakları ve fırsat eşitliği gereği hepimiz için parıldamak durumunda olduğuna inanıyoruz. Güneş, bu hüzünlü meydan okuyuş için parıldamayı reddediyor. Son zamanlarda güneşin ışıkları epeyce azaldı.

Dil, kendi nesnesinin felsefi tiyatrosallığına kapılamıyor artık. O da cazibeyle işlenen bir suç halini almak zorunda.

Bazı randevuların saatini not almak yerine, saatin karşısına yine saati yazıyorum. Salı akşamının karşısına "salı akşamı" diye yazıyorum –buluşmayı, zamanın herhangi bir anıyla çakıştırmak imkânsız olduğu için. Bu, kendini işaret haline getiren işaret gibi bir şey ve onu görmemeniz gerektiği duygusunu uyandırıyor sizde. "Ignore this sign".*

Uçan yaban arısının hareketsizliği. Enerjisini, sessizliğinden alıyor. Bu sessiz eşleşme çiçekleri de heyecanlandırıyor.

Küçük sessiz alçaklıklar
küçük suçlu sapmalar
küçük fasılalı suçlar

* İng. Bu işareti bilmezden gel. (ç.n.)

küçük yumuşak ihlaller
İstisnanın medusaları
medusalı çözümler
kırık çizgilerin kurnazlığıyla.

Beaubourg: Stoklanmış değerleri muhafaza eden kutsal çöplük (beşinci kat) –özgür ifadeyi yansıtan, kutsallığı iptal edilmiş çöplük (piazza). Temizlik personelinin greviyle, bugün bu döküntülere yeni çöpler eklendi. Mantıklı bir grev çünkü atık yönetiminin kültürün bir parçası olmasını (şu sıralar Beaubourg'da bir çöp sergisi bile var) ve personelin, kurumla doğrudan bütünleşmesini gerektiriyor. Oysa, kuraldışı olanın hareketliliği, çokdeğerliliği ve soğurulması anlamına gelen grev, bu durumu denetleyemeyecekmiş gibi görünüyor. Öyle anlaşılıyor ki kendi atıklarının altında kalıp boğulacak ve böylelikle postmodern uygarlığın örneklerinden biri olacak. Beaubourg, ölü merkezlerin büyüsüne, çürümüş kokulara ve yağmaya adanmış. O, daha en baştan yok edilmiş bir nesne; sürekli yutan ve dışkılayan bir yapı; kapanımlı, yutan, parçalayan bir alan; asalaklıkların azgınlaştığı, sınır çizgilerinin silindiği; meydanın, kendi kendini tehdit eden bir kütlenin ensesti andıran azgınlığına bırakıldığı bir alan. Varsın, kokuşmuş nesnelerin hayaletini andıran haliyle, hızlı bayağılaşmaya versin kendini –o, bilmeden yarattığımız tek modern nesne.

Bu kent canavarlarını (Beaubourg, La Villette, Défense, Opéra-Bastille, vb) kentle ya da çevrelerindeki semtle uzlaştırmak ne işe yarayacak? Onlar anıt değil ki; hepsi birer canavar. Kentin bütünlüğünün değil parçalanmasının, düzeninin değil düzensizliğinin belirtisi. Kentle ve onun alışveriş ilişkileriyle uyum kurmuyor; dünya ötesi nesneler, karanlık bir felaketten kurtulmuş uzay araçları gibi gölgeleri düşüyor kente. Onlar ne merkez ne de çevre; sahte bir merkezlilik ve onun çevresinde sahte bir alan şekillendiriyorlar; gerçekte, kentin varlığının uy-

dulaşmasının belirtisi onlar. Çekicilikleri, turistlerde şaşkınlık yaratacak düzeyde olmaktan öteye gidemiyor ve işlevleri, havaalanları ya da trafiğin yoğun olduğu yerlerin işleviyle aynı; insanların sınır dışı edildiği, suçluların iade edildiği, kentin kendinden geçtiği ortamların işlevi. Nitekim, buralara toplaşan bütün marjinal gruplar ve altkültür, şunları bulmak için geliyor: İçi boş bir kendinden geçiş, bir uzay bankizi, kozmopolit bir grev, asalak bir sit... Onları bu halleriyle kabul etmek gerek –canavar gelmişler, bırakalım canavar gitsinler.

Körleşmek: Sevginin tek zarif biçimi. Kendini, gizlice ve tümüyle birine adayan insan ayıplanabilir mi? Buna maruz kalan kınanabilir mi? Düşüncelerde ve aşkta bir yerlere körü körüne yönelmek; rüyaların anlamı da bu.

Bu küçücük dünya, yumuşaklığı ve zenginliğiyle bahçelerin ve çok yakınlardaki denizin yansımalarıyla uyanıyor. Lale tarlalarında narin atlar otluyor ve Amsterdam sokaklarında açık renk gözlü hantal kızlar çılgınca pedal çeviriyorlar. Alternatif toplumsal ve cinsel biçimler de dahil olmak üzere bütün görgü kurallarının apaçık işaretlerine rağmen tarih burada gerçek bir kültürün; yani İtalya'da olduğu gibi çekiciliğin, kibarlığın, taşkınlığın, üsluplu bir şiddetin izlerini bırakmamış.

Onlar, lehçe kökenli ve henüz gerçek bir dilin kıvraklığını ve duruluğunu kazanmamış bir dilin, niederdeutsch'un* sürekli tekrarlanan uzun ünsüzlerini bedenlerinde taşıyorlar sanki. Bu burjuvalar yağlı, sağlam ve gırtlaktan gelen taşralı bir dünyalılık durumu yaratıyorlar. Roosendaal'in üstünde gökyüzü puslu, parçalı bulutlu. Spinoza'nın töze ilişkin kendinden geçişleri ve Vermeer'in ışığıyla, bu ülke ne zaman dünyanın merkezi oldu ki?

* Aşağı Almanca; eskiden, Kuzey Almanya'daki ovalarda kullanılmış olan lehçelerin tümü. (ç.n.)

Herkesin karşılaştığı ve birbirini tanıdığı şu kentte, ben sadece kendi imgemle ve duvarlara yazılmış adımla karşılaşıyordum.

Ve parmaklarımla gözlerine dokundum; bir televizyon kanalının sessiz tuşlarına dokunur gibi. Kanın tene, anlamın kelimelere dokunduğu* yere değebilirsiniz* ancak –özellikle gözlere; bedenin, cinsellik karşısında yumuşak ve kör kimi bölgeleri, ne ele geçirilmeyi severler ne de şiddetli okşamaları. Gizemli deyim: Tenin kıyılarında.*

Kadınların birbirine karşı kıyıcılığı. Bir adamı "dikizlerken" başka bir kadına merhametle bakıyor ve ona, ne kadar sefil olduğunu hissettirmek için elinden geleni yapıyor.

Özneyle nesnenin diyalektiği ışıkla karanlıkların diyalektiğinden üstün değil –biri diğerinin yokluğu sadece; ve bu hiç kuşkusuz, olağanüstü.

Kentin karmakarışık yollarında üç saat süren zorunlu bir sürükleniş, tıkanan trafik, arızalanan arabalar, polisin aptallıkları, kazalar. Sıcaktan sersemlemiş halde, sabırsızlanarak ve çevre yolların tuzağına düşmeden kurtulmanın imkânsızlığını yaşayarak. Bütün bunlar, işyerime, beni delirten yere ulaşmak istediğim için. Bu sırada, postmodern bireysel kentli mutantın böyle bir ortamda, çok daha güçlü bir sistem tarafından kendi delirmiş varlığından koparıldığını anladım. Sistem ondan, bir nesne bile değil, kudurmuş ve körleşmiş bir parçacık istiyordu. Hegel, böylesi bir parçacığın halini öngörememişti. Kısa bir süre sonra, bu defa özgür olduğum yere –yazlığıma– ulaşmak için benzer bir girişimde bulunuyorum. Hem otoyol tıkanmış hem de diğer yollar; arabam da ben de bütün bu kördüğümlerden bezdik. İşyerine ulaşmaya çabalamak ne kadar delice bir

* Sırasıyla "affleurer", "effleurer" ve "à fleur de peau" kullanılıyor. (ç.n.)

girişimse dinlenme mekânına kavuşmaya çalışmak da o kadar çılgınca. Başka herhangi bir yere gitmeye çalışmanın da anlamı yok. Çölde, çevresi 1.000 kilometre olan bir alanda araba kullanmak istiyorum; sahip olabileceğimiz tek özgürlük bu.

Kimi ülkelerde insanları, cansız bir ağaca asarlardı. Çünkü onlara göre, ölümün kendisinin ölümü yaratması gerekiyordu.

Sosyalizm de buna benzetilebilir; kendi ipiyle asılarak öldü o. Leşle beslenen ölü tarih kendi sonunu beslemek için kurban istiyordu ve bu rol sosyalizme kısmet oldu; çağdaş tarihimize cansız bir ağaç olarak kök salmış olan sosyalizme. Demek ki günümüzün medyatik olaylarının sterilliğiyle, tarihin sonunun aşırı gerçek rüzgârında "strange fruit"* olarak sallanıp duran sosyalizmin –o, işlenmiş bütün özel suçlarda masumiyetini koruyor– birlikteliği söz konusu.

İç organlar çıkarılıp beden dondurulduktan sonra karın bölgesinde kalan sıcaklık canlının ölüye duyduğu kıskançlıktan başka bir şey olamaz. Zavallı özneler olarak, nesne için duyduğumuz kıskançlık ele geçiremediğimiz bir mükemmellikteki canlılığa yönelir. Kadınlar için duyduğumuz kıskançlık; cinsellik ve tutkuların ötesindeki bu sıcaklık ise, elimizden alınmış ve başka bir yerde, öbür cinsiyette yeniden hayat bulmuş –şeytanca değil mi– ve kendi tözünün en mükemmel parçası olarak hor gördüğümüz arzuya yönelir.

Kuvvetlendirici belirtiler: Gösterdiği onca çabanın sonunda sporcunun başarısızlığa uğramasına yol açan zafer korkusundan sonra; mukavemet yarışçısının yalnızlığına düşen siyasal sınıfın bütün belirtilerini gösterdiği iktidar ile iktidarın kullanımı korkusundan sonra; bütün bunlardan sonra bilginin bitkinliği gelir. Şu düztaban idol de amacına ulaştıktan sonra kendi gölgesinin karşısında titrer.

* İng. Garip meyve. (ç.n.)

Karıncaların toplumsal hayatını yerçekimsiz bir ortamda incelemek: X uydusunun amaçlarından biri de bu. Sanıldığı kadar saçma değil aslında yapılmak istenen –sonucu bakımından değil, izdüşümsel anlamı bakımından: Bizler de yerçekimsiz bir ortamda değil miyiz? Toplumsallığımız yerçekimsiz bir ortamda var olmuyor mu? Türün evriminin yaşanan evresini denetim altında tutamayınca tek yapabildiğimiz onu, uzay araştırmalarıyla başımızdan savmak. Onları yörüngeye yerleştirince bütün sorunlarımızın çözüleceğini sanıyoruz.

Köpekler ve güller.

Banliyönün, güllerle bezenmiş ve köpeklerle donanmış evcikleri. Her gülün ardında bir köpek. İnsanlar ve onların cehennemi imgeleminde köpekler, güller kadar dekoratif. Aslında güller, köpekler ya da elektrikli teller kadar kudurgandır. Hem onlardan fazlasıyla vardır hem de renkleri fazlaca kırmızıdır; etçil taçyapraklarını bir uzamın üstüne kapatır ve böylelikle onu mahkûm ederler. Konutların bulunduğu bu banliyölerin yumuşaklığı, televizyon antenlerinin ışıldadığı yemyeşil gömütlerin yumuşaklığı. Ölümcül evciklerde, leylaklardan ve gülhatmilerden yapılmış beşiklerde aphanisisin yumuşaklığı. Isırmak ve dövüşmek isteyen kudurganlığın tek işareti, plastik zarın altında camlaşmış ve haykıran tutkuların tek işareti: Çiçek bahçelerinin oluşturduğu ufka havlayan Kıyamet köpeği.

Rüzgâr da sıcaklık da steril etkilerdir –zihni, akışkanların hareketliliği ve hareketliliği artıran sıcaklığıyla rahatlatırlar.

En güzeli, birbirleriyle mücadele ettikleri andır. Oynaşan hayvanlar gibi bulutlar da göğün en yüksek katında hızla birleşir ve ayrılırlar. Çoğunlukla rüzgâr iki yönde birden eser; biri güneyden kuzeye bağları gizlice yalayıp geçerken, stratosfer rüzgârı da yukarılarda kocaman bulutları kuzeyden güneye iter. Gök sürekli hareket halindedir.

Işığın yok olmasındaki, başka göklere doğru yol almasındaki esrar her geçen gün artar. Yükselen ayla birlikte, başka bir rüzgâr çıkıverir ve bütün bu olayları tersine çevirir.

Bir ırmak gibi akan zaman, mineral fayların fasılası ile batının mavi fasılasını izler; dağlarla denizleri buluşturan çizginin bulunduğu, ısının damıtıldığı yerdir burası. Ancak uzam, rüzgârın tutkusuna bırakılmıştır. Her şey, havaya ve minerallere ait bir tutkuya bağlıdır.

Her yıl buraya gelmekten daha büyük bir ödül olabilir mi?

Toplumsal manzarayı duyarlıaltı sonsuz bir ışıkla aydınlatıyor ve aşırı gerçek yalın bir kabartmayı görünür kılıyor –tıpkı bir ışık gibi lazerin bağdaşık okuması bu.

Yerel olan her şey berbattır. Kendimizi, yüz yüzeliğin yaşandığı kulübelere, arazilere, göz kamaştırıcı izdihama indirgeyip durmaktan daha kötüsü olamaz. Evrensel olma riskini göze alan bir kültür, evrensel olan tarafından yok edilir.

Sürgün, hoş, patetik ya da dramatik ve yargılamaya elverişli bir mesafe; kendi dünyasından gelen öksüz bir sükûnet duygusu yaratır her zaman. Ülkesinden kovulma ise çılgınca bir yoksunluktur, bir lobotomi gibidir; devrelerin kaygısına, kararsızlığına ve bağlantılarının kesilmesine katkıda bulunur.

İnsanın düşünmeye başlaması için önünde sonsuz bir zaman olması, en küçük bir kararı almak için sonsuz bir enerjiye sahip olması gerekiyor. Dünyanın yoğunluğu giderek artıyor. Lüzumsuz bir sürü şirketin varlığı ürkütüyor insanı. Güvenilirliği kuşkulu olan bir teraziyi dengelemek için kefelerine çok fazla şey koymak gerekiyor. Yok olmak imkânsızlaştı. Tam bir kararsızlık içinde ölüyor insanlar.

Yaşadığımız şu *speed** dönemlerindeki umursamazlık çılgınlığı. Nasıl ki buzlu bir içecekle moleküllerin hızlanması engelleniyorsa, yapay keyiflilik halini de melankoli freniyle yoldan çıkarmak gerek.

Mac Luhan'ın da istediği gibi, bilim ve teknik insan yetilerinin uzantısı haline gelebilirdi. Bunu yapmak yerine, her ikisini de yok ettiler. Birbirinin aynı adların eti yutan gülüşü gibi ya da zihinsel yetilerin özünü yok eden ve Styks kıyılarında yaşayan hayvanlar gibi her ikisi de acı birer alay halini aldı.

Özürlü insan, şeylerin zorlamasıyla güçlü bir uzman, hareket ve duygu alanında bir mutant halini alır. Toplumsalın giderek onda toplanması bir rastlantı değildir: Körler ve hareket etme zorluğu olanlar deneysel alanlar, ilginç mekanizmalar oluştururlar; o alanların ve mekanizmaların biçimlerini toplumsallaştırırken kendilerini de zihnin bir parçası haline getirmek gerekir. Mükemmel birer araç olabilirler çünkü onlar otomatizm ve uzaktan kumanda için hareketsiz hale getirilmiş ve onlara yönlendirilmişlerdir. Hiçbir zaman normal insan, sakat ya da geri zekâlı biri kadar iyi bir robot olamaz. Bilinmeyen bir şey değil bu. Rönesans korolarında sesi en güzel olanlar, hadım edilmiş erkeklerdi.

Yazın, akşam vakti köpeklerin uluduğu duyulur; gecenin bir yarısında uykusu kaçanların yeşil bitkilerle ilgilendiği görülür; donuk ve alev alev yanan gözlerde giderek uzayan günlere, amansız güneşe, saf ve amaçsız bir fiziksel haz duygusu yaratan ve pek çok yanıyla intihara yakın bir duruma denk düşen sıcağın dışadönüklülüğüne özgü şu sıkıntılı keyiflilik okunur. Kentte kalanlar, ip cambazı havalarındadır. Tıpkı, komşuları yokken onların sardunyalarını suladıkları gibi, diğerleri yokken de toplumsallığa vekâlet ettiklerini bilirler –

* İng. Hız. (ç.n.)

yine de hepsi tarihsel ve teatral bir rol üstlenirler: Kimileri kenti terk ederek, eğlenmek için bilinmeyen bir yöne doğru göç ederken, diğerleri de dekorun başını bekler. Aslında bu, felaketle sonuçlanacak bir oyundur. Kent, göç oyunu oynamaktadır; bombalanmadığı halde boşalır ve kendini bir süre için çılgınca eğlenen kölelerine (göçmenlere) teslim eder.

Çıplak ve bâkire kızlar banyoda oynaşıyorlar. Hangi oyunu oynadıklarını soruyorum. Toplumsal filler oyunu oynadıklarını söylüyorlar.

Sıcak, benzin fiyatları, dolar kuru: Bu yazın altın üçgeni. Denetim altına alınamayan veriler; sonsuza dek tırmanmalarından başka bir umudumuz kalmadı. Bazen rakamlar kâhince birbirine karışıyor; örneğin, 1980 yazında Amerikan çöllerinde bir galonun fiyatı 1.18, 1.20, 1.25 civarında dolaşıyor ve bir benzin istasyonundan öbürüne değişiyor; 100, 110, 120 fahrenayt derece civarında dolaşan hava sıcaklığı eğrilerinin yansıması gibi. Satır aralarında yine aynı güven sorunu var: Benzin fiyatlarının yükselmesine ne kadar tahammül edebilirsiniz? Doların kaça tırmanacağını düşünüyorsunuz (dünya ekonomilerinin çökmesine yol açmadan önceki miktar ima ediliyor)? Sıcaklık, hangi rekor düzeye çıkabilir (enerjilerin buharlaşmasından hemen önceki düzey ve dünya çapında uykusuzluk halinin peydah olmasının başlangıcı ima ediliyor)? Yapay kaderimiz, kavuşmayan eğrilerde yazılı.

Toplumsal yıl yazla birlikte sona eriyor. Yılın sekiz ayı boyunca soğuğun, toplumsallığın, demokrasinin, siyasal zorunlulukların hükmü sürüyor. Yaz gelince, bambaşka bir hava esmeye başlıyor: sıcaklar, terörizm, kazalar, olimpiyat rekorları, ezilen köpekler, folklor kültürü, aydınların suskunluğu. Her yıl aynı şeyler. Toplumsal açılışlar bile eskisi gibi değil artık. Ekinoks anlarında büyük toplumsal gelgitler artık görülmü-

yor. Tek göze çarpan şey, bir gündönümünden öbürüne gelip giden sarkaç hareketi.

Otoyolda canlı canlı yanan şu çocukların ailelerinin ölümsüzlüğü: Hayır kurumlarının paraya boğduğu bu aileler, toplumun hayırlı saydığı insanları tiksindiren tüketim malları gibi harcıyorlar parayı; o hayırsever insanlar ki kendilerine araba almak için çocuklarının ölmesi gerekmiyordu ve bu yüzden de onları, sanki rastlantıymış gibi ölümcül kazalar yapıp duran şu şehirlerarası otobüslerle ucuz tatillere göndermek durumunda kalmıyorlardı hiç.

Kendi çocuklarını bozuk para gibi yutanların ölümsüzlüğü, ölümü ödüllendiren toplum kurumlarının ölümsüzlüğüne cevap veriyor sadece. Bu erdemsiz çemberin içinde bulunan her şey iğrenç: En yoksul çocukları öldüren rastlantı, bu ölümü bir gelir kaynağına dönüştüren hayır kurumları, geçici bir bolluk için bu durumdan yararlanan ana-babalar ve onları kınayan toplum; çünkü söylentiler, onları bu münasebetsiz davranışları için mahkûm etmiyor da; bu parayı akılcı bir biçimde kullanmadıkları için; örneğin bankaya yatırmak yerine, tecelli eden ilahi adaleti doğrularcasına saçıp savurdukları için mahkûm ediyor.

İşte toplumsal olarak adlandırılan da bu; toplumsal denenin kendi mantıksal iğrençliği de. Yoksullar ölür; ölüme layık olanlar onlardır zaten. Toplumsal olarak adlandırılan şey de işte bu vasat gerçek, bu vasat kaderdir.

Sanki, yalnızca kendisine kurban edilenler için vardır. Özü itibarıyla sefildir ve yalnızca sefilleri etkiler. Kendisi de yoksun bırakılmış bir kavramdır ve yalnızca sefilleri bağrına basabilir. Nietzsche haklı: Toplumsal, kölelerin kendileri için yarattıkları bir kavram, bir değerdir; efendiler, bu kavrama daima küçümseyerek bakmış ve onu asla benimsememişlerdir.

Onu, "toplumsal" olduğu söylenen bütün reformlarda görebilirsiniz; bu reformlar, kaçınılmaz olarak, onlardan çıkar sağ-

layanların felaketine yol açmıştır. Kurtarması gerekenleri ezmiştir. Kötülük olsun diye değil. Doğa bile böyle işler ve felaketler hep yoksulları tercih eder. Doğrudan doğruya zenginleri vuran bir felaket yaşanmış mıdır bugüne dek? Belki, Pompei'nin yerle bir olması ve Titanic faciası dışında.

Erkek erotizmi, reklamlarda kullanıldığında hep çok gülünç oluyor. Kamu sahnesinde kadın bedenini "erotik fuhuş"un eşdeğeri olarak görmek isteyen erkekler/kadınlar, imgelerin zihindeki oyunundan hiç anlamıyorlar. Kadını konu alan erotik sanrının başarısı (kadınlar için bile), kıçının yarısaydam görünümünden ve bu görünümün bir tapınma nesnesi kadar mükemmel olmasından geliyor. Böylesi bir sanrıya uygun olan yalnızca kadın. Erkek, hiçbir zaman saydam ve dolayısıyla sanrı nesnesi olamıyor. Sahneye bütün ağırlığı, bütün yapmacıklığıyla girdiği an, nesnenin büyüleyiciliği de kalmıyor. Erkek, yanılsama sahnesinde başarılı olamıyor. Konu olmak isteyen her şey gibi, görüntülerin oyunuyla gülünç duruma düşüyor.

Yapılacak tek şey kalıyor: Yok olup gitmek.

İnsan türünün üstünlüğüne, beyninin büyüklüğüne, düşünme, konuşma ve örgütleme gücüne bakıldığında şu söylenebilir: Yeryüzünde ya da başka bir yerde, rakip ya da üstün olabilecek başka bir tür ortaya çıksa, insan onu ortadan kaldırmak için elinden geleni yapardı. İnsanoğlu, kendinden üstün de olsa, başka bir türün varlığına tahammül edemez; çünkü kendini, dünya macerasının doruğu ve son noktası olarak görmek istiyor; bu yüzden de kozmolojik sürece yönelik her yeni akını acımasızca denetim altında tutuyor. Oysa, bu sürecin insan türüyle son bulması için hiçbir neden yok; ancak o evrenselleşerek (yalnızca birkaç binyıldan beri), dünyayla ilgili gelişmelere bir şekilde son noktayı koyacak şekilde ayarladı her şeyi; evrimle ilgili tüm ihtimalleri göz önüne aldı; nitekim, doğal ve yapay türlerin tekeli de onda.

Bu kıyıcılık vahşi ve leşçi hayvanların kıyıcılığından çok farklı; çünkü hayvanlar, daima tersinir çevrimlerde, hiyerarşilerde yer alıyorlar –ne ortaya çıkmaları ne de yok olmaları süreci durdurabiliyor. Kendisinin anahtar olduğu mutlak bir hiyerarşi yaratan tek canlı insan. Bu durum, ikinci dereceden bir kıyıcılık ama aynı zamanda felaketlere yol açan bir iddia. Bir tür olarak insanın kıyıcılığı, düşünce alanında hümanizm olarak gösteriyor kendini; insanın evrensel aşkınlık iddiası ve başka düşünce türleri karşısındaki tahammülsüzlüğü, üstün ırkçılık modelini oluşturuyor.

Günümüzde gerçek hayat, tutkulardan tümüyle uzakta sürerken, rüya en canlı tutkuları sahnelemeye devam ediyor. Tutkular, hayatın evrelerinin ardından koşan (ve belki, ölüm denen kördüğümü aşan) taze ve zamandan bağımsız bir yedek enerji mi; bu tazelik yorulmuş bir arzunun yarattığı yanılsama mı? Başka bir deyişle, iki ayrı hayat çizgimiz mi var: Biri, çok çok eskilere dayanan, biyolojik olmayan ve rüyalarda tattığımız çizgi; diğeri ise hayatla ölümün, zamanla anıların yarattığı organik, solgun ve ölümlü varlığımızla özdeşleştirdiğimiz çizgi? Aralarında hiç ilişki bulunmayan iki ana sekans mı var? Ya da birincisi, psikanalizin de içten içe istediği gibi diğerinin izdüşümünden, yanılsamaya dayanan söyleminden başka bir şey değil mi?

Ben ilk varsayımdan yanayım: Hepimizin, tümüyle özgün ve bağımsız iki varoluşu var (bu durum, ruhsal bir parçalanma durumuna denk düşmüyor). Birinin öbürü tarafından değerlendirilmesi de imkânsız –işte bu yüzden psikanaliz boşuna çabalıyor bence.

Bedenle düşünce arasında oyunlu bir ilişki vardır. Beden kendini zayıflıkla suçladıkça organizmanın sefaleti belirginleşir; ya da bu makineyi eskimişlikle suçladıkça düşünce özgürleşir ve maceraya heveslenir. Düşünce ise zamanla, hayatın baharında olup olmamakla hiç ilgisi olmayan bir tür gençliktir.

Sağlıkla ya da canlılıkla değil, gururla ve zihinsel berraklıkla sürdürür varlığını ve bedenin zayıflaması bu berraklığı ve gururu uyarır.

Düşünce alanına yerleşen araştırma, kaynaklara dayanma ve belgeleme zorunluluğundan daha kötüsü olamaz; bu çabalar, hijyenin zihin alanındaki saplantılı eşdeğeri. "Entelektüel" olduğu söylenen alanda, her bir kavramı işlemek gerekiyor. Gerçekten de düşünmenin ve yazmanın bir şiddet ve bir haz olduğu aylak kültürler artık hiç kalmadı. Ve bütün eğlencemiz, ölü zamanın anavatanı olan ceset çukurlarından ibaret.

Eğlenceye ve Côte d'Azur'e özgü sıkıntılar. Yapay olarak bir araya getirilmiş doğal güzellikler çok fazla. Çok fazla villa, çok fazla çiçek var. Villegiatura, nomenklatura: Aynı mücadele. İster siyasal bürokrasiye verilmiş olsun, ister yaşama tarzının görkemine aynı yapay ayrıcalık. Eğlenceyle kirletilmiş, her tür barbarlıktan arındırılmış, kolaylıklarla iğrenç hale getirilmiş doğa –belki günün birinde bu rüya ortamı, bu lüks eyyam-ı bahur bir orman yangınıyla havaya uçar.

Kitap, şok durumlarının giderek yavaşlayan imgelerine ayrılmalı. Hologramın gözalıcı imgelerine bölünmeli. Gökyüzünün tepelerindeki yılan gibi çöreklenmeli. Üslubun bütün figürlerini altüst etmeli. Okuma sırasında silikleşmeli. Uykusunda gülmeli. Mezarına dönmeli.

Çocukların maruz bırakıldıkları işkenceden çok daha fazlasına maruz kalan bir tür varsa, o da hiç kuşkusuz, çocukların son derece saygısızca davrandıkları oyuncaklar. (Dayak yemiş, işkence görmüş nesneleri koruyacak bir vakıf ne zaman kurulacak?) Zalim tanrılardan onların günah keçisi olan kurbanlara, efendilerden kölelere, yetişkinlerden çocuklara ve çocuklardan oyuncaklara; bir türden öbürüne bağlanan bu

uzun zincirin son halkası, oyuncaklar. Varlıkları birbirine eklemleyen bu zincirde, despotça keyfiliğin bütün koşulları geçerli. Hatta o, güçlü sayılabilecek tek simgesel zincir; üst türün keyfiliğinin kurbanı olmuş bir tür bu zincirle, aynı keyfiliği alt türe yansıtıyor; bunların toplamı, oyuncak gibi güçsüz bir simülakrda son buluyor ve hiç kuşkusuz, bu sefil zinciri doğrulamak için, insanların yarattığı maskeli tanrılar gibi her şeye kadir olan bir simülakrı kaynak alıyor.

Zihin gücü (buna başka ne denebilir ki?) bu siniri, şu lifi, bedenin o ufacık eklemini ayırt ederek onu kullanma ya da kullanmama iradesini gösterebilir (aniden akla gelen bir düşünce, bilinmeyen bir kasa acı çektirir ya da yüzün şu değil de bu çizgisini gülümsetir). Zihin, bedenin belli bir bölümünün üstünde anatomik bakımdan onarılamayacak bir iz bırakabilir; dilin belli bir bölümünün üstünde dilbilim bakımından ya da zamanın belli bir bölümünün üstünde zamansal bakımdan onarılamayacak izler bırakabildiği gibi.

Her şeyi zihinsel hijyen kaygısıyla yapıyoruz. Entelektüelliğin biçimini korumak için zihinsel hijyenle düşünüyoruz. Cinselliğin biçimini korumak için zihinsel hijyenle öpüşüyoruz. İşlemselliğin biçimini korumak için zihinsel hijyenle toplumsallaşıyoruz. Bütün etkinliklerimiz bu hijyenik erekliliğe göre düzenleniyor. Modern varlık savaş araç gereçleri gibi eskimeye mahkûm olsa da işleyiş halinde kalmalı. Niçin? Hiçbir sebebi yok. Sırf kendi zihinsel sağlığı için. Üretim sistemi de işçilerin zihinsel bakımdan sağlıklı olmaları için çalıştırılan koskocaman bir düzenek değil mi?

Ayrımcılığın şehvet dolu panoraması kadar güzel
Bedendeki deliklerin yarattığı şehvet dolu yanılsama kadar güzel
Ev işlerindeki estetik ayrım kadar güzel
Gün ışığındaki evrelerin art arda gelişi kadar güzel

Bedenlerin karanlıktaki yakınlığı, nesnelerin dokunsal izdihamı, arzuların rüyadaki karmaşası –temel nitelikler işte bunlar; bunlar gecenin de temel nitelikleri.

Her iki cinsiyetin kalçalarındaki derinin atardamar basıncına karşı gösterdiği diferansiyel direnci incelemek; işte, steril ve işlevsel bir gelecekte yapılacak araştırmalar için güzel bir konu.

Şeylerin gerçekliğiyle ilgili üç varsayım:
– Şeylerin, oldukları gibi olmaları onları hakiki kılar (ampirik hal).
– Şeylerin ancak ve ancak oldukları gibi olabilmeleri onları gerçek olmaktan alıkoymaz (ama niçin böyle oldukları da anlaşılamaz: Karmaşık ve paradoksal hal).
– Şeylerin, oldukları gibi olmamayı olamamaları onları gerçek olmaktan alıkoyar. Böyle olma zorunluluğu, onlarda bulunan gerçeğe dair pırıltıyı ortadan kaldırır (olumsuz ve etkili hal).

Le sceau du secret* güzel bir eğretileme. Gerçekten de sır, iletişimin işaretiyle değil görüntülerin mührüyle dolaşıma giren şeydir (söylenmemiş olanın ve sessizliğin ters işaretiyle bile olsa). Sır, birbirine söylenmesine gerek olmayandır; dolayısıyla, gerçeğin ta kendisidir ve başka bir söylem biçimi olmaksızın her yer apaydınlıkken bile parıldar.

Ölmenin bir yolu da şeylere ait olmak için hiçbir gerekçe bırakmayacak biçimde onların durumunu bozmaktır. Böylelikle ölüm peygamberce bir yok oluşa dönüşür. Bence Barthes ve Lacan'ın ölümleri bu tür ölümlerden: Onların ölümünden sonra dünyanın akışı değişmiş ve bu narin figürlerin hiçbir anlamı kalmamıştır. Buna karşılık, Sartre'ın ölümü dünyayı hiç-

* Fr. Sır kalmak koşuluyla. Secret: Sır; Sceau: Mühür. (ç.n.)

bir değişikliğe uğratmamış, kaçınılmaz ama anlamsız bir olay olarak kalmıştır. Belki de ölmeden önce artık kendisinin olmayan bir dünyada yaşadığı için.

Varoluşa gelince; Ajar'ın dediği gibi onu yüklenme zorunluluğu vardır. Hiç kimse, kendi hayatının sorumluluğunu kendiliğinden sırtında taşımaz. Hıristiyan inanışına uygun olan bu modern düşünce hem boş hem de küstahça. Üstelik, temelsiz bir ütopya. Bireyin, kendi kimliğini koruyan iffetli bir kadına dönüşmesini ya da onun kölesi olmasını; kendisine, dünyaya ait olan ve genlerinde, sinirlerinde, düşüncelerinde buluşan bütün devreleri denetlemesini gerektiriyor. Görülmemiş düzeyde bir tutsaklık hali. Kim böyle bir bedel ödeyerek kendisinin kurtarıcısı olmak ister?

Kendi kaderini, isteklerini, iradesini başka birinin ellerine bırakmak bundan çok daha insancıl bir yol. Sorumluluğun dolaşıma girmesi, isteklerin yükselimi, biçimlerin sürekli aktarımı. Geçerliliği pek çok kültürde kanıtlanan bu etkili yoldan başka bir de sorumlulukları topluca üstlenmek gibi totaliter bir yol var.

Eskiden gönüllü kölelik, özgür insanların, paradoksal bir biçimde özgürlükten yararlanıp kendilerini köleleştirmelerine dayanıyordu; bugün gönüllü kölelik, insanların özgür olma konusunda gelen ihtarlara uymalarına dayanıyor.

İnsanın yolculukta aradığı ne keşiftir ne de değiş tokuş; daha çok kendi topraklarından yavaşça ayrılmak; yolculuğun kendisiyle, yani mevcut olmama haliyle bir tür sorumluluk üstlenmektir. Mevcut olmama hali, meridyenleri, okyanusları, kutupları aşan metal vektörlerde tensel bir nitelik kazanır. Özel hayata gömülmenin sırrının ardından, enlem ve boylam tarafından ortadan kaldırılma gelir. Ancak en sonunda beden, nerede olduğunu bilememekten yorgun düşer; oysa, sanki

mevcut olmamak, kendine ait canlı ve etkili bir nitelikmiş gibi zihne haz verir. Beden, fazlaca kan ve et bağlantısından dokunmuştur ve bildik uzamın değişmesi karşısında, yolculuğun anamorfozuyla direnir.

Önünde sonunda başkalarında aradığımız, belki de yolculuktaki gibi yumuşak bir biçimde kendi topraklarından uzaklaşmaktır. Burada, insanın kendi arzusunun ve keşiflerinin yerini, başkasının arzusuna sığınmanın ve o arzuyu katetmenin çekiciliği alır. Çoğu kez bakışlar, aşka dair davranışlar bile sürgün mesafesindedir; dil, belli bir anlam ifade etmekten korkan kelimelere sığınır; bedenler, görme ve dokunma duygularına izin veren bir hologram gibidir; direnmez ve böylelikle, havaya dair bir uzamda ve bütün yönlerde arzu tarafından çizilmeye elverişli hale gelir. Affektlerimizin içinde yer değiştirirken birinden öbürüne geçer, ihtiyatlı davranır ve kıvrımlardan oluşan bir zihin gezegeninde yer değiştiririz. Ve aşırılıklarımızla tutkularımızı aktarışımız yolculukların saydam anılarını anlatışımız gibidir.

Canlının simülasyonu teknolojisi ilerledikçe ruhun sorunu da kazai bir durum ortaya çıkmış gibi buraya ahlaksızca müdahale ediyor. Her şey saf ve kesintisiz kazaların ürünlerine dönüşüyor. Özde değil kazalarda yaşamaya başlayınca da ahlaksızlık normal ve yapıcı konumunu kazanıyor.

Erkeklerin kadınları bir çırpıda, hiç beklemeden ele geçirmek istemeleri o kadını üzüyordu. Bir gün, buna kendince bir karşılık verdi. Asansöre binmek yerine merdivenlerden çıkmaya başladı ve her katta biraz soyundu –hırkasını, eteğini, ayakkabılarını, saatini ve nihayet, kapının hemen önünde külotunu; zili çaldı. Kapıyı açtığımda rüyalarımdaki gibi çırılçıplaktı; kolunda yağmurluğuyla. Bana verebileceği en büyük hediyeydi bu (iffetsizlik ne müthiş bir hile!).

Üstündekilerin yavaş yavaş çıkarılmasını istediğini hiç söylememişti; ideal bedenin üstündeki örtüleri kaldırmak için gerekli bütün törenlerin yapılmasını; en sonunda da büyük bir nezaketle, sanki cinsiyetler arasındaki farkı göz önünde bulunduruyormuşçasına onun içine girilmesini. Kadınların hayal ettiği zarif baştan çıkarmaydı onun istediği; tam tersini hayal eden erkekler kadar çılgınca istiyordu bunu.

Ta başından beri ilişkilerimiz, aramızdaki bu fark yüzünden bozuk gidiyordu. Birkaç kez, nefsime hâkim olma hayalini dayatmıştı bana. Oysa bu kez, bana kendini sunuyordu –üstelik benim hayallerimin çok ötesine geçerek. En azından, sunuyormuş gibi yapıyordu. Çünkü kadınlık oyunundan vazgeçmekle kuralları altüst eden oydu.

Şöyle deniyor: Diğer türler kısa ömürlü oldu, yalnızca insan türü, yani insangiller kesin başarıya ulaştı. Gerçekten de bütün diğer türler kendi özgül varlıklarında direnir ve sonunda kalıtsal bakımdan yok olup evrim sürecini kendi akışına bırakırken, yalnızca insan türü kendi simülakrında kendini aştı –yapay olarak hayat bulmak için genetik bakımdan yok oldu. İnsan, elektronik klonlardan ve protezlerden (onlar, bütün sanal türleri eleyebilselerdi, mükemmel olduklarını söyleyebilirdik) oluşan bir evrende kendi varlığını sürdürmekle; bu kesin eylemle, şeylerin doğal türümünü de silmiş olacaktır.

İktidar ve karar sahibi insanlarla ilişki kurunca, geriye elle tutulamayan bir tiksinti duygusu kalıyor. Adı konamayan bir maddenin dışkı biçiminde cisimleşmesinden oluşan, nelerden oluştuğunu ve tarihsel bakımdan kutsallığının değerini insana düşündüren dışkısal bir nesnenin tıpatıp benzeri. Siyasetten tiksinme duygusunun kaynağı nedir? Sizin iradenizden çok daha aptal ve işlevi bakımından kaçınılmaz olarak kaba başka bir iradeye yapay olarak boyun eğmek mi? Nasıl oluyor da karar işlevi, zihinsel mekanizmalar yalınlaştırılmaksızın uygulanabiliyor?

Siyasal karizma, saf bir nesnenin dayanılmaz gücünden gelen zarif bir karizmaya, örneğin bir kadının karizmasına hiç benzemez; zarafeti olmayan bir iradedir; onun zaferinin ve gücünün kaynağı gönüllü hizmetkârlıktır. Bu durum bütün kurumlar için geçerlidir; ordu, kilise, tıp ve yakın zamanlarda psikanalitik. Ancak iradenin bütün zayıflıklarının en gerçek yanılsaması olarak hâlâ varlığını sürdüren siyaset için çok daha fazla geçerlidir.

İktidar sahibi insanların varlığı her bakımdan haklı gösterilebilir; ne var ki onları haklı gösteren her nesne zararlıdır çünkü asla bunun kefaretini ödeyemez.

Kırılganlık, parçalanabilirliğe tercih edilmeli; çünkü kırılganlıkta söz konusu olan görünümlerdir oysa parçalanabilirlik matematik bir nesnenin niteliğinden başka bir şey değildir.

Sevdiğiniz bir düşünceyi bir çırpıda ve elinizden geldiğince iyi biçimlendirmek ne heyecan verici. Kendini hıza kaptırmış görmek entelektüel bir kıskançlık yaratmaz da kendi gölgesi tarafından geçildiğini görünce kıskanıverir insan.

Yan yana uzanmış, uyumayan ve bunu bilen iki beden: Karşılıklı uyuma rolü yapılmasına duyulan saygıyla aralarında tuhaf bir iletişim kurulur; kaçamak birkaç işaret bunu zaman zaman bozar –gerçek uykudakilere benzemeyen bir nefes alış, rüya gören bir bedenin yapmayacağı davranışlar. Ancak ikisi de bu büyüyü korumak istemez. Karanlıkta birlikte çevrilen bir entrikadır bu; tadına doyulmaz bir gerilimle donanmış duygusal bir entrika.

Şu sorunun çözümsüz cevabını bulmak için pek çok kez tartışılmıştır: Yalan mı söylüyorsun? Uyandırmamak için yavaş bir sesle yanı başınızda yatana sorun: Uyuyor musun? Uyuduğunu söylüyorsa zaten yalan söylüyordur. Uyku arasında da cevap verebilir, bu da yalan söylemek sayılmaz, yalan söyleme oyunu oynamaktadır olsa olsa. İkisi birbirinden çok

farklıdır; çünkü burada oynanan aşk oyunudur. Soru da aşk oyununun bir parçası olarak sorulmuştur zaten; çünkü uyandırmamak için bütün önlemleri almakla birlikte diğerinin uyumadığını varsayar. Aslında sorulan tek ve aynı sorudur: Beni seviyor musun? Yalan mı söylüyorsun? Uyuyor musun? Ve: Evet, seni seviyorum –evet, yalan söylüyorum –evet, uyuyorum, cevabı bir o kadar paradoksaldır. Ama yalan değildir. Sadece başka bir dünyadan gelmektedir ve o dünya, ilkinin gerçeği değildir. "Evet, uyuyorum –evet, yalan söylüyorum – evet, seni seviyorum" olağanüstü bir uyurgezerliğe tanıklık eder ve uykuda, yalanda ya da aşkta gerçekle ilişki kurarken tam bir berraklık istendiğini ortaya koyar.

Ekim 1983

Başlangıçtaki tufanın uzun şimşekleri

Hayatın karmaşıklığı karşısında ödenen bedel çok ağır. Toplumsal hayat denen şu tuhaf evrende en küçük davranışı belli bir düzene sokmak için telefonda, telepatide, teknikte ve ilişkilerde harcanan çabanın toplamını göz önüne aldığında, ilkel insanların harcadığı fiziksel çabanın berraklığını özlüyor insan. Bu durum özellikle, gereksiz zihin kargaşaları için geçerli. Daima, saf fiziksel çabayı tercih etmeli ve zihinsel enerjiyi yalnızca duyuların hazzına saklamalı.

Yapay zekânın hüznü, onun yapay olmadığını, yani zekâsının olmadığını ortaya koyuyor.

Gün doğarken ve uykunun yarı bilinçli hali yaşanırken, bu sakin sokakta; Paris'in göbeğinde olmasına karşın bütün zenginliğiyle taşranın büyüsünü muhafaza eden bu sokakta, birden bir ses duyulmaya başladı; bir rüyanın derinliklerinden telaşla geliyordu sanki: Bir kadının topuklarından gelen keskin bir fısıltıydı bu ses; her gün olduğu gibi yükselen ışık onu işine sürüklüyordu sanki. Ses, sokağın bir ucunda doğdu; pencerenin altına gelinceye dek telaşla ve sabahın ışıltısı karşısında merhametsizce büyüdü (hiç kimse, gece vakti böyle yürümez); sonra uzaklaştı, sokağın öbür ucuna doğru. Sokağı boylu boyunca geçmek için sonsuz zaman harcamıştı sanki; hiç uzun değildi oysa sokak; asla evcilleşmeyecek bu metalik rezonans, onu çevreleyen ses geçirmez ve uykulu evreni mahkûm etmişti sanki! Eminim, kadın da bunu biliyordu ve o gün yaşadığı mutluluk bundan ibaret kaldı.

Çocuksu umutsuzluk: Rüyada karşılaştığım, çılgınca sevdiğim ve adresimi verdiğim şu kadın -verdiğim adresin yanlış olduğunu hemen fark ediyorum ve ne rüyada ne de gerçek hayatta beni bulma şansı olduğunu seziyorum. Niye ona yanlış adres verdim ki? Uyandıktan sonra bile, gün boyu canımı sıkıyor bu yaptığım.

Bütün insanlara, sanki tam onların aradığı insanmış izlenimi veriyor. Becerikli insanlarda becerikli izlenimi; içten insanlarda içten izlenimi; kaba insanlarda kaba izlenimi; üçkâğıtçılarda düzenbaz izlenimi; canavar ruhlularda canavar izlenimi yaratıyor. İstediğiniz her şey var onda. O, bütün sistemlerde yol alabilen bir heyecan plazması.

Pek çok kadın kendi profilini, fazlaca mükemmel olduğunu ve kişilik kazandırmak gerektiğini düşündükleri için bozuyorlardı. Kadınların uzun süredir gizlice egemen oldukları şu dünyada, çok güzel olmak ciddi bir engel yaratmaktan başka bir işe yaramazdı.

Buz donunca bütün pislikler yüzeye çıkar. Tıpkı bunun gibi, diyalektik dondurulduğunda, onun bütün kutsal pisliklerinin yüzeye çıktığını gördük. Gelecek, hatta şimdiki zaman donduğunda geçmişin pislikleri beliriyor yüzeyde.

Ermenilerin acıklı hali; bütün enerjilerini, 1915'te katledildikleri olgusunun kabul edilmesi için harcıyorlar. Kimliklerini doğruluyor diye katliamı kanıtlamak istiyorlar. Bütün dünyayı bu gerçeği itiraf etmeye zorlamak için terörist bir eyleme girişip ölümü bile göze alabiliyorlar.

Bütün bunlarda usanç verici bir şeyler var. Belli bir kimlik sahibi olmak gereksiz; bir hayalden başka bir şey değil aslında ve "olduğu gibi olduğunun" özellikle de ölmüş olduğunun kabul edilmesini istemek çok saçma. Ermenilerin durumu oldukça trajik; çünkü hayat hakkı için bile değil, katledilmiş olma hakkı için mücadele ediyorlar. Zaten, bir katliamın bütün dünya tarafından yetmiş yıldan beri unutulmuş olmasının intikamı nasıl alınabilir ki? Evrensel bir umursamazlık karşısında ne yapılabilir? Terörizm. İntikamın gerçeküstü bir biçimi yani; kendisi de hızla unutulmaya mahkûm olan bir biçimi.

Eskiden, onursuzca ya da bir günahkâr olarak ölmekten korkulurdu. Bugün ise, bir ahmak olarak ölmekten korkulur oldu. Oysa, kendinizi ahmaklıktan muaf tutabileceğiniz aşırı dokunaklı bir ortam da yoktur. Ahmaklığı burada; dünyada, öznel bir ebedilik gibi yaşıyoruz.

En baştan çıkarıcı kadınlar: Beyaz Mercedesleri ve Hermès fularlarıyla klorozlu köylüler. Bugünlerde, onlara pek ender olarak rastlanıyor; bazen deniz kıyısında.

Keplere göre evren ezeli ve ebediydi –başlangıçtaki Big Bang yoktu, hiçbir başlangıç yoktu; anlaşılmayan bir kararın sonucu olan başlangıç dışında (niye hiçbir şey olmayabilecek-

ken bir şey var sorusu, dindarın değil, dinsizin sorusudur). Onun yıldızlarındaki, gezegenlerindeki, elipslerindeki evren sabit ve kımıltısız. Aslında evren bir törenden ibaret: Onun oluşumu, bizim hayatlarımızın ve düşüncelerimizin mikroskopik oluşumuna modellik ediyor. İşte Keplerin düşüncesi.

Bugün, artık buna inanmıyoruz. Artık evren ebedi değil; Big Bang ile doğdu ve sürekli genişleme halinde (ya da kütlesine bakılırsa sanal gerileme halinde). Olgular bunu söylüyor ve Keplerin bakış açısını çürütüyorlar. Bakışlarımızı geçmişe yönelttiğimizde, çevresindeki dinsel dünyanın etkisiyle Keplerin, dünyanın sabit ve ebedi olduğunu düşünmekten başka çaresinin olmadığını anlıyoruz. Bu zorunluluğun kendisi bile onun bakış açısının yanlış olduğunu ortaya koyuyor.

Ya bizim bakış açımız? Bizimki gerçek çünkü olgulara denk düşüyor ve bizim inançlarımız da olgulardan oluşuyor. Ancak dünyanın bugüne kadar düşündüğümüzden daha farklı olduğunu, yani genişleme halinde olduğunu düşünmeye devam edemeyiz; tıpkı Keplerin, sabit ve ebedi bir dünyadan başka bir dünyayı tasarlayamadığı gibi. Bu aynı zorunluluk karşısında, dünyamızı Kepler ile aynı doğruculuk, aynı içtenlikle düşünmenin yanı sıra, gerçeklikten de kopmadığımızı kim söyleyebilir?

Evrenin genişlediğini düşünmekten hoşlanıyoruz ama belki de evren sadece... *Kepler öldüğünden beri genişliyordur.*

Evrenin sınırsız ya da son derece yoğun bir çekirdeğe doğru büzülmeye yönelen bir genişleme halinde olması, onun kritik kütlesine bağlı (bu konuda, yeni parçacıkların "icat edilmesi"ne bağlı olarak sonsuz sayıda kuram üretiliyor). Örnekseme yoluyla, insanlık tarihimizin evrime mi yoksa kapanıma mı yöneldiği de insanlığın kritik kütlesine bağlıdır belki. Türümüz, kütlenin eylemsizliğini yenmek için şart olan özgürleşme hızına ulaşabildi mi? Tıpkı gökadalar gibi, bizi birbirimizden son derece büyük bir hızla uzaklaştıran kesin bir hareketin etkisinde miyiz? Yoksa, sonsuzluğa yönelen bu dağılmaya ve yerçeki-

mine ters yönde bir hareketle insan moleküllerinin birbirine yaklaşması sona ulaşmanın bir yolu mu? Günden güne artan insan kütlesi bu tür bir vuruma yol açabilir mi?

Doğu ülkeleri, sivil toplumun tapınağı olmakla kalmadılar, papalığın da sığınağı haline geldiler. Roma'daki papalık, kıtalararası turnelerde ve showbiz'lerde darmadağın olmuşken, Lech Walesa Nobel ödülünü almak için Polonya'dan çıkmayı reddediyor. Gerçek papa o aslında; o, kendi Vatikan'ını terk etmiyor ve herkes bulunduğu yerde tapınıyor ona.

Karısı, gidip Nobel ödülünü alıyor; o da ödülü, Czestochowa'daki Kara Meryem'in ayaklarının dibine bırakıyor. İşte I. Walesa'nın, Sendika Papası'nın, Batı'nın iğrenç bir üslupla göklere çıkardığı Gdansk şantiyelerinden gelmiş bu adamın ilk eylemi. Onda ne mi buluyoruz? Büyük Engizisyon Yargıcı'nın gölgesinde kutsanmış bu küçük sendikacı, işlemiş olduğumuz bütün hataları tamir ediyor, ayrıcalıklarımızı yüceltip bağışlıyor. Başkaldırıyı da yüceltmiş oluyor böylece. Kendimizi ilk Hıristiyanlar gibi hissediyoruz –ne büyük teselli! Tanrı, bize elçisini gönderdi ve bizler onun sesini duyabildik! (ilkinde, yani İsa ile olduğu gibi değil bu kez.) Tanrı başkaldırıyı kutsasın! Bizim papamız, bu postmodern Düzenbaz, her tür tinselliği kaybetti ve tanrısallığı Dönencelerde çok ucuza elden çıkarıyor. Kendi katiliyle uzlaşıyor. Roma, başka bir deyişle son binyılın ikiyüzlülüğe dair başyapıtı öldü. İkiyüzlülük, tinsellikle birlikte Doğu'ya kaydı. Tanrıbilimin eski gücü, Cizvitlerin Kara Meryem'i komünizm tarafından yeniden yaratıldı ve Walesa ile Dayanışma, ön-başkaldırı ve başkaldırı sayesinde bütün gücünü yeniden kazandı. Kant'ın dediği gibi, bırakalım Batı kendi krizini hazmetsin; bağırsaklarından geçmekte olan şu hastalık hastalığı rüzgârını sindirsin.

1983: Yılın iki olayı –Walesa'nın Nobel ödülü, papanın katilini affetmesi. İkiyüzlülüğe dair olaylar. Olay kuvvetinde ikiyüzlülük.

Bir kadın, bütün bir Noel gününü bir telefon kulübesinde geçirdi ve hiç kimseye telefon etmedi. Biri geldiğinde dışarı çıkıyor, sonra tekrar girip yerini alıyordu. Onu arayan da olmadı ama sokağa bakan bir pencereden, biri gün boyu izledi onu; belli ki başka yapacak işi olmadığından. Bu Noel'in bir belirtisiydi yalnızca.

Baştan sona pek çok film –Penceredeki Kadın, Vivement Dimanche– reklam nesnesi haline geldi. Bütün bir sınıf, tekno ya da psikolojik gadget'lar* ile melezlenmiş bir kültürü –tıpkı armut biçimindeki bir müzik parçası gibi, arzu biçimini almış bir kültürü– benimsemiş olan sınıf, yöneticiler sınıfı; bu sınıf, bir bilgisayara benzediği söylendiği için kendi beyninin işleyişine terfi etti; bilinçaltının tıpkı dil gibi yapılandığı söylendiği için kendi arzularının ifadesine terfi etti –işte bütün bunlar; kendi bir aradalığını düşününce ağlayacak kadar heyecanlanan, business** karşısında içi titreyen, uranyum kadar zenginleştirilmiş, özyönetimin kalıntıları ve iletişimin basmakalıp görüşleriyle güzelleştirilmiş bütün bir altkültürün reklam parıltısı –bütün bunlar, Fanny Ardant'ın o güzelim yüzünde ve Truffaut'nun modernist, reklamını kendi kendine yapan üslubunda var.

Hastalık öyküsü metin çözümleme diyejez*** katakrez**** – hepsi boş.

Bilge insan, ruhsal durumunu anlamak için tırnaklarındaki ayçaya bakar.

---

* İng. Küçük alet edevat. (ç.n.)

** İng, İş. (ç.n.)

*** Bir anlatıdaki olayların tam tarihsel sıralamayla art arda dizilmesi, anlamında edebiyat terimi. (ç.n.)

**** Bir kelimenin genel kabul dışındaki kullanımı anlamında dilbilim ve belagat terimi. Rimbaud'nun "kara kokular" ifadesinde olduğu gibi üslup kaygısıyla ya da "masanın ayakları" ifadesinde olduğu gibi günlük dile de geçmiş bir eğretileme olarak kullanılabilir. (ç.n.)

Hayatın kendisi hiç de umutsuz değil, biraz melankolik sadece. Gün ışığında dağılan, dil gibi elle tutulamayan bir şey başka şeylere, bizim bilinçdışımızın ya da kişisel tarihimizin çok ötelerinden gelen bir melankoli katıyor.

Günümüz kültürü kendine yeni bir sağlık, erdem, entelektüel bir ahlak anlayışı oluşturma; bilimin, tarihin, demokrasinin eğitici alıştırmasını yeniden geçerli kılma eğiliminde. 1960/1970 yıllarının açtığı gedik kapanıyor; herkes, eli kulağında olan 2000 yılı için savunmaya yönelik bir dışa tepmeden ibaret olan işlemsel bir bakış açısı karşısında silahlanıyor. Uzun sürecek bir kriz şantajı başladı; düşünsel alanda da yapılıyor bu şantaj. Yeniden merkezleme, merkezkaç tutkuların sonu. Sevinçle bozup yok ettiğimiz şeyi hüzünle yeniden kuruyorlar.

Buto: Kan çekme tiyatrosu. Kıvrılmış, yarı maymunsu, yarı sürüngen, hep yere yapışık, yırtıcı bir enerjiyle gerginleşmiş, bükülgen, insanlık dışı, yamyam –hiçbir zaman Batılı bedenlerin değil de maskelenmiş, yılankavi, payandalanmış bedenlerin natüralist plastiğiyle; beyaz gözlerle, maymunların trajik müstehcenliğiyle fakat çıplak bedenlerin sedefli beyazlığıyla (yalnızca insan bedeni çıplaktır, hayvanlar hiçbir zaman çıplak olmaz, dolayısıyla insan bedenine, yalnızca maske ya da eğretileme olarak uyum gösterebilirler). Kurtçuk biçiminde, eciş bücüş, elektrik, hareketsiz ama Artaud'nun belirttiği gibi bu sırada bile, zihni hep elektrikle öldürülen bu bedenler, tuz sütunları arasında parıldayan kurnaz biçimleriyle her bir parçası birbirini arayan bu bedenler –uzamı çizmek, onu kendine çekmek, Batı dansındaki gerilmiş bedenlerden çok daha iyi güldürmek ve ürpertmek için büzüşmüş, kıvrılmış, devasa bir çıplaklığın kurnazlığı. Sessizlik de bir tür çıplaklıktır; işitme duyusunu çeken beyaz ve sedefli bir biçim; kaygan, sedefli ve çırpınan bedenlerin uzamda zarif bir edayla açılmaktansa onu kendine çekmeleri gibi. Hepsi, acımasızlığın gizliliği: Çözül-

mektense düğümlenen ve bakışları yerde sabitleyen işaretler. Batı koreografisinde olduğu gibi soyut bir uzamı doldurmaktansa, bütün uzamın vatanı yeniden beden olmalı; tuhaf, eziyet edilmiş, hiçbir zaman şehvetli olmayan –ve dolayısıyla şehvet tahayyülümüzde acımasız olan– bir çıplaklık pahasına. Hem sonra, uzamın kendi kanını çekmesi lazım; bu yüzden bedenler, yalnızca akı görünen gözlerin beyazlığında. Kozalar, yabanarısı yuvaları, yılan yumurtaları, derisi yüzülmüşlerin güzelliğindeki vahşi kediler gibi bedenler –aslında insanın çıplaklığı, ceninlere ve hayvanlara ait bir dünyanın ifadesi halini alıyor yeniden ya da sonsuza dek açık kalan, bakışsız bir göze dönüşüyor. Eller, onu söküp atmak istermiş gibi hep yüze yöneliyor, uzam hiçbir zaman özgür değil, beden bir çapaktan ibaret, ölüm doğumdan önce geliyor, kan dolaşmıyor, tuz yağıyor, beyazlık doğaüstü. Bütün bunların yanında Béjart, siperler boyunca halka olmuş genç kızların dansı misali beliriyor –istiareler, fantazmalar ve entrechat'lar. Burada, bedenlerin saf yanılsaması, kedisel zihinlerin kendinden geçmesi, forseps maske ve doğumun tayfı var.

Kendiliğinden sessiz olan su şırıldamayı bekler. Kendiliğinden hareketsiz olan su kımıldamayı bekler. Kendiliğinden soğuk ve kekre olsa da tuzun ılıklığı ve dokumanın mineral yumuşaklığı var onda.

Egemen ideolojilerden kutsal bir nefret yükselir. Ve bugünün egemen ideolojisi anti-gulag. Ani-gulagın papazları, gulagın cellatlarına denk. Kıyamet köpeklerinin yerini koyunlar aldı.

Berlin.

Birden karşısındayım, farkına varmadan. Bir uçtan öbürüne bir graffiti şeridi uzanıyor; New York metrosundakiler gibi, Batı'nın çıkartma resimleri gibi. O an, bu duvarla; yapay bir skalpelle ortadan ikiye ayrılmış bir beyne benzeyen bu kentle

ilgili tarihsel imgelemi kaybediyorum. Komşu binalar, sıcak bir tarihin kavrulmuş izlerini taşıyor –soğuk tarih; o, imgelemi umutsuzluğa sürükleyen soğuk işaretlerle beslenir (graffitiler bile soğuk işaretlerdir; tek eğlenceli işaret, no man's land'in* dikenli pervazlarında dolaşan tavşanlardır).

Dehşetin ürpertisini yeniden bulmak imkânsız. Her şey anlamsız –burada, kendi şiddetiyle yıkılmış tarihin doruğunda, kasım ayının puslu toprakları gibi her şey sakin, her şey hayaletsi. Terk edilmiş herhangi bir kent parçası da aynı görüntüyü verirdi. Burada insanı çarpan şey, puslu toprakların tarih yerine konarak müzeleştirilmesi. Birbiriyle kavga eden insanlar bir kâbus gibi hatırlıyorlar bunu, yani hâlâ bir arzunun gerçekleştirilmesi gibi hatırlıyorlar; ancak bundan böyle, gerçek mücadele alanı işaretlerdir; ölümcül enerjiyi onlar iletiyor bundan böyle, elektrikle idamın faktörleri onlar artık. Bugün devreler yanıyor; beynin devreleri, duyum ve aşk makineleri olan bizlerin devreleri yanıyor; alev alev yanan binalar, yıkılan kentler yok artık; belleğimizdeki Hertz röleleri cazırdıyor.

Şaşkınlıkla bakıyorum bu duvara ve hiçbir şeyi hatırlayamıyorum artık; belki iki bin yıl sonra onu seyredenler için de hiçbir tarihsel anlam taşımayacak bu duvar. Zihnimin gözlerini kapatıyorum, Christo'nun duvarını görüyorum; Kaliforniya'nın tepelerinde uzayıp giden o kocaman dokuma örtü... Bantları, duvarları gözler önüne serme tutkusu nereden geliyor? Burada beton bir bant, başka yerlerde manyetik bantlar ya da bilim insanlarının hayalini kurduğu açılıp saçılan kromozom bantları ya da DNA spiralleri?.. Şeyler kendi yüreklerine, kendi iç kıvrımlarına çörekleniyor; bu açmazı çözmeye çalışmamalı. Bir kentin oluşturduğu labirent, tarihsel Gordion düğümüyle aynı zamanda, bir anda ölümcül bir kesikle yok edildi. Hiçbir şey onarmayacak bu kesiği –ancak, acısı çoktan unutuldu.

* İng. Kimsenin olmayan yer. (ç.n.)

Yararlı bir dehşet ilham ettiği kabul edilen The Day After filmi için de aynı şey söz konusu. Caydırmak için caydırmak. Bomba caydırıcı olduğuna göre bombayı caydırmak lazım. Oysa ben, hiçbir şey göremiyorum, hiçbir şeyi hayal edemiyorum. New York'ta Tarih Müzesi'nde bulunan göz boyayıcı devasa diyapozitifler beni çok daha derinden etkiliyor; insan orada buzul çağının ürpertisini hissediyor; oysa burada nükleer enerjinin ne ürpertisini ne büyüsünü ne suspensini ne de patlama anındaki göz kamaştırıcılığını hissedebiliyorum.

Bütün bunların hayal gücünü aştığı doğru değil mi? Nükleer patlama bizlerin imgeleminde bütünsel, yarınsız bir olayken, burada yalnızca insan türünün ekolojik bakımdan gerilemesinden söz edildiği doğru değil mi? Bizler bunu biliyoruz zaten, henüz çıkmaktayız böyle bir süreçten. Bizlerin hayalinde, insan ölçeğinde bundan böyle gerçekleşmeyecek bir olay: Bizim olmadığımız koşullarda dünya neye benzer? Dünyayı, kendi insanlık dışı saflığında, (yaratılış haliyle hiç alakası olmayan) biçimsel acımasızlığıyla görmeyi hayal ediyoruz. Tek kelimeyle, kendi yok oluşumuzu hayal ediyoruz biz.

Nükleer enerjinin yarattığı şaşkınlık da aynı düzeyde. Bu şaşkınlık, insana özgü olan her şeyi bir şeve dönüştürmeli ve dünyayla ilgili duygusal taşkınlıklarımıza son vermeli. Bu şaşkınlık bizleri, elemanların ve olayların saf jeolojisine götürmeli.

Bunu, imgelerle eğretilemek mümkün olabilir mi? Çağrışım mümkün görünmüyor; nükleerin başka bir boyutu olan biyomoleküler çağrışım da imkânsız. Bize dokunmuyor ya da dokunmuyor artık; bu da kanıtlıyor ki çoktan ışınlandık biz. Zihinsel olarak binlerce kez yaşadık bu felaketi; felaket, artık bir çizgi-öyküden başka bir şey değil. Onun, bir filme kabaca yansıtılması da günlük hayatın nükleerleşmesi karşısında oyalanmaktan ibaret –daha doğrusu: Filmin kendisi bizim felaketimizin ta kendisi. Ne felaketi temsil ediyor ne de onun hayal

edilmesini sağlıyor; tam tersine şunu söylüyor: *Felaketin hayal edilmesi mümkün olduğuna göre,* o çoktandır burada.

Berlin Duvarı, Soğuk Savaş'ın tamamlanmasının somutlaşmış biçimi. Üstünü kaplayan graffitiler, ona karşı duyulan minneti belirtiyorlar ve ona, kölenin canını acıtan kırbacı çiçeklerle donatması gibi estetik bir görüntü kazandırıyorlar. Moretti'nin bu duvarı Défense'da, Kreuzberg sakinleriyle birlikte, aslına uygun olarak yeniden yapmayı önermesi bir rastlantı değil. Graffitiler ona başkaldırının; eski halinden eser kalmamış bir Soğuk Savaş'ı anlatan o tadına doyulmaz zihin ürünü senaryonun renklerini veriyor. Günün birinde, bu başkaldırı aldatmacasından vazgeçmek lazım; Batılı aydınlar, bu aldatmacayla beyin utancının duvarından gelip geçiyorlar ve pek az bir emekle insan haklarıyla ilgili bir estetik, gulagla ilgili duygusal bir estetik ediniyorlar yeniden. Kendince Duvar, iyi ile kötüye adanmış bu berrak partisyonun sonunu ifade ediyor; onun, özlem dolu işareti haline geliyor; tıpkı tarih özlemini ifade etmekten başka bir işe yaramayan nice yapı, nice olay gibi; tıpkı, öfkeye duyulan özlemi ifade etmekten başka bir işe yaramayan nice öfke gibi. Her şey değişti diye ne yapabiliriz ki –iştahı kaçmış bir tarih için, iştahsız yıkıntılar için sonsuza dek ağlayamayız ya.

Ve bütün Haçlı Seferleri ne kadar da aşağılık.

"Kabin basıncının düşmesi halinde maskeler otomatik olarak açılacaktır. Bu durumda sigaralarınızı söndürünüz"

İnsanın, öbür dünyada kendini tanıyamayacağı bir suratla, maskeli ölmek için hazırlık yapması tuhaf değil mi?

Bence, maskeleri yüzünden öbür dünyaya kabul edilmeyen binlerce ölü dolaşıyor uçakların rotalarında. Son derece kötü koşullarda yolculuk etmeye devam ediyorlar ve hiç farkına varmadan yanı başlarından geçiyoruz onların.

Uçakta Tanrı ile ya da kendini Tanrı yerine koyan biriyle (Verdiglione) yolculuk yapamam. Çok tehlikeli olur; uçağın düşmesinden değil de bir daha hiç yere inememekten korkarım.

Uykuya dalma imkânsızlığının eşdeğeri, bilincin boğuntularından geçmeden uyanmaktır. Bu yüzden, sabahın soğuk terini atmak için baştan ayağa yıkanmak gerekir –bir salgıdan çok tende ani bir yoğuşma; tıpkı buzlanmış bir bardaktaki subuharı gibi; çevrenin sıkıntısı, belirsiz gerçeklik ve günün ilk ışıkları.

Depresyon mizacı, kaçınılmaz olarak kazaya yol açar. Ancak kaza olur olmaz, hemen o an mizacımız değişir; çünkü o, dünyayı kendi ardımızdan sürükleyebileceğimizi ve mutsuzlukta belli bir iktidar alanının hâlâ bizim denetimimizde olduğunu kanıtlar. Bir kaza dizisi ise, yine bu tuhaf iktidar yüzünden eşsiz bir sevinç yaratır.

San Antonio: Sıradan bir varlığın sakin gibi görünen hayatında, birkaç saat arayla meydana gelen iki sıra dışı olay –eğer aralarında hiçbir bağıntı olmasaydı çok daha sıra dışı gelmezler miydi?

Mutlu şeylerin rastlaşması mutluluk verir. Ne var ki kötü şeylerin rastlaşması da mutluluk verir. Her tür rastlaşma mutluluk verir çünkü o zihnin tinsel bir haz yaşamasını sağlar. Hiç kuşkusuz, en büyük mutluluk rastlantıların yarattığı hazla birlikte gelir. Aksi takdirde, mutlu olmanın hazzından söz edebilir miydik?

Bir gölün dibinde, yaprakların çürümesinde, donmuş tekerlek izlerinin örümceksi biçimlerinde geçerli olan fizik yasalarının sonsuz küçük oyunu. Bu yasalarla, ormandaki gölcüğün yüzeyi sualtında kalmış dalları resmeder. Onlar, buzun altın-

da, kış güneşinin en küçük ısısını bile kırıp yansıtırlar ve dalların sualtındaki varlıklarını resmederler belli belirsiz. Bundan daha hassas etkileri hayal edebilen var mıdır? Ve sakladığı suyun etkisiyle ses kaçamaz oradan; buzun titreşimi, öbür kıyıya ulaşan dalgalı ve uzun bir çığlık gibi yayılır. Havanın yırtılmasıyla ortaya çıkan neredeyse hayvansı bir etkidir bu. Yara alan buz çektiği acının dalgalarını yayar. Tornado, çevredeki ağaçları paramparça etmiştir. Onlar da haykırıyordur adeta: Acı, bitkiler evrenini hayvanlar evreninin boğuntularına sürükler. Ancak kar, hepsinin üstünü sessizliğiyle örter. Aynı yöne yatmıştır hepsi, bir nehir gibi akmaktadırlar. Tan ağarmadan, çılgın bir nefes bütün ormanı yerle bir etmiştir. Birbirinin üstüne devrilen binlerce ağacın çatırtısını duyan tek bir insan yoktur. Göktaşının yol açtığı yıkım; bir hayvan sürüsünün neden olduğu felaket gibi –sanki orman, rüzgârın yardımıyla intihar edip ölmüş gibidir.

Kitle iletişim araçlarından bize ulaşanların kofluğunun nedeni, bu sahnenin boş bırakılmasının imkânsızlığı. Müzik, spotlar, flaş haberler, reklamlar, haberler, filmler, kadın spikerler... Ekranın hep dolu tutulmasından başka çare yok –ya da tümüyle bomboş bir ekrandan başka. Bizans'ın içine düştüğü durumdayız; artık Tanrı da olmadığı için, tapınma imgelerle gizleniyor. Bu yüzden de en küçük bir teknik zayıflık, bir spikerin en küçük dil sürçmesi heyecan yaratıyor; çünkü bütün bunlar, bu küçücük pencerede boşluğun ne kadar büyük olduğunu gözler önüne seriyor.

Ölü zamanlara şans vermek lazım. Şimdiki zaman için geçerli bu; onun melankolik çöküşünü engellememek lazım. Siyasette olabilecek en kötü şey tedavi etme hırsı. Sosyalistlerin toplumsal alanda, çevrecilerin doğada ve hepimizin bir yığın ölü ideolojide yapmaya çalıştığımız da bu: Tedavi etme hırsına kapılmak. Teknolojinin, ölüm karşısında baş eğdiğini görme-

mek uğruna yaşamak. Olayların, bizim denetimimizin dışına çıktığını görmemek uğruna her şeyi öngörmek, her şeyi biriktirmek. Geçmişte bıraktığımız koma halleriyle bile uğraşıyoruz. Yapay organ nakillerine bayılıyoruz. Protezlerle kendimizden geçiyoruz. Artık her yerde karşımıza çıkan yaşama hırsı şunlara denk düşüyor: Hayatın ilk figürlerinin zayıflatılmasına; bedenlerin etten uzaklaşmasına; ölmüş bir evrenin, tamamlanmış bir zamanın tedavi edilip diriltilmesine.

Herhangi çirkin bir olayın, gübrelerde doğmasına ve orada boy atmasına izin veren toplum, tıpkı sineklerin yüzünde uçuşmasına ya da ağzından salyaların akmasına izin veren insan gibidir. Ya saralıdır ya da ölü.

Pek çok insan tanınma beklentisiyle hayatını sürdürüyor. Bu tür insanların arasında olmak çok tuhaf bir durum yaratıyor. Bir hiç oldukları halde, sonunda onları tanıyıp kabul etmeye başlıyorsunuz zamanla. Siz de bir hiç olduğunuz halde, onlar da sizi tanıyorlar. Zamanla aranızda, birbirine tapınmaya benzeyen bir yakınlık doğuyor; entelektüel çevrelerde tam da böyle bir hava var. Bu çevrelerde, sanki çok önceden beri tanınıyormuşsunuz ve gizli bir ününüz varmış havası yaratarak kolayca meşhur olabilirsiniz; böylelikle, bir an için de olsa, ölümlülerden meydana gelen çoğunluğun üstünde bir yerlere yükselebilirsiniz. Entelektüeller için, kazanılan bu anlık zafer dışında gerçek bir varoluştan söz edilemez. Bu mecazi varoluş olmasaydı, birbirlerini gırtlaklamaktan başka bir şey yapamazlardı.

Büyük ölümcül salgınlar kalmadı artık. Bütün salgınların yerini alan tek bir salgın var şimdilerde: İnsanların çoğalması. Veba ve kolera gerilerken nüfus fazlalığı, yavaş ve karşı konulmaz bir salgın gibi yayılıyor. Tek umudumuz bu salgının, can-

lılarla beslendikten sonra kendi kendine durması; tıpkı vebanın, cesetlerle beslendikten sonra sonunun gelmesi gibi. Eskiden ölüm fazlalığının gösterdiği kendini denetleme refleksini, bu kez hayat fazlalığı gösterebilecek mi? Çünkü o, diğerinden çok daha ölümcül.

Dünyanın güzelliklerinden biri de bulutların yoğun hayatı. En aptalca huyları rüzgârla aynı yönde hareket etmeleri. Ama hep bu beklentiyle davranmamalı. Deniz kıyısında olduğu gibi burada da kimi kez rüzgâr, bütün mücadelesine rağmen ne onları durdurabiliyor ne de kırları ya da denizi merhametsizce gölgelemelerini engelleyebiliyor.

Görüntüsü gazsı olmaktan çok etsi; henüz tam olarak anlayamadığımız gezegenimize ve onun perdeayaklılarına yakışan da bu. Fırtınaları, yağmurları, gölgeleri ve pişmanlıkları onlar veriyorlar bize. Uçaktan bakıldığında bankizler kadar beyaz görünüyor, buzullar gibi birbirlerini itiyor, parçalıyorlar ve göktaşlarınınkine benziyor alınyazıları. İçlerinden geçen o olağanüstü elektrik bir yana, hep hareket halinde olan bu kütlelerin en müthiş özelliği de o olağanüstü gereksizlikleri.

Irmaklar birbirine karışır, sular koşuttur birbirine. Sular birbirine karışır da ırmaklar koşuttur birbirine. Tek bir yaprak seslenir de ötekiler susar. Bu rüyanın sonunu kim bilebilir?

Öylesine cılız, öylesine yarısaydamdı ki aynı yerden iki kez geçmesi gerekiyordu gölgesini bırakmak için.

Bir gönül hoşluğu içinde yaşamak; ötekiler, gönül hoşluğunun bayrağı altında seferdeyken.

Havai metronun çevresinde günün ilk ışıkları.

Tembelce kendi izini süren sayısız beden; azabın tam tersi yaşadıkları: Çalışma hazzı. Dermansız, kötü bir gecenin ardından bitkin düşmüş bedenler; tasarruf etmek için hep aynı rü-

yayı gören uykusuz sefillerin bedeni. Pinti hayatların parıltısı; meydanın çevresinde, rüzgârla aynı yönde enerjisiz dönüp duran bir parıltı bu. Gece yok, kış yok, güneş yok, yaz yok –ebediyen süren iş mevsimi tül bluzlu, gözlerine kan zerk edilmiş genç kızlara ölümsüz bir ışıltı veriyor– beni görmüyorlar, hiçbir şeye bakmıyor onlar, işlerine gidiyorlar ve her zaman olduğu gibi çok güzeller. Onları, sabahın bu dalgınlığından koparmak lazım; yürüyüşlerinde hâlâ yatağın ve rüyanın ılıklığını taşırken yataklarına, rüyalarına dönmeliler. Sabahın ilk ışıklarıyla beliren erotik işçi kızlar onlar.

Soutine, içki âleminde, bir kompozisyonunu arkadaşlarından birinin sırtına dövmeyle işler. O sıralar henüz ün kazanmamıştır. Yirmi yıl sonra, sokak serserisi olan bir arkadaşı, Soutine'in resimlerini büyük bir ihtişamla sergileyen sol kıyıdaki galerilerden birinin önünden geçer. İçeri girer ve soyunur. Zengin bir amatör, Côte d'Azur'deki villasında üstü çıplak dolaşmak koşuluyla onu satın alır. Adam yaşlanıp ölür. Öldürülür belki de. Daha sonraları, Soutine'in bir tablosu sergilenmeye başlanır; grenleri bir garip, tramı da bir tuhaf ama özgün olduğu besbellidir.

No rain no rain no rain!
No rain!
No sense no sense non sense!
Non sense!*

Nisan 1984.

Böyle göz kamaştırıcı bir ilkbahar karşısında ne yapılabilir ki? Işıktan ve hayat veren bir sıcaklıktan oluşan bu seli dengelemek için ne yapmak gerekir? Hiçbir şey onun düzeyine ula-

* İng. Yağmur yok yağmur yok yağmur yok!
Yağmur yok!
Anlam yok anlam yok anlamsız!
Anlamsız! (ç.n.)

şamıyor, erotik kendinden geçişler bile (çünkü ne yazık ki erotizm artık doğal değil ve bizler kızışmayı; hayvanlarda olduğu gibi mevsimlik mizaçların akın etmesini unuttuk). Sevişmek, bisiklete binmek, yazmak? Bütün bunlar, ilkbaharın patlaması karşısında gülünç kalıyor. Ona karşılık gelebilecek tek bir şey var: Kendini tümüyle feda etmek, ölmek, ruhuyla bedenini teslim etmek. Yaz sıcağındaki kendinden geçişler değil; baharın getirdiği ilk ürünlerin lütfu, sonraki yaşlarda ve mevsimlerde eşi olmayacak şekilde hayatın bekâretini bozma kahramanlığı.

Ya ilkbahar bir maskeden ibaretse? Ya bütün bu ışık, bütün bu kayıtsızlık, bütün bu alışılmadık sıcaklık bir maskeden ibaretse? Bunun tek karşılığı, maske takmış doğanın karşısına maskeyle çıkmak olabilir; yüzlerimizi hayvansı partallarla örtmek; doğanın yaşadığı cinsel hazza, iffet ve ihtiyatla karşılık vermek; bu karanlık ihtişam karşısında alaysı bir tutum takınmak ve dolayısıyla kendi alanımızın egemenliğini elden bırakmamak olabilir; çünkü ilkbaharın şu sayılı günleriyle gelen diğer şeylerle; ışıkla ve yazın erken sıcaklarıyla boy ölçüşemeyiz.

İnsanın doğasında olan hiçbir şey onu, iktidarı ele geçirmek gibi, savaşmak gibi akıldışı, aşırı davranışlara sürükleyemez; insan ancak maskenin, maske figürünün gölgesinde gerçeklerini bilemeyeceğimiz ve esas olarak yapaylığa ait olan bir dünyanın meydan okuyuşuna karşılık verebilir. Fedakârlık yapılmasını sağlayan, savaşmayı sağlayan odur; siyaset yapma imkânını sağlayan da yalnızca maskedir.

Hiçbir insan, yalnızca babasından ve annesinden doğmaz. Ben, 1929'da, kara perşembenin hemen ertesinde, Aslan ve Bunalım Burcu'nda doğdum. Bu tür efsanevi güçler hayat boyu sizi terk etmezler. Özel, çölümsü ama hayati, çözümlemesel ve yapayalnız –solar criticism, Güneşsel Eleştiri– bir dü-

şünce biçimi halinde yayılırlar. Modernliğin ilk büyük bunalımında doğmuş bir insan olarak yüzyılın sonunda, felaket dönemecine geldiğinde onu izleyebilecek kadar uzun yaşayacağımı umut ediyorum (elbette, eğer doğumla ölümün belli bir mantığı varsa; ben, böyle bir mantık olduğuna inanıyorum). Exodus sırasında ana rahmine düşmüş olan bir arkadaşım var. Bu büyük göç, onun babasına kaybettiği bir özelliğini geri vermiş. Dolayısıyla arkadaşımın, Tarih ile beklenmedik bir birleşmenin ürünü olduğu söylenebilir.

Bütün görkemiyle yazı önceleyen ilkbahar, düşüncelerle her şeyi önceleme hevesi yaratıyor insanda. Oysa, düşünce öncelemenin ta kendisi. O halde önceleme, güneş ve gölge gibi doğal olaylardan gelebilir.

Artık kar göğün bir lütfu değil. Kış merkezlerinin belirlediği yerlere yağıyor artık.

Bu gazete ve fotoğraf, enstantane ve montaj bakımından mükemmel bir uyum içinde. Kadınlar ile yolculuklar da mükemmel bir uyum sağlar. Öyle ki bu alt-etkinliklerin tümü (çünkü hiçbiri genel bir projeye karşılık vermez), sonunda tuhaf bir uyum hali alır. Bu bir süre daha böyle devam edebilir mi? Yerini her tür projenin silinmesi alabilir mi?

Artık şu söylenemez: Bilimin eksiklikleri yüzünden bazı şeyleri anlayamıyoruz. Bana öyle geliyor ki hakkında bilgi sahibi oldukça şeyler anlaşılmaz hale geliyor.

Evrenin genişlemesi de böyle: Yaptığımız aletleri evrene girdikçe sınırlar geriliyor. O halde bu genişlemenin, bu kaçışın, aletlerimizin gücüyle doğru orantılı olduğunu düşünmek çok daha doğru.

Evrenin Keplerden kaçmamasının nedeni başka ne olabilir?

Dildeki panik: Witz. Dilin cisimciklerinin denetimsiz bir biçimde kollara ayrılması.

Hücrelerdeki panik: Kanser. Hiçbir düzene itaat etmemenin hayvansı kararsızlığı.

Saydamlık: Işığın birdenbireliği koşulunda zamanın, uzayın, insanların bütün noktalarının eşzamanlılığı. Aşırı ve mutlak iç içelik. Sovyetler'in saydamlığı yeterince dayanılmazdı; elektriğinki bundan da dayanılmaz. Yüzey kalmadı (yüzey, derinlik olduğu zaman güzeldi!), mesafe kalmadı (yakınlık, mesafe olduğu zaman güzeldi!), görünüm kalmadı, boyut kalmadı. İnsan ilişkilerinde proksemikten* söz ediliyor; aslında, bütün yerlerin, bütün insanların, soruyla cevabın, sorunla çözümün bir araya gelmesini sağlayan haberlerin ve bütün bir elektroniğin pezevenkliğinden** söz etmek gerek. Bilişimin yarattığı necaset: Mutlak iletkenliği hayal etmek, olsa olsa laksatif ve dışkısal olabilir.

Katoliklik, henüz dünyanın bir merkezi varken papanın, orada bulunmasındaki simgesel zorunluluğa dayanıyordu. Bugün, işadamları gibi dünyanın dört bir yanına uçuyor papa: Jetlerin havarisi o artık. Bu durumda, başarısız suikastlara hedef olabilme lüksünü de yaşayabiliyor: Gerçi, böyle bir lükse sahip olmak Tanrı'nın ihtişamını artırmıyor ama papaya medyatik bir idol, süperstar konumu kazandırıyor. Bir yandan hedef haline gelirken diğer yandan da uluslararası cemaati kendi uyruğu olarak hedef almasını sağlıyor. O, yaşadığımız yüzyıl sonunun, gerçekten en güzel özel efekti haline geldi.

"Onu günbatımında, son eğik ışıklar Bernina'nın sıra sütunlarına ulaşırken, İsviçreli muhafızların arasından ve heykellerin ardına gizlenmiş yirmi spotun ışığı altında, bazilikanın

* Öznelerin (insanlar ya da hayvanlar) mekânı (bireyler arasındaki mesafeler, göreli yönelimler, vb) kullanımıyla ilgili anlamları inceleyen bilim dalı. (ç.n.)

** Burada, ses benzerliği olan "proxémique" ve "proxénétique" kelimeleri kullanılıyor. (ç.n.)

büyük kapısından soluk mor giysileriyle çıkarken görmeli. Leh papa işte böyle, imajıyla sanayi uygarlığının, hem Hıristiyanlıktan uzaklaştırılmış hem de gösteriden yoksun bırakılmış paganlarına İncil'i ulaştırmayı umuyor".

Galileo gök dürbününü icat edince, tanrıbilimcilerin kafasına takılan soru geliyor insanın aklına: Bu dürbünle bakıldığında da bir ayin ayin olarak kalabilir mi? Tele ya da mikroskopik aygıtlarımızdan bakmakla, başka bir dünyaya göz diktiğimize hiç kuşku yok. Tanrıbilimciler kesinlikle haklı: Nasıl ki mikroskopla bakıldığında bir parçacık, parçacık olmaktan çıkıyorsa, teleskopla izlenen bir ayin de ayin olmaktan çıkar. Ama Vatikan bütün bunlara aldırmıyor. Bugün, daha çok bilginler endişeleniyorlar. Papa ise, Piskoposluğun efendiliğinden Teleskopatlığın efendiliğine terfi ediyor.

Günün birinde oturduğumuz yerden kalktığımızda, kıçımız koltuğa yapışmış kalacak.

"İşaretleri yaratan rastlantılar değildir": Duvarlarımızda beliren ve reklamda kullanılan bir görüş. İşaretlerin, onlara itaat etme gerekliliğinden doğduğunu mu söylemek istiyor? Onlar olmaksızın, her şeyin karmaşık ve keyfi bir oyundan ibaret kalacağını mı anlatmak istiyor? İşaretler bir kader midir yoksa toplumsal hayatın yalın bir gerekliliği mi? Ermiş kadınların sözlerine benzeyen bu küçücük cümle, bir sloganla, dolaylı olarak bir dizi soru atıyor ortaya. Bu soruları sormak gerekiyor mu gerçekten?

Hayat belirtisi: Dudaklardaki nem. Zaten, kendilerini ölmüş sanmasınlar diye can çekişenlerin de dudakları ıslatılır. Suyun dudaklara değmesi, su içmekten daha büyük bir zevk verir. Kuran'da da belirtildiği gibi, hayatın kaynağı dudaklarımızdır. Bir şeylere dokunmaktan aldıkları zevkle; sürekli hareket halinde olmalarıyla. Dudakların ıslak olması aşk belirtisidir,

kuru olmaları ise kayıtsızlığın ve ölümün belirtisi. Tıpkı kırpıştırılmayan gözün ölümün donukluğuna bürünmesi gibi. Yine de gözlerin fazlaca kırpıştırılmaması ve dudakların fazlaca ıslak olmaması gerekir. Çünkü onlar, aşk dengelerimizin narin belirtileridir.

Modası geçen şeyler gelenekselleşiyor. Gelenek olmaktan çıkanlar ise yeniden moda oluyor.

"Michael Jackson yapayalnız bir mutant, evrenselliğiyle mükemmel melezliğin habercisi, bir bakıma ırkların ürünü olan yeni bir ırk. Günümüzde çocuklar, melez toplum düşüncesine kapalı değiller: Tam tersine, onların evreni böyle bir toplum ve Michael Jackson da onların ideal geleceğe dair hayallerinin habercisi". (Alain Soral)

Bütün bunlara, Michael'ın yüzünü yaptırdığını, saçlarını düzelttirdiğini, teninin rengini açtırdığını, kısacası titizlikle kendini inşa ettirdiğini eklemek lazım: Masum ve saf çocuk böyle çıktı ortaya –o, masallarda geçen yapay androjin ve İsa'dan çok daha iyi hâkim olabilir dünyaya ve onu çok daha iyi uzlaştırabilir; çünkü o, bir tanrı-çocuktan çok daha mükemmel: Bir protez-çocuk o; bizi ırklardan, cinsellikten kurtaracak ve mutasyonun hayal edilen bütün biçimlerini alabilecek bir embriyon.

İstatistikler arzunun gerçekleşmesinin bir biçimidir; aynı rüyalar gibi.

Manicilik, iki gücün aşılamayacak uzlaşmazlığı. Ahlak ise iki değerin karşıtlığından ibaret. Değerler düzeninde uzlaşma olasılığı daima vardır. Güçlerin yarattığı kargaşa ise asla uzlaşmaz.

Genç kızların yaşlı erkeklere karşı duyduğu ilgi: Onların bakışlarında kendi gençliklerinin, taşıdıkları duyarlı zarafetin

yansımalarını bulabiliyorlar. Oysa, aynı özellikleri paylaştıkları için bütün bunları, kendi yaşıtları olan erkeklerde bulabilmeleri imkânsız.

Erkeğe gelince; genç bir kızla birlikte olmanın ensestle ilgisi yok: Bu, önceki hayata duyulan özlem, bütün farklılıklarının yanı sıra yaş farkıyla katlanan cinsel çekiciliğiyle saf olan bir nesnenin hayali. Oysa, annesi gibi algıladığı yaşıtıyla bunları yaşaması mümkün değil.

Günümüzde, biyoloji ya da nekroloji alanlarında uzmanlaşmak lazım. Arşivle ya da proteinle. Aksi takdirde ne düşünmeye değer ne de yazmaya.

Siyasetin travestileri nerede? Nerede o büyük deliler, nerede iktidarın hermaphroditosları? Kararların feminoitleri, iş yönetiminin transseksüelleri nerede?

Gerçek deliler; iktidarı, teatral dışadönüklükleriyle çar çur edebilenler, iktidarlarıyla aşırıya varacak derecede caka satabilenler; günümüzün Elagabalusları; iktidarı alaya almak isteyen dramaturglar, tıpkı cinselliği alaya alan dramaturg travestiler gibi –onlar İdi Amin'ler, Bokassa'lar. Onlar, keyfiliğin gerçek büyük delileri; ne temsiliyet ne de meşruluk kaygısı taşıyorlar– Übü benzeri idoller; yine de siyaset adamlarının pek çoğu gibi saman altından su yürüten sofulardan değiller. Belki Papa'yı da eklemek doğru olacak; dünya çapında kazandığı başarı, ünlü bir travestinin elde ettiği başarı kadar büyük...

Aile hayatı için mikrobilişim: Modernliğin yarattığı ilk ev eşyası; hâlâ, ne işe yaradığını soruyor herkes birbirine. Yalnızca bu özelliğiyle bile tüketim toplumunun gerçek sona ulaştığını ortaya koyuyor.

Kapıları kırarak kendinin dışına çıkmak, yavaşça, nezaketle; kendi içinden elini çekmek, gecenin gelmesiyle birlikte ışı-

ğın bir odadan çekilmesi gibi. (Zaten aslında hiçbir zaman gece gelmez; nesneler, günün sonuna doğru yorulup kendi sessizliklerine çekilirken geceyi salgılamaya başlarlar).

Gün gri, hareketsiz; kesintisiz süren tan vakti gibi. Kuşlar bile ne yapacaklarını şaşırıyorlar, bütün gün öterlerdi ancak güneş hiç doğmadı ki bugün.

Günlerden pazar, 13 Mayıs. İyi mi, kötü mü?

Akşama doğru sessiz soğuk bir rüzgâr çıkıyor. Mevsimin gerçekdışılığını doruğa ulaştırmak için eksik olan tek şey sıcak bir fırtına. Oysa, kuşlar şakıyor ve insanlar düşünüyor, pazar günü, gizlice. Güneşin yokluğunu ve pazar gününün tekdüzeliğini savuşturuyorlar. Sıcaklarla kumsalların birlikteliğini hayal ediyorlar. Aynaların buharlandığını hayal ediyorlar, her biri kendi deliliğinde ışıldamak için. Bir barok müzik parçası dinliyorlar: "Nereden? Nereden geliyor bize böylesi bir yalnızlık?"

Bizler, birer artçı olmaktan öte değiliz. 1910'lu yıllardan 1930'lu yıllara kadar olan dönemin olayları, buluşları, bakış açıları yaşanıyor hâlâ. Modernliği icat ederken (ve onun sonunu apaçık sezerken), üslup parlaklığını muhafaza eden bir dilin kullanıldığı şu öfkeli çağın yorgun açımlayıcıları gibi yaşıyoruz. Ardımızda, azami yoğunluk var. Önümüzde ise, asgari tutku ve düşünsel ilham duruyor. Yüzyılın genel entropi hareketi sanki bu; başlangıç enerjisi yapısal, resimsel, ideolojik, dilbilimsel, psikanalitik devrimlerin sofistike kollarında yavaş yavaş çözülüyor –son biçim, yani öncülü olan bütün saf idollerin ve işaretlerin kırıntılarının fetişizmi olan "postmodernliğin" biçimi, onun en zayıf, en sahte, en seçmeci evresinde olduğumuzu belirtiyor.

1960/1970 yıllarının müthiş ışıltısı bile, biraz uzaktan bakıldığında, düşünce-kuvvet ilişkileri bakımından yüzyılın kapanımlı akışının bir epizodundan ibaret kalıyor. Bir kehanet yine de.

Yeni bir olayla birlikte sürpriz yaşanabilir mi? Bu konuda hiçbir öngörüde bulunamıyoruz; çünkü arşiv ve çözümleme alacakaranlığın aletleridir.

Bilişim, bizim yarattığımız teknolojilerin *retrospektif* mutlak kudretinin belirtisi. Başka bir deyişle, geriye dönülünce verilerin işlenmesi için sunulmuş sonsuz bir imkân (ama yalnızca verilerin) ve o, kesinlikle yeni bir bakış açısı değil. Onunla birlikte eksiksizlik ve aynı zamanda tükenme çağına giriyoruz. Tekil eylemi yürürlükten kaldıran genelleştirilmiş etkileşim çağına. Bütün zamanlarda en güzel enerjilerin kaynağı olmuş ve halkların, düşüncelerin, bireylerin meydan okuyuşunu, tutkusunu, rekabetini yürürlükten kaldıran ara yüzey çağına.

Kendi hüznümüzü gidermek zordur çünkü işbirliği yaparız onunla. Başkalarının hüznünü gidermek de zordur çünkü onun tutsağı oluruz.

Lavabom tıkanmış. İçine tonlarca sodyum kristali boşaltıyorum ve kaynar sular döküyorum üstüne. Borularda, kan çekici deterjanla organik atıkların oluşturduğu opak topaklar arasında vahşi bir mücadele başlıyor. Öfkeli fışkırmalar, sülfürlü püskürtüler balgamların, saç tellerinin, mastürbatörün hijyenik şiddetiyle buluşmuş dışkıların direncine tanıklık ediyor. Ve birdenbire her şey boşalıyor; sülfürlü su, sanki doğaüstü bir hızla arzın merkezine doğru çekiliyor. Hayat devam edebilir artık.

Kısa bir süre önce, bir alay genç kız sokakta yürüyüş yaptı; eğer başka bir âlemde olsalardı, Panathenaia Şenlikleri'ndeki geçit töreninde çiçekten taçlar takarlardı. Öfkeli genç yıldız adaylarıydı onlar; yeteneklerinin kabul görmesi için yönetmenle yatmak zorunda kalmak istemiyorlardı. "Yeteneğimize evet, kıçlarımıza hayır!" Böylesi bir sorunun kamusal alanda

dile getirilmesi heyecan verici. Bu tür şeylerin duyurulmasının kurbanın kendisine zarar verdiği ve varolan tacize, bir de medyanın tacizini eklediği biliniyor. Bu olayda da rol arayan bu genç kızların çoktan fahişeliğe bulaştığı söylenecektir. İstemedikleri halde yönetmenlerin şehvetine teslim olduktan sonra şimdi de kendilerini kamunun şehvetine teslim etmeleri onların masumiyetlerine olmasa bile saflıklarına tanıklık ediyor.

Eğretilemenin sessizliğine acımasızlık eşlik eder; yamyam Japon'un, aşk eğretilemesinden güzelim Hollandalı kızı yeme eylemine geçmesi bunun bir örneği. Ya da bakışlarıyla büyülendiğini söyleyen adama gözünü armağan eden şu kadın.

Eğretilemenin silinmesi de nesnenin kendisinin ve acımasızlığının en belirgin özelliği. Kelimeler, gerçek ve maddi kapsamlarından ibaret kaldı artık. Bundan böyle dilin işaretleri olarak algılanmayacaklar. Bütün bunlar saf nesneselliğin sessizliği aslında.

Bedenler giderek ağırlaşıyor, yoğunlaşıyor; yavaş yavaş, ağırlığını ve biçimini hemen hiç değiştirmeden; canlının yararlı ağırlığına ölü ağırlık ekleniyor. Esneklik onu terk ediyormuş da yerini yerçekiminin kuvveti alıyormuş gibi. Danstan uzaklaşıyormuş da kütleye yaklaşıyormuş gibi. İlk hareketten uzaklaşıyormuş da ölüme yaklaşıyormuş gibi.

Düşünce kritik dengelerde kalamıyor artık. Onu, şiddetli özlemlerle şiddetli öncelemeler arasında çekiştirmek lazım.

Elbette bütün kadınları hayal etmeli. Hiçbir kadın, bütün diğer kadınlar kendisi aracılığıyla hayal edilmiyor diye incinmez.

Çocuk yapmak son derece yapaylaştı. Tutku derecesinde kazai bir olay olmaktan çıkıp biyolojik, diyetetik, psikososyal

verilerin hesaplanması sonrasında döllenmeden üreyen bir meyveye dönüştü; öyle ki hayallerin, arzunun ya da alın yazısının bu işteki payı bilinmiyor artık. Belki de türümüz, cinselliğe olan ilgisini yitiriyor ve bir tür hücre nakline yöneliyordur. Yapay döllenmenin, türün yapay zekâsının ömrünü uzatma ve sırf modası geçtiği için ölme fırsatları yaratacağını da söylemeliyiz. Mekanik nişanlılara mekanik dullar eklenecek. Oysa her insanın kökeni cinsel ilişkidir, cinsel sözleşmedir; aksi takdirde o, insan türünün bir parçası olarak kabul edilemez. İnsanoğlunun gerçekleştirilmesi için cinsel birleşme gerekir; tıpkı, Hindularda, kurban töreninin başarıya ulaşması için sözle sessizliğin birleşmesi gerektiği gibi.

Bir bakıma çocuk türün devamıdır. Başka bir yönden de onun biyolojik kalıntısı. Bizler değişim, kalıtımsal yenilik ve moda düzeninde ilerledikçe, gelen kuşaklar da bir çocuğun doğumu ve organik gelişmesi sürecine teslim olmayı yadırgıyorlar. Bu olayın saflığı ve yavaşlığı bizim tecrübemizle hiçbir biçimde örtüşmüyor.

Cezalandırma imgelemini yitirmişken yargı icrasında iddialı olunabilir mi? Artık yaşamak istemediğimiz bir durum hakkında herhangi bir kanıya varma iddiasında olabilir miyiz? Yargılayacak ve yargılanacak güçte değilsek, geçmişte ya da gelecekte bağışlanma ya da mahkûm edilmeye dair bütün umutlarımızı da yitiririz. Oysa, geçmişte ve gelecekte tasarlanamayan şey bütün sonuçlarıyla hemen gerçekleşir. Son Yargı, ani gelişen bir gerçekliğe dönüşür. Öteden beri bütün süreçlerin salgın halinde kesintisiz çoğalmasının ve bütün kanser türlerinin salgın halinde artmasının nedeni budur.

Hiç kimse, bir başkasının ağzından hatalı ve doğru yanlarını duymak istemez; hiç kimse manyetik banda kaydedildiğinde kendi sesini tanıyamaz. Dünya bize, erdemsizliklerimizin

asimetrik biçimini yansıtır yalnızca; tıpkı aynanın, yüzümüzün asimetrisini yansıtması gibi.

Bir çiftin aşkında gurura dair bir sözleşme, zafere dair bir sözleşme vardır ve bunlar, en az cinsel heyecan kadar önemlidir. Heyecan bedenlerde sessizce tükenirken, yalnızca konuşma sözleşmeleri bozabilir.

Sizi seviyorum demeye başladıysanız, bunu söylerken kullanılan dili de sevmeye başladınız demektir; tek başına bu, kopuşun ve ihanetin bir biçimidir.

Şu ya da bu şekilde tarih son bulmadan hiçbir olayın kesin bir anlam taşıyamayacağı varsayımıyla hareket edip o olaya herhangi bir anlam vermek tarihi noktalamanın bir biçimidir.

Eğer bütün günler tatil olsaydı, kentler çok daha gizemli bir havaya bürünürdü.

Süsen ırmağı: Süsenlerin arasından akan su yerine, sudan iki kıyı arasında akan süsenler.

Bütün bir tarihçi kültürümüz karşısında (şimdiki halimiz için duyduğu merhametle), tutku veren tek şey önceleme (gelecekteki halimiz karşısındaki küstahlığıyla).

Sonsuz uzaylar (Pascal'ın, endişelenmesine gerek kalmadı artık) reklam aracı haline geldi. Bundan böyle, iletişimin yıldızlarla ilişkisini reklam besleyecek. Sessiz yıldızlar ve astroloji burçları yok artık. Noosferi reklam besleyecek. Bakir uzayları sömürgeleştirdikçe, reklamın açılıp saçılan biçiminin şantaj yaptığı alana giriliyor.

Dondurulup çözülen, annenin rahmine yerleştirilen embriyonlar. Ana-babası kaza sonucu ölmüş olan dondurulmuş

ceninleri ne yapıyorlar? Yapay döllenmenin yetimleri mi onlar? Milyarder ceninler mi? Allah'tan, bir embriyo-genetik denetim kurulu ve türün etiği için çalışan bir komisyon var. Ya kavramların yetimleri? Ana-babası kaza sonucu ölmüş ve dondurulmuş bir kavramı ne yapıyorlar?

Ot, rüzgârdan en büyük zevki alabilendir. Onun uçarı, havai enerjisini yakalar; tıpkı dalgaların, deniz altındaki enerjiyi yakalaması gibi. Ot, mutlak olarak eğilir, değişkendir, yararsızdır, yani ölümsüzdür.

Rüyadan bir sahne, hep aynısı. Sakin bir kumsalda, birkaç saniye içinde (yok olan güneşinkine benzer bir aceleyle), masalsı bir fırtınanın belirtileri. Ani bir ışıkla birden öfkelenen deniz, karla kaplı iri bulutlar, Trajik bir yükseltide asılı kaldıktan sonra meskûn dünyaya dalan kocaman bir dalga. Bu kez, kumun kıyısında ölmeye geldi. Ama çoğu kez bütünsel ve sessiz bir çalkantıyla bütün kenti istila ediyor.

Bir gün, Vingrau'nun sihirli vadisinin şarkısını söyleyeceğim, Tautavel'in sihirli koyağını, Verdouble boğazlarının saydam suyunu, kathar şatolarına ve bağlarına sarkan yontmataş tepelerini, Quéribus'u, Peyrepertuse'ü ve bundan beş yüz bin yıl önce bu güneşli falezlerin altında ava çıkan ve kendisi de ilkel insanlar tarafından avlanan aslanların ve yabani sığırların anısını –eskiden, kendi etobur bitimliliğinin; bugün de güneşten gelen dinginliğinin üstüne kapanmış olan dünya.

Havaalanındaki bagaj bandında, kafesin içinde bir köpek dönüp duruyor. Valizlerin arasında ilk turunu tamamlayıp ikincisine başlıyor; bir idol kadar gururlu, yaşadığı maskaralığa aldırmaksızın. Zaman geçiyor, kimseler sahiplenmiyor onu, valizler birer birer ortadan kayboluyor, köpek hâlâ orada, kafesinin içinde dimdik, onurlu (belki de korkudan deliye dön-

müştür?). Kim olsa, böyle herkesin gözünün önünde bir başına bırakılmış olduğu için utançtan ölürdü. O ise, bir aslan gibi mağrur ve kayıtsız; Afrika'da, koruma parkında bir tepeye oturup başını batan güneşe uzatmış ve kölece bir hayat sürse de krallığından ve kayıtsızlığından hiçbir şey kaybetmemiş bir aslan gibi. İnsanlar, bu parklara aslanları izlemek için gelirler, aslanlar ise yalnızca güneşe bakarlar. İnsanlar bagajlarını beklerler, köpekler ise yalnızca sahiplerini. Bu köpek de Layka'yı getiriyor akla; Sovyetler'in uzaya gönderdiği ilk köpek, bilimsel verilere ulaşma beklentisiyle yörüngesine yerleştirilmişti. Havaalanındaki köpek de, eğer sahibi onu unuttuysa, hâlâ yolcuların önünde dönüp duruyordur belki? Belki de o köpek, köpeğinin bedenine girmiş olan sahipten başkası değildir?

Her durumda, havaalanlarındaki "bagage claim"* sahnesinin ebedi bir değeri var: Böylesi bir ölümden sonra (uçmak da ölümü temsil ediyor biraz), herkes önceki hayatında sahip olduğu şeyleri gelip alıyor. Öteki dünyaya götürmeye hak kazandığı şeylerin yeniden dağıtılması gibi bir şey. Yola çıkarken bıraktığınız valizleri, çantaları olduğu gibi bulmak mucize değil de ne? Havaalanına ulaşan köpeğin, yine kendi sahibine ait olması mucize değil de ne? Bunu yalnızca o biliyor çünkü ölümden korkmayan yalnızca o. Parklarda yaşayan aslanların ve zürafaların alıkonulduklarını ya da içinde bulundukları –ve uçak yolculuğu kadar saçma olan– durumun gülünçlüğünü – düşünmedikleri gibi– düşünmeye kalkışsalardı oracıkta ölüverirlerdi.

Her uçuştan sonra öksüz kalmış bir miktar valiz ortalıkta dönüp duruyor ve hiç kimse onları almaya gelmiyor. Bunun tam tersi de olabiliyor; bazıları, hiçbir zaman gelmeyecek olan bagajlarını bekliyorlar. Umudunu kaybetmeye başlayan insanların bakışları görülmeye değer.

Bütün bunlar yaşandığı halde kimse başkasının valizini çalmıyor çünkü herkes kendi varlığıyla yeniden bağ kurmanın

* İng. Bagajı teslim alma. (ç.n.)

peşinde. Başkasının bedeninde, başkasının valizinde yeniden doğmayı kim ister? Uçuş sırasında yaşanan kutsal iç içeliğe ve ölüm tabusuna rağmen, bir tür dokunulmazlık hayatta kalanları koruyor.

Stevie Wonder'ın konserinin tam ortasında; statta bulunan binlerce insanın müzikle kendinden geçtiği anda; synthesizer'ların ritmiyle dalgalanan binlerce serebro motor kölesiyle ve ışıklı alkışlar anlamına gelen çakmak alevleriyle Metropolis'e layık elektronik gecenin ortasında bir yerlerde katakomplara layık yeni ritüel: Eksiksiz soğuk; bu hileli, tek cümlesinde melodiden eser olmayan ve acımasız bir teknik kullanan bu müzik karşısındaki kayıtsızlık. Ne varsa hepsi derinlerde; aynı zamanda kodlanmış. Büyük bir titizlikle düzenlenmiş bir kendinden geçiş hali, soğuk bir tören, insani bakımdan kendi müzikal vahşiliğine son derece uzak ve teknik imkânların vahşiliğinden ibaret. Geriye görsel çarpıcılık kalıyor yalnızca; kalabalığın ve onun fiziksel tapınmasının görünümü; özellikle de eğer idol körse ve eğer bütün bunları ölmüş, dünyadan ve kargaşadan uzaklaştırılmış ama bir hayvan gibi her şeyi emen gözleriyle çekip çeviriyorsa. Borges'inkine benzeyen bir kutsallaştırılmışlık. Onda da aynı yarısaydamlık var; o da körler gibi ışığın sessizliğinden yararlanıp berraklığı tehdit ediyor. Ne var ki modern tapınma bitmek bilmiyor; bedenler, öylece büzüşmüş duruyorlar. Yeni metropolitan gecelerde teknik imkânlar bütün taşkınlıkları bastırıyor.

Yaşlılık, biyolojik sonun yaklaşması değildir. Yaşlılık sizi, gençliğinizin fiziksel ve düşünsel kullanım imkânlarından uzaklaştıran ve giderek uzayan bir sarmaldır. Günün birinde bu sarmal öylesine uzar ki geriye dönmek için bütün fırsatları kaybeder insan. Parabol dış merkezli olmaya başlar ve hayatın doruğu uzayda kaybolur. Bu sırada zevklerin süresi zamansal bakımdan kısalır. Zevk almaktan zevk almak giderek silinir.

Şeyler, özlem alanında varlıklarını sürdürürler ve onların yankısı, bir önceki hayatın yankısına dönüşür. Bu ikinci ayna evresi ve üçüncü yaşın başlangıcıdır.

Foucault'nun ölümü. İnsanın kendi dehasına duyduğu güveni kaybetmesi. Mutlak referans olmak ölüm tehlikesini getiriyor beraberinde. Her tür cinsel görünümün dışında bağışıklık sistemlerini kaybetmek, diğer sürecin biyolojik çevriyazısı halini alıyor. "Kendini ölüme terk eden" Barthes'ın da başına aynı şey gelmişti.

Sartre'ın ölümü görkemliydi. Barthes ve Foucault gizlice ve erken öldüler. Şöhreti neşeyle karşılayan büyük edebiyatçıların ve retorikçilerin çağı geride kaldı. Medya çağının keskin düşünürleri buna tahammül edemiyorlar. Düşüncelerin sonuç yaratmadığı ve olayların çabuk unutulduğu demokratik bir toplumda, tapınma nesnesi olmayı ve iktidarın kullanılmasını göze almak zorlaşıyor. Durumun böyle olması, soyut ve buyurgan kimliği yüzünden seçilmiş bir simanın çevresinde bir tür gönüllü köleliğin billurlaşmasına acillik kazandırıyor – Foucault'nun başına gelen de bu. Ne var ki saf bir aydına yönelen şöhret, onu yok olmaya da mahkûm ediyor. Yapmacık bir biçimde tanrılaştırıldığını düşünen insan, dayanılmaz bir utanç duygusu yaşamaya başlıyor. Vicdani rahatsızlık duygusunu uzun süre inceleyen Sartre, Foucault'dan çok daha az acı çekiyordu; çünkü Foucault, paradoksal bir biçimde hiç sevilmediğini ve kendisine eziyet edildiğini düşünüyordu. Ona eziyet edenlerse yandaşları ve işgüzar dalkavuklardı; onu, kendisiyle ilgili en berbat duygularına kadar soyup soğana çevirdiler; için için onları kendine yakıştırmıyordu kuşkusuz (en azından, yakıştırmadığı umulur). Foucault'yu unutmak ona hizmet etmekti, pohpohlamak ise ona zarar veriyordu.

Bir kitabına karşı erken, körü körüne ve abartılı olarak duyulan hayranlık ile ölümü çakıştı; kitabını bitirmesi beklentisi bile, başlı başına bir sorunsal olarak yaşandı. Bu kitapla bunca

uzun süre oynadıktan sonra, kendisi ne bekliyordu ondan? Kendi ölümüyle de böyle oynamadı mı? Ölümü bu abartılı, iddialı şöhret karşısında verilebilecek en zarif cevaptı –ve düşünsel bakımdan kutsallaştırılmasının kırıcı bir biçimde yalanlanmasıydı– ve aptalların ustalarını ezmelerine yarayan ölümü düşünmesi için efendilerinin üstüne gidiyorlardı. Saygın biri olarak yaşanabilir; saygınlık denen şey insana kendisiyle denk olanlardan gelir ve yine onlara döner. Ne var ki kölelik yapanların size dayattıkları iktidar karşısında kendinizi savunmanız imkânsızdır. Çünkü Foucault'nun da denediği gibi, onları sistematik olarak hayal kırıklığına uğratmak cesaretlerini kıramaz. Kısacası köpeklerden kaçabilmek için, kaçmayı bilmek gerekir ya da onlara köpek muamelesi yapabilmeyi bilmelidir insan ve bu yetenek herkeste yoktur.

Foucault buyurgan, zorba, keyfi davrandıkça entelektüel çevrelerdeki otoritesi de arttı. Bu kadarı bile, entelektüel çevrelerin içinde bulunduğu sefaleti anlatmaya yeter. Belki, rock müzik ortamında bulunanların durumu da bundan pek farklı değildir. Entelektüel ustalıkla yapay kesinlik arasındaki dengesizlik; düşüncenin bağımsızlığından ileri gelen otorite azaldıkça büyüyen kült.

Zorlanıma dayanan bir inancın nesnesi olan insan düşünsel bağışıklığını kaybeder. Kendi gözünde yok olur; tıpkı, şansı yaver gittiği için ezilen bir kumarbaz gibi; tıpkı, isimleri bile kendilerine ait olmayan idoller ve starlar gibi. Bütün toplumlar, bu tür kolektif –eskiden ritüel– kurbanlara ihtiyaç duyarlar. Dalkavukların bayağılığını kınamak ne işe yarar? Kurban törenini yönetmekten başka bir şey yapmıyor ki onlar. Burada asıl acımasız olan şey, bütün bir süreç aslında. Topluluklar güçbirliği yaparak içlerinden birini göklere çıkarıyor, hemen sonra duydukları hayranlıkla onu boğuyorlar. Eskiden bunlar bir şenlik havasında olup biterdi, bugünse sıkıntıya ve gerilemeye yol açıyor. Zorbalığın ve gönüllü köleliğin işi bu. Zihinlerinin özgür olmasıyla böbürlenen entelektüel çevrelerde yaşananların

tek bir farkı var; o da karikatür halinde yaşanıyor olmaları. Anlamsız bir şeyin, o güzelim hayranlık tutkusunun insanın ruhuna yerleşip nasıl çürüdüğünü anlamak için, koltuklarına gömülüp saatlerce yaşlı Lacan'ın iradesiz sessizliğini gözetleyen binlerce kültürlü beyni görmek yeter.

Foucault: Hep daha belirginleşen bir kaynak arama saplantısı; önceden varolan belli bir nesnelliği tüketerek güncel bir vadeyi, hep biraz daha bilgince saf dışı bırakma. Hiçbir zaman aşamayacağı bir engel karşısında dönüp duran bir düşünce gibi –hiçbir zaman kendi gölgesini, yaratma usullerini, geçmişle bağlarını aşamayacak bir düşünce. İşte böyle, mutlak referans oluyor insan; bilginin değişmez mirasına ve zaman içinde, ister istemez olabildiğince uzaklarda temellenmeye çalışan bir otoriteye bağlanarak. Öncelemeyi, hatta şimdiki zamana girmeyi kendine yasaklayan; türün yasalarını ihlal etmeyi kendine yasaklayan çetin bir süreç: Hep öne sürülen doğruluğundan emin olmak lazım. Hiçbir düşünce kendi başına güvenilir ve kullandığı düzeneklerin bilincinde olamayacağına göre bütün bunlar bir aldatmaca. Söylediklerinde ihtiyatlı olmaktansa söylemediklerinin riskini alabilmeliydi. Her ne kadar Foucault'nun ihtiyatlı tutumunun nedeni büyük bir nesnel edep duygusu olsa da onun dramı, başka bir iktidar isteğiyle bu savunma hattının dışına hiç çıkamamış, kendine özgü ayrımcılıklara kendini hapsetmiş olmasıyla başladı. Foucault, bütün bilgisini, bütün enerjisini kullanarak bu isteği inşa etti; elde edeceği bilançoya karşı güvenini her geçen gün yitirdi ve şöhret abartıldıkça kafası karıştı. Sonsuza çekilerek öldü, yok oldu, bize ve kendisine en küçük bir umut yaratmadan; Yüksek Bilgi'nin belirsiz sınırlarında.

Barthes'ın, Lacan'ın, Foucault'nun (hatta Althusser'in) metinleri, yok oluşun felsefesi değil de ne? İnsanın, ideolojinin silinmesi. Yapının yokluğu, öznenin ölümü, eksiklik, aphani-

sis. Onlar da bu yüzden öldü zaten ve onların ölümü bu insanlık dışı görünümün ayırt edici özelliklerini barındırıyor. Onların ölümü Büyük Feragat'in, kopuşun, iradenin hesaplanmış yanılgısının, arzunun hesaplanmış zayıflığının izini taşıyor. Sessizlik, bütün biçimleri kullanarak onları sona sürüklüyor ve kelimeler birer birer geri çekiliyorlar. Onların düşünceleri mutlu yarınları dile getirmediği gibi, yandaşlarının bütün üzüntüsüne rağmen bir sonuç da barındırmıyor. Çünkü bunlar incelikli düşünceler; kendi izlerini bile inceltiyorlar ve sonuç olarak hiçbir zaman yapıcı bir etki yaratmıyorlar (en azından, yaptıkları en iyi şey bu değil). Düşünceleri hümanist, liberal hatta düzenle oynayan bir bağlamda köklenenler (Lévi-Strauss, Lefebvre, Aron ve hatta Sartre) varlıklarını çok daha iyi sürdürebiliyorlar. İster hayatta olsunlar ister ölmüş, onlar diğerleri gibi "yok olmadılar" virüsten zarar görmediler; yazdıkları onların kalıcı olmalarını sağlıyor ve başarıları eskiden olduğu gibi sürüyor. Oysa bütün bir kuşak, ifade ettiği ve sezdiği insanlık dışı ne varsa, bununla tam bir uyum halinde yok oldu. Onlar ironik işaretler bıraktılar. Müthiş bir hayal kırıklığına uğrayan yandaşlarının yapacağı tek iş, zarafete ve yok oluşlarındaki üsluba aldırmayarak olumlu anıtlar verebilmektir.

Eskiden, karmaşık kümeler halinde düzenlenmiş olan zaman atomları, yoğun çekirdekler halinde kendi üstlerine kıvrılıyorlar; onların içinden geçmek imkânsız hale geliyor ve giderek artan basınçları bizi molekül evresine gönderiyor. Boş zamanın bu basıncıyla, yalnızca hızın etkisiyle hareket eden varlıklara yeniden dönüşüyoruz ve yalnızca sıcakla soğuğu biliyoruz. Bütün varlıklar, sonsuz küçük olan, hep artan bir hızla hareket eden, yalnızca ivmenin etkisiyle yaşama duygusunu tadabilen ve hız düşmesinin ölüm anlamına geldiği cisimciklere dönüşüyorlar.

Bakışlarımızı güney topraklarına çevirelim; orada, yalnızca başlangıcın melankolik ışığı var.

Yeryüzünün üstünde yirmi bin kilometrede uçan insan onun, Arktika'dan Antarktika'ya, çöllerin (okyanuslar da dahil) uyumlu bütünlüğünden meydana geldiğini görür; tuhaf bir biçimde birbirine uzanan yerleşimlerle azgın birkaç bitki kuşağı bu uyumu benekler. Mesafeyi silip süpüren şey ya saat dilimlerinin uykusuz geceleridir ya da o gecelerin geometrik bir fonksiyon olan yörüngesidir; enlem ve boylamın, yükselti ve hızın koordinatlarına uygun olarak hesaplanır bu yörünge. Yaşamın, kırılgan ve irade dışı olmaktan başka bir anlam taşımadığı konforlu bir sandalın içindeyken Hint Okyanusu'nda çıkan bir fırtınaya yakalanmak. Bu kadar yüksekteyken toplumsal ilişki kurmanın hiçbir anlamı kalmıyor. Bir yandan yüzlerin sıradanlığını izlerken diğer yandan verilen yemekleri atıştırmak yetiyor; bu yüzlerle buluşmak için ölüm küçücük bir fırsat yaratabilir size.

Anaerkillik ütopyasının düşü; şefkatli ve kadınsı, uyuşuk ve adalı, Antarktika'ya ve güney yarımküreye dair. Kendini akıntıya bırakmış bir kıtanın hayali; türlerin evrimi yasasının, insanca ve insanlık dışı olan biçimlerin altüst olması. Ekvator'u geçtikten sonra bilinçte ve bilinçaltında olanlar kutuplar gibi altüst olmalı; insana ilişkin bütün takımyıldızlar, Kutup Yıldızı ve Güneyhaçı gibi devrilmeli. Bunun izleri de var –kapanını ve keseli hayvanlarla ilgili bütün bir felsefe. Zaten Yerlilerin, babalık duygusu hakkında hiçbir fikri yok (babalığın, nedenselliğin ve cinselliğin güldürüye dönüştüğü bir dönemde, bu durum iyiye işaret). Keselilerin yavruları, hiçbir zaman gerçek anlamda doğmuyorlar: Annelerinin keselerine tırmanıp açıkta büyüyorlar. Buradaki nehirler bile toprakta yok olacaklar. Kelimeler bile dilde yok olup gidiyor. Uçaktaki insan, ceninin yaşadığı huzuru yaşıyor; hız sığınağına girmek giderek anne sıcaklığına dönüşüyor.

Jet lag'e tutulma duygusunun keyfi; başka bir zaman yarıküresinde kaybolan beden. Bilimkurgunun hafif başdördürücülüğü, önlenemeyen uyuşukluk hali, kolların bacakların tutmazlığı –paradoksal bir uykusuzluk yüzünden bütün gerçeklik paradoksal bir uyuşukluğun izlerini taşır. Zamanla ters yönde uçmanın, ondan daha hızlı hareket etmenin bedeli, bütün bedeni saran uyuşukluktur. Kendi uzamını ve kendi topraklarını ihlal etmiş olmanın bedeli hafıza kaybı ve rüyasızlıktır. Yine de şiirsel bir durumdur bu, ikinci bir hal gibidir ve uyuşturucu etkisi yaratır.

Koala Kangourou Wombat Lizard Dingo –hepsi de tembel, uyuşuk, anaç ve çocuksu (peluştan yapılmış nesneler ya da mekanik oyuncaklar gibi). Yırtıcı hayvanlar yok aralarında. Ceninlik, keselilik, otoburluk, idil ve sevimlilik hali var hepsinde, yılanın ölümcül gölgesi ve ilk günahtan sağ kalan birkaç yerli hayvan bile var. WOOLLOOMOOLLOO!

Yırtıcı hayvanlardan ve tarihten yoksun olan bu ortam, efsanelerden ve rüzgârdan mahrum değil; hepsi de toplumsal hayatta buluşan doğum öncesi uyuşukluğuna, kibarlığa ve melankoliye bulanmışlar sanki.

İlk hal mi bu? Eğer öyleyse, neden şeyler, onları sarıp sarmalayan anaç ve tembel bir zarın dışına çıkıp bu zarı atıyorlar üstlerinden; gerçeğin bulunduğu ortama giriyorlar. Burada bulunan pek çok şeyin henüz kuzey gerçekliğiyle karşılaşmadığı izlenimine kapılıyor insan.

Dreamtime?* Güneye özgü bilinçdışı? Çölün yayılımında düşüncenin sınırsız gücü: Masalsı mesafelerde iletişim kurabilen tek şey yerlilik. Bu kozmik masalla, ilkelliği başka bir dünyaya ait olan bu düşsel geçmiş ile, pek modern, pek gerçek olan bir gelecek arasında herhangi bir bağ olabilir mi? Yerliliğin telepatik ekosistemiyle bizim, kendince düşüncenin sınırsız gücünü hedefleyen beyaz telematiğimiz arasında bir bağ olabilir mi?

* İng. Rüya zamanı. (ç.n.)

Avustralya uzaklığı, adalılığı, atalardan kalmış haliyle bir tür uzay aracı gibi; sürüklenip başka bir coğrafyaya ve zaman yörüngesine oturmuş bir kıta gibi.

Gün ışığının, Gold Coast* ile Mercan Sahili üstündeki pırıltısının mutlak kontrastı, yakınlardaki çölün arıttığı havanın kışa özgü subtropikal parıltısı ve "faint";** yerli orman bitkilerinin, gece ortaya çıkan memelilerin, gece avlanan hayvanların, gece bilincine ve gece araştırmalarının karanlığına gömülmüş entelektüellerin alacakaranlık ışıltısı. Dış dünyadaki ışımaya karşı: Kanguru kesesinin ya da denizaltı mercanlarının pembe geceleri. Her şey toprağın altına çekilmeyi ya da suya dalmayı öğrenebiliyor, ister bilinçdışına isterse kitapların ve toprağın karanlıklarına; her şey, geceye özgü bir yavaşlık ya da çeviklikle yer değiştiriyor, hayatta kalma isteğiyle.

Aday ile masalsı uzamın; kapanımlı bir ütopyayla genişlemeye dayanan bir ütopyanın coğrafi ve zihinsel bir aradalığı. Bir tür cenin dinginliğiyle kibirli modernlik arasına sıkışmış zihinlerin uzak kalamadığı özlem dolu bir denge. İlk rüyanın bu adalı halini bilmeyen Birleşik Devletler'den farklı olma.

En hafif ormanlar okaliptüs ormanlarıdır; pek gölge vermezler çünkü yapraklarıyla profillerini sunarlar güneşe. Elbisesini çıkarır gibi soyar kendini ve içi ten kadar yumuşaktır. Solgunluğu ve bütün doğal zarafetiyle dişi bir ağaçtır. Yapraklarıyla gökyüzünü derinleştirip hafifletir ve ters ışıkta gösterdiği çizgilerden daha güzeli yoktur.

Yerlileri yok ettikçe, Batı bilincinin onlara karşı duyduğu özlem büyüyecek; 17. ve 18. yüzyıllarda ilk ortaya çıktıklarında Batı bilincinde büyük bir şaşkınlık yaratmışlardı zaten. (Tari-

* Altın Kıyısı'nın, bugünkü Gana'nın İngilizce adı. (ç.n.)
** İng. Baygınlık, solgunluk. (ç.n.)

himizin en şaşırtıcı anı: Batı, tam da kendine evrensel bir akıl yaratmışken, uzaklarda, tarihe ve ilerlemeye kapalı, Adem öncesine özgü ve masalsı bir insanlık olduğunu keşfetti; tek yapabileceği onu, bu evrensel nedenle birleştirerek yok etmekti ve böylece tarih, cinayetin tuzağına düştü). Sanki uğursuz bir deha, uygar kibirin ilkelliği ve zenciliği kırıcı bir dille yalanlamasını uygun görmüştü (cilalı taş devrinin resimleri için de söylendiği gibi belki de bütün bunlar, 18. yüzyıl libertinlerinin kurnazca bir uydurmasından başka bir şey değildi?). Her ne olursa olsun, onların ortaya çıkmasıyla şaşkına dönen felsefi ve ahlaki bilinç, yok edildiklerinde donup kaldı. Giderek arttı bu şaşkınlık ve onlara, kendi değerleri hakkında kahrolası bir veto hakkı vermeye dek vardı.

Bilimde de aynı şeyler yaşandı. Zaten, önünde sonunda ne bulundu ki? Güney denizlerinde ya da biyolojide onun izini sürerken ne ortaya çıkarılmış olabilir? Siyah bir nesne, uğursuz insan toplulukları; gizli kalsalardı Aydınlanma için çok daha iyi olurdu. Hep en kötü olanı bulup çıkarırlar zaten; o da önünde sonunda intikamını alır.

X. Lord, gemici ve misyoner, 18. yüzyılın sonlarında iki bin ciltle birlikte Avustralya'ya doğru yelken açmış; ayrıca, yüzlerce çuval buğday var gemide, bunlarla ekmeyi umuyorlar; onlar ki bugüne dek bir kez bile, bir şeyler elde etmek için altında neler olduğuna bakmayı bile akıl edememişler, yakmayı ya da yüzyıllar boyunca o topraklarda dolaşıp durmayı tercih etmiş ve en sonunda onu çöle çevirmişler.

Yerleşim olan bütün topraklar arasında 18. yüzyıla en yakın olanları Avustralya ile Pasifik Adaları çünkü hâlâ, onların keşfinin izlerini taşıyor. Günümüzde Yerliler kendi kökenlerine, bizim bakışlarımızla görülüp diriltildikleri andan çok daha uzaklar. Gelenekleri, gizemli resimleri ve yamyam yüzleriyle, Aydınlanma çağının ve Devrim öncesi bütün bir dönemin şii-

rini taşıyor onlar; üstelik de şatolarımızdan, tablolarımızdan ve Ansiklopedi'den (onların, yeni ortaya çıkarılmış olan varlıklarıyla taçlanmadı mı?) çok daha iyi yapıyorlar bunu. Nitekim, 18. yüzyılın icatları arasında en özgün olanı Aydınlanma değil güney yarımküre; yumuşak, aysı ve anaç yarımküre.

Kuzey yarımkürenin ürettiği en straight,* en ağırbaşlı şeyle (presbiteryen, Anglosakson; kendi kibri ve kendi tanrıbiliminde kalan Uzak Kuzey'in özü), güneşin altında bulunan ve uzakların sakladığı en ilkel, en gerici, en güçsüz ve en laubali şeyin birleşmesi: Yerliler. Bu birleşmenin yarattığı şokla, hemen hemen bütün Uzaklar yok edildi; ancak belki de Güney son sözünü söylememiştir henüz.

Doğrusu Yerlileri çok iyi ele geçirdik: Büyük bir sükunet içinde yaşarken, ülke kavramına ihtiyaç duymadıkları halde göçebe olarak dolaştıkları toprakları talep etmeyi öğrendiler. Onların bu talebini, hiçbir zaman sahip olmadıkları; sahip olmayı ayıplanacak bir durum ve günah sayacakları bir nesneye çiviledik. Buna karşılık, onlar da bize çok daha ölümcül bir virüs bulaştırdılar: Köken virüsü.

Çölün orta yerinde duran ışıl ışıl bir monolit Ayers Rock, Yerlilere iade edildi. Pek çok kabileden hangisine verilecekti? Kendilerine ait olduğunu kanıtlamak için Umburular dans etmeye başladı; daha doğrusu bir saat boyunca, estetik bakımdan fakir ve sevimsiz hareketler yaparak oldukları yerde zıplayıp durdular. Ama sonunda kanıtlamışlardı işte: UHURU'nun kutsal mirası onlarındı. Herkes eğildi önlerinde. Belki bir gün, Yerliler Beyazlara, Sidney'deki Opera Binası'nı iade ederler; onların (Beyazların) "doğru dans"ı yapabilmeleri koşuluyla!

* İng. Dürüst, ölçülü, anlamında. (ç.n.)

Limousine'lerinden hiç çıkmadan bütün günlerini Okyanus'un karşısında geçiren şu yaşlı Avustralyalılar ve Kaliforniyalılar; Okyanus'u, bütün çocukluklarının geçtiği ve gömülecekleri yer olarak görüyorlar; Okyanus'un dibinden gelip onları gömecek olan son dalgayı beklerken hayaller kuruyorlar.

Bangkok'ta gri ve ağır tan vakti, Antarktika hayali, göz kamaştırıcı kar ya da mercanla çevrili ada hayali; billur düşünce, saydam beyin, kapkaranlık bitkilerin arasındaki uyuşuk patika, dünyanın çocukluğu; yüzeye çıkan tek bir topraktan, elinin ayasından, mükemmel bir ovalden, ayrıntının parıltısından, adalılığın mükemmelliğinden çıkıvermiş hayatın özeti... Heron Island.

Asya, sömürge çağı ve kendi aşırı nüfusu yüzünden öylesine bozulmuş ve çürümüş ki ya ahlaksızlığı ya da komünizmin püriten sefahatini seçmek durumunda.

Taylandlı kadınlar o kadar güzel ki bir anda Batı dünyasının misafir ağırlayan ev sahibeleri haline geliverdiler; zarafetleri sayesinde her yerde talep ve arzu edilir oldular; uysal, şefkatli bir kadının zarafeti onlarınki; günümüzde Dior tarafından giydirilen evlenme çağında genç köleler; kaçırılmayan bakışların şaşırtıcı cinsel çağrısı ve her tür kapris karşısında sanal itaatkârlık. Kısacası, Batılı erkeklerin hayallerini karşılıyorlar. Eskiden Roma'da Nübye kölelerinin yaptığı gibi, Taylandlı kadınlar da Binbir Gece'deki cinselliği cisimleştiriyorlar. Bu yüzden olsa gerek, Taylandlı erkeklerin hüzünlü ve yüzüstü bırakılmış gibi bir halleri var; morfolojileri, dünyanın şıklık kabulüne denk düşmüyor oysa kadınlarınki, günümüz modasına uygun ırk güzelliğinin bütün ayrıcalıklarından yararlanıyor. Lüks fahişelik için, dünya piyasasında karılarına yardımcı olmaktan başka yapacak ne kalıyor erkeklere?

Gidilebilecek en uzak yere gitmek, bir bakıma yolculuğu sonlandırıyor. Bundan sonraki tek etap, bir daha hiç dönmemek olabilir. "Özgürleşme mesafesi"ni bulmak. Daha uzaklara yolculuk ettikçe, insan önemli olanın yolculuk etmenin ta kendisi (kader) olduğunu anlıyor. Yolculuğun, yer çemberinin bir yayını izlemesi, yeryüzünün kıvrımına oturması ve ondan kurtulmayı isteyecek kadar çevik olması gerekiyor. Düşünce de şeylerin kıvrımına, büklümüne, tersinirliğine oturmalı ve yıldız yükseltisinde her an onlardan kaçmayı isteyebilmeli; çünkü belli bir anda bir hayatın kıvrımını keşfetmek, büyük bir yükseltide yeryüzünün kıvrımını hissetmekten daha az heyecan verici olamaz.

Yolculuk etmeli, dolaşmalı. Okyanusları, kentleri, kıtaları, enlemleri aşmalı. Dünyaya ilişkin daha aydınlık bir bakış açısına yaklaşmak için değil –tecrübenin evrenselliği yok artık, olası sentezi de; yolculuğun "estetik" ve "folklorik" zevkinden bile söz edilemez– değiş tokuşlar küresinin en yakınında olmak için yolculuk etmeli; her yerde hazır olmanın ve kozmopolit dışadönüklüğün tadını çıkarmak için, mahremiyet yanılsamasından kurtulmak için. Kaçış çizgisi gibi bir yolculuk, Kova çağının yörüngesinde yolculuk.

Felsefe, gerçeklik ilkesinin bir inkârından başka bir şey olmadı. Bugüne dek filozofların işiydi. Gerçekdışılık, bugün şeylere nüfuz etti. Felsefenin de sonu geldi ve başka bir şey başladı; başlayan bu şeyde gerçeklik kendi ironik kırılmasıyla karışıyor.

Televizyon, gece nedir bilmiyor. O, kesintisiz gündüz demek. TV karanlıktan, geceden ve nesnelerin arka yüzünden duyduğumuz korkunun simgesi. Hiç sönmeyen ışık, gece-gündüz dönüşümüne son veren ve hiç sönmeyen bir aydınlatma. (Fransız TV'sinin, akşamın 11.00'inde yayınına son vermesi saçmalıktan başka bir şey değil).

Bir kadının makyaj yapması, çocukluğa ve büyücülüğe dayanır. Yalnızca bir ayna ve bir yüzle bütün bir dünyayı bekleyiş halinde bırakıyor. Makyaj, teknik ile kurnazlığın uzlaşması. Acının çileci bir yorumla yüze yansıtılması dışında, düşünce dünyasında eşdeğerini bulmak imkânsız. Bu yüzden de her gün (ve bir gün içinde pek çok kez), bir kadının hayatını kurban ettiği bir an halini alıyor.

Yas tutmayı göze almanın tek yolu, onun biçimini değiştirmek ya da bozmak. Ölümü sindirmenin akılcı hiçbir biçimi yok.

Uçakta gerileme orada ölmeyi kolaylaştıracak biçimde olmalı. Çocuksuluk, sizi hemen cennete gönderir.

Gizli anlaşmalar yelpazesi
söylemin boşunalığı
kavramın bayağılığı
tanımlanmamış cinsel nesneler
dazlaklığın son bulması

Tıpkı, çok büyük bir acının baygınlığa ya da bilinçsizliğe yol açması gibi; tıpkı, çok büyük bir tehlikenin bizi, dünyanın bizimle ilgili bu ani kayıtsızlığına cevap verecek şekilde fiziksel ve zihinsel bir kayıtsızlığa sürüklemesi gibi; yapay olarak hareketlendirilmiş bir dünyada affektlerin (ya da "ruh hareketlerinin") zayıflaması, daha iyi bir dünya beklentisi içinde olan türümüzün bir kurnazlığı olabilir mi?

"Her vecd, gerçekleşerek kendi kavramına karşı günah işlemektense, nihai olarak feragat yolunu seçer" (Adorno). Aynı durum, toplumsal alanda da geçerli değil midir –toplu suç ortaklıkları da kavramı bozmak ve bununla ilgili umutların sonsuza dek ortadan kalkmasına yol açmaktan korktuğu için,

toplumsalın gerçekleşmesinde başarısız olmak üzere bütün enerjisini harcamaz mı?

Şato teknokratlarının firavun çağı. Her şeyin elektronik sistemlerle kumanda edilmesi hayali, kitlelerin geleneksel ahmaklığını buluyor karşısında. Bütün bir tarih boyunca toplulukların talepleri, bilişim alanında olduğu kadar teşvik edilmemiş, zorlanmamış, ihlal edilmemiştir.

Felsefi ve metafizik bir titizlikle, artık hiç felsefi olmayan bir güncelliğin çarpışması.

Temsil sistemiyle simülasyon sisteminin çarpışması.

Farklılığı esas alan bir düşünceyle kayıtsızlığı kollayan bir düşüncenin çarpışması.

Kayıtsızlığın gücü nedir? Kayıtsızlığın analitiği nasıl olabilir?

Radikal bir kayıtsızlıkla radikal bir baştan çıkarmanın yarattığı ikilem.

Postmodernlik, önceki değerlerin yok edilmesiyle onların yeniden inşa edilmelerinin eşzamanlılığıdır. Çözülme sürecindeki toparlanmadır. Zamansal bakımdan nihai değerlendirmelerin, geriye yönelik etkileme bakımından aşkınlık hareketinin, yerini "teleonomik"* değerlendirmelere bırakmak üzere sona ermesidir. Özellikle bilgi içinde olmak üzere her şey her zaman geçmişi etkiler. Geriye kalanlar, değerlerin teknik imkânlarla hızlandırılmasına bırakılmıştır (cinsellik, beden, özgürlük, bilgi).

Beklemek erken ödenen bir kefarettir. Her zevk, bir beklentiler kuşağıyla çevrilidir; bu da milyonlarca insanın neden aynı şeyi aynı anda istediğini açıklar. Beklemek, aynı nesneye yönelen karşılıklı isteklerin etkisiz hale gelmesidir. Gerektiğinde acının ve ölümün bile. Eğer ölüm bir kamu hizmeti olsaydı

* *Teleo*, tamamlanma, son; *nomo*, yasa, gelenek anlamında önek ve sonek. (ç.n.)

bekleme listeleri düzenlenirdi. Başka hiçbir alanda aklanamayan sabırsızlık da zamandaki bu boşluğun, bu acının reddi olarak aklanır ve bütün isteklerin izdihamının ve kalabalığının bir sonucudur.

Bazı kadınların tek hayali bir erkeği elde etmektir. Çok daha ender olarak, bazıları da erkekleri kaybetmekten başka bir şey düşünmez. Onlar, kadınlıklarının kefaretini ve onun vereceği zevki en başta öderler. Şehvete dair sahip oldukları şeyler, çok daha önemli başka bir şey uğruna yok olur. Nasıl ki düşünce, dünyayı değiştirme kaygısı taşımaksızın ve onu ortadan kaldırmak üzere kendine bir tür zihinsel egemenlik alanı açıyorsa, kimi kadınlar da bir tür zihinsel fahişeliğe adarlar kendilerini; öyle ki erkekler, uysal zevklerden bezip kendilerini yıpratma oyunu oynayabilsinler.

Pentagone, Texas Instruments'ı, kendisine güvenilir olmayan elektronik malzeme satmakla suçluyor. T.I.'nın verdiği cevapta, bütçenin yarısının denemelere ayrıldığı, bu tür bir malzemeyi denemenin uzun yıllar gerektirdiği, bu sürenin sonunda da üretimin demode olacağı belirtiliyor (halbuki bu malzemeler askeri savunma, nükleer balistik, bilimsel hesaplamalar gibi temel alanlarda kullanılıyor). Harika! Böylelikle yüksek teknoloji kendi işleyişindeki ihtimalleri kapsayamayan başka bir sistemle; toplumsal sistemle buluşmuş oldu. O da yeterince denemeden, çözümlemeden ve tanımlamadan (kesintisiz oluşum başarısızlığın ta kendisidir); toplumsal sistem de bireyleri, yasaları, ürünleri dolaşıma sokuyor çünkü. Ya da aynı Michelin lastiklerinde olduğu gibi, sizi o kadar büyük bir titizlikle deniyorlar ki sonunda hiçbir işe yaramayacak hale geliyorsunuz. O kadar çok kamuoyu araştırması yapıldı ki sonunda yurttaşlar, neye inandıklarını bilemez oldular. Dogonlar, etnologlar tarafından o kadar çok rahatsız edildi ki sonunda, onları memnun etmek için rüyalar ve törenler uydurmak zo-

runda kaldılar. Her alanda aygıtlar (tıbbi, bilimsel, askeri ya da toplumsal), kendi nesnesinin imkânlarını aşıyor; kendine karşı olmaya, sonu olmayan bir ayarlama ve düzenleme süreci içinde kendini kaybetmeye zorlanıyor. Ateşleme sistemleri denetlenirken geri sayım arada kaynıyor. Füzenin fırlatılması belirsiz bir zamana erteleniyor (bu sırada kozmonotlar yaşlanıyor; tabi eğer denetlemeler sırasında ışın alıp ölmemişlerse). Bütün bunların tek yararı şu olabilir: Savaş belirsiz bir zamana ertelenir: En küçük sonuçlarına kadar onu denemek gerekmektedir çünkü.

Kendi çıkarları da dahil olmak üzere kamusal alanda olan bitenler karşısında kayıtsız bir tavır takınan insanlar bu kayıtsızlığı, kendi iradesi karşısında bir o kadar hayali ve kayıtsız bir tutum takınan bir muhatapla, iktidar ile müzakere ediyorlar. Zombilerin bu oyunu uzun vadede belli bir istikrar kazanabilir. 2000 yılı hiç olmayacak; çünkü müzakereler zamanın kendisi karşısında, yani binyılın simgesel olarak son bulması karşısında kayıtsız kalınan bir çağın başlamasına yol açacaklar.

Paradan paraya koşmalı; telgrafla, hızlı aktarımla (durumun virüsten bulaşan yanı). Virüsle yapılan bir devrim bu; buharlı makine oyunundan çok misket oyununa yakın; B. Tapie'nin playboy tipi, hayranlık uyandıracak ölçüde paranın canlı örneği. Çünkü paranın look'u* yüzlere yansıyor. Yaşlı çirkin kapitalistler kalmadı artık, sebep oldukları acıları bir maske olarak yüzünde taşıyan demirci ustalar da. Canlı, sportif, seksi playboy'lar var ortalıkta; sanayinin gerçek şövalyeleri olarak görülmeli onlar; çevrelerine saçtıkları mutluluğu, yüzlerinde maske olarak taşıyorlar.

1968'den sonra umutsuzluk havasına girildi. Zor da olsa, 1980'den beri umut havalarına giriliyor. Pekâla, ağlamak yok

* İng. Çekici fiziksel görünüm. (ç.n.)

artık. Reagan iyimserliği, dolar şişirmecesi. Fabius ışıltısı. Yurtseverce bir aradalık. Direnç göstermek yasak. Eski tip kötümserliğin kaynağı her şeyin kötüye gittiği düşüncesiydi. Yeni tip kötümserliğin kaynağı ise her şeyin iyiye gittiğine duyulan inanç. Serumla gelen kendini iyi hissetme hali, denetimli anestezi.

B. Tapie'nin iş dünyasındaki eşdeğerinin, kavramlar dünyasında ortaya çıktığını görmek isterdim. Değer kaybeden kavramları satın alan, onları temizleyen, yontan (bütün çapaklarını alan), ulaştıkları bu dinamik temizlenmişlikle onları yeniden dolaşıma sokan, borsada tırmanışa geçmelerini sağlayan ve sonra, köpeği sokağa bırakır gibi onları terk eden biri. Bazıları bunu çok iyi yapıyor.

Bitkin kavramları kurtarmaktan, işe yaramayan paralar gibi serumla hayatta kalmalarını sağlamaktan ya da interaktif veri bankacılığında olduğu gibi bir yere kapatıp suni solunum yaptırmaktansa, böylesi çok daha iyi.

Dünyanın her yerinde, iktidarın her şeyi görebildiği izlenimini yaratmak için onun görülmesi gerekiyor. Oysa bu bir yalan. Hiçbir şeyi görmüyor o. Peep show'da odaya kapatılmış bir kadın gibi. Sırsız bir aynayla bütün toplumdan tecrit edilmiş bir kadın. Yavaş yavaş dönüyor, en şehvetli pozları takınarak soyunuyor; öteki tarafta bulunan adamın kendisini dikizleyip mastürbasyon yaptığını bile bile.

Metro. Adam çıkıyor –bakışları, davranışları, hareketleriyle kendine bir alan açıp onu koruyor. Sonra da oyununu komşu, yakın moleküllerde kurmaya çalışıyor. Fiziksel bir basıncın merkezi halini alıyor; her an paniklemeye hazır biçimde titreşimleri, düşmanlık ya da dostluk belirtilerini kolluyor. Kaygıyla bütünleşiyor. Bedenindeki bütün sinir uçlarına hesaplı bir kayıtsızlık talimatı veriyor, sırf diğerlerini belli bir mesafede tutabilmek için yüzeysel bir hülyaya dalıyor. Hiçbir şeyi açığa

çıkarmıyor, bütün bakışların çapraz ateşinden korunuyor ve kendi bakışıyla bunlara karşı koyuyor; belli bir yüzü vagonun diplerinde sabitleyip, bakışının hafifliğiyle onu uykusunda tedirgin ediyor. Metro hızlandığında ya da fren yaptığında bütün bedenler aynı yöne yatıyor; birden yön değiştiren balık sürüleri gibi. Metroda yaşanan o muhteşem derinlik sarhoşluğu, kılcal sistemlerin kendini savunması, dalgın düşüncelerin acımasız oyunu –Faidherbe-Chaligny'de duruncaya kadar.

Esas olan, insanın geleceğe dalan bakış açıları edinmesi değil, kendi ilkel sahnesini nerede kuracağını bilmesi. Bütün tehlike Devrim duvarına çarpmaktaydı. Mutsuzluklarımızın kaynağı buradan geliyor: Fobilerimizin, yasaklarımızın, fantazmalarımızın, ütopyalarımızın temelleri 19. yüzyılda atıldı. Bu tarihsel pıhtılaşmayı çözmek gerek. Onun ötesinde her şey mümkün. Belki de bu yüzyılın macerası, Devrim duvarını eritmekle ve ötesine; biçimin ve zihnin çekiciliğine kapılmakla son bulacak.

Bizim şefin gülümsemesi hiç hoş değil. Yağmurlu sonbaharı getiriyor bize. Bir de Reagan'ın gülümsemesine bakın; Tanrı'nın lütfunu, nasıl da Amerika'nın üstüne çekti. Şef dediğin böyle olur; ilkel bir toplumun şefi olsa mutlaka rağbet görürdü. Oysa, Mitterand'ın gergin gülümsemesi, bize sudan başka bir şey getirmiyor. 10 Mayıs gecesi müthiş bir fırtına yaşamadık mı? Yine de sosyalizmin son güzünü bekleyip duruyoruz.

Ne iyimserlik ne de kötümserlik: Bunlar, kuramın ahlaksızlığıyla hiç alakası olmayan ahlaki nitelikler.

Bütün kuşakların kötümserlik içinde olması, devrimlerin tarihsel başarısızlığından kaynaklanıyor. Patetik bir kötümserlik bu. Daha az duygusal ve daha vahşi olanı ise, şeylerin ideal

durumunun, özgürlüğümüzün mükemmelliğinin ve kesinliğinin saptanmasından ve en yalın çözümlerin mutlak olarak kullanılabilir olmasından geliyor. İrlanda'daki açlık sorununu çözmek için, küçük yaştaki çocuklar ortadan kaldırılabilir: Soruna daha iyi, daha zarif bir çözüm yolu da bulunamaz. Şakaydı. Şakalar, dilden umut kesmektir; ama bu umutsuzluk, her seferinde, bir çapın iki karşıt ucunu bir çizgiyle birleştiren parlak bir çözüme kapı açar. Şeytana has bir sadeleştirme işlemiyle, her şey elipsin içine yerleşir. Gerçekliğe karşı oynanabilecek en kötü oyun, onu olduğu gibi idealize etmektir. Gerçeklik, böyle bir oyun karşısında belini doğrultamaz (oysa, eleştirilmeye çok iyi tahammül eder). İktidarı, nerede duruyorsa orada kutsallaştırın, gözlerine inanamadığını göreceksiniz. Ellerinde pankartlarla Kızıl Meydan'dan geçenlere bir bakın: "Sovyetler Birliği'nde mutluyuz! Sovyetler Birliği, mutluluğun toprağı!"

Beş kişinin tek bir halatı çekmesi, her birinin kuvvetinin beşle çarpılması demektir. Ölüm için bunun tam tersi geçerli. Bin kişiyi öldürdüğünüzde, her birinin ölümü, tek başına ölmüş olmasından bin kez daha az önemlidir (Gombrowicz).Yanıltıcı bir mantık çünkü burada nicel önemli olurken, şurada nitelik söz konusu ediliyor (biri çarpmayla, diğeri bölmeyle çözülüyor, aslında paradoks yok). Yine de muhteşem bir önerme!

Kimi rejimler, fiziksel şiddet tekelini ellerinde tutuyorlar. Ahlaki güldürü tekeli ise sosyalistlerde. Bu yüzden de onlarla kolay kolay alay edilemiyor. Bundan gurur duymasalar iyi olacak; çünkü büyük bir ihtimalle gülünçlük insanın gülmek istemediği şeyin içine gömülmüş, hedef dışına çıkarılmış, onarılmaz hale getirilmiştir. Oysa iktidarın, genel olarak da geleneklerin durumuna bağlı olan ve kamusal zihnin büyük bir bölümünün uygulandığı bir işlevi –gülünçlüğü– kendine mal etmesini gerektiren bir kural yoktur.

Birleşik Devletler'in şiddeti soğurma kapasitesi şaşırtıcı. İtalya da benzer ölçüde alayı soğurabiliyor. Kendi tarihlerinden gelen bir nitelik bu. Mafya: Kanlı bir üslupla resmi iktidarla alay edilmesi, ritüellere uygun olarak iktidarın tasfiyesinin sahnelenmesi: Popüler opera. Rezil edilmiş bir iktidar yıkılır mı? Kesinlikle hayır. İpin ucuna bağlanmış eski bir lastik gibi bir sağa bir sola sallanıp durur. Yarattığı acıma duygusuyla sürdürür hayatını. Hiç kimse (Kızıl Tugaylar dışında) onu öldürmek istemez. Ne aydın bir bilgelik! Çünkü bizim toplumlarımızın gerçeği, kötü olanı kesip atamamak ve onu içselleştirmek zorunda kalmaktır. Delileri kapatamıyorsak onları içimize almalıyız. Kan çekici ilaçları değil enzimleri devreye sokmalıyız. Eritmek, eritmek, caydırmak. İtalya'da, iktidar da skandallarda, ahlaksızlıkta, tarihsel uzlaşmalarda eritiyor kendini; belli bir kibarlıkla, düşkünlüğün ve yeniden canlanmanın bütün görüntülerini sunarak.

Toplumlarımız değişiyor. Polisiye ortamın ağırlığı üstümüze çökmüyor, sokaklarda ve beyinlerde bir hayalet gibi dolaşmıyor artık. Güneşli ve başarılı ortam bize hava pompalıyor. Keyiflilik, dumping ve ivme ise, çevredeki bütün oksijeni alıyor ve bizi, bir balık gibi kuma bırakıveriyor. Ne ışık eksik ne de para; eksik olan tek şey hava. Bundan böyle sorun ezilmek değil, soluk alamamak. Bu içine çekilme, emilme etkisi, yüzyılın sonunun yaklaşmasından mı ileri geliyor? Yalnızca bu ortamdan kaçmak için kımıldanmıyor muyuz? Ölümcül bir geçiş sürecinden tasarruf etmek için 21. yüzyılla ilgili tasarımızın taklidini yapmaya başladık. Perspektif yoksunluğundan kurtulmak için gelecek zamanlarda sevişiyoruz. Binyılı formda aşmak için hızımızı artırıyoruz; renkleri benzersiz bir biçimde yumuşatarak ve bu sihirli tarihe aldırış etmeden. Rakamlar da yıldızlar da kader değil artık. Önümüzdeki yıllar çoktan kurban edildi. Hesaba katılmıyorlar bile. Çoktandır yıllar, 2000'lere ait bir uzay aracının gölge konisine düştü; hızın alacakaranlı-

ğında silinip gittiler çoktan. Orada ne otlar büyür ne rüzgâr uğuldar ne de kader ağlarını örer. Çünkü bir süredir her şey, insanlığın kendine dayattığı bu bir tür olimpiyat oyununun girdabına girdi.

Ekim 1984

Çünkü farklılık güzeldir,
kayıtsızlık ise soylu

Yalanın ortaya çıkması için duyulan çılgınca umut: Eğer gerçeklik diye bir şey varsa, böylesi bir meydan okuyuşa karşılık vermezlik edemez; kendi imgelerinin tümü sistematik bir biçimde ortadan kalkıncaya kadar karşılık vermek zorundadır; tıpkı ikonakırıcıların Tanrı'ya yaptığı gibi. Ne yazık ki kaybeden onlar oldu: Tanrı, onların kışkırtmalarına hiçbir zaman karşılık vermedi. Tanrı deli değildi: Tanrı'ya inanmayan ve yalnızca onun simülakrını yücelten ikonataparların yanında saf tuttu. İkonakırıcıların bunca çaba gösterdiğini bildiğimize göre, elbette bu mantığa uygun olarak davranmalı ve hiçbir zaman, imgelerin o mükemmel şaşırtmacasının ardında yok olmayı –tıpkı eskiden Tanrı'nın yapmış olduğu gibi– tercih eden bir gerçekliği sorgulamamalıyız.

Dünyanın bir yerlerinde bir suyosunuyla ortakyaşam süren bir kurtçuk var; kurtçuk, sindirimi için yardım alıyor ondan. Her şey gayet iyi gidiyor; ta ki kurtçuk sindirimini tamamlayıp ölünceye kadar çünkü suyosunu olmaksızın besinleri sindiremiyor kurtçuk.

En güzel nükteler doğada.

Zinovyev'e göre, üçüncü dünya savaşı, sağ kalanların organizasyonu olarak evrensel komünizmi getirecek. Bu bakış açısına göre komünist ülkeler, üçüncü dünya savaşının mutantları, felaketten geriye kalan modeller olacaklar ve yok etmedeki hayaletsi özelliğin izlerini taşıyacaklar. Siyasal gerçek ise şu: Bu devletler, kendi toplumlarının ortadan kalkmasına yol açtılar, kendi halklarını yok ettiler ve kendi düzenlerini bu tür "siyaset-ötesi" bir temelde yeniden inşa ettiler. Bizler de sonuçları bakımından bütün bunların uzağında değiliz. Yani, sonuçları bakımından *üçüncü dünya savaşı yaşandı*; onu umutla beklememize ya da ondan korkmamıza gerek yok ve burada, şimdi, aramızda sürüyor bu savaş. Bu yüzden de Zinovyev'in komünizmle ilgili düşüncesi Batı'da yapılan bütün siyasal "emperyalist" çözümlemelerden çok daha ileride. Onun komünizminin ideolojik ya da tarihsel bir yanı yok artık; çoktandır komünizm, nükleer füzyonu izleyen bir perfüzyon olarak yaşanıyor; hayatta kalmanın imkânlarını yönetiyor, hayatı değil. Bu, nesnesel bir komünizm ve nesneselliğin gücünü taşıyor (Zinovyev'in düşüncesi de –ironik planda– öyle).

Salieri sonuna kadar haklı; bizi gülünç duruma düşürmek ve umutsuzluğa sürüklemek için Mozart'ın ilahi müziğini insanlığa lütfeden Tanrı'ya isyan ediyor o. Salieri, ilahi adalete karşı çıkan insanların önderi. *Karamazof Kardeşler*'deki Büyük Engizisyoncu'nun sorunu da aynı. Yeryüzüne inen İsa'ya şunları söylüyor: "Büyük mutluluğa kavuşturmak için yönetiyoruz insanlığı; o, bu uğurda zayıflığının bedelini ödedi. Buraya ge-

lip, saçma sapan vaatlerle bu zayıf dengeyi bozma". Ve İsa'yı yeniden ölüme mahkûm ediyor.

Salieri, aşağılık bir ruh değil: Mozart'ı kıskandığı için değil ama Tanrı'ya meydan okuduğu ve bütün açıklığıyla "Niçin ben Mozart olmadım" sorusunu sorabildiği için gururlu bir insan olarak kabul edilmeli. Çünkü gerçekten de Tanrı, bizlerin arasına Mozart gibi kaba saba ve kendi lütfunun hiçbir ayrıcalığından nasibini almamış birini göndererek bizlerle alay etti. Tanrı bizimle oyun oynuyor ve buna tahammül etmek mümkün değil. Mozart'ı yok etmek gerek. Tanrı'ya meydan okuma anlamına gelen her şey yücedir ve onun eserleri karşısında duyulan sofu ve koşulsuz hayranlıktan üstündür.

Nietzsche'nin Son İnsan'ı gibi ufukta beliren Changeux'deki Nöron-İnsan, beyin zarındaki ve kendi anlamındaki yavanlıkla geldiğinde böyle bir sorunla karşılaşmayacağız. Elveda Mozart, elveda Salieri, ne lütuf kalacak artık ne de meydan okuma; modern bilim, insanlar arasındaki farklılık karşısında duyulan çaresizliğe çözüm buldu nihayet.

İşaretler, işaretler, bütün söyleyeceğiniz bu mu? İnsanlar hareket ediyor, insanlar hayal kuruyor, konuşuyor ya da susuyorlar, bunlardan hiçbiri gerçekdışı değil. Susun ve bakın. Yüzyılın şu son yıllarındaki felsefi güzelliği, kader anı gelmeden önce yıldızların yükselimini ve sevişen çiftlerin etkileşim ufkunu görün –hepsi de apaçık ve beni, gözlerimden yaş gelecek kadar heyecanlandırıyor... Zaman, önümüzde duran zaman, insanları tarafından terk edilmiş, bütün enerji kaynakları kesilmiş bir metropol gibi. Yine aynı şeyleri mi söyleyeceksiniz –alacakaranlıkta bağırıp çağırmaya devam mı edeceksiniz? Her bir yüzyılın sonu, gerçeklik üstünde tartışılması için bir fırsattır ama bugün her şey bitti artık, ti, ti. Bugün herkes çalışıyor.

Anlatımcı ve ahlaki tutkularla felsefeye yatkın hayvansı zihinler, bin kez daha canlı ve anlamsız olan hayvansı elektronik

zihinleri durduruveriyor. Video filmler, reklam filmleri, jenerikler, haber özetleri, kısa spor haberleri, *Dallas*, işte televizyon; sonlu bir film makarasında, en az enerjiyle ve kolayca iz bırakan başka şeyler gibi. Ne var ki saf resim gibi ya da saf hız gibi saf televizyona da tahammül etmek zor.

En güzel kadın, uğruna, arabanın camlarındaki buğuya fraktal nesneler çizeceğim kadın olacak. Bakışlarında fraktal bir aşkın parıldadığını göreceğim, dudaklarında fraktal bir öpücüğün şekillendiğini; ve şu ıssız Alpler'e gideceğiz birlikte; burcu burcu matematik kokan ay manzaralarına...

Rio.

Siyahlar ile Kızılderililer, yalnızca Beyazların yarattığı teknolojinin kölesi olmakla kalmıyorlar; Beyazların kendi kökenlerine duydukları özlemin de kölesi olmak zorundalar. Ataları olarak onlara hizmet vermeleri ve insanlığın gizemli ve törensel kökenlerine tanıklık etmeleri gerekiyor. İşbölümü: Bazıları fiziksel bakımdan sömürüyor onları; bazıları da onların müziğinden, dansından ve antropolojik tasvirlerinden yararlanarak kültürel besinini onlardan alıyor. Bütün bunlarda çelişkili bir yan yok, hatta tam tersine: Derin bir işbirliği var; kölelerin işbirliği. Avda da böyledir, peşine düşülen hayvanın tamamından yararlanılır: Etinden, boynuzlarından, tüylerinden, kanından, postundan –hatta iç organları, kehanette bulunmak için ve maskesi Tanrı'nın amblemi olarak kullanılır.

Hiç kuşkusuz, Brezilya hakkında çok daha neşeli değerlendirmeler yapılabilir; özellikle de şu: Her şeyin bir bölümü; mutluluğun ve şehvetin, yaşamsal uyuşukluğun ve annelerin baştan çıkarıcılığının bir bölümü nesnel mutsuzluklar yaşanmasına rağmen, efendiyle kölenin buluşmasından doğuyor; birleşme, yaşamsal enerjinin ve kadınların kaçırılmasına, köleliğin ritüel belirtilerinin herkes tarafından benimsenmesine

kadar varıyor. Burada, kültürel düzen siyasal düzenden intikam alıyor; belki de Batı toplumları, onlar kadar nazik köleleri olmadığı için artık böyle bir durum yaşamıyorlar. Zaman bütünlüğünü koruyor burada; süre, tekdüze ve ölgün akışıyla hayattan yana bir tutum takınıyor; bedenlerin izdihamına rağmen –efendi köleye eziyet etse de köle efendiyi yese de efendinin ve kölenin bedenleri bunlar. Belki de bütün bunların kaynağı havanın sıcaklığıdır.

Sıcak nesnel bir uyku gibi. Uyumaya gerek yok çünkü sıcak, sizi bir rüya, biliçdışının tüllenmiş bir biçimi gibi sarıp sarmalıyor. Hiçbir şey oraya atılmıyor, her şey moleküllerin tuhaf çalkantısı içinde olup bitiyor. Dönenceler arası bölgede şiddet bile tembelce davranıyor ve bilinçaltı dans kılığına bürünüyor. İklim böyle olunca psikanaliz de saçma bir uğraş haline geliyor. Psikanaliz, Avrupalı olma ayrıcalığının bir karikatüründen ve sömürgeciliğin mirasından ibaret kalıyor. Avrupa'da bilinçdışının anlamı ne, gerçekten?

Altınla ve bezeklerle, esrik figürlerle ve yalancı mermerden alevlerle ağırlaştırılmış barok kiliselerin en olağanüstü yanı, bunları yapan sanatçıların cennetle cehennemi, hayranlıkla can çekişmenin alevlerini bilinçli olarak bir araya getirmiş olmaları. Bu yüzden de barok kiliseler, bugün bu kadar güzel geliyor bize. Cennet ile cehenneme inanmayan, seçmeci, daha doğrusu serbestiyetçi zihinlerimiz bu tuhaf birliktelikten hoşlanıyor; oysa Baroklar her ikisine de sonuna kadar inanıyorlardı; sapkın bir inanışta da olduğu gibi, hiç kuşkusuz cehennem daha da çekici geliyordu onlara.

Bulutların dönüp durmadığı, irileşmek ya da küçülmekle yetindiği bir ülke; güneş, Ekvator'a ait gökyüzünde dosdoğru yükseliyor da ondan.

İpanema'nın görkemli serinliğinde her binanın kendi casusları var.

Brezilya, insanlığın dev klorofil üreticisi gibi. Neşe, kendinden geçme, uyuşukluk, fiziksel ve baştan çıkarmaya yönelik hayvansılık, hayati olan her şeyin bolluğu ve siyasetle alay etme; bütün bunları gezegenimiz adına orada biriktiriyorlar. Günün birinde bütün insanlık bunalıma düştüğünde oraya gidip kendini toparlayacak; nasıl ki soluğu tükendiğinde Amazonlarda yeniden hayata dönecekse.

There is no aphrodisiac like innocense.*

Sanki, bir tepki kuvvetiyle donanmış gibi sizden kaçan, birdenbire çılgın bir hızla sizden uzaklaşan şeylerin hızı; banyoda parmaklarınızın arasından kayıp giden sabun gibi.

Nietzsche Tanrı'nın *ölümü* adına savaştı; biz ise, yalnızca siyasetin, tarihin *yok edilmesiyle* uğraşıyoruz. Bu yok oluş, patetik biçimi alabilir (Mayıs 1968) ama bu artık sonuncusudur. Mayıs 1968, olaylara dayanmayan bir süreç başlattı. Bu yüzden de 68'i yaşamayanlar, günümüze egemen olan seyreltik halleri hiçbir zaman anlayamayacaklar; tıpkı Tanrı'nın öldüğü günleri görmeyenlerin değerlerin nekahetinden hiçbir şey anlamıyor olmaları gibi.

Bastille'e bir opera inşa edilecek. Bundan böyle halkın Bastille'e baskın yapması gerekmeyecek; insanlar oraya gidip tıka basa kraliyet müziği dinleyecekler. Gitmeleri de gerekmeyecek aslında –oraya kültürlü insanlar gidecek ve görkemli bir ortamda şu kuralı doğrulayacaklar: Ayrıcalıklı olanlar, sanatı ya da hazzı kullanarak başka insanların dövüştüğü yerleri seve seve kutsayabilirler. Sağ, bu tasarıyla mücadele etmekle iyi yapmıyor: Devrim'in bundan daha güzel bir mezar taşı yok ki!

New York bulvarında look gecesi. İnsanlar, birbirlerini görmeden geziniyorlar; tablosuz yapılmış bir cila gibi. Oysa tablo,

* İng. Masumiyet gibi afrodizyak yoktur. (ç.n.)

Yok Edici Melek olabilirdi ya da "Saf Şenlik" ya da Virilio'nun diyebileceği gibi "Saf Savaş" –ekranda. Yaşanan tek heyecan şampanyanın gelmesi. Tuhaf bir kabile; coşkulu ve megaloman, hep üşüyen çapkınlar, metafizik ve kızılaltı. Bakışları boş, her şey look'larında, gözler bomboş, her şey desibellerde.

Bernini'nin atlarının üstündeki turkuvaz suyun yansımaları ve asetilen lambalar ve aralık ayında Piazza Navona'nın yumuşaklığı. Roma'nın saf güzelliği. Campo dei Fiori, çok değil bundan dört yüzyıl önce dinsel sapkınlık gerekçesiyle yakılan Giordano Bruno'nun heykelinin dibine, birileri taze çiçekler bırakmış. Roma halkının bu heyecan verici sadakatine başka nerede tanık olabilirsiniz? Aralık sıcağının kalabalığı sokaklara dökülüyor: Noel'in ılık havası Brezilya'da olduğu kadar yumuşak. Kent, kalabalıkların istilasından sonra daha da güzelleşiyor. Sokaklarda bunca insanın olması, sessiz bir isyan varmış izlenimi veriyor. Herkes, seslerle sokakların parlak surdininde yürüyor. Her şey, sessiz bir operaya, teatral bir geometriye dönüşüyor; kentin bu bölümünde her şey şarkı söylüyor.

Roma akşamı. Her zaman olduğu gibi kadınlar erkeklerden çok daha güzel. İlk izlenim, bütün erkeklerin çirkin (onlar yapımcı ve yönetmen), bütün kadınların da güzel olduğu (onlar da aktris). İkinci izlenim: Erkekler çirkin ama kişilikli; her kadında erotik bir şeyler var ama dikkat çekici hiçbir şey yok – tam anlamıyla maço bir toplum, gösteri toplumu. Erkeğin bulunduğu sahne, bir Roma gecesinde bir saraydan öbürüne heyecanla oynanıyor. Tanıdığım en güzel kadın, 97 senaryonun yazarı olan zengin bir yönetmenle evlendi. Showbiz gürühunun kuralı böyle. Her zaman olduğu gibi, kendimi, orada bulunan bütün erkeklere karşı yabancı ve bütün kadınlara yakın hissediyorum; erkekler, ilgi çekmek için kadınlara aldırmıyormuş gibi davranıyorlar ve gerçekten de umursamıyorlar

kadınları. Bu denli güzel ve saf bedenlerde yaşamak ve bütün çirkinlikleri, zenginlikleri ve kendini beğenmişlikleriyle erkeklerin size hükmetmesine izin vermek yumuşacık bir şey olmalı. Bir kadın olmak muhteşem bir şey olmalı. Kısacası, kadının baştan çıkarıcılığı akıl almaz olmasında. Güzelliği ölçüsünde akıl almazlığı da artıyor.

Çeşmenin mavi turkuvaz sularının yakınlarında takı satan kızın mavi menekşe gözleri. Günün sonunda Tre Scalini'de satılan dondurmalar. Gümüş balonlarıyla bambini'ler. Dekolteleriindeki büyük aileye dair arzularıyla mamma'lar. Erkek ve kız kardeşler aşkın maskesinin altında öpüşüyorlar. Kubbeleri ve dikilitaşlarıyla ensest kenti. Mimarinin biçimleri bile ensesteyatkın; öpüşen sütunlar, spiraller çizerek gökyüzünün ve bahçelerin orgazmına yükseliyorlar.

A., o muhteşem güzelliğinin kurbanı. Tümüyle yalın olan bu güzellik ışıldasın diye bir şaşkınlığa indirgenmiş. Hüzünlü bir hali var ama gerçekte hüzünlü değil; hiç tepki vermeden, kendisine karşı duyulan hayranlığa bırakıyor kendini. Gülüşü bile, açıkça şunu söylüyor: Ben bir hiçim, yalnızca güzelim ben. Bu koşullarda aktris olabilir mi?

Gerçekten de erkekler, bu histeri ve edilgenlik karışımından, bu mazoşist süslerden hoşlanıyorlar; oysa günümüzde pek çok kadın, zekâlarını sadist bir süse dönüştürüyor. Yine de bence A., bu hayranlık haline boyun eğerken abartıyor: Yalnızca kendine hayran olma kuralına fazlaca riayet ediyor. Bu koşullarda bir psikolog olarak nasıl çalışabilir?

İtalyan kadınlarla hiçbir şey yaşanmıyor; ensesti hatırlatan bir pohpohlamayla ve şefkati hiçe sayan yapmacık bir canlılıkla bütün oyunları zamanından önce oynuyorlar. Baştan çıkarma oyunları, kur yapma havaları, çapkınlık ve gizli acımasızlık. Sanki sahneden bakıyorlar size ama zayıflık göstermeyi de bil-

miyorlar. Oysa, erkekleri maşizme itenler ve dünyanın bütün Mastroianni'lerini yaratanlar onlar. Her ne kadar feministler bu işteki paylarının büyük olduğunu söyleseler de gerçek böyle değil. Onları tutkulu kılan, aşktan çok kıskançlık; kendi elleriyle besledikleri aşırılık ve inatla, sürekli olarak kıskançlığı kışkırtıyor ve hissediyorlar. Adeta bir kabile halinde dulluğu, genç kızlığı, kız kardeşliği, anneliği yaşıyorlar –ama hiçbir zaman kadınlığı değil. Özellikle de dulluğu: Erkekler, onların kadınlığı yüzünden –onların sahneye koydukları kadınlık yüzünden– ölmüş, gömülmüş, soluğu kesilmiş, şaşkın, boğulmuş da olsalar onları seviyorlar.

Saat sabahın beşinde, orgazmı gevezelikle geçiştirmek için harcıyorlar bütün enerjilerini.

Kadınlarla birlikteyken ne hayal kırıklığı ne de istisnai olaylar: Onlardan, yalnızca kadın olmaları istendiğinde, yani bütün diğer kadınlarla rekabet etmeleri beklendiğinde hepsi de istisnai. Aşkın hor görülmesi: Tek bir kadının çekici olması bütün diğerlerinin kıskanç yokluğu anlamına geliyor –tek bir kadının eşsiz olması, bütün diğerlerinin müthiş yabancılığı anlamına geliyor.

Kargaşanın bile Devlet'in eylemini gereksiz ve gülünç hale getirdiği İtalyan toplumunun çekici olmadığı söylenemez; bu durum, bizim şu siyasal gerçeği anlamamıza yardımcı oluyor: Günümüzde Devlet'in en önemli görevi kendi varlığını doğrulamaktır. Bunun için toplumun kendi kendine hayatta kalma kapasitesini ortadan kaldırmak gerekir. Kendiliğinden yapılmış bütün düzenlemeleri temelinden yıkar, maddelerin ve karşıt maddelerin geleneksel mekanizmalarını bozar, bir aradalıklarını engeller, kırar, onun yerine kendi yapay mekanizmalarını koyar –toplumla keskin bir mücadele sürdüren devletin stratejisi budur; tıpkı, doğal savunmaların yok edilmesiyle kendini var edip onların yerine yapay savunma mekanizmaları koyan tıp gibi.

Niccolini, Roma'daki terörizm saplantısını önlemek için kültürel etkinlikler başlattı. Akşamları sokaklara çıkamayan Romalılar için şenlikler, performanslar, şiir toplantıları düzenliyor, kültürü sokağa indiriyor. Terörizm şenliğiyle mücadele etmek için kültür ve tanıtım şenliğini öne sürüyor. Bu kadar para harcamaya gerek olmadığını söylüyorlar. Oysa, terörizmle mücadele etmenin tek yolu "sağlam" kurumlar oluşturmak değil, terörist eylemler kadar büyük fedakârlık isteyen tuhaf ve yarınsız bir kültür sahnelemektir. Bir şenliğe karşı başka bir şenlik. Terörizm, imgelemlerin soluğunu kesen bir tür ölümcül tanıtım olduğuna göre, onu önlemenin tek yolu daha büyük bir tanıtım etkinliği düzenlemektir.

Eskiden sağ kötümserdi, sol da kusursuz iyimser. Bugün, sağ "güneş" liberalizmini benimserken sol *Hüzünlü Dönenceler*'de yaşıyor.

Eğer İtalyan terörizmi Devlet'in dengesini bozma iddiasından yola çıkıyorsa çok saçma bir şey yapıyor: İtalyan Devleti o denli yok ki bu tartışmadan fazlasına yönelik bir iddia, bir şakadan öteye gidemiyor. Ya da teröristler, daha fazlasını oluşturmak gibi kötü niyetli bir kararsızlık gösteriyorlar –düzeni ve Devlet'i daha dengeli bir hale getirmek ya da hiç olmazsa, onları sık sık kendi kırılganlıklarına sürüklemek. Belki de teröristlerin hayali budur. Ölümsüz bir düşman hayal ediyorlar belki de. Ne var ki böyle bir düşman olmadığı için, onu ortadan kaldırmak da zorlaşıyor. Bu tür totolojiler uydurulmaz. Ancak terörizm totolojiktir. Bize verdiği nihai ders de bir tasım düzeyindedir: Eğer Devlet gerçekten var olsaydı, terörizme siyasal bir anlam verirdi. Ona hiçbir anlam vermediğine göre, Devlet de yok demektir.

Coşkusuz toplumsal hareketler tasarlanabilir mi? Coşkusuz ama güçlü ve önüne geçilemeyen hareketler? Temel özellikleri

bakımından kötümser, hayal kurmaya dayanmayan, kinik ama aynı zamanda enerjik bir siyasal strateji olabilir mi? Kamu işlerinin uğursuzluğunu maskelemek için kendini tüketmek ve başarısız olmak yerine, onu açık bir meydan okumaya dönüştürebilir mi? Bunu yaparken de bizleri siyasal bakımdan aptallaştırmamayı başarabilir mi?

Ölgün ve can sıkıcı bir iflasa sürükleniyoruz; sırf şeyleri acımayla değerlendirmeyi beceremediğimiz için; sırf, duygusal bir siyasetten başka hiçbir sonucu olmayan bir tutumu ve duygusallıkla taraf tutmayı bilmediğimiz için. Asıl yapılması gereken psikolojik sefaleti ortadan kaldırmaktır; günümüzdeki bunalım kültürünün bir parçası olan ve herkesin, kötümserliği ahlaksızlıkla mahkûm etmek için işbirliği yapmasını sağlayan psikolojik sefaleti. Oysa ahlaksızlık bizim son şansımız. Niçin, içinde bulunulan durumun mutlaka çözülmesi isteniyor?

Belki de siyasetin kendi çürüme sürecini tamamlaması çok daha iyi olacak? İlkel bir toplumda yaşamıyoruz ve ölüm denen mevkiye bir an önce ulaşsınlar diye bedenlerin çürümesi hızlandırılmıyor artık. Tam tersine enerjilerimizin çürümesinin, öfkesinin, talihsizliklerinin ve yasının tadını çıkarıyoruz.

Günümüzün tek meydan okuyuşu içinde bulunduğumuz siyasal durumun iğrençliği. Bu durumla ilgili umutsuzca değerlendirmeler yaparak onun dışına çıkabiliriz. Felaket enerjisini gelgitlerin, güneşin ya da yer sarsıntılarının enerjisini kullandığımız gibi kullanmalıyız. Maden yatakları gibi durağan enerjiler tükenince kopma enerjisinden, sismik enerjiden, fraktal enerjiden medet ummak lazım. Gün gelir, belki geceden enerji elde ederiz. Zihinsel enerjiler için de aynı şey söz konusu: Olumlu enerjiler tükendiğinde, bir olayın şeytanca gidişatına, en büyük dengesizliğine, altüst oluşuna bel bağlamalı. Enerjinin kendisi de bir felaket biçimi değil mi zaten?

Daktilo şaryosunun otomatik olarak başa dönmesi, arabadaki dört kapının elektronik olarak kapanması; bunlar önemli.

Bunun dışında kalanlar kuramdan ve edebiyattan başka bir şey değil.

Uzay, her şeyin aynı yerde bulunmamasını sağlayan şeydir. Dil, her şeyin aynı anlamda olmamasını sağlayan şeydir.

Elim benden ayrıldığında, bir göğsü tuttuğunu hayal eder. Bir eli en iyi dolduracak olan göğüstür. Sadist bir yumuşaklığın stereotipi.

Adından da anlaşılacağı gibi bu günlük zaman içinde oluşuyor. Yine de kendinden önceki dönemden bir şeyler var onda; sırrı da bu.

Yılsonu şenlikleri giderek klasikleşen bir hay huy içinde geçiyor; çünkü elektronik çağında yaşıyoruz ve ne kış mevsiminde gündönümü bahanesi var ne Süperstar İsa çağı Yortusu ne de herkesi kendi mahremiyetine iten ve damarlarda akan kanı donduran buz ve kar bahanesi. Yılsonu patırtıları insanlara sıkıntı veriyor çünkü gelecek on iki ayın ne kadar uzun olduğunu ve her birini nasıl damıtmak gerektiğini düşünüyorlar. Günümüzde süre denen şey bir çocuk gibi: Fazlaca uzun bir süre taşımak, büyütmek için fazlaca uzun bir süre emek vermek gerekiyor; oysa şimdiden keyfi çıkarılmalı, şimdiden gelecek yüzyılın hızlandırılmış bir izdüşümüne sahip olunmalı. Bir de 2000 yılı için duyulan sabırsızlığı bir düşünün; aşılması gereken koskoca bin yıl var önümüzde oysa biz 2020 yılı için bile meraktan yanıp tutuşuyoruz, 86'da bizi nelerin beklediği konusunda müthiş uyanık davranmaya çalışıyoruz. Gelecek yüzyılın sıkıntısını üzerimizden atabilmemiz için binyıl kutlamalarının çok parlak geçmesi lazım.

Hiç olmazsa yüz ya da iki yüz yıl kalmış olsaydı, olaya hak ettiği önemi daha iyi verirdik. Yeni binyılı başlatmak için bir felaketten daha iyisi düşünülemez; bir çavlanın eskimiş suları canlandırması gibi felaket de zamanı canlandırabilirdi. Oysa

bizler zamanı, gerçek zamanı elimizden kaçıracağız. 2000 yılı olmazsa, zaman da yok olmuş olacak; tıpkı, kışın kimi enlemlerde yok olması gibi.

Bütün bunlar bir hayalden ibaret. Asıl beni korkutan, oraya ulaşacak kadar donanımlı olmayabileceğimiz ihtimali ve 1000 yılında yaşanan hayal kırıklığının –hâlâ dünyanın sonu gelmemişti– 2000 yılında da tekrarlanması.

Hem tümüyle hayati hem de tümüyle gerçekdışı olmak lazım.

Her ivme, eşdeğeri, hatta kendinden büyük bir kütle yaratır. Her hareketlenme, eşiti ya da kendinden büyük bir hareketsizlik yaratır. Her farklılık, eşiti ya da kendinden büyük bir umursamazlık yaratır. Her hız, eşiti ya da kendinden büyük bir eylemsizlik yaratır. Frenleme makinesine ihtiyaç yok. Zaten böyle bir makine hiç olmadı. Yalnızca hızlanmaya yarayan makineler var. Ya da hız düşürmeye yarayan makineler; bu ikisi aynı şey zaten. Yavaşlama makineleri yok çünkü hiçbir makine yavaşlamayı sağlayamaz. Ancak ve ancak dil, müzik ve beden yapabilir bunu.

Nöronların durumu göz önüne alındığında, bellekteki izlerin maddi olarak kaydedilmesi; bir hayalden arta kalan bir anı, bellekte hiçbir iz bırakmayan ve tümüyle duygusal olan bir zihin yansıması nasıl ve nerede oluşur; hangi kıvrımlarla ya da hangi hücrelerin ya da sinapsların oyunuyla, ışıkla beyin enerjisinin ne tür bir çaprazlaşmasıyla açıklanabilir? Tek bir notasını, tek bir sözünü bilmediğimiz bir müzik parçasının yankılarının sürekli ve net bir biçimde kafamızda yer etmesi nasıl açıklanabilir? Ya da *sesin kendisi olmaksızın* bir sesin tınısının hatırdan çıkmaması? Gözlerimizi kapatmadığımız halde bir yüzün izlerini, *hissedilen* bir bakışı, tümüyle zihinsel ve yüzü olmayan bir imge halinde taşıyanlar hangi mikrodalgalardır –hangi tepkime ya da hangi moleküler biyokimyasal dışatepme, tümüyle şiirsel bu ikilenmeyi açıklayabilir?

Kış patetik bir olaydır. Kıştan beklenen, ısıyı –200, –300'e düşürmesi, dünyayı capcanlı yakalaması ve kriyojenik bir ortam yaratmasıdır. Artık bize çok saf gelen cehennem alevlerini hayal etmiyoruz. Ateşle arıtma yerine soğukla arınmayı hayal ediyoruz (paradoksal). Geleneklerin tropikalleştiği çağımızda kristal ve donmuş biçimleri hayal ediyoruz. Quintett'te; hani şu Montréal Evrensel Sergisi'nin kalıntıları üstünde çekilmiş muhteşem filmde olduğu gibi; bu filmdeki insanlar sarkıta benziyorlardı ve buzun saydamlığında satranç oynuyorlardı.

Berlin Hayvanat Bahçesi. Sürgündeki hayvanların kar altında güzelliği; yapay kayaların çevresinde, sanki cangıldaymış gibi hayal âleminin yavaşlığıyla yürüyorlar; aslında tevekkülün yavaşlığı bu. Böylesi bir yavaşlık Avustralyalı yerlilerde de var; Dreamtime'a özgü hayal âleminin bu hareketsizliği. İnsan türünün taşkınlıkları onlara ulaşmıyor.

Kar, hayvansılığın doğal karanlıklarını yüceltiyor. Beyazlık, vahşi hayvanlara uygun. Hayvanların morfolojisi o denli tuhaf ki (fil gibi bir hayvanı kim imgeleminde yaratabilirdi?) insan, Canetti'nin de dediği gibi, bu maskenin ardında birinin olduğunu ve bizi şaşkınlığa düşürerek eğlendiğini, gerçeğin görüntüsünü değiştirmek için kendi görüntüsünü değiştirdiğini düşünmek durumunda kalıyor. Hayvanlar da böyle: Onlar, maskeye ve başkalaşıma bizden çok daha yakın. Onlar, çok daha doğal ve görüntü değiştirerek çok daha iyi gizleniyorlar. Gerek kölelikte gerekse savaş oyunlarında insanın çok daha az imkânı olabiliyor. İnsan, hiçbir zaman, karın içindeki vahşi bir hayvanın güzelliğine, gri filin yumuşak melankolisine, yeşil karıncaların basiretine ulaşamayacak.

Steigenberger Hof 502. Abflug fünf. Zweimal hoch. Seltsam genug warnt sie mich nach dem Abschluß. Sekt. Wunderweiße Laken. Wundersamer Eindruck: sie Bleibt im Hotelbett liegen (wo sie doch in der Stadt wohnt), ich fliege. Da, wo ich schla-

fen sollte, wird sie schlafen (da, wo es war, soll ich werden). Sie wartet dort vielleicht noch. Sie hat dunkle, große Augen, die aber im Dunkeln und in der Liebe blau werden und sich chinesisch verschmälern. Keine Initiale leuchten an ihrem Schenkel –sollte sie mir nicht unterworfen sein? Oder Wurde sie nicht erregt? Sie war es, ihre Lippen wurden üppig feucht. Was sie an mir erregt: milchige Haut, anschauliche Karnalität. Ich kam mir vor wie arthur Miller in der Armen Marylin Monroes. Süße Tänzerin, süße Performanzerin, süße weiße Hündin. Im Grunde hat sie mich verführt. Als sie im Loft ihr Arm zärtlich von hinten mir um duqie Schulter legte, wußte ich von vornherein, nach drei Jahren, daß sie da war. Vortlose Vertrautheit. Es lief alles schnell, wie in einem Polaroïd, besser nicht fragen. Ihre Haut war wie zarte Filmhaut, und ich zerriß ihre Wangen wie ein zartes Stundennetz.*

Kimi kadınları, bizim ya da onların isteyebileceği gibi sevmiyoruz. Onların ırzına geçip sonra da onları kaybetmeyi tercih ediyoruz.

Düşüncenin sürprizleri tıpkı aşkın sürprizleri gibi: Eskiyorlar. Bu alanda da eşlikle ilgili görevler uzun süre yerine getirilemiyor.

---

* Steigenberger Hof Oteli 502. Beşinci peron. İki uçuş ardından oldukça garip biçimde uyarıyor beni. Şampanya. Kar beyazı çarşaflar. Rüya gibi duygular: O, oteldeki yatakta kalıyor (oysa, şehirde evi var), ben uçuyorum. Benim uyuyacağım yerde şimdi o uyuyacak (ben ise oraya gitmekteyim, o yere). Belki de hâlâ orada bekliyordur. Gözleri iri, koyu renkli ama karanlıkta ve sevişirken mavileşip çelikleşiyorlar. Kalçasında damga göremiyorum –benim kölem olması gerekmiyor muydu? Yoksa soğuk muydu sevişirken. Hayır, dudakları şehvetle ıslanmıştı. Bende uyandırdığı heyecan mı? Kadifemsi teni, ışıldayan eti. Kendimi Marilyn Monroe'nun kollarındaki Arthur Miller gibi hissettim. Tatlı bir tavşan kız, tatlı bir şov kadını, tatlı beyaz tenli bir kancık. Aslında, beni baştan çıkaran o oldu. Daha asansörde kolunu arkadan omzuma koyuşundaki sıcaklıktan anlamıştım o anda, aradan geçen üç yıldan sonra, oradaydı. Söze gerek bırakmayan yakınlık. Her şey hızla oldu, polaroid çeker gibi, en iyisi bir şey sormamak. Teni ince bir zardı ve ben onun yanaklarını parçaladım, dokununca dağılan düşünce haritamız gibi. (Almanca'dan çeviren: Turgay Kurultay).

Roma Berlin Sidney New York Rio. Sekretaryam genişliyor, onunla birlikte gökkuşağım da. Dünyanın bütün kentlerine aynı anda gelecek olan gece henüz gelmedi. Dünyanın bütün kentlerini aynı anda aydınlatacak olan güneş henüz doğmadı.

Her kadın bir saat dilimi; yolculuk yaptığın gecenin bir dilimi gibi usanmadan seni bir sonraki geceye yaklaştırıyor.

Kimi kadınlar Kongo oyma kayığı ya da Aleut Adaları incisi kılığına bürünmüşler; neden, saat dilimi ya da yolculuk sarhoşluğu kılığına bürünmüş olmasınlar ki? Hazzın yaşandığı her yerde kılık değiştirmiş bir kadın var; hatları, nesnelerin sarhoşluğunda kaybolmuş ya da başkalaşıma uğramış. Her yerde ölmekte olan bir kadın var.

Gecenin karanlığında çarpışan şu iki otomobilin tuhaf öyküsü. İki otomobilin şoförü de hemen öldü –karı koca oldukları anlaşıldı. Bu tuhaf rastlantıda, Alphonse Allais'nin öykülerindeki (*Un drame bien parisien* [Tam Parisli Bir Dram]) rastlantılara benzeyen bir yan var: Birbirlerinin maskesini çıkarmak için birbirlerine doğru koşarlar ancak ikisi de umduğu insanı bulamaz karşısında. Bu iki farklı durumda asıl şaşırtıcı olan, karı kocanın birbiriyle çarpıştığı bu denli tuhaf bir kaza olasılığının zayıf olmasının yanı sıra, böylesi bir karşılaşma olasılığının kuvvetli olması (çünkü karı koca, birbirleriyle karşılaşmak için vardır). İmgelem için varolan eksiksiz bir gerçeğin daha önce yaşanmış bir epizodu gibi. Rulet oynarken art arda sıfır gelmesi gibi. Böyle güzel bir sıralanışta bizi asıl etkileyen, dünyanın düzeninin gevşek bir olasılıklar ortamında değil, bütün katılığıyla zincirlerinden boşanmış olması. Bütün trafik kazaları belirsiz bir rastlantılar dizisinin sonucudur ve her biri bir kazadan ibarettir. Oysa bu kaza, bir cinayettir ama tam anlamıyla bir tutku cinayeti de sayılmaz. Şunlardan hangisinin doğru olduğunu hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz: Kocasının komşu kentteki ilişkisini öğrenip öğrenmediğini; onun yanına gitmek isteyip de heyecanla, otoyoldaki yanlış bir sapağa girip girmediğini; oradan döndüğünü bilerek arabasını

onunkinin üstüne sürüp sürmediğini (bu durumda, bu sapaktan girmesi gerektiğini nasıl bilebilir ki? Yola çıktığı saati bildiğine göre, sabahın ikisinde bu ıssız yolda olasılıklar artıyor), ya da karşıdan gelen herhangi bir arabaya çarparak intihar edip etmediğini.

Kendinizi devre dışı bırakmanız yasak; ister etkin toplumsal hayatta, ister etkileşimde ister ölüm döşeğinizde olun: Canınız böyle yapmak istese bile tüpleri söküp atamazsınız. Ve burada suç sayılan şey kendi hayatınıza kastetmiş olmanız değil –suç, hayatınız için kaygılanır–, her biri kendi selametini düşünmek zorunda olan ve yaygın olarak kullanılan alanlara; tıbba, teknolojilere kastetmiş olmanızdır. Ağ kuralı, hep devrede kalmak gibi mutlak bir ahlaki zorunluluğu getirir beraberinde.

Nasıl ki kıvam, reçel kavramının bir parçasıysa, terör de gerçek kavramının bir parçasıdır. Eğer reçel, kendi doğası adına damla damla akmasaydı onu sevmezdik. Eğer gerçek bulaşmasaydı; kan, şu ya da bu gün ondan damla damla akmasaydı gerçeğin kendisini de sevemezdik.

Nesnelerin yararsız nesnelliğini, sersemleyinceye kadar doğrulamak: Bilim
Arzunun yararsız nesnelliğini, sersemleyinceye kadar doğrulamak: Cinsel özgürlük
Görülecek hiçbir yanı olmayan bir nesne
Arzu edilecek hiçbir yanı olmayan bir beden

İnsanın kendi hayatı karşısında kayıtsız kalmasının özel bir zarafeti var ve bu kayıtsızlığın itiraf edilmesi heyecan verici; yeter ki tatlılıkla söylensin; ifadenin kendisine uygun bir yapmacıklıkla, sizi seviyorum denmesi yerine, kendimde sizi sevebilecek gücü bulamıyorum, denmesi. Kimi kadınlar,

kendileriyle ilgili sıkıntıları ölçüsünde başkalarını seviyorlar: Böylelerinin sıkıntısını hiçbir şekilde gidermemek lazım. Yine de gerçek kayıtsızlıkla yapmacık kayıtsızlık arasında büyük bir fark var: Bize dokunan yapmacık olanı. Zaten pek ender rastlanıyor böylesine; aynı güzellik ya da delilik gibi.

Payeleri reddetmenin hiçbir anlamı yok –reddetmek, payelere büyük bir paye vermekten başka bir anlam taşımaz. Bu konuda benimsenebilecek en iyi strateji, ne yapıp edip herhangi bir payeye maruz kalmamak.

Güzel olduğunuz konusundaki zarif (ve muzip) inancınız yalnızca sizi büyülüyor. Büyülenmek için, bu konudaki sorumluluğu nasıl edip de ona yüklemeli.

Hayatının kadınına rastlamak pek mümkün görünmüyor; hele, çok sayıda hayat varsa. Hatta insanın iki hayatı olduğunda bile...

Halkın nezdinde başarı kazanmak; işte ulaşmak için can atılacak bir hedef. Sizi televizyonda görmüş olan şarkütericinin müthiş bakışlarının yerini ne tutabilir?

Pembe flamanlar gibi buzun içinde donmuş ayaklar; hâlâ, dünyanın merkezi olmayı düşünüyorlardı.

İnsanlık vahşileri ve ilkel ırkları kendi başına varlıklar, hatta (otantik oldukları gerekçesiyle) üstün varlıklar olarak görüyormuş gibi yapıyor. Ne var ki ilk hümanistler, gerçek hümanistler, hepimizin kökenini oluşturanlar Kanakları makak olarak görüyor ve hümanizmin tanımını katı bir ayırımcılığa dayandırıyorlardı. Irkçı oldukları için değil, ayrım yapmak istedikleri için. Makaklar da bunun karşılığını veriyor ve yalnızca kendilerinin insan olduğunu söylüyorlardı. Türün hem

biyolojik hem de duygusal bir temelde bir aradalığını yeniden yaratmak isteyen günümüz versiyonu ise, hiç kuşkusuz en fakir olanı.

Kendi mutsuzluğumuz karşısında bir bakıma, bir yönden hep mesafeli bir tutum takınırız. Yalnızca histeri bütünsel bir mutsuzluk hali oluşturabilir; ancak o da kendini ifade ettiğinde etkisini kaybeder. Aynı nedenle, mutlak mutluluk da imkânsızdır ve bundan söz edenler ikiyüzlü insanlar olarak görülmelidir. Yeni Delhi'deki sefil odasında gözünden kanlı yaşlar akıtan (hiç kuşkusuz kaybettiği şeyden çok, kendisine yapılan hakaret yüzünden) S., hâlâ kendinde telefonunun fotoğrafını çekecek kuvveti bulabiliyor.

Cinsel eylemin en temel erdemi, bedeni çıplaklık gibi istisnai bir duruma götürmek olduğuna göre, çıplaklığın oldum olası varolan bir aşikârlığa bağlı olarak düşünülmesi yersiz. İşte bu yüzden de aşk, yalnızca utangaç bir bedenle, utangaçlık oyunu oynayan bir cinsellikle güzel olabilir. İşte bu yüzden aşk, yalnızca ilk keresinde gerçekten güzel olabilir.

Olumsuz değerlendirme insanı övgüden çok daha fazla memnun eder; yeter ki kıskançlığı solusun.

Kır evlerini o kadar iyi koşullarda sigorta ettirmişlerdi ki yanınca çok daha eskisini yaptırabildiler.

Günümüzde bilinçdışı son derece ciddi, hatta biraz da hüzünlü; çünkü oraya cinsellik, ölüm, libido ve arzu gibi ciddi şeyler bastırılıyor. Bastırılan şeyler ironi ve serbestlik olsaydı, bu yeni bilinçdışı hangi biçimi alırdı? Bilinçdışımız ironik olurdu; itkilerimiz ve fantazmalarımız da ironik ve serbest olurdu o zaman; rüyalarda, lapsuslarda, nevrozlarda ve delilikte su yüzüne çıkardı. Zaten biraz öyle değil mi?

Belki de televizyonun icat edilmesinin tek nedeni, hoş ve dolambaçlı bir yoldan, görüntünün sessizliğine sahip olduğu bütün kuvveti iade etmektir.

İnsan boyun eğmeli elbette ama kendinden çok daha aptal olana. Siyaset dünyasının en önemli yasası bu. SSCB'de bu yasaya pek güzel uyuluyor (Zinovyev bize, Sovyet yöneticilerinin firavunları andıran aptallıklarını anlatır; bunun eşdeğeri, Sovyetler'in firavunları andıran köleliğidir); bizim de aşağı kalır yanımız yok. Çok daha zeki insanlar dururken neden Marchais, Le Pen, Chirac tercih ediliyor? Nasıl oldu da bu insanlar, kendi aptallıklarında yok olup gitmediler? Çünkü onlar, zekânın egemenliği ve üstünlüğü karşısında duyulan kaygının en iyi ilacı. Kendi yaptığımız aptallıklar karşısında bizleri yatıştırıyorlar; şamanlarda olduğu gibi onların da en temel görevi bu. Zaten, daha üstün bir aptallık olmadan aptallığı önlemek mümkün mü?

Hiç dokunulmamış, yani on yıldır el değmemiş olan camlardaki kir ve toz kalınlığının milimetreden küçük olduğunu gözlemledim. Aslına bakılırsa, aynı süre içinde rüzgâr ve yağmurun kayadan söküp kopardıkları da milimetreyi geçmiyor. Erozyon çökelmeye benziyor; rüyalar kadar yavaş.

Burnunu hiç beğenmiyordu: Onu, estetik cerrahinin özenli ellerine bıraktı. Ruhunu hiç beğenmiyordu: Onu, psikanalizin özenli ellerine bıraktı. En kötüsü de burcuydu. Akrep, Başak ya da Yengeç olmayı ne kadar isterdi oysa. Kendi burcu olmasın da! Çünkü bütün sevdikleriyle ilişkileri kötüydü.

Ey burç, ey açgözlü burç, ne yapacağım ben bu burçla?

Allah'tan, Dünya Lifting Zodiacal adında bir klinik var; orada, gökyüzü haritanızı ve doğum saatinizi yeniden düzenliyorlar; bana, nasıl olduğunu hiç sormayın. Kaderle ilgilenen bu klinikte yeni bir burç yapıyorlar insana.

Ey burç, ey mukadder burç, değişen sensin ve ben bir hiçim.

Ancak, kaderi yenilenen insan çok daha dikkatli olmak zorunda. Burcu yenilenen insan, organ nakli yaptırınca zorluklarla karşılaşabiliyor. Üstelik yükseleni karşısında çok daha uyanık olmalı ve onu çok sık değiştirmemeli. En çok dikkat etmesi gereken şey de kendi burcunun altında çıplak dolaşmamak.

Ey burç, ey açgözlü burç, etobur toplumu mideye indirdin.

Aptallığın bir tür saldırı olduğu söylenir; ama aslında açıklama getirmek saldırıdır. Bana bir açıklama yapıldığında çok iyi duyuyorum; ancak hiçbir zaman anlayamayacak olanlarla içten içe suç ortaklığı yapıyorum. İçimde uyuyan bir hayvan bu ortaklıkla alay ediyor ve zekâyı takmıyor. Anlayanlarla bir zekâ sözleşmesi yapıyorum; ancak diğerleriyle, gizlice aptallık antlaşmasının altına imza atıyorum aynı anda. Entelektüel olan ya da kendisinin öyle olduğunu iddia eden insan (başka tür bir entelektüellik de yok zaten), bu aptallık antlaşmasını çiğneyen insandır ve böylelikle aptallıktan kurtulduğunu sanır. Bu kadarı bile, onun ahmaklığın derinliklerinde kulaç attığını gösterir.

Bazı konular, sözü edildikçe somut olarak hayatınızda yer almaya başlıyorlar: simülasyon, baştan çıkarma, tersinirlik, umursamazlık. Bütün bunlar yavaş yavaş birleşerek hayatı düzenliyorlar ve kadınlar, kavramlar, hayaller, yolculuklar birbiri ardınca dolaşıma giriyor.

Yazı da sonunda hayatın önünde gitmeye, onu belirlemeye başlıyor. Hayat da kendi başına buyruk bir işarete uyuyor sonunda. Kuşkusuz bu yüzden bu kadar çok insan yazmaktan korkuyor.

Terliksi hayvanların genetik kodunda bir sapma olduğu açıklandı. Kod yandaşları zor durumda kaldılar. Günümüzde,

kod artık evrensel olmadığına göre, evrensel olmanın da artık moda olmadığı söylenebilir. Genetik kod düşüncesi de bilimsel look'un ayarlanması olayına uygun olarak yürek parçalayıcı bir biçimde kendini gözden geçiriyor. Olsa olsa zaferi, evrensellikte gözü olmayan moda kodu kazanabilir.

Çok daha baş döndürücü bir varsayım: *Bir zamanlar* DNA hem bir evrenseldi hem de bir değişmez; ancak bunu söyleyebilmek için maskesini çıkarması gerekince, araştırmaları yoldan çıkarmak için değişmeye, kartları karıştırmak için evrensel olmaktan çıkmaya başladı. Bunu, öfkeyle ya da kötülük adına ya da tıpkı bakterilerin antibiyotikler karşısında yaptığı gibi sırf uyum göstermek için yaptı. Bilimle saklambaç oynarken "nesnel" süreçlerin ne kadar büyük bir kapasite sergileyebildiklerini göz ardı etmemek lazım. Aslında son derece doğal olan bu kurnaz deha göz önüne alınmadığında, ne bu kapasitenin kendisi ne de başarısızlıkları anlaşılabilir. Bütün insan ve hayvan türleri, gözlemlendikleri zaman davranışlarını değiştirdiklerine göre, niçin molekül türleri de aynı koşullarda aynı şeyi yapmasınlar?

Bilim, dünyayı özneye dönüştürmek isteyen aklın bir ütopyasını gerçekleştirmeyi hedefliyordu. Başardı da; ama tam olarak umulduğu gibi olmadı: Bilim, dünyayı köşeye sıkıştırarak onda kötü niyetli bir öznelliğin uyanmasına yol açtı. Onu uykusundan uyandırdı; tıpkı, eski Mısır'a ilişkin araştırmalar yapılarak firavunların binyıllık baygınlıktan çekip çıkarılması gibi. O gün bu gündür birbirlerinden intikam alıyorlar. Öngörülemeyecek süreçleri kışkırtmadığımızı kimse söyleyemez (yakalandığımız hastalıklar, bu süreçlerin daha önce hiç görülmemiş biçimleri); çünkü virüslerin bilinmeyen stratejilerine uygun olarak –ve onları, gölge ve uyku stratejilerinden koparak– nesneyi kaçmaya itiyor ve bütün yönlerde başkalaşmaya zorluyoruz.

Günümüzün felsefesi hemen hemen şuna denk düşüyor: Aynasızın biri karakolda bir göçmeni mi dövdü –münferit olay. Bu aynasızın ruhsal sorunları mı var –işte bu, toplumsal bir olgu. Nasıl olur da toplum, çok kısa bir süre önce ne tür bir ruh hali içinde olduğu anlaşılan –aynasızlar– ve insan olan; basbayağı insan olan bireylere şiddeti meşru olarak kullanma yetkisi verebilir? İşte bu gerçek bir sorun (gazeteciler için). Göçmen dayak yiyip unutuluyor ve böylece toplumsallığın dışına itilmiş oluyor. Toplumsal ise toplumsal psikolojiyle başlıyor; o da her zaman aynasızın toplumsal psikolojisi zaten.

Böyle bir evirme Greenpeace olayında da yaşandı. Fransız görevliler, rahatsız edici bir gemiyi bombalayıp batırınca: Hemen örtbas edelim. Ama aynı gizli servislerin üyeleri eyleme ihanet edip basına bilgi sızdırınca: İşte bu gerçek bir sorun ve hemen harekete geçmek lazım.

Güneşi profilinden seyretmek ne hoş olurdu!

Dipten gelen on metre yüksekliğinde bir dalga üstümüzde kırılıyor; bir başkası, onu karşılarcasına ilerliyor; birbirlerine yöneliyor, bizi alıp götürüyorlar. Yine de hayattayız; bir tepede, çalılıkların arasında. Biçimi ne olursa olsun o dalga bana hiç yabancı değil. Düzenli aralıklarla beni içine alıyor; bir süredir göremiyordum onu (rüyalar arasındaki zamansal mesafe önemli olmadığı için, sanki dün geceden beri görmemişim gibi geliyor). Hiçbir dalga, denizin hiçbir çalkantısı beni içine alacak bu kara ve sıvı okyanus duvarı kadar güzel olamaz. Doruk noktası çoğunlukla ışıklı ve hiçbir anlamı yok onun. Anlamıyla ilgili pek çok şey söyleyenler olacaktır; oysa, asıl güzel olan onun rastlantısallığı.

Simülatör enzimler. Sahte biyolojik olaylara yol açarlar. Virüsmüş gibi yaparak, bir virüs saldırıyormuş gibi bir ortam yaratarak karşıt maddelerin tepkimesini başlatırlar. Ancak

gerçekte yok edilecek bir virüs olmadığından hedefsiz kalır ve kaynaklarına dönerler. Simülasyonun biyolojiyi istilasını yüceltelim ve olacakları bekleyelim.

Sineklerle yabanarılarının kış aylarında eskiden olduğu gibi ölmedikleri dikkatinizi çekti mi? Dışarıda kar yağarken sinek gelip cama konuyor ve yazdan başka bir mevsim bilmediği için alışkanlık sonucu ısınmaya çalışıyor. Sonbaharda doğanları ve en genç olanları bile yapıyorlar bunu. Hatta, modern dairelerin tavanında hayali bir lambanın çevresinde dönüp duruyorlar. Ölmeyi unutarak insanı endişelendiriyorlar; sinekler bile kış duygusunu kaybettiğine göre başımıza neler gelebileceğini siz düşünün? On yıldan beri, havalar yeterince soğuk olmadığı için serviler bir tür löseminin tehdidi altında yaşıyorlardı. Servilerden yükselen siyah bir alev, mevsimlerin umursamazlığında kayboluyordu. Allah'tan bu yıl kış dondurucu soğuklarla, yaz da boğucu sıcaklarla geçti de hastalıktan kurtuldu serviler.

Bedenlerimiz ruhsal sorunların taşeronluğunu yapmaktan vazgeçmiyor. Sırtım ağrıyor, dişim ağrıyor, midemde ülser var, kanser olmuşum... Bunlardan hangisinin taşeronluğunu yapıyorum? Beden, yalnızca ruhsal olayların suretini çıkarınca kendini doğrulayabiliyor. Yalnızca hastalıklarıyla anlamlı olan patolojik bir sinyal lambasına dönüştü. Küçük işler icra ediyor.

Cinsellik kelimesinin kendisi bile ameliyat gibi (F. George). Bedenin, bir işleyişle tanımlanıp hadım edilmesi. İletişim kelimesinin kendisi bile, vb. Mutlak olarak döllenmesiz üreyebilen bekâr bir makine düzeni (nesnelerin son hali).

Ay kırılması çağından sonra güneş aldatmacası çağına giriyoruz.

Bütün büyük düşünceler sürçme düzeyindedir. Benjamin "Faşizm, iki şeyden meydana gelir: Faşizmin kendisinden ve

antifaşizmden" gibi korkunç bir cümle sarf ettiğinde düşünce kayıyor; düşünce, gerçeğin ötesine doğru kaymaya bırakıyor kendini; söylemin temel anlam belirsizliğine, her tür siyasal ya da ideolojik açıklamadan çok daha üstün olan anlam belirsizliğine doğru kayıyor düşünce. Antifaşizm kendi kendini açıklarken, bugüne dek faşizmin hiçbir makul açıklamasının yapılamamış olmasını yalnızca bu belirsizlik açıklayabiliyor.

Varsayım ne olursa olsun faşizm antifaşizmden daha çok sorun yaratıyor. Böyle olunca, hem daha ilginç bir hale geliyor hem de öbürünü içine alıyor. Benjamin'in cümlesinin anlamı bu. Cümleye, söylemek istemediği şeyler söyletilmeye çalışılmamalı. Bunu yapanlar çıkacaktır elbette.

Bir yolculuğu izlemek için artık pencereye bile ihtiyacım yok. Onu kendime saatbesaat anlatabilirim, belleğimde kalanlarla onu yaşayabilirim. Her şeyi; kanyonları, kentleri, bulutların ırmaklardaki yansımasını. Bellek kanatlandı, hız içselleşti. Ne yazık!

Keşke bu ilişki... Cinsel doymazlığı ve bileklerinde bilezikleriyle tümüyle şehvete dayanan ve hayali olan, Badlands'de olsun Chelsea'da olsun her yerde; motellerde, kumda, çarşaflarda süren, hemen aşka dönüşen, bunu izleyen dakikalarda doyumun hiç yaşanmadığı ama bir o kadar da yumuşak, bükülgen ve sarışın olan, gözleri köle gibi bakan ve elleri hep cinselliğine uzanmış, özgür ve köle, kadınsı ve kaslı, gülen ve hayran kalan, kanı hayvansı, gözleri de metalik olan bu ilişkinin, bir motelin balkonunda, sabah sisinde dokunaklı bir oral seksle ve hiç kuşkusuz bana ait olmayan, hiçbir zaman görmeyeceğim varsayımsal bir çocukla noktalanmış olması doğaldır. Adını bile unuttum; ama ne onun saman kokan cinsel organı çıktı aklımdan ne de Kaliforniyalı olmasının verdiği ihtişamla bir sabah bana geldiğini gördüğümde başlayan olağan aylık burun kanamam.

Winchester Story. Ünlü Winchester'ın, günde 15.000 dolar miras bıraktığı kızına, evinin inşaatı bitince öleceği söyleniyor –ünlü karabinanın bütün bir yüzyıl boyunca Batı'da öldürdüğü binlerce insanın öcü alınacaktı. Penelopeia gibi sonu olmayan bir inşaata başladı; hiç durmadan odalar, merdivenler, müştemilat ekliyordu. Nihayet, 1930'da öldü ve 150 odalı bu devasa evi, 19. yüzyılın kurban yakma törenlerinin tanığı olarak bıraktı.

Avrupa kültürü almış, Batı'nın büyük bir üniversitesinde bir edebiyat bölümünü yöneten bir bilim insanı. Bütün meslektaşları gibi, kültürün eski tadını vermediğinden dem vuruyor ve kitle kültürü hakkında acımasız sözler sarf ediyor. New York'tan gelmiş ama Kaliforniya'yı, meslektaşlarını, geleneklerin bozulmasını küçümsüyor. Yılda 60.000-80.000 dolar, az öğrenci, az arkadaş. İçten, kibirli, beceriksiz pek çok düşünce. Bütün sırrı, sahip olduğu bir piton. Eldiven giyerek elini akvaryuma sokmasına ve sürüngenin kafasını okşamasına tanık oluyorum; yılan, az önce bir sıçan yutmuş olduğu halde büyük bir açlıkla hareketli dilini dışarı çıkarıyor ve bedenini açıyor. Yılanların beslenme düzeni hakkında konuşuyoruz. Şöminenin köşesinde bir kaplumbağa uyukluyor, yapay odunların arasından alevler parıldıyor. Santa Monica'da bir pazar günü. Dörde doğru Güneş, Pasifik'in sislerini dağıtıyor. Ancak yılan ne geceyi biliyor ne gündüzü; o, ölümsüz ve zehirli ve şairin dediği gibi, gökyüzündeki tepelerde hayal kuruyor. Efendisi bunu yapamıyor; onun sürüngen beyni yılanınkiyle özdeşleşmiş; olağan durumda insanların gözüne bakamadığı halde bakışlarını uzun süre yılanda sabitleştirebiliyor. Kötücül bir ikili oluşturuyorlar; entelektüel adamın uyurgezerliğiyle sürüngenin içindeki gece birbiriyle bütünleşiyor.

Santa Monica Melrose –terasta yapılan konuşma.

SHE: You are jealous? Are you jealous? You are fucking jealous!.. Let me say... You're twenty and I am forty two, and I'll give my fucking ass to fucking anybody... Do you know that?*

Adam yerinden kalkıyor, hiç gereği yokken Melrose'u boydan boya geçiyor, geri geliyor, kadının önünde diz çöküyor (daha genç ama bir o kadar teatral bir edayla).

HE: Do you love me? Do you love me?**

SHE: Yes... Yes, I love you...***

İtalyan usulü meatball**** yoğuruyor. Bir Kızılderili video game***** oynuyor; oyunun tiz sesleri konuşmayı bastırıyor. Kadın da tiz ve histerik bir sesle konuşuyor. Kasım ayında Los Angeles'ta, Melrose'da terasta gece yarısına doğru hava yumuşak. Herkes bir yerlerde gülümsüyor, tutkunun kırıntısı yok, Amerikan usulü bir sahne.

Oğlan arabanın anahtarlarını alıyor ve kadını çekip götürüyor; kadın, siyah çoraplı bacaklarını sergiliyor ve deli numarası yapıyor.

Bir Siyah ayağa kalkıyor ve yanımdan geçerken gülümseyerek bana şunu söylüyor: Too love!******

Kıyı yolunda siyah bir Porsche'un içinde kayıp gitmek, senin bedenine yavaş yavaş girmekten farksız.

Nasıl oluyor da varlığından kurtulmuş olduğumuz bir insanın yokluğunu özleyebiliyoruz? Bunu söyleten dilin ta kendisi: Birinin varlığını özlemek hem onun burada olmasını özlemek hem de onun artık burada olmamasını özlemektir. Onun yokluğunu özlemek, onun burada olmamasını özlemek ve onun

* "Kıskanç mısın? Kıskanıyor musun? Boktan bir kıskançsın sen!.. Bak şimdi... Sen yirmisindesin, ben ise kırk iki yaşında ve şu boktan götümü boktan birine siktireceğim... Anladın mı?"

** "Beni seviyor musun? Beni seviyor musun?"

*** "Evet... Evet, seni seviyorum..."

**** İng. Köfte. (ç.n.)

***** İng. Video oyunu. (ç.n.)

****** "Aşırı aşk!"

burada olmadığı zamanı özlemektir. Birinin gitmiş olmasının yarattığı melankoli böylesi bir duygu kargaşasına yol açar.

Gerçekten de etkileri bakımından birinin var olması, var olmaması kadar nazik bir durum yaratmaz. Varken birini hayal edebilmek çok daha ender rastlanan bir durumdur. Ona dokunmak ve ona dokunduğunu hayal etmek. Onunla konuşmak ve onunla konuştuğunu hayal etmek. Ona bakmak ve ona baktığını hayal etmek. Kaldı ki ötekinin varlığının hayallerdeki gibi olması gerekir, aksi takdirde dayanılmaz bir hal alır. Birinin mutlak varlığına dayanılamaz.

Borges'ın kör bir Aztek kadınına, yaşlı bir eğretileme hırsızına benzeyen yüzünden, açık gözlerinden, onu hiç heyecanlandırmadan magnezyum şimşekleri geçiyor. Körler, başlarını suyun üzerinde tutuyormuş gibi dururlar hep. Ancak gerçekdışı olana ve kurnazlığa yetenekleri vardır. Yalnızca duyma ve koklama duyularını kullanarak, on kişilik bir yanılma payıyla kendisini dinleyenlerin sayısını biliyordur eminim. Konferans bomboş geçiyor; daha çok bir kurban töreni bu. Bütün kurnazlığıyla ölümden söz ediyormuş, sanki çoktan ölmüş gibi davranan bu adamın zekâsı karşısında bütün dinleyiciler silinmiş gibi. Boğuk, senkoplu, zorlukla duyulabilen sesi insanları sesizliğe mahkûm ediyor; tıpkı, kendisinin geceye mahkûm edilmiş olması gibi. Kullandığı bütün eğretilemeler geceye dair; en güzeli de sonsuzlukla eklemlenen binbir gece eğretilemesi. Belli ki o da seksen birinci yılında bir ayağı sonsuzlukta yaşıyor. Çevresinde, ironik ve acımasız bir yapmacıklık hüküm sürüyor; hangi hayvana benzediğini bilemiyorum. Kaplanları seviyor. Kitaplığınıza bir kaplan koyun ve görme duyusunu alın elinden: İşte Borges. Kaliforniyalı öğretim üyelerinin beyinlerinden oluşan bu ölgün bitki örtüsünde, sessizlikleriyle ölümcül sarmallar kazıyor. Dünyayı alıntılıyor çünkü onu görmüyor artık. Söylemi bir alıntıdan ibaret. "Life itself is a quotation"* diyor.

* İng. Hayatın kendisi bir alıntıdır. (ç.n.)

Kızlar ayaklarını soğuk suya sokmuş, martı çığlıkları atıyorlar. Zaten, hemen martıya dönüşüyorlar ve martılar, arzunun karanlık nesnesinde, Buñuel'in filminin sonundaki devekuşu gibi sallanıyor ve salınıyorlar. Yaz geldi.

O kadının hayal kırıklığına uğramış olması beni çok kaygılandırdı ve bunu asla affetmezdim. Amerika hakkında küçümseyici ya da aşağılayıcı bir yargıda bulunan hiç kimseyi affetmeyeceğim.

Dünyanın merkezinde durdukları halde bunun farkında değiller. Onların tercih ettiği, kitapların ve toprağın merkezinde olmak.

Yalnızca sekoyaların boyu posu kahramanca ve masalsı; Nuh nebiden, dünyanın ilk yıllarından kalma tarihöncesi büyük hayvanlarla yaşıt. Sert gövdeleri de bağaya benziyor. Çöllerle ilgili jeolojik ve mineral senaryolara uygun ağaçlar olarak yalnızca onlar kaldı. Onlardan sonra başarıya ulaşanlar, boyu çok daha kısa türler oldu.

Büyük bir yatakta olsa bile en uçta uyuyor; bedeni öylesine hafif ki iz bırakmıyor yatakta. Bu kırılgan ve mesafeli bedeni ehlileştiremiyorum bir türlü. Uzun aralıklarla çok kısa bir süre için onu kucaklamama izin veriyor; o zaman bile bacaklarını gevşetmiyor. Beni öpmüyor, okşamıyor. Yine de şefkatli, hayvansı, inatçı bir şeyler var onda.

Çoğunlukla hızlı hızlı konuşuyor, sanki korkuya kapılmadan önce cümlesini bitirmek istermiş gibi. Âşıkmış gibi görünmenin yollarını bilmiyor, âşık da değil zaten. Baştan çıkarmayı seviyor, topluluk içindeyken gülüyor; o zamanlarda onun için var olmuyorum artık. Mesafelerin altını çizmeyi seviyor. Onun ırzına nasıl geçeceğimi bilemiyorum ve buna cesaretim kalmıyor zaten. Çözümsüz bir durum.

Zaman zaman onu yanımda hissedemiyorum ve gerçek anlamda burada değilmiş duygusuna kapılıp arkama bakıyorum ki kaybolmuş. Hokkabaz masalındaki duruma benziyor; izleyiciler alkışlayarak uyarınca hokkabaz dönüp bir de bakar ki yanında duran kadın düşüp bayılmış. Yalnızca var olup olmadığını anlamak için ona dokunuyorum. Sonra bir bakış, ardından olağanüstü bir sabır, nihayet bir beden ve hatta belki biraz da haz. Ancak pek de mümkün olmayan bu rastlantı bizi yakınlaştırmak bir yana derhal bir uçurum açıyor aramızda. Aramıza başka biri katıldığında düşmanca bir tutum takınarak her söylediğime karşı çıkıyor ve benimle hiçbir alakası kalmasın istiyor. Bana bağlanmış biri gibi görünmek istemiyor; bağlanmış da değil zaten. Hiçbir şeye bağlı değil o, kendi bedenine bile; oysa ne kadar da esnek ve baştan çıkarıcı bir bedeni var. Büzülüp kalmasının müthiş bir kışkırtma oyunu olduğunu çok iyi biliyor. Bazen kekeliyor; bu, korku dolu bir saldırganlığın ve kendi içine hızla çekilme isteğinin işareti.

Sarıp sarmalanmak, okşanıp sevilmek için her şeyi var ama o bunları istemiyor. İstediği insandan çocuk sahibi olamamış; ama büyüyle, onun bir başkasından edindiği çocuğu ortadan kaldırmayı başarmış. Aslında bir bakire; bir kadının bakireliği hayran olunacak bir zenginlik değil mi?

Her şeyi hafif hareketlerle ve zarafetle yapıyor. Onun bu olumsuz zarafetini seviyorum ancak onunla denediğim her cinsel girişim umutsuz bir eyleme dönüşüyor (genellikle, cinsel eylemler için böyle bir şeyden söz ederlerdi de inanmazdım).

Ne yaparsa yapsın bedenini savunuyor. Konuşurken bile. Yakalanmamak için cümleyi çarçabuk söylüyor, sonra hedefin dışında kalmak için hafif ve tiz bir kahkahayla; yapay ve mutsuz bir neşeyi anlatan hüzünlü ve kusursuz bir peri kahkahasıyla noktalıyor cümleyi.

Kendini Marie Stuart olarak görüyor ya da Mary Shelley ve onlardan biri olduğuna kuşku yok. Mutlaka, dekolte kırmızı

bir elbiseyle başının kesildiğini hayal ediyordur. Ya bu ya da hiçbir şey. Çoğunlukla, hiçbir şey. Yalnızca onu baştan çıkaran şeyleri kabul ediyor, haz verenleri ise reddediyor. Ne yatmak istiyor ne de fotoğrafının çekilmesini, bunlar uygun olmayan davranışlar onun için; ona gereken şeyler tutku, nezaket ve belki, asla söylemeyeceği başka bir şey.

Fotoğraflarını tek bir kez, harika bir günde kumsalda çekmiştim ve tabedildiğinde bütün film boş çıktı; bunun makul bir açıklaması yapılamadı. Çekilmesini istemediği için çekilemedi fotoğrafları. Onun büyücülüğünün görünümlerinden biriydi bu. Onun bütün ustalığı yok olmak. Ya da o denli az var oluyor ki filmde bile hiçbir iz bırakmıyor.

Yüzünde hep kaçamak bir ifade var, yastığın üstünde yok aslında; sanki, kendisine rağmen ona haz veriliyormuş gibi. Birbirimizden kaçmak için kedice ve çelişkili bir dans yapıyoruz sanki; özellikle de gece, bedenin hareketlerinin önünde sonunda birbirine cevap verdiği gecelerde. Birinin ayağının kımıldaması, öbürünün nefes alışını değiştirir ya hani, olumsuz bir elektriklenme bedenleri bile uykudayken ilişkilendirir ya. Gölgede yapılan düellonun Çin versiyonu gibi, bedenler bir yandan birbirlerine değmemeye büyük bir özen gösterirken diğer yandan da birbirlerine olabildiğince yakın, kımıldanıp dururlar; öyle ki yine de bir aşk uzamı oluştururlar ve hiç kimse bu uzamı aşmaya cüret edemez. Şefkate dair bir işaret almadan, bir zayıflık belirtisi görmeden hiçbir girişimde bulunmayacağıma dair kendime söz verdiğim için şimdi gerçekten birbirimizden uzaklaştık ve artık ona dokunmuyorum. Özgün bir durum: Sessizliği ilk bozan kaybedecek, buzu ilk kıran kendi yüzünden olacak. İmkânsız ırza geçişin ve sessiz meydan okumanın belirtileri bunlar. Şiddet sahneleri yaratmadığımız için (kavga sahnelemek için insan on bin kilometre yol yapmaz) ikimiz de bizi birbirimize bağlayan iplerin tümünü teker teker çözüyoruz; tek birini koparmadan. En zoru, bu tehlikeli töreni sonuna dek sürdürmek ve pırıltısız

bitirmek olacak. Çünkü hiçbir şey konuşmuyoruz (her ikimizin de ağzı sıkı). Sanki bütün bunlar yaşanmıyormuş gibi davranıyoruz. Bizi ayıran hiçbir şey ama hiçbir şey yok. Bu kayıtsızlık cephesinin ardında, belki de ben bir şefkat canavarıyım, o da bir şehvet canavarı? Ya da tersi. Kim bilir? Belki de bütün bunlar başka bir dünyada ya da önceki hayatlarda bir sefahatler ya da nefis bir duygu kaosuyla bitecek. Şimdilik Tristan ve İseut gibiyiz ve Tanrı kılıcını, iffetin bir işareti olarak aramıza koydu.

On saat önce yola çıktığına göre gecenin öbür kıyısına varmıştır artık. Ben daha yeni yeni geceye girerken, o İzlanda'da geceden uzaklaşıyordur. Böylelikle, şu an bile, tek bir gecenin coğrafi uzamı bizi birbirimizden ayırmaya yetiyor. Allah'tan, saat dilimleri ve gece gelen şu son ayrılık şiirsel de diğerlerini telafi ediyor. Bu gece, bu son gece, bunu başardık.

Paris kabilelerinin hayaletsi hareketleri. Bir ilkbahar gecesinde (soğuk ve yağmurlu), Bienal'in ilk kültüne katılmak için Villette'teki kent çöllerine doğru koşturan kalabalığa bakın; kapanıştan hemen sonra hepsi, tam ters yönde akıp Grand Palais'deki Kitap Fuarı'nın açılışına yönelirler; bütün bir Paris'i aşan iki bin kişilik bu insan seli (hep aynı insanlar), panayırın izdihamını ve kitaplarla gelen övüncü paylaştıktan sonra, bu sefer de gece yarılarına doğru üçüncü bir toplu göçe yönelir, kabilenin işaretlerini taşıyan ve Montparnasse'ta bulunan restoranlara akın ederler. Kimi zaman, arkalarında bir gazeteci ordusuyla bir iki bakan eşlik eder onlara. Davetlere bakarak önceden, bu fauna culturalis'in gece hareketlerinin rotasını kestirebilirsiniz; tıpkı çok eski zamanlarda halk gösterilerinin hangi yollardan geçeceğinin kesin olarak izlenebilmesi gibi.

Dünyanın her yerinde düşüncenin yaptığı işlemleri bilgisayarlar yapacak; tıpkı 19. yüzyılda mekanist teknolojilerin bedenin yerini alması gibi beyni eylemsiz bırakacak. İnsanlar,

giderek zombilere dönüşüyorlar. Sanki, daha şimdiden beyinleri çıkarılmış ve omurilikleriyle çalışıyormuş gibiler.

Yöneticiler, aynı jogger'lar* gibidir. Bir jogger'ı durdursanız bile yerinde koşmaya devam edecektir. Bir yöneticiyi de business'inden kopardığınızda yerinde koşmayı, eşelenmeyi, işlerinden söz etmeyi sürdürecektir. O, koşturup durmaktan, kararlar vermekten ve bir şeyleri yönetmekten vazgeçmez hiçbir zaman.

Herhangi bir şeyin ortadan kalkması ihtimalinin olması, bizi dayanılmaz bir duyguya sürükler. Eğer yok olan ölümse bu duygu daha da dayanılmaz bir hal alır...

Kopma imgeleminin sonu geldi. Çocuklar için ailelerini terk etmenin imkânsızlığı. Çiftler için de aynı şey geçerli: Birbirini terk etmek olmaz –niye terk etsinler ki başka bir ilişkide de aynı şey olacak. Karşılıklı kayıtsızlık üstünde anlaşmak dururken. Siyasal konjonktürde de aynı şey söz konusu. İktidarda her kim olursa olsun, diğerleri onu değiştirmekten nefret ediyorlar çünkü bütün alternatif hülyalar öldü artık. Böylelikle siyasal ilişki de çiftlerin ya da yeni kuşakların nevrozunun bulunduğu alana yerleşti. Ödenecek bedel ise zayıf yoğunluk, olabildiğince az istek, ılıman bir zekâ gibi kopma eşiğinin aşılmasına hiçbir zaman izin vermeyecek bir tutum takınmak.

Sırf ev değiştirmemek için mi bu kadar çok yolculuk yapıyorum acaba? "Dikey" kopuş eksikliği yüzünden bir ufuktan diğerine giderken yalın bir durumdan geçmeyen yatay bir modus vivendi buluyorum kendime. Bütün durumlar psikanalizin modeline uygun olarak gelişiyor: Tükenmiyor. Ayarlanabilen düzenekler, minimal yer değiştirmeler, küçük yörünge düzeltmeleri; işte günümüzün yaşantısı. Öyle ki biyo-

* İng. Yavaş koşu yapan sporcu. (ç.n.)

loji ve genetik onu yatay durumda gevşek ve pragmatik bir psikolojiye dönüştürüyor. Dikey boyutun sonu, ihlallerin ve yasakların sonu, devrimlerin sonu, sefahatinin sonu.

Güçlü her tür çözüm karşısında duyulan kayıtsızlık.

Fabius ile yenen bir öğle yemeği. Entelektüellerle aktrislerin belirsiz bir biçimde bir araya gelişlerinde, yönetme sanatına ilişkin bir ışık bulacağını sanmak, ne büyük saflıkmış! Yığınlar ne istiyorlar? Neden hiçbir şey için heyecanlanmıyorlar? Onlar için yapılanlar kamuoyu araştırmalarında neden olumsuz sonuçlar veriyor? Kurnazca bir düşüncesi olmadan Matignon'a kesinlikle gelmeyecek bu adamın; bütün başarılı siyasal çizgilere açıkgöz bir dehayla, kötü niyetle, dalavereyle ve kibirle girerken her şeyi ölçüp biçmiş olan bu adamın; halkın kayıtsızlığının yarattığı ahlaksız mekanizmalarda böylesi bir saflık sergileyebilen bu adamın; kitlelerin uyuşukluğuna, kalleşliğine, hayal kurma ve katılım eksikliğine, ortak efsane yokluğuna, vb hayıflanması (oysa, o ve diğerleri, bu kayıtsızlık sayesinde iktidardalar); toplumsal dünyadaki boşluğa hayıflanması ve bunu yaparken, bir iktidar boşluğu olduğunun bilincine hiç varmaması (bu sayede, bu boşluğu mükemmel bir biçimde doldurabiliyor); bütün bunlar insanın kafasını karıştırıyor. Nasıl olup da böyle bir dekor içinde ve bu rolü oynayarak iki günden çok hayatta kalabildiğini insan merak ediyor doğrusu. Halk sıkılıyor mu? Onu şaşırtın, aksi takdirde size rağmen kendini eğlendirecektir. Siyaset sahnesi onu şaşırtmayınca bu duyguyu gösterilerde arayacaktır (medyanın ve terörizmin yaptığı gösterilerde). Şaşırma, bireylerin olduğu kadar halkların da en büyük tutkusu hâlâ. Ve yaptıklarınızdan hiçbiri onları şaşırtamıyor. Gerçeği söyleyerek onları şaşırtmak mı? Boş laf. Gerçek büyük bir tehlikedir çünkü gerçeği söyleyen insan, ona ilk inanan olur hep. Kaldı ki başkalarının inanmaktan vazgeçmesi için bir siyaset adamının söylediğine inanması yeterlidir: Bu durum, siyaset alanına has bir ahlaksızlıktır. Bir şeyin gerçek olması yetmez, gerçeğin parıltısını da göstermesi gerekir. Yalan söylemek yet-

mez, söylenen şeyin yalanın parıltısını taşıması gerekir. Sosyalistlerde eksik olan da bu. Pek çok yalan ve pek çok gerçek söylediler ama hiçbir zaman ne yalanın ne de gerçeğin parıltısını bulup çıkarmayı becerebildiler. Gerçekler de siyasal bir "darbe" için vesile olabilir. Fabius'un ihtirası da buydu ama hiçbir zaman gerçeğin gerçek olduğuna inanmamak gerekir yoksa bütün etkisini elinizden kaçırırsınız. Gerçeği bir meydan okumaymış gibi kullanmalısınız; kesin bir gerçek olması için, onun hakkında söylenmesi gerekenlerden çok daha fazlasını söylemelisiniz. Gerçek şaşırtmalı yoksa bir aptallık olmaktan öteye gidemez. Greenpeace olayındaki sıkıntı da bundan ibarettir. Eğer bir başbakan bunu bilmiyorsa kafası karışık demektir. Fabius'un bıraktığı izlenim: O, kendi ihtirasından emin ama geleneklerin ahlaksız olduğunu kesinlikle bilmiyor. Benim yanımda oturan, Kutsal Sol'un cisimleşmiş haliydi aslında.

Kuram, ulaşılmış olgulara değil gelecekteki olaylara dayanır. Ona değer kazandıran şey aydınlattığı olaylar değil, habercisi olduğu olayların şok dalgasıdır. Bilinci değil, doğrudan doğruya şeylerin akışını etkiler ve enerjisini buradan alır. Dolayısıyla onu, felsefenin ve düşünce tarihine bağlı olarak yazılan her şeyin ortak uygulanımından ayırt etmek gerekir.

Lusitania gentilezza'sı. Lizbon'un güzelliği. Capanica, ırza geçişler falezi. Charnica, havai fişek ve popüler sirk. Tage kıyısındaki saraylar. Linda Lolita. Palacio Queluz'da Schubert. Hırsızlar pazarı. Kumsaldaki lokanta. Garson, bin kez gelip her şeyin yolunda gidip gitmediğini, şarabın yeterince soğuk olup olmadığını, ızgara balığın iyi pişip pişmediğini, herkesin halinden memnun olup olmadığını soruyor. Bin birinci gelişinde M., gözlerini onun gözlerine dikip net bir açıklamada bulunuyor: Bak dinle, her şey mükemmel, *mutluyuz*! Garson donup kalıyor ve allak bullak olmuş bir şekilde yok oluyor; bir daha dönmemecesine.

Dunkerque. Topluca yaşanan heyecan, patlayan şampanya, tersanelerde üretilen son geminin suya indirilmesine gözyaşı döken yaşlı işçiler. İş bitince hep birlikte söylenen marş. Bu devasa gemiyi kimse istemiyor. Yalın bir eylem. Adı bile yok, hiç kimse ona ad vermek istememiş; çünkü Marx'ın ifadesiyle Toprak ile Emek'in ortaklaşa kısırlığının meyvesi o; üretici güçlerin bu şaşırtıcı ürünü karşısında Marx'ın yüzünün ne hal alacağını görmek isterdim doğrusu. 331 kısaltmasıyla anılıyor. Hâlâ bütün kuşakları hayal kırıklığına düşürmeye yeten üretme kudurganlığına ve kibrine bahane olmaktan başka bir işe yaramayacak. İnsanın yararsız ve müthiş kapasitesine tanıklık eden bu hayali nesneyi derhal müzeye kapatmak lazım; neonla aydınlatılmış bir yeraltı mezarlığında, artık sermayenin değil de çalışma efsanesinin kölesi olan ve fabrikalar efsanesine canlı giren bütün işçilerle birlikte.

İnsanoğlu, maymunun en önemli özelliklerinden birini kaybetti; kendi sırtını kaşıyamıyor. Halbuki, bu özelliği eşsiz bir özerklik getiriyordu; birbirini kaşımak zorunda kalmaktansa çok başka nedenlerle işbirliği yapma özgürlüğüne sahip olabilirdi insan.

Ölgün kalenin çılgın ışığında, kara basar gibi yaprakların üstünde yürümek; eskiden bu kalenin prensi kralına isyan etmiş ve bu yüzden surun duvarları paramparça edilmiş.

Rimini'deki Magazini Criminali'lerin gösterdiği "performans": Bir atı meydanda kesip derisini yüzmeyi ve parçalara ayırmayı kurban töreni haline getirmişler ve yüz kadar insana seyrettiriyorlar. Çevredekiler büyük bir heyecanla karşılıyorlar olan bitenleri. Elbette. Burada tiksindirici olan ölüm gösterisinin kendisi değil de ne oyuncular ne de izleyiciler için kurban töreninin artık hiçbir toplumsal anlam taşımıyor olması; kurban etme uzun süre önce değerini kaybetti ve yerini şiddet ile kanın monden semiyolojisi aldı.

Denge hep bunalımda ancak böyle olması vahim hiçbir sonuç yaratmıyor. Olan tek şey ibrenin varsayımsal bir merkezde salınıyor olması; istatistikteki bir orta gibi. Salınımlar altüst oluşlara yol açmıyor çünkü sistemin ağırlık merkezi yok artık. 29 bunalımı bir daha yaşanmaz. Onun yerini, bunalımın sürekli simülasyonu aldı. Aynı şekilde, bir toplumun kahramansı ve içsel değerleri de yıkılabilir oysa aynı değerler yenilendiğinde, simülasyonları gerçekleştirildiğinde, lift* edildiklerinde (Reagan örneğinde olduğu gibi) hiçbir felakete yol açmazlar. Kendi ağırlıklarıyla yok olmaya sürüklenmezler. Suyun üstünde kalırlar ya da para gibi yılanın dalgalanmalarını izlerler.

Biz de kendi hayatlarımızda böyle yapıyoruz: Her bir yanımıza birer şamandıra yerleştirip ölümcül sapmalardan uzak kalmak için varsayımsal bir denge çizgisinin çevresinde salınım hareketleri yaparak ilerliyoruz.

1800'lü yılların Pompei'sine benzeyen 60'lı yılların Pompei'sini heyecanla anmak; bir estampa, kazılardaki ve kırsal naiflikteki Pompei'ye benzeyen, Goethe'nin ve 18. yüzyıl gezginlerinin Pompei'sini anmak. Sonra, kendi zihninde kaynağa kadar çıkmak; felaket anına, mutlak hayale kadar. Bu onulmaz özlemle, bu tükenmeyen hasretle gülümsemek (geçmişte yıkıntılar bile daha güzeldi) ve yine de bu hasretin tazeliğini muhafaza etmek.

Dünyanın düzen ve düzensizliklerini, birbirinden farklı olaylar anlatıyor bize. Otuz felaketi, Air India'nın Boeing'i, Beyrut Havalimanı, Heysel dramı; siyasal olaylar değil de yalnızca bunlar göze çarpıyor; çünkü onlar gizlice birbirlerine cevap veriyorlar ve böylelikle, bir bakıma şiirsel bir biçimde dünya hakkında gerekli bütün bilgiyi sunuyorlar. Nasıl adlandırmalı onları? Dram, toplu psikodram, kaza, terörizm, komplo, felaket? Hepsi birden aslında ve bu olaylar belirsizlikleri

* İng. Yükseltme, kaldırma. (ç.n.)

ölçüsünde büyüleyici. Kaybolan bir uçağın karakutusu gibiler. Karakutular genellikle pek fazla bir şey söylemez ve çoğunlukla bulunamazlar bile. Halbuki, bütünün minyatür halindeki hologramıdır onlar. Karakutular kendi aralarında konuşurlar; konuştukları dalga boyuna bağlanmak da bize düşer.

M. dolaylarında, istisnasız bütün kavşakların yerini, geleneksel kavşaklardan çok daha tehlikeli çirkin cayroskoplar almış. Kesişen iki yoldan daha güzel bir şey olabilir mi? Ve birbirlerinden kaçmak için birbirine sarılan, yararsız ve gereksiz bir sürü sinyalizasyon gerektiren iki yoldan daha gülüncü var mıdır? Moda olan teknolojilerin aptallığı şu: Yollar birbirlerine değmeden kesişiyorlar –değiştiriciler de bu felsefeye dayanıyorlar. İnsanlar yaptığında ise, aynı şeye iletişim deniyor.

O gelir gelmez herkes susuyor, kırda adım attıkça çekirgelerin tuhaf bir biçimde susması gibi. Sessizlik bölgesi, bir göz gibi onunla birlikte yer değiştiriyor ve geçip gittikten sonra aynı keskin ses yeniden başlıyor. Kader bu bölgeye artık giremiyor, her şey susuyor, tutkular sönüyor; dünyadaki keskin sesleri ölçmek için ideal bir bölge burası.

İster acı ister hazla ilgili olsun, her etkinlik çevriminin sonu simgesel bir mastürbasyonla onaylanır. Bir olayı mühürleyip bitirmek için bir tür efsanevi armağandır bu; hazzın göz kırpması, sonun gelmesinin verdiği sevinç. Belli bir çevrimin sonu, toplumlara da önce gerçek bir melankoli, sonra da simgesel bir mastürbasyon getirir. Sosyalizmin bizim için taşıdığı anlam da bu.

Şu ünlü tavır: Daktilosundaki kâğıdı hızla koparıp çekmek; ister gazeteci olsun ister yazar, bu tavır sayesinde kılıç çeken Batı kahramanıyla özdeşleştiriyor kendini.

"Amerika" için tek bir yöntem var: Belli bir sürede birleştirilmiş belli sayıda parça, nota, anlatı olduğuna göre, *hepsini*

birleştiren bir çözüm de *olmalı*; en bayağıları da dahil olmak üzere, toplama ve çıkarma yapmaksızın, gerekli bir bütünlük içinde; her yerde, bu derlemenin üstüne belli etmeden titreyen de bu gereklilikti zaten. Bu malzemenin tek ve en iyi malzeme olduğu varsayımında bulunmalı; çünkü bu malzeme, aynı düşünce doğrultusunda gizli bir düzen tutturuyor ve çünkü aynı saplantıya bağlı düşüncelerin belli bir anlamı var ve yeniden oluşum sorununun zorunlu olarak belli bir çözüm yolu var. Yola çıkarken, hiçbir şeyin unutulmadığından ve anahtarı bulmanın yeterli olacağından emin olunmalı.

Bilgi bize her şeyi söyleyebilir. Bütün cevaplar onda. Ne var ki sormadığımız ve hiç kuşkusuz sorulmayan soruların cevapları bunlar.

İktidarın alçaklığından kurtulmak için iktidar sahibi insanlara nasıl ihtiyaç duyuyorsak, bilginin alçaklığından kurtulmak için de bilgili insanlara ihtiyacımız var.

Terörizm gibi kanser de fraktal bölgeleri işgal ediyor. Issızlaştırılmış, yoğunluğu azaltılmış, terk edilmiş bölgelerde doğuyor. Kaldı ki bugün, gerek beden gerekse toplumsal alan ıssızlaştırılmış bölgeler oluşturuyorlar.

Yaptığı kazada kırk iki kişinin ölümüne yol açan tren kondüktörü sinyali gördüğünü, hatta onu karakutuya kaydettiğini ancak yavaşlamadığını itiraf ediyor. Sinyalin refleksle görülmesi hiçbir sonuç yaratmıyor. Sinyale otomatik olarak tepki veriliyor ancak içeriğe hiçbir tepki verilmiyor. Beynin ve makinenin kapalı devreleri. Karakutuyla etkileşim olabiliyor da dünyayla etkileşim kurulamıyor. İşte iletişimin derin mantığı –sinyale bağlı olmak ve bunun karşılığında eylemlerle değil işaretlerle cevap vermek. O halde, bu tür kazalara yol açan şey iletişimin kendi mantığı; insani ya da örgütsel zayıflıklar değil.

Kanser: Kod karışıyor, düzen bozuluyor, kayıtsız hücrelerin çoğalmasına izin veriliyor. Bilgi hastalığı.

AIDS: Bağışıklık sistemlerinin (bedendeki gizli savunmaların) işlemez hale gelmesi. Yakınlık, salgı (sperm, kan, tükürük), temas saplantısı. İletişim hastalığı.

Ya bütün bunlar iletişimin, spermin, cinselliğin, söz salgılarının vahşi ve içgüdüsel bir reddini yansıtıyorlarsa? Ya bütün bunlarda salgıların ve devrelerin yayılması karşısında gösterilen "içgüdüsel" hayati bir direnç varsa –ya AIDS ve Kanser, yeni ve ölümcül bir patoloji pahasına bizi çok daha vahim bir şeylerden koruyorlarsa ya da en azından bir tür alarm veriyorlarsa? İnsan nevrozu, delilikten korunmak için yaratmıştır.

Mexico depreminin bir saat öncesinden belirlenmiş olduğunu düşünelim; hangisi daha hızlı gerçekleşirdi? Kentin boşaltılması mı, görüntülerin bütün dünyaya ulaştırılması mı? Böylesi durumlarda bütün gazetecilerin bilinçaltından felaketin en güzel görüntülerini kaçırdıkları düşüncesi geçiyor. Eğer yer sarsıntısı öngörülebilmiş olsaydı, kim uydu yayınını kaçırmayı göze alabilirdi? Hiç kimse. 1981'de, İtalya'da da kitle iletişim araçları kurtarma ekiplerinden çok önce gelmişlerdi.

Bir an için felakete yer ayırtmanın mümkün olduğunu düşünelim. Meraklı bir kalabalığın derhal Mexico'ya yönelebileceği bile geliyor insanın aklına. Charter'lar dolusu açgözlü züppeler kente gelir, Meksikalıların yerini alırlardı herhalde.

Chorus'u coşturmak, cirrus'u kamçılamak, virus'u sarsmak, tonus'u göklere çıkarmak, habitus'u hayran olunacak hale getirmek, stratus'u gizemli kılmak, cursus'u dengede tutmak, processus'u korkutmak.

Yoğun bir kadavramsılık dönemine giriyoruz ve artık hayal gücümüz onu anlamaya yetmiyor. Burada da tercih yapmamız ve kişisel bir nekroloji yaratmamız gerekiyor. Acaba bu, yüzyıl sonunun bir önzevki mi?

Günümüzde her şey; bir gazetenin, ticari bakımdan yıkıma yol açacak bir geminin, bir uçağın, bir yol ağının, yeni bir füzenin ya da bir kültür programının başlatılması ve son tahlilde iş imkânları yaratmasıyla doğrulanıyor. Bütünüyle anlamsız olan bu gerekçelendirmenin kendisini bile bir şaşırtmaca, bir kutsallık, dokunaklı bir durum olarak kullanıyoruz.

Belli bir tüketme eşiği aşıldıktan sonra, enerji aşırı-kaynaşma aşamasına geçiyor. Aşk, yeterince sık tekrarlanmaya görsün; sürekli hale geliyor. Histerezis bütünsel, tüketim baş döndürücü, tasarruf yapma ilkesi geçerli değil artık. Surmâle'de ölüm enerjisi bile kullanılıyor; ceset pedal çevirmeye devam ediyor. Hatta, artık hiçbir sorunu kalmadığı için, canlı insandan çok daha iyi çeviriyor. Eylemsizlik ilkesi gereği ölüm itkisi, motor ya da erotik etkileri çok daha iyi çoğaltabiliyor.

Uçakta, yere inmeden önce: "Baylar, Bayanlar! Bilinçdışınız, lütfen!"

Bütün bir akşam siyah dekoltesi ve altın kolyesiyle Opera'nın harpçısına âşık olmak. Göz kapaklarıyla kirpiklerindeki, elleriyle bakışlarındaki kıpırtı, beni, Berio'nun kibirli sahne tasarımından çok daha fazla ilgilendiriyor. Bütün müzisyenler oyunculardan çok daha güzeldi ve ince zevkleri, fısıltılı sırları, orkestra çukurundaki mimikleri hepsi, yukarıda oynanan tuhaf dramdan çok daha gerçekti.

Hiçbir şey büyük bir otelin piyanistinin yalnızlığıyla boy ölçüşemez. Kokteyl bardakları şıkırdar ve sosyete dedikoduları uğuldarken, o melodisiyle, bir adada olunabileceğinden çok daha yalnız. Bir an duruyor ve insanlar onu alkışlıyorlar. Bir kez daha şaşırıyor insan: Demek ki bu müziğin de bir sonu varmış ve insanlar onu dinliyorlarmış. Demek ki bir şeyler çalıyormuş ve çaldığı boşa gitmiyormuş. Kendisi de şaşırmış gö-

rünüyor. Ancak ruhunun derinlikleri, müzik sustuğu için alkışlandığını ve bu çılgın kafaların, tıpkı bardaklarda eriyen şeker gibi müziğin bilincine vardıklarını çok iyi biliyor. Ve otelin piyanisti, kel şarkıcının yaptığı gibi hemen yeni bir melodiye başlıyor.

Günah keçisi de eskisi gibi değil. Herkes onun üstüne gitmiyor artık; herkes onun için ağlıyor (insan hakları, görüş ayrılıkları, Magrep asıllı ikinci kuşak, vb). Ama yine de o günah keçisinin ta kendisi ve hep öyle kalacak.

Bir çözüm bulunduğunda sorun sorun olmaktan çıkar.
Bir cevap bulunduğunda soru soru olmaktan çıkar.
Çünkü sorun çözümün cevap da sorunun bir parçası haline gelir.
Ve ortada sorunsuz çözümler ve sorusuz cevaplar kalır.
Sorularımızın cevapsız, sorunlarımızın da çözümsüz kaldığı günler ne güzeldi!

İnsan hakları, görüş ayrılıkları, ırkçılıkla mücadele, SOS, SOS; bütün bunlar, ne hard* ideolojileri ne de radikal felsefeleri bilen, kolaycı bir kuşağın kullanımına sunulmuş yumuşak, easy,** post coitum historicum, after the orgy*** ideolojiler. Özgeciliği, bir aradalığı, uluslararası yardımseverliği ve bireysel tremoloyu yeniden keşfeden bir kuşağın, siyasette de görülen yeni duygusal ideolojisi. İçini dökme, dayanışma, kozmopolit heyecanlılık, içli multimedya: Nietzsche ile Marx-Freud çağında (aynı zamanda, Rimbaud, Jarry ve durumculuk çağında) bütün gevşek değerlerin sert bir biçimde dışlanması. Yeni nesil, bunalım döneminin şımarık çocuklarından oluşuyor; oysa bir önceki kuşakta, tarihin lanetlenmiş çocukları vardı.

* İng. Sert. (ç.n.)
** İng. Kolay. (ç.n.)
*** İng. Sefahat sonrası. (ç.n.)

Bu romantik, monden, buyurgan ve duygusal genç insanlar, gönlün şiirsel düzyazısı ile iş dünyasının sesini bütünleşiyorlar. Çünkü onlar, yalnızca yeni girişimcilerin çağdaşları olmakla kalmıyor, aynı zamanda mükemmel medya hayvanları olarak da sürdürüyorlar hayatlarını. Onlarınki, reklama dayanan aşkın idealizm. Onlar, paraya, moda olan hareketlere, gözde mesleklere, hard kuşakların lanetlediği her şeye yakın olan bir kuşağın üyeleri. Soft* ahlaksızlık, en bayağı tanımıyla nefis düşkünlüğü. İhtirasta da soft: Onlarda, her alanda çoktan başarılı olmuş, elde etmek istediği her şeye sahip olan, dayanışmayı büyük bir kolaylıkla uygulayabilen, sınıfsal lanetin izlerini taşımak zorunda kalmayan bir kuşağın ihtirası var. Onlar Avrupalı Yuppie'ler.

Varoluş listing'i**
Varoluşçu design***
Elde anahtarlarla gelen ölüm
Sonsuzluk yok: Üslü gösterim

Yüzyılın sonu yaklaştıkça bütün kültürümüz, sineklerin kışa girme kültürüne benzemeye başladı. Çevik davranamadıkları için, sabahın ilk dondurucu sisiyle birlikte camın önünde hülyalı ve şaşkın bir halde yavaşça dönüyorlar. Son bakımlarını yapıyorlar, benekli gözleri kararıyor ve perde boyunca yere düşüveriyorlar.

Nesnel olana duyulan eğilim, bir tür savunma refleksiyle insanın olduğu yerde çakılıp kalmasıdır. Nesnel olanın öbür tarafında da aynı şey söz konusudur; eline bir fotoğraf alan insan çakılıp kalır, çok kısa bir süre için kendi özünden vazgeçer; sırf nesneyi şaşırtmak için.

* İng. Yumuşak. (ç.n.)
** İng. Listeleme. (ç.n.)
*** İng. Taslak, tasarım. (ç.n)

İçtenlik ideolojisiyle birlikte düşünce de yumuşadı: Yeni Filozoflar. Yeni Romantikler ile devam etti. Sonra felsefe, genel olarak yeniden canlandı. Sonra, yeni girişimlerle ve yeni işlerle gelen refah. Yeni-liberalizmin toplumsal "natüralizm"i. Bir kez daha her yere, lift edilmiş değerler, heyecanlı bir dinamizm, çocuksu bir dinsellik yerleşti ve aşk burada yeniden yüzeye çıktı. Türün en büyük dağılma sürecine girdiği bir dönemde kalabalıkların, bir bakıma safları sıklaştırmasıydı bu.

Zinovyev, bütün inceliği ve sofistike tavrıyla Batı aydınları karşısında kayıtsız bir tutum takınıyor. Demirperdenin öbür yanındaki anlaşılmaz kitle gerçekliğinin diyalektikçi ve etkileşimci süreçlerimizden çok daha ilginç olduğunu biliyor. Ondaki ironinin gücü, aptallığın gücünden geliyor. Bizler bile bu aptallığı yenememişken, diyor, öz olarak, siz mi kaldınız onu alt edecek. Sapına kadar haklı. Ya da: Kesinlikle bizden geridesiniz çünkü biz en kötüsünü gördük oysa siz en kötüyü çok daha sonra yaşayabileceksiniz. Buna da karşı çıkmak mümkün değil. Ya başkaldıranlar? Saharov'un durumuna gelince, diyor Zinovyev, böylesi acı bir durumun ortaya çıkmasından hem Batı hem de Doğu dünyası *eşit ölçüde yararlandı* ve ikisi de sorumlu. Bizi yoldan çevirmeniz imkânsız; çünkü biz, çok daha gelişmiş bir biçimi; felaket sonrası durumunu, hayatta kalma durumunu yaşıyoruz. Siz hâlâ hayattasınız; biz ise hayatta kalmış olanlarız. Hem sizin toplumunuz yapay: Her ne pahasına olursa olsun yanılsamaları besliyor; oysa biz, çoktandır onlardan çıkarabileceğimiz bütün sonuçları çıkardık. Komünizmin ilerleyeceğini sanmayın; siz, bizim yolumuzu yavaş yavaş tutmaya başladınız; daha şimdiden çokça bize benziyorsunuz.

Batı, Sovyet Bloku'nun kaynaşmasını mı istiyor, özgürleşmesini mi, dağılmasını mı? Hiçbirini istemiyor. Bunların gerçekleşmesi, ideoloji olarak kullandığı şeyi, yani yapısal olarak

bağlı olduğu rakip bir bloku kaybetmesine yol açar. Bu buzdan blokun sıvılaşıp tasfiye olması, yalnızca sonsuzluğa yayılmakla bile, bütün bir savunma sistemini ve Batı değerlerinin profilini bozar. Tıpatıp, buzların erimesinin okyanuslardaki su düzeyini değiştirebilmesi, yerleşim bulunan kıtaları silip süpürebilmesi ve okyanuslarla kıtalar arasındaki sınırları unutturabilmesi gibi. Sovyet Bloku'nun insan haklarının sıcaklığında erimesi Batı için, kutup buzlarının birdenbire erimesine ya da Sovyet altın stoklarının dünya pazarına boşalmasına eşdeğer bir felaket yaratacaktır. Öyleyse, sosyalist cehennemden söz etmek de neyin nesi? Sovyet Bloku, bizim cennet-evren kurgumuzu ayakta tutmamız için gerekli bütün cehennemi nitelikleri barındırıyor. Her ne kadar kendisi doğru olmasa da dünyanın dengesinin kurulmasında ve bizim değerlerimizin sürdürülmesinde oynadığı rolle kendini doğruluyor. İnsanın amaçları bakımından bizim değerlerimizin hiçbir mutlak değeri yok (hiçbir nesnel tanrısallık, Batı Bloku'nda yaşayanların insani değerlerinin Doğu Bloku'nda yaşayanların değerlerinden üstün olduğunu onaylamıyor); onlar, cennetle cehennem arasındaki karşıtlıkta göreli bir değer taşıyorlar.

19. yüzyılın "soylu" işçileri gibiyiz: Seçme durum, ayırt edici özellik, erdem, felsefenin şeytanı, eleştirel zanaatkârlığın şeytanı, sanayi ile gelen kader karşısında krallara yaraşır bir kayıtsızlık.

İnsan Hakları'yla ilgili sorunlar ortadan kaldırıldığında, hem batıda hem de doğuda hem kuzeyde hem de güneyde özgürlüklerin ortadan kaldırılması için göreli bir tercih baş gösterecek. İşte o zaman gerçek bir sorunla yüz yüze kalınacak. Zinovyev de şeylerin bu haline denk düşüyor; o, modellerin tamamlanmasına bağlı olan kölelik ile cennetle cehennemin farksızlığı üstünde kafa yoran paradoksal bir düşünür.

Christo'nun sanatı, giyimin erotik ve estetik niteliğini ortaya çıkarıyor; oysa bizler, uzun bir süreden beri belli bir soyunma estetiğinin kabalığına alıştırıldık. Kötü reklamcılık şeyleri görünür hem de çok fazla görünür hale getirerek yüceltiyor; Christo ise, belli bir biçimi yüceltmek için onu gizliyor. O biçimin bir bakıma esrarlı bir tanıtımını yapıyor; Baudelaire'in yaptığı ayrım doğrultusunda: Gerçek sanatçılar piyasaya bir kahramanlık heykeli verenlerdir; oysa burjuvalar piyasaya, tanıtımla birlikte yalnızca duygusallığı olan bir heykel vermeyi bilirler.

Yeri ambalajlamak, giydirmek kente ya da sokağa bir iç mekânın; kimi İtalyan kentlerinde olduğu gibi kamuya ait anaç bir mekânın çekiciliğini kazandırmaktır. Özellikle de eylülün sıcak ve tüllü güneşi bütünün tüllenmiş kaligrafisine denk düştüğünde.

Simülakrlar günümüzde dünyanın her yerinde gerçekçi versiyonlarıyla kabul ediliyorlar: Simülakrın yanı sıra bir de simülasyon var. En kötüsü de bu yaygınlaştırmanın entelektüel ve monden versiyonu: Her şey işarettir, işaretler gerçekliği yürürlükten kaldırmıştır, vb. Bundan on yıl önce işaretin bu kadar büyük bir hızla resmi dil halini alacağını kim bilebilirdi? "Proletarya" gibi, "diyalektik" gibi, "bilinçdışı" gibi: Bunlar 2000 yılını bile aşamayacaklar.

Moğollar Fırtına'yı, bakanlardan ve starlardan oluşan ultramonden bir seyirci topluluğu karşısında oynadılar. Kennedy Vakfı. Yarın Papa, bütün Shakespeareci Moğolları kabul edecek. Bir toplumun, kendisine ait olan en berbat artıklarla flört etmesi. Bu koşullarda Moğollar kim oluyor?

Zenginler, sana hiçbir şey vermezler (dixit A.*). Zenginler merhametsizdir, seni hep becermeleri gerekir. Zekâ, güç, gü-

* Lat. Söyleyen, dedi. (ç.n.)

zellik zenginleri sana armağan vermezler. Sermayeleri ne kadar simgeselse o kadar pahalıya ödettirirler sana.

Zenginlerin bu merhametsiz yüzünü, genç köylülere eziyet eden Kontes Bathory ile karşılaştırmak gerekir. O da çok eziyet görmüştü; canlı canlı bir yere tıkılmış; karanlıkla, mutlak sessizlikle ve dışkılarıyla baş başa bırakılmıştı; duvarda, yiyecek vermek için açılan tek bir delik vardı. Kanla yıkanmak, iki yıl boyunca karanlıklar içinde yaşamasına yetecek bir enerji vermişti ona.

Roma'nın sokaklarında dolaşırken bu yumuşacık dönemi düşünmek. Burada da her şeyde derin bir ensest var ancak bu ensestin tarzı Elizabeth Bathory'ninkinden farklı; bütün köylü kadınlar onun kızlarıydı ve onların ensestini kanla mühürlüyordu. Sadist ve şiddetli bir ensestti; oysa, bütün Roma kültürü tinsel ve yumuşak bir enseşt uygular. Fetişizme yakındır: Mamma'nın, ablanın, genç erişkinin, Bakire Meryem'in ve Azizlerin ensesti; hepsi, aynı ensest sarmalında dönüp durur. Ayrıntının tensel mükemmeliği, mermerin tensel yumuşaklığı, çeşmelerin şehvetli saydamlığı, küçük sokakların ortasındaki meydanların göbeği ve buradan akan su. Eksiksiz bir kibarlığın, harabelerde bile kendini gösteren bütünsel bir nezaketin yarattığı mucize. İtalya'da en yukarılara çıksanız da asla doğaya ulaşamazsınız; burada, barok bir tasvirden başka bir şey bulamazsınız.

İdeal Kadın, Città Ideale gibidir. Saf ve çölsü bir biçimin yanında serin karanlıklara açılan anlamsız birkaç kıskançlık, bu biçimden kaçan birkaç yeşil bitki ve kimi kez alegorik bir iç çamaşır.

Daha önce, cinsiyetlerin kesin olarak birbirinden uzaklaşmış gibi göründüğü durumlar yaşanmıştı; yücelterek ya da iffetle ya da bugün olduğu gibi farklılıkların salınımıyla. Roma İmparatorluğu'nun sonu, ortaçağın sonu. Dünyanın sonunda

esen hava, binyılın havası cinsiyetleri ya çılgınca yaklaştırıyor ya da çaresiz bir biçimde uzaklaştırıyor.

Kadın için baştan çıkarmanın anlamı, boş bir alana kaymaktan ibaret; alacağı en ideal biçim de kendisinden öncekiler tarafından çoktan çizilmiş. Kadın için baştan çıkarmak hayvani bir eylem ve kadınların hepsi, içlerinden biri en küçük bir baştan çıkarma girişiminde bulunduğunda hemen onunla suç ortaklığı yapıyorlar. Kadının baştan çıkarmasında bir zincir var. Erkek ise, çok ağır bir görevle karşı karşıya: Her bir kadında, bütün diğer kadınların ortak yargısıyla yüz yüze kalmak. Oynanan oyun hiç de eşit değil ve erkeğin giderek daha seyrek tehlikeye atılmasının nedenleri burada saklı. Her durumda kadın, baştan çıkarmanın büyüleyici yanını kendine ayırıyor; (baştan çıkaran kadın); erkek ise baştan çıkarmanın biraz gülünç olan bir yanıyla baş başa kalıyor. (Baştan çıkaran erkek) Oysa, cinsel nesne oyununa girmek, yani bir bakıma dişilik simülasyonu yapmak erkeğe zor geliyor. Çünkü erkeğin baştan çıkarmasında bir zincir yok. Erkeklerin arzu edebilecekleri bir nesne için suç ortaklığı yapmaları; diğer erkeklerle, kadınların kendi aralarında yaptıkları gibi bir cinsiyet ortaklığı kurmaları imkânsız. Girişimde bulunan erkeği koruyacak hiçbir gizli antlaşma yok.

Dünya'nın son gününde ortalıkta hiç kimseler olmayacak; nasıl ilk gününde olmadıysa. Bu bir skandal. Öylesine büyük bir skandal ki bu, insanlık bütün imkânlarını kullanarak topluca ve tepki olsun diye dünyanın sonunu çabuklaştırmaya çalışıyor; sırf gösteriyi izleyebilmek için.

Beşinci Cadde'de, dünyanın sonu hakkında konuşmak için entelektüeller arasında düzenlenen küçük bir kabile töreni. Bu konuyu New York'ta konuşmak harika bir düşünce; depremin merkez üssü bu kent olduğuna göre. Biraz kafa yorunca insan

bunun hiç de anlamlı olmadığını düşünüyor; çünkü New York zaten dünyanın sonu; bu yüzden de dünyanın bir minyatürünü modelden çok daha zayıf bir senaryo içinde tasarlamanın hiçbir anlamı yok. Belki yalnızca, gerçek olay karşısında dünyanın sonu düşüncesini kurtarmak anlamlı olabilir.

Challenger, Çernobil: Onlardan başka mutlu kaza yok; görüntü sistemlerinin durması gibi bir şey. Fotoğrafın hareketi tespit etmesi ve ona kaybetmiş olduğu unutulmazlık özelliğini yeniden kazandırması gibi, Challenger'ın patlaması da uzayla ilgili imgelemi yeniden canlandırdı. Challenger'ın fotoğraflarının güzel olan tek yanı, uzay macerasının varacağı gizli yeri tespit etmiş olmasıydı; ancak o maceranın hızı bize, yalnızca görünürdeki hareketi veriyor.

Holocauste'tan* hologrāma: Pek güzel bir program.

Yalnızca, saydam günlerin parlak ışığında ya da kurşuni gri bir gökyüzünün altında iyi fotoğraf çekilebilir. İster parlaklıktan olsun ister ışığın gizliliğinden, renkler birbirinin içinde patlar. Tıpkı bunun gibi, yalnızca tam bir aydınlanma içinde ya da derin melankolide iyi yazabilir insan.

Karlı bir yoldan bir tür şatoya ulaşıyorum. Girdiğim oda, mobilyalarından tavanına kadar santimetrelerce kalınlığında karla kaplı. Şiddetli mavi ve kırmızı, flüoresan reklam tabelalarının parıltısı pencereye yansıyor. Kocaman odalarda gizlice dolaşıyorum. Bir zamanlar burada yaşamıştım. Sesler yaklaşıyor, rahatsız oluyorum çünkü onlar önemli insanlar ve neden burada olduğumu açıklayabilecek hiçbir haklı gerekçem yok. Ancak sesleri farklılaşıyor, bakışları değişiyor ve birdenbire, derin geri zekâlılığı olan insanlara dönüşüyorlar. Meğer şato bir tımarhaneymiş; nitekim bir hemşire, sütunlu avludaki ma-

* Kurban yakma, anlamında Yunanca kökenli Fransızca sözcük. (ç.n.)

sada boylu boyunca yatıyor. Uyanıyorum; buradayım ama bir önceki hayatımda bir deli olduğuma inanıyorum artık.

Dişinin gülüşü
Dişinin hırıltılı gülüşünün tayfı
bir albino kadın seyircinin fasılalı gülüşü
Bir dişi kadın seyircinin saydam cinsel organı
Beşinci Cadde'de dünyanın sonu
collapse'in* dayanılmaz kaşıntısı
dayanılmaz kaşıntının collapse'i
Ontolojik fistüller İpe sapa gelmez sözler
Kirlenmiş dudaklar temizlenmiş dudaklar
Can çekişmenin etiği

Bizi, bulutsulardan kuazarlara, başlangıçtaki big bang'in oluşumuna götürecek dev teleskoplar sayesinde dünyanın başlangıcını izlemiş olmamıza karşı çıkılabilir. Başlangıcın izleri hep burada, uzayda; oluşumunu izlemek yeterli. Ne var ki izler gelecekte bizden git gide uzaklaşıyorlar. Dünyanın ilk günlerinden kalma çağdaş evren parçalarından oluşan bu ufka hiçbir zaman ulaşamayacağız. O halde, bizler için başlangıç hiçbir zaman olmayacak. Tek son başlangıçla bağlantı kurmak olduğuna göre, son da olmayacak.

Bugün pazartesi, bütün makaleleri yazdıktan, bütün mektuplara cevap verdikten (nihayet!), tezi onayladıktan ve Amerika'ya ara vermeye karar verdikten sonra bugün, on yıldan, belki yirmi yıldan beri ilk kez, yapacak hiçbir işim olmadığının farkına varıyorum. Tek bir tasarı, yapmak zorunda olduğum tek bir iş bile yok. Askıda kalmış olan işlerin tümü düzene kondu ve bundan sonra olacaklar olanlar, bir bakıma benim ek varoluşum olacak; diğerinden de bu hafiflik, boşluk, şaşkınlık ve yatışma anıyla ayrılacak, kuşkusuz eşsiz bir an; ge-

* İng. Çökme. (ç.n.)

çerken onu selamlamak gerek ve ben de bir dakika boyunca sessiz kalıyorum.

"Cynécure. Cynécure"ü* aramak (Segalen'in dediği gibi kendi senestezilerimin dönekliğinde). Şabbat biçimi.

Erişkinliğimizin Stoacı hayali olan kopuş duygusu olgun yaşlarda birdenbire somutlaşıyor. Gökkuşağının sedefli renklerini taşıyan araştırmaya yönelik bir yapıda tümüyle buradan kopmuş bir haldeyim.

Kentleri hiç rahat bırakmıyorlar; sürekli olarak çalışma yapılıyor. Kazılıyor, yıkılıyor, yapılıyor. Bozma, onarma. Lüks evleri ve konforlu çevre düzeniyle, belki yalnızca Kaliforniya'nın tamamen uyuşturulmuş bazı yerleri, yapılmış olanın sürekli olarak yıkılması tehlikesinden uzakta, değişmeyecek bir ortamda dinleniyormuş gibi görünüyorlar. Bedenlerimiz de sürekli çalışır halde tutuluyor; hep endişelendiriliyor, eziyet ediliyor, yenileniyor. Hiçbir zaman dinlenmiş, hiçbir zaman sakin olamıyor. Ruh huzurunun birkaç saati aşmasına izin vermek mümkün değil. Sabırsızlık gelip dayatıyor hemen. Herkes sükûnete can atıyor; ne var ki sükûnet, ruhun kendi dünyasına dalarak son anlarını geçirdiği bir saçmalık olarak algılanıyor günümüzde. Kırlarda, hep uluyan bir köpek vardır. Ve kısırlık kalıtsaldır.

Üzerine konuşulamayan ya da bir kez daha yeniden konuşulamayan şeyler vardır. Onların ruhu huzura kavuşmamıştır. Marksizm mi?

Üzerine bir kez daha konuşulamayan ya da artık konuşulamayan başka şeyler vardır çünkü onların ruhu, ardında gölgesiyle sokaklarda koşturmaktadır hâlâ. Bilgi mi, iletişim mi?

* Yunanca köpek anlamında *kuon, kunos*'tan Fransızca *cyné* öneki ve Fransızca bakım ve tedavi anlamında *cure* kelimelerinden oluşan kelime. (ç.n.)

Yalnızca yok olmakta olan şeyler üzerine konuşulur. Sınıf mücadelesi, Marx'ta diyalektik, iktidar, Foucault'da cinsellik. Bunların çözümlenmesi bile yok olmalarını hızlandırmaya yeter.

Zihnin döşemelik kumaşında bir sürüngen gibi kaymak
sıfır zihniyet
Felçli köpek gibi
öfkeli denize doğru sürünmek
Siyasetin yeraltı mezarlıklarının son squatter'ları* gibi
siyasal bakımdan pek hoş
metafizik bakımdan narin
Ölüler Diyaloğu Jübileler Aşırı-yağlama
Yüzyıl sonunun saf nekrolojisi
Luxurious serenity
Spectrum reality
Inconditional Shit**

Kaliforniya, eskisi gibi değil artık
Roma da eskisi gibi değil artık
İmparatorluk kenti kalmadı
Delirmiş toplum kalmadı
Nereye gitmeli?
Berlin Vancouver Semerkant

* İng. Boş evleri işgal eden kişi. (ç.n.)
** İng. Lüks esenlik
Hayalet gerçeklik
Koşulsuz bok. (ç.n.)

Bu günlük, tembelliğin işlendiği narin bir matristir.

Cool Anılar II
1987-1990

Each of them was born
None of them were killed
*Everybody will be dead**

* İng. Her biri doğdu
Hiçbiri öldürülmedi
Hepsi ölecek. (ç.n.)

Kütlesiyle ışık ışınlarını saptıran ve dolayısıyla kendini göremeyen, kuvvet çizgilerini saptıran ve dolayısıyla kendisiyle karşılaşamayan, kavramsal ışımayı saptıran ve dolayısıyla kendini kavrayamayan bir kıta.

Kuşkusuz böyle bir zihinsel nesne vardır ama asla bize görünmeyecek; belki yalnızca gerçeklikte yarattığı nazik sapmayı ortaya çıkarmak için görünebilir.

O saf örneksemeyle sezilebilir, saf kehanetle ona başvurulabilir; retinanın ya da göz kapaklarının liserjik bir fantazması olarak yalnızca gözler kapalıyken var olabilir. Bununla birlikte, ek bir ışıma için onu çok kısa bir süre sabit tutmak yeter.

O, Yeşil Işın'ın metafiziği: Her bir küre, gündüzle gece arasındaki bir ekvator noktasıyla özetlenebilir.

O, düşüncenin mutlak ufku.

Akla gelebilecek bütün durumlar bir nesneden, bir parçadan, güncel bir saplantıdan ilham alırlar; hiçbir zaman bir düşünceden değil. Düşünceler her yerden gelir ama nesnel bir sürprizin, maddi bir sapmanın, bir ayrıntının çevresinde düzen kurarlar. Tıpkı büyü gibi çözümleme de son derece küçük enerjilerden medet umar.

Benim gibi bir yapay zekâ primatı için, ekranın ekran olmaktan başka bir anlamı yok. Bilgisayar ekranının karşısında film arıyorum ve altbaşlıklardan başka bir şey bulamıyorum. Ekranın üstündeki metin ne bir metin ne de bir görüntü –o, bir geçiş nesnesi (video, bir geçiş görüntüsü) ve bir ekrandan öbürüne yalnızca ışıktan ve sinyallerden ibaret olan boğumlanmamış terimlerle giderken, kırılmayı gerçekleştirmekten başka bir anlam taşımıyor.

Kötülük düşüncesinin en zor yanı, onu her tür mutsuzluk ve suçluluk kavramından arındırmaktır.

İnsanın kendini düşünmeye zorlaması gerekiyor mu gerçekten? Bazen diğer tecrübe, yani düşüncenin ve yazma enerjisinin yavaş yavaş bitkin düşmesi çok daha yeni ve çok daha olağanüstü geliyor. Bu konudaki alışkanlıkları bırakmak bizi nereye götürür?

Kaderde olan her şey birbirinin karşısında kayıtsız kalan süreçlerin kesişimidir ve dolayısıyla son derece küçük bir rastlaşma olasılığı vardır (aşkta da). Ancak bu küçük olasılık bir öncelemenin katılımıyla artar; çünkü önceleme, fırsatları müthiş bir hızla çoğaltır. Böylelikle kader, bu çok küçük olasılık ile

radikal sezginin kesişim alanına yerleşir ve bir ayna oyunu başlar.

Kendini bir karşıt anlamla ya da kuramsal bir yanlış anlamayla doğrulamak çaresiz durumlar yaratır; yağlı ekmek dilimi hikâyesinde olduğu gibi: Sarah, hahama gelir ve ona der ki: Ne büyük bir mucize! Bu sabah ekmeğimi yere düşürdüm ve yağlı olmayan tarafı yere değdi! Haham cevap verir: Sevgili küçük Sarah, demek ki yanlış tarafa yağ sürmüşsün.

Benim tanım bilinemezci
Bir bazofil gibi granülasyon yitimine uğruyorum
Senin hafızanı su gibi muhafaza ediyorum 120 Igh seyreltilmiş son molekülün hafızası gibi
Ben o son molekülüm
Ben granülasyon yitimine uğrayan kendinden geçmiş bazofilim
Ben senin hafızanı muhafaza eden suyum

Bir kadından ayrılmış olduğunuz halde, nasıl olup da onu şiddetle arzu edebildiğiniz sorusu bütün gizemiyle duruyor. Belki de bu, kopuşu ölümsüzleştirmek içindir. Belki de bazıları kendi bedenlerini terk ederken, onun karşısında geçmişe ilişkin aynı göz kamaşmasını hissediyorlardır.

Deniz fenerlerinin ölgün ışığında yoğun, kocaman, okyanustan kalkan bir sisin sarıp sarmaladığı bir kalabalık dans ediyor; bedenler ve yüzler işveli. Sıcağın uzağına çekilen erkekler gelen geceyle birlikte ortaya çıkıyorlar; boğazlanıp dizilmiş tavukların, dumanı tüten işkembelerin, odun kömürü alevlerinin çevresine diziliyorlar. Kumulun tepesine çıkmış iki kadın göbek atıyor, ölüm gezintisine çağırmak için. Hiçbir yapay ışık yok, sessiz bir kıpırtı var yalnızca. Yüzler, gözler, giysiler, hayvanlar; dil gırtlaktan, sefalet; o da derinlerden, kalabalık

salgın hastalıklardaki gibi. Her şey, kadınların silueti bile mırıltılar, kumlanmış keten drapeler, kahkahalar; her şey potansiyel olarak şiddet dolu ve ilkel buyruklara itaat ediyor. Haremin ve sarayın buyruklarına.

Aniden, ormandan gelen sis eğimler boyunca ilerlemeye başlıyor; bir kapı-pencereden diğerine, otelin suitinden geçiyor. Mobilyaları yalıyor ve aynalara yansıyor, sonra da kovuluyor rüzgâr tarafından.

Yaşadığımız her şey bizi sabırsızlığa itiyor. Belki de türümüzün ömrünün fazla uzun olması ve bu ömrü değerlendirişimiz vicdan azabı duymamıza yol açıyordur.

Bir akrobasi birliğinin yaptığı kaza, yaşlı bir kadının geçirdiği kalp krizi, bir füzenin patlaması, kiremitin düşmesi; her şey cehennemi bir sorumluluk sürecini başlatıyor. Keşke gerçek cinayetler işlenseydi ve bunlar, kirliliğin değil tutkunun sonucu olsaydı, oligofreniye yakalanmış bilinçlerin korunmasının ve boşlukta sallanmasının bir sonucu değil de kötülüğün bir sonucu olsaydı.

Sıkıntı, bizi hayata bağlayan beyin telefon hattına musallat olmuş bir parazit gibi işler. Hayatın bir köşesinde, can çekişmenin sonunu bir türlü getiremeyen bir canlı gibidir. Buzzati'nin anlattığı şu adam gibi: Evine gece gelip koridordan geçerken hamamböceğini ezer. Bir türlü uyuyamaz, karısı yüksek sesle sayıklamaya başlar, gecenin bir yarısında horoz öter, köpek huzursuzlanır. Adam yatağından kalkar ve koridora çıkar çıkmaz, hâlâ debelenip duran hamam böceğini görür. Bu sefer iyice ezer onu. Ev sakinleşir, karısı uykuya dalar, köpekler susar, ortalık yatışır.

Kader sofistike teknolojilerde dile geldikçe kayıtsızlık da büyüyor.

Bedenin sırrının peşine düşme iddiasında olan bütün bu genetik ve tıbbi yönlendirmeler, insanları kendi bedenlerine kayıtsız hale getirmekten başka bir işe yaramıyorlar.

Onu yücelten ve yoğunlaştıran bütün bu teknikler, düşünceyi kendine karşı kayıtsız hale getirmekten başka bir işe yaramıyor.

Bütün bu bağıntılar son derece bunaltıcı.

Suyun hafızası, parçacıkların bölünmezliği ve kara delik varsayımıyla birlikte (bütün bunlar gizlice birbirlerine denk düşüyorlar), son zamanlarda bilimin imgeleme verdiği en güzel armağan. Bu işlev sonsuza dek olasılıksız olarak kalsa da bugünden itibaren artık bir gerçek; zihin için bir eğretileme olarak.

Eski kentlerin bir tarihi vardır; Amerikan kentlerinde ise vahşi bir yayılma; onlar, şehircilik kaygısı taşımayan kent kılığında gerçek bombalar. Yeni kentlerde her ikisi de yok; onlar imkânsız bir geçmişin ve olasılıksız bir patlamanın hayalini kuruyorlar.

İki karşıt artefakt. Vahşi olanı, değerlerin değişinimine ve yer değiştirmesine dayanan Amerikan süreci. Utanç verici olanı, değerlerin onarılmasına dayanan Avrupa (kültürleşme, yeni kentlerin tarihselleştirilmesi, evrensel styling*) süreci. Belki de artık Amerika, vahşi biçimin ideal tipi değildir, belki de lift edilmiş biçime teslim olmuştur?

Eylem mi, haksızlık mı? Seçim, toplu dilekçeler, dayanışma, bilgi, insan hakları; bütün bunlar kişiler tarafından ya da tanıtım çalışmalarıyla şantaj yapılarak yavaşça sizden koparılıyor.

Video NO NO NO. Bomboş bir salonda, adamın biri ekranda saatlerce tepiniyor ve NO NO NO diye bağırıyor; yatış-

* İng. Üslup, tarz oluşturma. (ç.n.)

mak istemeyen öfkeli bir afacan gibi. Ya da jambon yok, kaşık yok, masa yok diyerek, yemek yemek istemeyen biri gibi.

Çoğunlukla yüzü görünmüyor çünkü bütün inkârcılar, bedduacılar, karşıtlar gibi sürekli kendi ayaklarına bakıyor. Bazen gözlerini kaldırıyor, ağzı açık donup kalıyor –nihayet duracak mı, olduğu yere yıkılıp kalacak mı? Ne gezer, daha da şiddetli bir biçimde yeniden başlıyor –NO NO NO NO!

İnkârın büyüsü, bastırılmış bütün öfkelerimizin yarattığı kaçık sanrı. Bu adamı bütün bankalara, kışlalara ve tımarhanelere göndermeliler.

Aynı anda beş monitörden Lake Placid'deki Olimpiyat Oyunları, Sahra'da görülen seraplar, suburb*'lerdeki hafif delilik, body-building'in insanı hayran bırakan teknikleri gösteriliyor. Ortam rahat, ışık süzülmüş, insanlar ise non-stop televizyon yayınının yumuşacık rehavetine dalmışlar; iki uçuş arasında bir havalimanı capellasında edilen dua kadar yumuşak.

Köylüler, kuşaklar boyunca bütün hayatlarını çalışmakla geçirdiler; onların harcadığı kuvveti aylaklıkla tüketiyoruz.

Büyükbaba, ölünceye dek çalıştı: Köylüydü. Baba, çalışmayı emeklilik yaşı gelmeden bıraktı: Memurdu, erken emekli oldu (bunun bedelini, ölümcül bir hastalık hastalığına yakalanarak ödedi; hiç kuşku yok, ona yakışan da buydu). Bense, araştırmalara çekildim ve bu marjinal duruma çok çabuk ulaştığım için hiçbir zaman çalışmaya başlamadım zaten: Öğretim üyesi. Çocuklara gelince; onlar çocuk yapmadılar. Böylelikle, tembellik aşamasına varıncaya dek zincir devam etti.

Bu tembellik, özünü kırsallıktan alıyor. "Doğal" saygınlık ve denge duygusuna dayanıyor. Hiçbir zaman fazlasını yapmamak lazım. Çalışma ile toprağın eşdeğerliği karşısında ağırbaşlılık ve saygı gösterme ilkesinin ta kendisi bu: Köylü verir; arta

* İng. Varoş. (ç.n.)

kalanı –özü– vermek de toprağa ve tanrılara düşer. Çalışmayla elde edilemeyene ve hiçbir zaman elde edilemeyecek olana saygı gösterme ilkesi.

Bu ilke, beraberinde kadere yönelmeyi getiriyor. Tembellik, mukadder bir strateji; kader de tembelliğin bir stratejisi. Dünyayla ilgili aşırı ve tembel bir bakış açısı edinmek için ona başvuruyorum. Olayların akışı nasıl olursa olsun bunu değiştirmeyeceğim. Kendi hemşerilerimin heyecanlı hareketliliğinden nefret ediyorum, inisiyatiften, toplumsal sorumluluktan, hırstan, rekabetten nefret ediyorum. Bunlar dış dünyaya, kente, başarıya, iddiaya yönelik değerler. Sanayinin değerleri bunlar. Oysa tembellik doğal bir enerji.

Sürekli olarak başına bir şeyler gelen kadınlar ve erkekler. Bazı olaylar ve tuhaflıklar onların başına ani ve maddi bir baştan çıkarmaymış gibi geliyor. Akla gelebilecek her tür olayın nasıl canlandığını görmek için, onlarla birlikte kentte yürümek bile yeter. Onlarda şehvetperestlik de var, büyücülük de. Ben, böyle şeytansı bir akıdan tümüyle yoksunum. Tek bir kere, "ölümle burun buruna" geldiğim zaman hariç en yakın çevremde hiçbir şey olmamıştır. Kader ağlarını sessizce örer. Tek yeteneğim, başta elektronik aletler olmak üzere makineleri bozmak. Bende negatif, eylemsiz bir akışkan var. Hiç kuşkusuz, bu şeytansı yaratıkların başına gelenlerin büyük bir bölümünün kaynağı dokunma histerisi; ama sonuç olarak bir şeyler geliyor başlarına. Ötekilerin de çevreyi sterilize edebilmelerini, olayları bozabilmelerini, en kötünün ve en iyinin elinden kurtulabilmelerini haksızlık olarak görüyorum.

Sahte bir kayıtsızlığın sonucu ya da etkisiyle ortaya çıkan auradan ve şeytansılıktan yoksun olduğum için, uzun süre kendime kızdım. Belli bir kaderiniz yoksa, tek yapabileceğiniz şey olan bitenlere ironiyle yaklaşmaktır –olmayanı telafi etmenin sefil yolu. Duyduğum vicdan azabının sonunda, kendimi küçük düşmüş hissettiğim için kavramsal imgelemin, aslında

güçsüzlükten ve kalıtsal kısırlıktan geldiğini kendime itiraf etmek zorunda kaldım. Kaderin intikamı (stratejiler!).

Sonra kendime, bu denli inatçı bir sevgisizliğin de belli bir ustalık gerektirdiğini söyledim. Bir şeytan; kayıtsızlığın, eylemsizliğin, duyumsamazlığın karşıtı olan bir şeytan –şeyleri, en büyük olasılığa ve mutlak dengeye yönlendiren entropi şeytanının solgun yansıması. Bu mantığı izleyince paradoks da çöl gibi büyüdü... Çöl mü? Nihayet, yoğun olarak yaşadığım bir şey buldum. Her şey doğrulanıyor şimdi; çünkü belli bir varoluşu doğrulamak için tek bir tutku yeter. Evet ama bu boşluk tutkusunun ta kendisi.

Clarke'ın, yıldızları söndürmek için Tanrı'nın adlarıyla ilgili bütün bir paradigmayı reddetme düşüncesi çok güzel –after the spelling of the names of God.* 2001'de, uzaydaki yolcuların işlevini bilgisayar ekranında birer birer yok etmek kadar güzel bir düşünce. Tanrılar sayısız olduğu halde adlarının sınırlı sayıda olduğu, bu yüzden de günün birinde adların sonuna gelinebileceği, evrenin gizli görevinin de bu olduğu ve bilgisayarların süreyi kısaltabilecekleri düşüncesi ironik ve güzel.

Evrenin kendi formülünü bulduğu ve reddettiği; ateşleri söndürerek varılacak yumuşak bir kıyamet düşüncesi coşku verici. Milyarlarca sanallıktan hiç olmazsa birkaçını reddetmek ve böylelikle evrensel paradigmanın göğe yükselişi içinde yok olmak da insanoğlunun ideali olabilirdi.

Zaten, hiç kuşkusuz, computer'ların gizli hedefi de eksiksiz bütün verileri gündeme getirerek dünyaya son vermek değil mi? Tıpkı, sonsuz sayıda görüntü üreterek gerçeği tüketen fotoğraflar gibi. Mesihçi Enternasyonal de kelimeleri teker teker dilden çıkarmayı, yani dili tersten reddetmeyi tasarlıyordu; böylelikle, en sonunda dil yok olacaktı.

* İng. Tanrı'nın adları sayıldıktan sonra. (ç.n.)

Rio tepelerinin üstünde uçarken sabah güneşi. Havalimanı zombilerle, öksüz ruhlarla tıklım tıklım. Yine de solgun bir ışık bu molayı çekici hale getiriyor.

Burası Buenos Aires, Fransız düşüncesinin son tangosu. Kendi vatanında can çekişse de şehvetli ve yabani bir edayla başka enlemlerde kendi nostaljik tangosunu yaşatıyor hâlâ. Can çekişme halini ihraç edip bundan gelir sağlıyor; taze ve kozmopolit enerjilerle diriltiyor kendini. Sömürge işaretlerinin yeni imparatorluğu.

Uçakta sineklere pek ender olarak rastlanır. Bilimkurgunun verdiği hafif korku. Saatten saate hızla çoğaldıklarına, uçağı istila ettiklerine, mekânın bütün havasını tükettiklerine tanık oluyorum. Geometrik olarak çoğalıp büyük bir kargaşa yaratıyorlar. Öfkelenen sürü bütün yolcuları alt edip yiyor. Uçağın ağırlığı dakika dakika artıyor. En sonunda ormana düşüyor; ancak sinekler, hafif oldukları için kaçıp kurtuluyorlar.

Puerto Stroessner. Turistik cehennem. Cangıldaki asfalt, sahte olana hücum. Fotoğraf makinelerinden parfümlere ve ilaçlara, ziyaretçileri taklitlerden kaçınmaya çağıran duyurulara kadar her şey sahte. Yine de bütün bunlar, çavlanların soyluluğunu bozmuyor.

Geçmişteki Cizvit cumhuriyetlerine bakarak Psikanalitik Arjantin Cumhuriyeti'ni kurmak lazım; Bilinçdışı İmparatorluğu'nu Patagonya'ya kadar genişletecek bir Cumhuriyet. Burada, küçük a nesnesi için bir anıtmezar, birincil süreçler için bir sekretarya, ikincil süreçler için bir alt-sekretarya, bir de özgür dernekler için bir Borsa kurulabilir –ancak, borsa oyunları zinaya kadar vardırılmaz çünkü girme metafizik bir şey (dixit Derrida). Elbette, Bilinçdışı'na karşı toplu gösteriler düzenlenir (bugün, IMF'ye karşı düzenlenen gösteriler gibi)– "Bilinçdışı'na geçit yok!" Ancak çarçabuk bastırılır ve

dikkafalılar Yas İşleri İçin Bilinçaltı Örgütü'nde yeniden ele alınır. Böylece tek ülkede sosyalizmden sonra, tek ülkede psikanaliz diktatörlüğü kurulur; aksi halde, günün birinde Bilinçdışı hiçbir iz bırakmadan yok olup gider.

İguaçu. İlkel çağlayanları hiçbir zaman keşfedemeyeceğiz. Bugün, fotoğraf ve helikopterle ulaşabiliyoruz onlara. Ulaşımı sağlayan yaya köprüleri bile sinematografik kollara, optik dokunaçlara benziyorlar; çağlayanın sıvı kaosuna ve kurugan pusuna yaklaşıyorlar. Çağlayan: Bu kelime olayın kendisi kadar görkemli.

Suyun düşmesi düzenli değil. Art arda gelen dalgalarla, dikey olarak kendine bir düzen veriyor; yatay bir kumsalda birbirinin üstüne binen gelgit dalgaları gibi. Nehrin parabol düşüşü bir hayvanın kocaman göğsüne benziyor; bir atın, pusun bütün renkleriyle aydınlanmış göğsü gibi. Suyun düşmesi o kadar uzun zaman alıyor ki sessiz sinemadakine benzer bir yanılsamayla insan, uçuruma düşen suyu değil de kayalara tırmanan su kütlesini görüyor. Heyecan adlandırılamayacağına göre, bütün imgelem doğal görüntünün yönünü değiştirmeye dayanıyor. Böylelikle, hareketi yapay bir açı altında ayrıştırınca, çağlayan da yavaşlatılmış bir doğal afet gibi geliyor. İmgelemi biraz daha zenginleştirince, bir buzul kadar kımıltısız görünüyor göze.

Patagonya'da bir buzul var; biriken buz nehir sularının önünde bir duvar oluşturuyor. Suyun düzeyi yavaş yavaş yükseliyor ve üç ya da dört yılda bir, bu buzdan duvar suların gücüyle yıkılıyor; sessiz bir gümbürtüyle.

Sonsuz düzenli sıcak ve alaycı
Sonsuz düzensiz soğuk ve kısır
Soğuk yeşil güncel ve melankolik

Seçmeci Paranoyak
Firavunsu Hastalık Hastası
Kişilik Bozukluğu Olan Mağara Adamı
Karaciğer Hastası Erdemsiz
İçli Şehvetperest
Glossolalik Çiftelli
Yumuşak Göz Fırlamalı
Evirtilmiş Beyin-Omurilik
Yeniden İşlenmiş Tetrasiklik

Bir sergiden öbürüne, bir açılıştan bir performansa gezginliğin boşunalığı. Eğer akşam yumuşaksa gezginliğin çekiciliği; binlerce kibirli kafa, kalıcı olmayan eserler, alıngan yaratıcılar, ödlek ektoplazmalar. Gergin, ölçüsüz, gereksiz bulutsular, her yerde lüks ve boş laflar, ölümün gerçekliği.

Bina parçalanıyor; duvarlar birbirinden ayrılıyor; binada oturanlar pencerelerden, yarıklardan fırlıyorlar; geri kalanlar bütün katların anatomik kesitini alıyormuş gibi titizlikle birbirlerini boğazlıyorlar; kan akıyor; binanın yanan cepheleri komşu binaların üstüne yıkılıyor. Bütün bunları çok uzaktan görüyoruz, otoyolun öbür tarafından, bir ekranda izler gibi, çaresiz.

Rüya ve İkincil Süreçler Festivali'nde yalnızca sıvı kristalli yassı Ansefalograflardan bahsediliyordu.

Metni, yazının yapay cenneti gibi işlemek. Computer'ı, zekânın yapay cenneti gibi. Minitel'i, cinselliğin yapay cenneti gibi. Fotoğraf makinesi objektifinin kabartıları otomatik olarak düzelttiği bir manzara gibi; bundan böyle, kimi bilgisayarlarda yazım hatası yapmak imkânsızlaştı. Kimilerinde ise düşünce alışverişinde bulunmak bile imkânsız; makine her şeyi kendiliğinden düzeltiyor.

Suyun hafızasının olduğu varsayımı, bilimselliği bakımından pek heyecan verici olmasa da şiirselliği bakımından coşku uyandırıyor. Bilimsel olayların da sahneye konulabileceğini, resmen onaylanabileceğini ya da halk oylamasıyla kabul edilebileceğini ortaya koydu; tıpkı, bir spor gösterisi ya da geniş kitleler için üretilmiş bir ürün gibi (denetim parodisiyle, gerek Benveniste tarafından gerekse "Nature"de). Deneysel protokole bağlı bilimsel dokunulmazlık kalktı. Bilim şüphe içinde; ancak kuralı belirleyen o olduğuna göre bu çok normal.

Reagan ortadan kaybolduktan sonra bile Reagan'ın gülümsemesi havada geziniyor. Kennedy'nin ortadan kaybolmasının üzerinden çok zaman geçtiği halde Kennedy cinayeti de havada geziniyor. Reagan'ın kanseri gülümsemesine benziyor. Çünkü yalnızca gülümsemeyi bilen insan kanser için iyidir; oysa, siyasette belli bir imgelemi olan insan cinayete maruz kalır.

Kar tarihçisi, buzlanma kuramcısı, virüs yorumcusu, sıkıntı denizbilimcisi olmak. Düşünmek, giderek beyin parçacıklarının meteorolojik yağışına dönüşüyor: Depresyonun yüreğinde yağmur ve kar var.

Japonca'da, iletişimi anlatan bir kelime yok. Evrensel kavramı da yok Japonca'da: Onlara göre evrensel, Batı'nın özelliklerini anlatan yerel bir sistem. Her iki terimin de anlam taşımadığı bu ülkede Evrensel İletişim Anıtı yapmak hoş bir paradoks olurdu.

Günümüzde, seçme "özgürlüğü" alabildiğine dışarıdan karşılanıyor. Ancak içeride, karşıt cisimciklerin otomatik itmesi sapkın enzimlerin iradeyi karıştırması sonucunda başarısızlığa uğruyor: Hınç –ruhun reddi. Bu durum enerjilerin isyanından, gizli bir iradenin bütün seçimlere, bütün varoluşçu

hesaplara karşı kurduğu bir koalisyondan başka bir şey değil. Bu durumda, kararın herhangi bir boş inanca dayanan biçimine teslim olmak gerekiyor. İntikalin; tercihlerin dokunulmazlığının; her tür öz iradenin aklanması, varlığın yanılsamasının çaresi olarak serbestliğin etiği. Dışlayıcı, egzotik, egzopatik, allopatik, egzorsistik,* her tür heterojen cismin içsel reddine (ve özgürlük, metafizik evrende heterojen bir cisimdir), hınca dayanan etik –biyolojik reddin zihinsel eşdeğeri.

Acı çekene büyük bir serbestlikle; onda el değmemiş ve ironik olan tarafla suç ortaklığı yaparak cevap verilebilmeli. Acı çekeni sevenler de dahil olmak üzere, ötekiler için bu acı önemsiz olmalı. Bu, doğal bir denge; yani adil ve insanlık dışı. Merhamet, duyumsamaz kalmalı.

Her zaman için acı, dünyanın bizim için duyduğu içli kayıtsızlığın acısıdır (Stoacı pathos). Bu pathos'un karşısına ya merhametle çıkılabilir ya da tam tersine, acının parabol biçimli bir versiyonuna uygun olarak, kötünün karşısına kötüyle çıkılabilir. İroni, zorunlu olarak kötü niyetli ve en kötü nüktedir; bununla birlikte, kötülük gerçekliğini de cansızlaştırır. Konusu ne olursa olsun, gülmek de acımasız bir tuhaflıktır ancak gülmek gönül yüceliğinin bir belirtisiyken merhamet ödlekliği anlatır.

Stealthy. Bu avcı bombardıman uçakları, öyle hassas bir alaşımdan yapılmış ve öyle hassas cihazlarla donatılmışlar ki radarlara yakalanmıyorlar. Görünmez uçak. Yerinin bulunması o denli zor ki kendini bile bulamıyor ve kendi koordinatlarını karıştırabiliyor (denemeler sırasında üç uçak yere çakılmış). Stratejik amacı da paradoksal; çünkü gerçekdışı ama görünmek üzere yapılmış tuzakların tam tersine, görünmez ama gerçek olduğu için, çoğu kez tuzaklarla burun buruna geliyor. Kendisi de "görünmez" olan bir düşman uçağıyla karşılaşsa, iki

* Fr. *exorcistique*, şeytan kovmaya dair, anlamında kelime. (ç.n.)

düşman da kendini gizlediği için imkânsız bir savaş çıkardı aralarında. Yok edildiğinde, yok edilmesinin bile görünmeyeceği düşünülüp avunulabilir! Kısacası o, teknolojinin kesin zaferi. Belki de kaba bir hatadan ibarettir –saklambaç oynayan herkes, kendini o kadar da görünmez hale getirmemesi gerektiğini, aksi takdirde herkesin onu unutacağını çok iyi bilir. Galiba bu yüzden halka tanıtıldı; her ne kadar onu tanıtmak, gizli bir silah olarak tasarlanmış olmasına ters düşse de.

İktisat dünyası, iki bozulma kutbu arasında bocalıyor. Sektörlerden biri sürekli dengesizlikle işliyor ve bütçe açığı hep büyüyor (SNCF, Beaubourg, Sosyal Sigortalar, demir-çelik). Diğerinde ise bunun tam tersi yaşanıyor ve kârlılık sürekli artıyor (raiders,* OPA,** her tür spekülasyon). Denge ilkesi uygulanmıyor: Genel olarak toplumsal ve iktisadi bakımdan, bu sektörlerden her biri diğeri kadar akıldışı. Birincisinde olan bitenler bütçe açığından da kötü, diğerinde elde edilenler ise kârdan da öte. Aralarında hiçbir ilişki yok; sürekli açık verilmesinin de bir tür spekülasyon olduğu düşünülebilir. "Klasik" iktisat, yani üretim, gelişme, kâr ve denge uyarınca işleyen iktisat ise bu iki sektörün arasında bocalıyor ve her gün biraz daha ufalıyor.

Günümüzün grevcileri, aslında birer grev kullanıcısı; grevi, canlarının istediği zaman bırakmak, yeniden başlatmak, bir televizyon kanalı izliyormuş gibi istedikleri zaman zaplamak, ne olacağını görmek için kendilerini devreden çıkarmak ve böylece şebeke üstündeki etkileri test etmek istiyorlar. Lambda kullanıcıları ise büyük bir uyuşuklukla başkaldırıyorlar; tıpkı, grevcilerin değişken geometrideki çalışmayla oynamaları gibi, değişken geometrideki hizmetlerle oynuyorlar.

* İng. Akıncı, yağmacı. (ç.n.)
** Kamusal Satın Alma Arzı kurumunu anlatan kısaltma. (ç.n.)

İnançta hafif bir bunamanın izleri vardır; ancak inançtan çok daha kuvvetli bir hal olan ikna olma, gerçek bir geri zekâlılıktan başka bir şey değildir. İkna olan kişinin geri zekâlılığı, yalnızca muzaffer bir ahmaklığın gerisinde kalır.

Toplum, canlılığını kaybetmiş bir siyasal sınıfa canlılığa dair bir gönderme yapmadan işliyor; oysa, o sınıfın tek kaygısı serumla ya da suni solunumla da olsa varlığını sürdürmek. Ancak belki de bu, yönetimin, olayların akışını değiştirmeden var olmaktan vazgeçtiği koşullarda (çok kısa bir süre önce, altmış üç günden beri İtalya'da olduğu gibi) demokrasinin en üst biçimidir. Daha iyisi olabilir mi? Günü geldiğinde sınırsız greve gitmek ona yeter. Bu çözüm yolunu da düşünmek lazım – Doğu'nun iktidarları, partileri seve seve kendilerini ortadan kaldırdılar, yok olmak onları rahatlattı. Bizimkilerse, *bile isteye*, yozlaşmalarını bir gösteriye dönüştürüp kamuoyunu yakında gerçekleşecek olan sonlarına hazırlıyorlar.

İnsan Hakları şişirilebilecek bir alan. Devrim ve devrimin anılması da şişirilebilecek şeyler haline geldi.

Bugün, bütün bir siyaset sanatı halkta kayıtsızlık hali yaratmaya dayanıyor.

Deprem kurbanları için çalışan kurtarma komandolarının gerek profili gerekse eğitimi Terörizmi Bastırma Özel Müfrezeleri'ninkiyle aynı. Ve yıkıntıların arasından söküp çıkarılan kurbanlarla ilgili hesaplamalar, tıpkı öldürülen teröristlerle ilgili hesaplamalar gibi yapılıyor.

Bir ressam, Picasso'nun, Matisse'in, Velázquez'in resimlerine benzeyen resimler yapabiliyor; yaptıkları kopya olarak kabul edilmiyor; onları imzalıyor; sergilemek için bir galeri ve satın alacak insanlar buluyor. Hatta, ünlü bir eserin fotoğrafını

imzalamakla yetinebiliyor. Neden ben, *Sein und Zeit*'ı ya da *Parma Manastırı*'nı kendi adımla yeniden yayımlayamıyorum? Neden, resimde mümkün olabilen bir şey, edebiyatta (müzikte ve mimarlıkta) mümkün olamıyor?

Bütün ütopyalar, teknolojinin birleştirici yıldız hareketiyle gerçekleşmeye adanıyor; tıpkı kopyanın önünde sonunda cisimleşmesi gibi. Öteki gölgeden, ruhtan, imgeden, aynadan koparak benim etimin eti, benim hücremin hücresi, benim kodumun kodu haline geliyor. Günümüzde Öteki'ni Öteki yapan özellik, bir biçimin akışkanlığı değil, bir formülün içkinliğidir.

Öteki beni, yalancı ayak haline gelmekten alıkoyuyor.

Dil beni, vantrilok haline gelmekten alıkoyuyor.

Bir felaket yaşıyormuş gibi yazmak, daha yazmaya başlamadan bitirmiş olmanın sınırında yazmak hafif bir kaygıya yol açıyor. Öteki'nin tutulumuna ve aynı zamanda karşılaştırma kapsamına bağlı bir kaygı. Elektrikle öldürme etkisi, silahınkine benzeyen bir geri tepme etkisi. Yok olmakta olan bir şeyin anlık görüntüsü. Çünkü yazılan her şey yok olmakta olandır –onları yazmanın tek gereği de budur. Janseits des eigenen Schattens.*

Binyıl yazının sabırsızlığı. Ne söylenecekse onu çarçabuk söylemek; özel bir telefon gelir diye hattı işgal etmemek gibi. Söylenecek ne varsa, ondan bir an önce kurtulmalı. Açıklama yapacak, ikna edecek, öngörüde bulunacak zaman yok; tek amacı durumları hızlandırmak olan öncelemeye ve düşüncenin hareketine zaman ayırabiliriz. Ve yazının aradığı şey kanıt değil; o, aşikâr olanı arıyor. Aşikâr olanın kabuğunu çatlatmak istiyor; gerçek pahasına ve gerçekliği küçümseyerek. Gerçeklikten tedirgin olunmamalı; kıyarcasına tadı çıkarılmalı gerçekliğin; bu tadı anlatacak kelimeler belirinceye dek. Her ne

* Alm. İnsanın kendi gölgesinin ötesine geçmesi gibi. (Almanca'dan çeviren Turgay Kurultay).

kadar temelsiz olsalar da bütün bunları biliyoruz. Elbette, düşüncenin yarattığı etkiler olduğuna göre, denkleştirmenin de etkileri vardır. Düşüncenin her bir deneyimi için binlerce denkleştirme yolu vardır.

Düzensizlik ve şiddetin bu denli çok olmasına değil, bu denli az olmasına ve her şeyin bu denli iyi işlemesine şaşırmalıyız asıl. Her bir şoförün saldırganlık oranına, kullanılan malzemenin zayıflıklarına ve trafik çılgınlığına bakıldığında her gün binlerce insanın ölmemesi, pek ender olarak insanların birbirlerini öldürmeleri ve bu uğursuz milyarlarca olasılıktan yalnızca birkaçının gerçekleşmesi büyük bir mucize. Bürokrasideki korkunç düzensizlikleri, ne çok sayıda saçma sapan karar alındığını, kaçakçılığın dünya çapındaki boyutlarını ve vatandaş olmaktan gelen erdemlerimizin nasıl sağa sola savrulduğunu gördükçe insan, dünya denen şu makinenin, her ne pahasına olursa olsun ve atıklarını yörüngesinde sürükleyerek her gün dönebilmesi karşısında hayrete düşüyor. Önemsiz sayılabilecek birkaç zayıflık bir yana (yer sarsıntıları gibi), sanki görünmez bir el bütün bu kargaşayı teleonomik hale getirmeyi ve bu kuralsızlığı standartlaştırmayı başarıyor. Belki de aynı mucize sayesinde, insanoğlu, ölüm düşüncesine ya da intihar melankolisine kendini kaptırmıyordur.

Tozu yerinden oynatmak başlı başına bir macera, örümcekleri rahatsız etmek ise çok daha büyük bir tehlike sayılmalı; ancak kitapların yerini değiştirmek onların bir daha asla aynı karışıklığı bulamamaları anlamına gelir ki bu da çok büyük bir uğursuzluk getirir. Nöronları alfabe sırasına koyarak bir beyni yeniden düzenlemek kadar aptalca.

Günümüzde kavramlar, bireylerden çok daha fazla gözetim altında ikâmete tabi tutuluyor ve her bir disiplinin acımasız denetimine maruz kalıyorlar. İnterdisipliner tarzın tek yaptığı da İnterpol gibi davranmak.

Bu denli mükemmelleştirilmiş bir sistemde görünmez olmak için sabah kahvaltısından yoksun kalmak yeterli.

Glenn Gould: Bedenin kendinden geçişi; beden, ellerin mükemmel teknik ustalığından tümüyle bağımsız; eller klavyenin üstünde onu hiç görmeden uçuyorlar; bu sırada başı salınıyor, gözleri kapalı. En küçük bir piyano cambazlığı yapmıyor. Mutlak kulak var yalnızca.

Anma törenlerinde ortaya konan müthiş potansiyelin, başka zamanlarda bir devrim yapmaya yeteceğini düşünmek çok eğlenceli doğrusu (New York'ta yapılan tek bir maratonun, Marathon Savaşı'nı kazanmaya rahat rahat yetebileceği gibi). Evet, ama eğer bütün enerji devrime harcanırsa, bu sefer de ötekini anmak için yeterince enerji kalmıyor. Zaten enerjileri bir yerden alıp başka bir yere istihdam etmek mümkün değil. Nefes almak için harcadığınız enerjiyi sevişmekte kullanamazsınız. Yalan söylemek için harcadığınız enerjiyi doğruları söylemekte kullanamazsınız. Bunlar birbirinden farklı enerjiler. Hatta belki, asla aynı insanda buluşmayacak enerjiler bunlar. Belki de bu yüzden, bir insan hem çok içten hem de çok ikiyüzlü olabiliyor.

Heterojen enerjilerin nakledilmesi vahim kargaşalar çıkmasına yol açabilir (tıpkı kan nakillerinde yapılan hatalar gibi). Cinsel enerjiyi zihinsel enerjiye, yalan söyleme enerjisini doğru söyleme enerjisine dönüştürme isteği, karaciğer hücrelerinden beyin hücrelerinin işlevini yerine getirmelerini istemek kadar aptalca. Kelimelere özgü bir enerji olduğu gibi bir de imgelere özgü bir enerji var. Bu ikisini birbirine karıştırdığınızda birbirlerini yiyip geçersiz hale geliyorlar.

Kısacası, devrimi anma enerjilerinin tümünü bir araya getirerek devrim yapmak imkânsız; tıpkı, seçim yapma enerjisiyle belli bir siyasal olayla ilgili hayaller yaratmanın imkânsız

olması gibi; çünkü seçim enerjisi umutsuzluk enerjisinden başka bir şey değil ve o, sonsuzla çarpılsa da tek bir umut ışığına bile dönüşemez. Aynı, askeri harcamalara gömülen akıl almaz paraların, hiçbir zaman toplumsal servetin başka biçimlerine aktarılamayacak olması gibi. Ne var ki enerjilerin, harcamaların, savurganlıkların, fedakârlıkların bu göreli özerkliği içimizi rahatlatmalı. Çünkü bu özerklik sayesinde yaşama enerjisini kaybetmeksizin siyaset enerjisini, ölüm enerjisini kaybetmeksizin yaşama enerjisini harcayabiliyoruz, vb.

Felsefe, kendi sorusunu sorabilmek için dünyanın vadesini uzatmak istiyor; ancak dünyanın bir sorular evreni olmadığını unutuyor. Dünya bir cevaplar evrenidir; otomatik ama yine de şiirsel ve olası bütün sorulara önceden verilmiş cevapların evreni.

Felsefe, dünyanın yarattığı muammayı felsefi bir soruna dönüştürmek istiyor; ancak muamma hiçbir soru sorulmasına fırsat tanımaz. Dünyayı anlaşılmaz kılan şey cevapların önceden verilmiş olmasıdır.

Modern felsefe, sırf kendine duyduğu hayranlıkla cevabı olmayan sorular sorabilmekle övünüyor; oysa, asıl yapılması gereken şey hiçbir soru olmadığını kabul etmektir; bu durumda, sorunun cevabı biz olduğumuza göre bütün sorumluluk da bize ait olacaktır –aynı zamanda, dünyanın yarattığı muamma da bütünsel kalacaktır çünkü cevap oradadır ve bu cevaba uygun soru yoktur.

Panam'a bağlı Boeing'in İskoçya üstünde infilak etmesinin terörist bir eylem olabileceği varsayımını Batılıların tereddütsüz benimseyecekleri düşünülebilir. İyi ile Kötü'nün sonsuz mücadelesi çerçevesinde ele alınabilecek beklenmedik bir senaryo. Oysa, ilk günlerde tereddütle karşılandı (saldırı, şüpheli gruplar tarafından alelacele üstlenildiği halde). Malzemenin kalitesini tartışmak daha doğru olmaz mıydı? Bu, Batı tekniği-

nin gururunu okşayacak bir soru olmasa bile terörist eylemin denetim sistemlerinden üstün olduğunu kabul eden sorulardan çok daha az tehlikeliydi. Birincisinde Batı'nın zayıflığı mekanik kalıyordu; ikincisinde ise onun büyük eserlerine yönelen simgesel bir saldırı, elle tutulamayan bir düşman karşısında bozguna uğramış olmak söz konusuydu. Dolayısıyla, kaza varsayımı üstünde durmak daha doğru olacaktı. Ne yazık ki buna da inanan çıkmazdı çünkü terörizmi göz önüne alan varsayım imgelemleri kolayca peşinden sürükler. İmgelem gerçek nedenler ve teknik zayıflıklar karşısında duyarlı değildir; ona asıl çoşku veren şey, aynı süre içinde iki olağanüstü olayın zincirleme tepkisi, örneğin bağlantısıdır; bu olaylar tümüyle kazai de olsalar, zorunlu olarak birbirlerine bağlanırlar –olaylar birbirlerini çekerler ve bu çekimin kendisi de terörist niteliktedir. Düşünceyi büyüleyen de şeylerin bu terörist zincirlenişi ve simgesel kargaşadır; terörizm ise, bunun görünür sarsıntı üssü olmaktan ibarettir.

Karakterin, özne tarafından göze alınan kederlerin art arda gelmesinden oluştuğunu söyleyen Freud'a karşı Schnitzler: Belli bir kişiliğin etkisi, bir karakterin *bütün sanallıklarının*, gerçek ve olumsal hayatının gösterimleri ardında parıldayışıdır.

Kurgu mu? Anladım. Benim kişilerim, birkaç çılgın varsayımdan ibaret; gerçekliğe kötü davranıyorlar ve işlerini bitirdikten sonra onları katlediyorum. Düşünceleri işlemenin tek biçimi: Cinayet (kavramlar da öldürülür) –ancak cinayetin mükemmel olması lazım. Elbette, kişilerin hepsi hayali; gerçek kişilerle benzerlikler ise tesadüften ibaret.

Ne yazık ki zihinsel dünyamızda mineraller dünyasının şiirsel terimleri yok; sarkıtlar ve dikitler, yükselerek ve aşağıya inerek birbirine yönelen ancak buluşmayan ve bilincin biçimlerinde kirecin yavaş yavaş taşlaşmasıyla –dropping sublimi-

nal*– beynimizi mimari bir labirente dönüştüren süreci anlatmakta kullanılıyorlar.

Girişeceği şey her ne olursa olsun insan kendi hayatından kopmalı. Bütün yollar iyidir: Hatta'nın aşırı yoğunlaşması ya da Öteki'nin yoğunlaşması ya da İyi'nin yoğunlaşması ya da Kötü'nün yoğunlaşması.

En kuvvetli olan şey olayın içinde olmak değil (bunun için siyasetçiler var zaten); olayın pek yakınında, ters dönüşünde, öncelemesinde, kâhinliğinde olmak çok daha kuvvetli. Olayları sahte katmanlarından, yapay döllenmesinden koparmak; onları kendi kör sonlarına iade etmek.

Nasıl oluyor da bu mim sanatçısı hareketsizlik numarasını saatler boyu, gözleri kapalı, sokakta ve bu kalabalıkta yapabiliyor?

Nasıl oluyor da bu genç kör kadın tek başına karanlıkta, evinin kuytu bir odasında, aynasının önünde makyaj yapabiliyor?

Kitle iletişim araçları bizi şiddetle, savaşla ve bayağılıkla uzlaştırıyorlar. Reklamcılık denen bu nikâh ayini ve bu yağla kutsama töreni bizi yapay çevremizle uzlaştırıyor. Hayvanlar bile bu uzlaşmanın, bu yuva düzeninin kokusunu aldılar. Sanal olarak insanı, diğerlerini yok eden son tür olarak tanıyorlar. Allah'tan o, Schnitzler'in dâhice sezgisinde de belirttiği gibi, sistemli biçimde kendi yuvasını yok ediyor. Zamanla bir virüse dönüştüğünden, kendi barınağını ve kendi tapınağını talan ediyor. Ve belki de en büyük sırrı bunun için yaratılmış olması, var olma nedeninin bu olması.

İki psikanalizi aynı anda sürdürmek. İnsanın iki bilinçdışının ve tek bir psikanalistinin (bu durumda, bilinçdışı olmayan bir psikanalist) olması daha çok ustalık istiyor olsa gerek.

* İng. Damlayan subliminal. (ç.n.)

Bizim yedi hayatımız, üç beynimiz, bir ruhumuz, iki yüzümüz olduğu... ve hiç dilimiz olmadığı doğru mu?

Kadın öylesine erotik rüyalar görüyordu ki adam yalnızca onun yanında, o rüyalara bakarak mastürbasyon yapabiliyordu.

Hem tamamen masum hem de küstah hem tamamen yapay hem de naif olabilen Cicciolina, tam bir arzu nesnesi değil aslında; her tür karakter zırhından uzakta olan bu kadın arzunun alıklaştırılmış ideal biçimi (W. Reich'ın hayalini kurduğu biçim). Arzunun bu son serüveni Parlamento'da milletvekili oldu –ne müthiş! Önraffaellocu edasıyla televizyona her çıktığında, sanki tek canlı olan, tek doğal olan oymuş izlenimi bırakıyor! Her tür edep duygusundan kurtulmuşluğu, her tür edepsizliği dışa vurmuşluğu, hayaletsiliği ve yumuşaklığıyla baştan çıkarıcı oluveriyor.

Belki okyanusun aybaşı gürültüsünden, belki de ayın gizlici etkisinden; anavatanına her geldiğinde derhal aybaşı oluyordu.

Modern bir trenin yumuşacık ve yatay yola çıkışı, uçağın kalkışındaki şiddetin tam karşıtıdır. Sanki hayatta tek bir hareketli boyut varmış gibi; kırağıyla kaplı rayların ve tarlaların boyutu.

Alegori: Siyah bir etek, mavi saten bir külot, şeffaf bir gömlek ve ince bir bel. Saçlar darmadağınık ya da tek bir tokayla hemen açılabilecek bir Stendhal topuzu. Bütün bunlar, bir kreol çekiciliğinde olmalı ve bâkire bir bedenin nostaljik hatlarını taşımalı.

Fractal Banal Fatal Viral*

Şaşırtıcı bir biçimde, çağdaş uç olayları belirleyen bütün kavramsal sıfatların çoğulları kuraldışı: Fatals, fractals, banals, virals. Eski değerlere ilişkin olanların çoğulları ise kurala uygun: Egaux, moraux, finaux, globaux.**

Pivot ve Lévi-Strauss, ex-aequo*** entelektüel hit parade'ın**** başına geçtiler. İlk bakışta garip geliyor. Oysa onlar bir bakıma benzeşiyorlar. Pivot, yazılı kültürle beslenen görsel-işitsel bir kültürün şamanı. Lévi-Strauss ise, yazısız toplumlarla beslenen bir yazı kültürünün şamanı.

Yorumun, açımlamanın, alıntının, göndermenin hâkimiyeti. Ancak eksiltinin, parçanın, anlatımın, muammanın, özdeyişin üstünlüğü. Burada söylediklerim bile söylemek istediklerimden çok daha fazla. Açımlama yapmış oldum. Oysa bütün üstdilleri söküp çıkarmak, dili kendisinden koparmak lazım; kanama durdurulmalı artık.

Yok etmek, diyor, bozmak değil. Bozmak zayıf bir düşüncedir, yapıcı yapısalcılığın ters açımlamasıdır. Bozmaktan daha yapıcı bir şey olamaz; bozmak, dünyayı metnin kalburundan yeniden geçirerek, metni ve yorumu didik didik inceleyerek kendini tüketir; öylesine çok tırnak, italik, parantez ve etimoloji kullanır ki metinden eser kalmaz. Geriye, yalnızca anlamın zorlanmış bir düzenlemesinin ve dilin anlama zorlanmış bağlılığının döküntüleri kalır. Bozmak, psikanaliz kadar sonu gelmez bir uğraştır; zaten bozucu düşünce onunla mükemmel bir biçimde bütünleşebilir. Bozmak, farklılığın homeopatisine dayanır; oligoelementlerin bir çözümlemesidir.

* Fr. Sırasıyla; fraktal, bayağı, mukadder ve virüsle ilgili. (ç.n.)
** Fr. Sırasıyla; eşit, ahlaki, nihai, toptan. (ç.n.)
*** Lat. Eşit koşullarda. (ç.n.
**** İng. Gözdeler. (ç.n.)

Descartes, günde iki üç dakika düşündüğünü söylüyor. Geri kalan zamanda ata biniyor, gününü gün ediyormuş. Peki ya günde on dört saat boyunca düşünen şu modern düşünürlere ne oluyor? Barthes, Japonya'da cinselliğin yalnızca cinsel organda olduğunu, başka hiçbir yerde görülmediğini; Birleşik Devletler'de ise cinselliğe, cinsel organ dışında her yerde rastlandığını belirtiyor. Düşünce için de bu ifadeyi kullanabiliriz: Descartes'ta düşünce, düşüncenin dışında hiçbir yerde görülmüyor; modern dünyada ise düşünceye, düşünce dışında her yerde rastlanabiliyor.

Çok kısa bir süre önce size, sevmeyi hak ediyorsunuz, diyenler bugün, sevilmemeyi hak ediyorsunuz, diyorlar. Eğer sevilmiyorsanız kendinizi suçlamayın. Genel sevgisizlik oranıyla bağlantılı olan bu sefil İncilcilik, bir kıtlık hakkı oluşturularak benimsenmeli. Ya da tam tersine, belki hepimiz öylesine bir aşk seliyle karşı karşıyayız ki her ne pahasına olursa olsun kendimizi buna karşı korumaya çalışmalıyız.

Ütopyaların sonu, erkek ütopyalarının da sonu olacaktır; onlar yerlerini kadın ütopyalarına bırakacaklar. Peki, kadın ütopyaları var mı? Erkek, naif erkek ütopyaları yaratıyor; bunlardan biri de kadınla ilgili. Kadın ise zaten canlı bir ütopya olduğu için onun ütopya yaratması gerekmiyor. Tıpkı, kendisi ideal bir fetiş olduğu için fetişist olmasına pek gerek kalmaması gibi.

Diğeri tarafından küçük görülen biri kendiliğinden üstün duruma gelir. Kadın erkek ilişkilerinde de aynı durum söz konusudur: Küçük görülen kadın kendiliğinden üstün duruma gelir. Ancak bunun tersi geçerli değildir: Kadın erkeği kendinden üstün gördüğünde küçük düşmez, tam tersine baştan çıkarma konumundadır. Kadını kendinden üstün gören erkek de küçük düşmez: Hayranlık duymaktadır.

Görgülü kadınlar, kadının sözde üstünlüğünün bir erkek fantazması olduğunu söyleyerek kendilerini korurlar –kadının, sözde altta olması da aynı tür bir olay olduğuna göre, bunun nedeni erkek fantazmaları olamaz mı? Bu noktada kadın, gerçekten erkekten üstün olduğuna inanma eğilimine kendini kaptırabilir (kendini üstün sanmaktan farklı bir durumdur bu) ve bu duyguyla birlikte hemen kendi kadınsılığının altına düşer, yani erkekle eşit konuma gelir; bugün erkeğin, kendi erkeksi özünün altına düşmüş olması gibi.

Günümüzde siyasal sınıfın sorunu, artık yönetmenin değil iktidar sanrısını sürdürmenin söz konusu olabilmesi ve bunun, çok özel bazı yetenekler gerektirmesinde. İktidarı bir yanılsama olarak üretmek yüzen sermayelerle oynamak, bir aynayla dans etmek gibidir.

Artık iktidar yoksa bütün toplum gönüllü köleliğin tarafına geçmiş demektir. 16. yüzyıldan beri insanların merak ettiği bu gizemli figür, artık bütün gizemini kaybetti çünkü genel bir kural haline geldi. Ancak tuhaf bir biçimde: Köle olma iradesi ile değil de sanki herkes kendi iradesiyle köle olmuş gibi. Herkes istemek, muktedir olmak, bilmek, harekete geçmek, başarmak için gelen uyarılara boyun eğdi ve siyasal hedef tam anlamıyla gerçekleşti: Her birimiz bütün özgürlüğümüzü, kendimizden en büyük verimi almak gibi çılgınca bir iradeye yatırarak köleleştirilmiş, kendini köleleştirmiş birer sistem halini aldık.

O zaman da iktidarın hiçbir anlamı kalmadı; çünkü gönüllü kölelik gibi gizemli bir biçimi sürdürmek için iktidara gerek yok. Dayantı olmaktan çıktığı; köleliğin kılık değiştirip toplumu nüfuz ettiği an iktidarın da gereksiz bir işlev gibi yok olmaktan başka yapabileceği bir şey kalmıyor.

Yatay delilik, bizim olan, kodlarla ağların genetik karışıklığından, kargaşasından, biyolojik ve moleküler anomalilerden,

otizmden ileri gelen delilik –eskinin "dikey" deliliğinin karşıtı; psişik delilik, şizofreniden üstün olan delilik; yabancılaşmadan, başkalığın acımasız saydamlığından gelen delilik. Özdeşliğin canavar kılıklı değişkelerinden gelen delilik; özdeş frenolojik yapıdaki kimlik; gölgesiz, aşkınlığı olmayan, ötekisiz, imgesiz; sanki kendi kopyasını yiyip erkek ikizini yutmuş gibi görünen otistin kimliği (bunun tersine ikizlik bir tür ikili otizmdir). Özdeş, ipsomanyak,* özdeş frenolojik yapıda delilik. Bizim canavarlarımızın tümü, mani halindeki otistler. Onların; düşsel bir bileşimden çıkanların (belki de genetik bir bileşim), cinsel ve kalıtsal başkalıktan yoksun kalanların, kalıtsallık sonucu kısır olanların tek kaderi bütün Ötekileri saf dışı bırakıp kendine bir başkalık oluşturmak (Frankenstein –ama o, aynı zamanda ırkçılığın bir sorunu). Computer'lar da aynı zamanda hem otist hem de bekâr makineler –kendi dillerinin yırtıcı totolojisinden acı duyuyor ve bundan intikam alıyorlar.

Her yerde, dikey deliliğin karşıtı olan yatay delilik var.

İkizler varlıkla onun eşinin, varlıkla onun gölgesinin ayrılmadan önceki halinden kalma. Dead Ringers'ta kadın, rüyasında ikiz oğlanların göbek bağını yer; aynı olanı aynı olandan ayırmak için. Oysa hiçbir şey, ölmeden önce kendi eşinden ayrılamaz. Narkissos da kendi görüntüsünden ayrılmaktansa ölümü tercih eder. Bütün bunlar; ikizlik, ensest, belli ölçüde homoseksüellik ve narsisizm cinsellikten çok daha derin, çok daha güçlüdür ve ölümden başka sanal bir çıkış yolu bulamazlar.

Segalen'in ayrılma, sonsuz anlaşılmazlık ilkesine, parçacıklar fiziğindeki sonsuz ayrılmazlık ilkesini eklemek gerek. Bu iki karşıt ilkenin eşzamanlılığını sonuna kadar kavramak gerek. Benden daha ayrı ve daha ayrılmaz durumdaysan, ölürsün.

* Lat. *İpso*, zorunlu, kendiliğinden. (ç.n.)

İnsanın kendisiyle ilgilenmesi zamanımızın komik bir yanılsaması.

Başkalarıyla ilgilenmesi ise zamanımızın trajik bir yanılsaması.

Bazı kadınlar orgazm taklidi yapıyor; bazı insanlar da belli bir konuda düşüncesi varmış gibi yapıyor. Bunun tersi de geçerli; nasıl, farkına varmadan orgazmı tatmış olan kadınlar varsa, farkına varmadan zaman zaman düşünen insanlar da vardır mutlaka.

Varoluşun yeraltı kaynaklarının tiryakisi
Narkissos gibi mutsuzluğunun acıları dindiren kaynağına eğilmiş
Özgür; özgür ve biçimlerle büyülenmiş
Hiç, hiç ve hiç olduğunun bilincinde
Bir kristalin biçimi ya da bir kelebek kadar nesnel ve anlamsız
Hiç, bulutsuz olmaz gökyüzü
Hiç, görüntüsüz olmaz televizyon
Hiç, katsız olmaz asansör
Hiç, hiçbir şeysiz olmaz hiçbir şey

Yolculuk da aynı varoluş gibi figüratif olmayan bir sanattır.

Yolculuk, insanın kafasındadır. Uzayın karmaşık bir ritüelindeki ve varoluşun radikal bir yalınlaştırılmasındaki dinginliktir. Her tür dinlenmenin dışmerkezindeki bir noktada aya iniştir.

Yolculuk bir anamorfozdur.

Anamorfozdan, çoğunlukla alegoriler doğar: Bilgelik, Yıkım, Erdem, Utanmazlık, Bilim, Terk Edilmişlik Duygusu – hepsi de dişil. Yolculuk anamorfozundan da alegoriler doğar:

Amerika, Avrupa, Afrika, Avustralya, Patagonya –Yeryüzü'nün alegorik ve dişil figürleri.

Odaya giriyorum ve kapıyı o kadar yavaş kapatıyorum ki farkına bile varmıyor (ne kapı ne de odadaki kadın). Kendi yokluğumun tanığı olduğumu hissediyorum. Hiç gürültü yapmadan odadan çıkıyorum.

Gizemci bakış açısında en küçük ayrıntının bile aydınlık olması, onu aydınlatan tanrısal sezgiden, onda bulunan bir aşkınlık sezgisinden geliyor. Oysa, bizim için dünyanın şaşırtıcı kesinliği, ondan kaçan bir özün varlığı sezgisinden, artık onda bulunmayan bir gerçeklikten geliyor; simülakrın ve daha açık bir deyişle medya ve sanayi simülakrının en küçük ayrıntısına kadar algılanmasından geliyor (Duchamp-Warhol ve onun, imgeye, imgenin arı ve boş biçimine ilişkin dizisel dayantısı; kendinden geçirici ve sıradan ikonaları).

Tuzak olmak hiç de gülünç değil; insan bazen av olmayı, gölge yerine konmayı tercih ediyor. Etki olmak daha iyi; neden yerine konan olmak. Metaleptik:* Nedenin yerine etkiyi, etkinin yerine de nedeni koyan bir tür düzdeğişmece. I am metaleptic.** Aldatıcı kuram, tutsak gerçeklik.

Bir gün isyanın geni bulunacak mutlaka. Ve belki, genetik manipülasyona karşı isyan etmenin geni de. Bütün bunlar isyanın kendisinde değişikliğe yol açar mı acaba?

Siyasetin cilveleri vardır: Humeyni Batılıları, Rüşdi'yi rehin almak zorunda bıraktı. Doğanın cilveleri: Felaketler, çoğu kez sonuçları bakımından tuhaf ve tinseldir. Tekniğin cilveleri:

---

* Metaleps: "Öldü" yerine "yaşadı" örneğinde olduğu gibi önceli ardılla anlatmaya dayanan belagat yöntemi. Metaleptik; bu kelimeden türetilen sıfat. (ç.n.)
** İng. Ben metaleptiğim. (ç.n.)

AIDS ile ilgili bilgi kasetinin elektronik virüs taşıdığı anlaşıldı. Kazaların cilveleri: 35 ton yoğurt taşıyan kamyon süt ürünleri fabrikasına çarptı. Dilbilimsel Witz* var, bir de olaysal Witz, istemeden yapılan kara mizah: Sınır Tanımayan Hekimler'in Beyrut'ta yaptıkları müdahale birkaç düzine insanın daha ölmesine yol açtı.

Bir felaketten uzaklaştıkça bir sonrakine yaklaşırsınız. Segalen'in turizme yaklaşımı da böyledir: Bir kürenin üstündeki belli bir noktadan uzaklaştıkça ona yaklaşırsınız. Küreselliği aşmanın tek yolu dışmerkezlilik ve kayıtsızlıktır: Raymond Roussel, Hindistan'a kadar yelken açıp tek bir limana bile yanaşmadan, kıyılara şöyle bir bakıp geri döndü. Bir zamanlar ilginç olan şey bugün ilginç değil artık. Bugün herkes dışmerkezli, herkes kayıtsız. Japonlar bile, fotoğrafını çektikleri dünya karşısında kayıtsız davranıyorlar. Onun, görüntülerini almakla yetindiklerini, mahremiyetine dokunmadıklarını öne sürüyorlar; mahremiyete saygı göstermenin bir biçimi.

Bir kadının yanı başında rüya görmek. Sevişmek imkânsız; başka insanlar var. Rüyanın derinlerindeyken, bu kadının yanında aynı yatakta uzanmış olduğum ve rüya görme arzusunu tamamlamak için uyanmanın yettiği bilincine varıncaya kadar.

N., bütün hayatı boyunca hiç farkına varmadan kendini kötü hissetmeyi başardı. Görünümler yalnızca görünümden ibaretti; Zenginliğin dış belirtilerinin, hayatın dış belirtilerinin bulunduğu bir koleksiyon. Hapsettiği kadının ölmekte olduğunu görmeyen *Koleksiyoncu*'nun (John Fowles) performansına benzeyen bir performans. Nasıl ki F., kendisini sevmesini isteyerek onu alıkoyduysa, N. de yaşıyormuş gibi yapmasını isteyerek onu alıkoyuyordu.

* Alm. Espri ya da bir şeyin "cilvesi". (Turgay Kurultay'ın notu)

Her açıklama duyurulmak ister. Her duyuru, bir gölge gibi açıklamayı izler.

Tozdan daha elle tutulmaz şeylere karşı alerjisi olmak.

Laser compact disc. Kullanılsa bile eskimiyor. Dehşet verici. Sanki hiç kullanmamışsınız gibi. Yani, sanki yaşamıyormuşsunuz gibi. Eğer nesneler eskimiyorsa bu sizin bir ölü olduğunuz anlamına gelir.

Müzik teknolojisi, mükemmelleştikçe karanlık bir oda halini alıyor, müzik zevki de doğuştan yetim bir zevk olarak kalıyor.

Eminim ileride paralel gürültüler, virüsler yerleştirecekler kayda; sırf hayat ve eskimişlik yanılsaması yaratmak için.

Saçlarının gölgesinde yaşıyordu. Öne düştüklerinde profili görünmüyordu. Başını öne eğdiğinde, tolgasının altında bir rahibe gibiydi; dünyadan kopmak için walkman'ini takması yetiyordu. Zaten dünyayla, uçtuğu kentlerden alıp uçakta yazdığı kartpostallarla haberleşiyordu yalnızca.

Dünya bir seminere dönüştü. Her şey bu akademik ve bıktırıcı biçimden geçiyor. Kimi varoluşlar ise, sürüp giden seminerden ibaret; bu sırada, Kültür'ün gölgesine kazılmış serin bir mezar yeri için ayrıcalık bekleniyor. Son Yargı devasa bir Sempozyum'a dönüştü; yol ve konaklama masrafları karşılanıyor.

Günümüzde zarar gören şey altyapı (proletarya) değil; asıl, atmosferin üst tabakaları zarar görüyor (ozon tabakası). Noosfer de büyük ölçüde etkilendi. Düşünceyi koruyan örtü ozon tabakasından çok daha hızlı yırtıldı; bir yandan bizi güneşin öldürücü ışınlarından koruyan bu ender gaz zarar görürken, öte yandan aptallık birikiminden doğan sera etkisiyle uğraşıyoruz; bu, gerçek bir karbondioksit gazı örtüsü; buna karşı

mücadele edebilecek bir klorofil etkisi bile yok. Beyinler oksitleniyor ve oksijen alamıyorlar. Avrupa'nın üstünde çoktan delikler açıldı ve zekâ boşluğa sızıyor; bütün bunlar olurken simgesel mekânımızın basıncının tam olarak düşürülmesine de sıra gelecek.

Ozon tabakasından çok daha hızlı bozulan başka bir tabaka daha var: Bizi, aptallık ışınımından koruyan nazik ironi tabakası. Buna karşılık, bizi zekânın ölümcül ışınımından koruyan nazik aptallık tabakasının da yok olduğu söylenebilir. Bilgi salgımız o boyutta ki zihin atmosferinin üst tabakaları çürümeyen atıklarla kirleniyor; bizi, (moleküllerin uzayda tamamen dağılması gibi) sırrın yapay zekâda tamamen dağılmasından koruyan bir tür Bellow kemerini yavaş yavaş yok ediyor.

Geçen yüzyıldan gelen özgürleşmeye dair bütün işaretler, ortaya çıktıklarından çok daha hızlı birer birer sönecekler. Arzu, beden, cinsellik de tıpkı diğerleri gibi, yani Gelişme, Aydınlanma, Devrim, mutluluk gibi birer ütopya olmaktan öteye gidemeyecekler. Daha şimdiden, kanser korkusuyla güneşten kaçınıyor insanlar (bedenlerin dirilebilmesi için mi?), risk taşıdığı için cinsel hazdan vazgeçiyorlar, topluluk içinde kendilerini giderek daha az ifade ediyorlar, sigara ve içki içmiyor, öpüşmüyorlar. Yeni Siyasal Çevrebilim yürürlükte. Kişisel denkleminize özen gösterin! Türün hayatta kalması için olabildiğince az öfkelenin! Ancak inancınızı da kaybetmeyin! Günün birinde koruyucu tabakanın yerini, uzaya savurduğumuz atıklardan oluşan bir tabaka alacak. Her şey yerli yerine oturacak: Günün birinde kirlilik bizi kurtaracak; tıpkı bugün, kölelik sayesinde siyasetten kurtulmuş olmamız gibi.

Bir ütopya olmaktan çok bir alegori, bir yanılsama olmaktan çok bir anıştırma; arzu, bütün bir kuşağın başvuru yıldızıydı. Bugün ise bir gözlem uydusundan başka bir şey değil.

Günümüzde yazma işlevi, toplumun zayıflık durumuna göre her şeyin, en kabul edilemez olanın bile kabul edilebilir olduğunu gösteriyor mu acaba? Örneğin, hiçbir güçlükle karşılaşmadan ayetullah üzerine bir yazının dağıtılması: Siyasal ve entelektüel sefaletin eksiksiz bir kanıtı. Batı'nın Rüşdi'si olmak mümkün değil. Karşımıza alınabilecek hiç kimse, ayetullah da yok demek ki. Dolayısıyla kötü şeyler söylemek, kin duyguları uyandırmak da mümkün değil; bozgunculuk söz konusu olmadığı için canlı bir tepki de yok. Bu, kültürün kendini çok fazla küçümsediğinin işareti. Acaba gizli bir müdahale, şimdiden bütün olumsuzluk genlerini, bütün şiddet reflekslerini, bütün kibir belirtilerini yok etmeyi başarmış olabilir mi?

Eğer, on yıldan beri (yirmi mi yoksa?) baştan çıkarıcılık (İtalya manzarası, tiyatro, anlam, vb) ile çekicilik (Amerikan highway'i,* çöl, kültürsüzlük, boşluk, medya) arasında yaptığın ayrımı doğru anlayabildiysem; büyüleyici yerleri bu kadar iyi betimleyerek ve anlamın güzellikler halinde açmasını sağlayarak bu boşluğa güzellik atfettiğini ve anlamlı olmaması gereken şeye anlam kazandırdığını düşünüyorum. Burada çelişkili bir durum yok; çünkü insanın, kendine rağmen sanat eserlerine belli bir anlam vermesini sağlayan edebi girişimin (bu tür girişimlerle, sanat eserlerinin her tür yorumdan uzak olduğu kanıtlanmaya çalışılır) sanat eleştirisinden başka bir şey olmadığı ortada.

Yani sen, sanatla ilgilenmeyen ama gerçeği (üstgerçeği, otoyolu, TV'yi, vb) bir sanat eseri olarak ele alan bir sanat eleştirmeni olacaksın; en "yaşanmış" ayrıntılar karşısında duyarlı, izleyici, tensel, görsel bir dikkat gerektirecek yapacağın bu iş; metafizik sayılması gereken değerlendirmelerini de bu ayrıntılarla süsleyeceksin. Böylelikle, plastik sanatçılar seni çok başarılı bulacaklar; çünkü onlar da senin kullandığın eğretilemeleri, harfi harfine dikkate alma aptallığını göstere-

* İng. Anayol, karayolu. (ç.n.)

cekler ve simülasyonu model olarak görmenin kendi sonları demek olduğunu anlamayacaklar.

Yeni romancılar dünyanın değersizliğini yazının beyazlığına aktarmakla yetiniyorlar. Satır aralarına da postmodernliğin kaba göz kırpmalarını yerleştiriyorlar (bunu yutmuyoruz!). Bu anlamda onlar, değersizliğin edebiyatını (eskinin deneysel beyaz yazısı böyleydi) değil, edebiyatın değersizliğini temsil etmiş oluyorlar. Aynı aksilik resmin başına da geldi: Bad Painting, *gerçekten de* kötü bir resimdi –ve felsefede: Pensiero debole, *gerçekten de* geri zekâlı bir düşünceydi.

Dil oyunları toplumsal olaylara aktarılabilir mi: Anagram, palindrome,* akrostiş, contrepet,** uyak, dörtlük, felaket yaratılabilir mi?*** Yalnızca eğretilemenin ve düzdeğişmecenin etkileyici biçimleri değil anlık, çocuksu ve biçimsel oyunlar, bayağı bir imgelem tadı veren kural dışı mecazlar olabilir mi?

Toplumsal contrepèterie'ler**; anagram biçiminde bir tarih (tarihin anlamı dört bir yana savruluyor; tıpkı, anagramla, Tanrı'nın adının dört bir yana saçılması gibi); siyasal eylemin, her iki yönde okunabilen olayların, vb.nin uyaklı ya da baş uyaklı biçimleri var mıdır?

"In progress"**** doğrusal bir tarihin simülasyonu karşısında doğrusal olmayana; Witz biçimine ya da anagrama; dilde palindrome'un tersinirliğine denk düşen bir tersinirliğe ait olanı ayrıcalıklı hale getirmeli. Zamanın şu ya da bu yönündeki bir açılmaya ya da bir evrime değil de bir sarılmaya ve bir tersinmeye ait olan her şeye ayrıcalık kazandırmalı.

---

* Fr. Okunuşu ve anlamı değişmeden soldan sağa ya da sağdan sola okunabilen bir kelime, bir dize, bir cümleyi anlatmakta kullanılır. (ç.n.)

** Fr. Hecelerin, harflerin sıralamasının değiştirilmesi sonucunda cümlenin anlamının gülünçleşmesine yol açan kullanım anlamında. (ç.n.)

*** "Strophe" ve "catastrophe" kelimeleri art arda kullanılıyor. (ç.n.)

**** İng. İlerleme, gelişme halinde olan. (ç.n.)

Belki de Tarih, hiçbir zaman doğrusal olarak açılmadı? Belki dil de asla doğrusal olarak açılmadı? Her şey; kıvrımlar, mecazlar, anlamların devrikleştirilmesi biçiminde gelişiyor (sayısal diller dışında; bu yüzden, onlar sayısal olmaktan çıktı zaten). Her şey, felaket, metaleptik nedenlere kısa devre yaptıran etkiler, olaya dayanan Witz ahlaksız olaylar biçiminde gelişiyor (düzeltilmiş tarih dışında; bu yüzden de o, düzeltilmiş bir tarih olmaktan çıktı artık).

Bu olayları, bu coşku tekrarlarını, bu kötücül kıvrımları, yani bir imparatorluğun bütün işleyişini büyük toplumsal hareketlerden çok daha iyi bozan hafif felaketleri tercih etmeli.

Bilgide, faksta, arayüzeyde aşırılık; enfarktüsün ta kendisi. Enfarktüsten sonra gelen, artefakt ve protez. Artefakttan sonra da, sürçme ve collapse.

L., kendisine yepyeni bir kalp ve hayatta kalma fırsatı verecek olan mutlu kazayı bekliyor. Durumumuz, onunkinden farksız; zayıfız ve hep kan alıyoruz, özgürüz ve hep serum alıyoruz, dinamiğiz ve hep anestezi altındayız, organ nakillerinin kobaylarıyız, artan enerjimizin kurbanıyız; kaderin, imdat işaretlerini bozan zalim ironisine asılı kalmışız.

Organ nakillerinin, değişinimlerin, melezlemelerin tarihlerinin gönülsüz trajikomedisi. Dört kat çıkmaya bile fırsat vermeyen bir kadın kalbi. Özürlü bir albinoya takılmış bir homoseksüel kalbi. Kendi kurbanını kurtarsın diye katilden çıkarılan organlar (Pennac). İleride bütün bunlar birer toplu oyun olacak ve organ değiş tokuşu yapan kulüpler kurulacak.

O kadın bir kırılganlık kitlesi, her şeye dayanabiliyor. Ancak bu kırılganlığın tek bir bölümüne bile dokunmamak lazım, aksi takdirde her şey yıkılır. Ben ise bir sağlamlık kitlesiyim; ne var ki bu durum ötekinden farksız: Bu sistemin tek bir bölümüne dokunulduğunda hepsi yerle bir oluyor. Çünkü bölümlerden her biri dengesiz; sistem mucize kabilinden ayakta duruyor.

Güvenliğin kara kitabı: 98 kişi Sheffield Stadyumu'nda, koruma demirlerinin tuzağına yakalanıp öldü. Dayanışmanın kara kitabı: Yardım gemilerinin Beyrut'a gelmesi, yıkıntılardan kurtarılan birkaç kişiden çok daha fazla sayıda insanın ölmesine yol açtı.

Bütün gezegenin bulutlu ya da bulutsuz olması ihtimali hiç yok. Bu, meteorolojik bakımdan imkânsız.

Bir hayatın, tümüyle mutlu ya da mutsuz amaçlar içermesi ihtimali hiç yok. Bu, felsefi bakımdan imkânsız.

Nasıl ki bekârlar gelini soyuyorsa, Spekülasyon da Sermaye'yi soyuyor. Kâr'ın duvağını kaldırınca Sermaye ne hale geliyor? Sermaye'nin duvağını kaldırınca Emek ne hale geliyor?

"İşçilerin kurtuluşu, kendi eseri olacaktır" diyen tarihi sloganın aksine, Sermaye'nin ölümünün yine kendi elinden olacağını (ya da hiç olmayacağını) kabul etmek lazım.

Sovyet insanlarının büyük bir bölümü Stalin'i hatırlamıyor. Batılılar ise bu zorbanın hatırasını ideolojik nefrete sarıp büyük bir sadakatle muhafaza ediyorlar. Eskiden, Sovyetler tarihi donduruyordu; bugün bizler hafızayı donduruyoruz. O yıllardan kalan bu buzdan mirasa özen gösteriyoruz çünkü bütün Batılı değerlerimiz ona endekslenmiş.

Çevrenin kurtulması için tek umut: Soğuk. Yeni buz çağı: Hayal. Türümüz insanlığın anlamını buzlanmış geniş alanlarda, çöllerde, insanlık dışı koşullarda buluyor –gezegeni içten havalandırmanın tek yolu.

Hayalin yapmacıklıklarını gerçeğin derinliklerine sürüklemek; çelişkili işlevleri tokuşturmak; kelimelerin, nesnelerin,

kavramların, nesnel mizahın, nesnel rastlantının yoğuşmasını sağlamak –bütün bunlar gerçeküstü. Amerika hiç de gerçeküstü değil. Amerika bir simülasyon dünyası; yani hiçbir yapmacıklığı yok; hatta rüyanın yapmacıklığı bile. Bu dünyada rüyanın süreçlerinden yalnızca biri, yani betimlenebilirlik alıkonuyor (Veranschaulichung). Ne var ki o da kendi sınırına itiliyor: Her şey maddeleştiğine, görüntü haline geldiğine göre artık hiçbir şey hayal edilmiyor –aşkınlık, bir kontrol kulesine dönüştü. Amerikan dünyası her ne kadar eğretilemeden yoksun da olsa bir hayal dünyası halini aldı.

Security Pacific'in, beyaz bir fon üstünde duran narin palmiyeleri, billboard'lar, boyanmış duvarlar, Venice,* ayna binalar; bütün bunlar, bir yandan kentin baş döndürücü büyümesine diğer yandan da zekâsına tanıklık ediyor (aynı durum, Güney Amerika'daki megalopolislerde görülmüyor).

Burada, L.A.'de, sabah saat yedide bütün kent hareketleniyor. Işık eksiksiz ve insanlar sürekli hareket halindeler. Sabahın bu coşkunluğunda sihirli bir şeyler var; tıpkı, gecenin taşkınlığında olduğu gibi. Kentin çevresinde oturan insanlar bile, öncü ya da hayvansı bir ritim içindeler: Erken yemek yiyor, erken yatıyor ve erken kalkıyorlar. Gerçekten de günün en güzel zamanı sabah saatleri. Sonra smog** geliyor; öğle sonrasının donuk mizacı. Ve yine akşama doğru hafif ışık, building***'lerin menekşe gölgeleri.

Marylin's grave.**** Bir duvarın içine yerleştirilmiş küçük bir sandık. Belli belirsiz yaşanan hayal kırıklığı. Neden gerçek bir mezar yapılmamış? Mezartaşı olarak, Westwood Mezarlığı'na

* Venedik'in İngilizce yazılışı. (ç.n.)
** İng. Dumanlı sis. (ç.n.)
*** İng. Yapı. (ç.n.)
**** İng. Marylin'in mezarı. (ç.n.)

hâkim açık mor bir building. Eskiden, mezarların üstüne doğru uzanan bir banka vardı ve adı "Perpetual Savings"ti.*

Çölde, bira kutusuyla birlikte kol saati de yok oldu. Buraya gelip aramak için çok geçti. Allah'tan, o sırada zamanın hiçbir önemi kalmamıştı.

Las Vegas ve Salt Lake City. Her biri diğeri kadar kitsch. Salt Lake C.'deki Capitolium, Ceasar's Palace gibi Hollywood üslubunu yansıtıyor. Her ne kadar kendi halkını Las Vegas'a getirecek bir Jonathan Smith çıkmamış da olsa, bir bankacı ya da aynı yaradılışta bir mafioso şöyle demiş: "İşte burası". İster kiliselerin ve tapınakların cemaatini oluşturan firavun görünüşlü püritenler olsun, ister porno-show'ların ve keskin ışıkların cemaatini oluşturan kumar soyguncuları, seçilmiş ya da lanetlenmiş cemaat aynı izlenimleri yaratıyor; belki de boz manzaranın ve çölün kendine has ışıkları yüzünden. Herkes alnına yazılmış olan kutba yönelmiş. Salt Lake'te İsa'nın ve dinin yarısaydamlığı, Las Vegas'ta ise kumarın ve paranın gösteri ritüelleri göze çarpıyor. Mormonların Kutsal Kitap'a, İncile, soyağacına, işleme ilişkin zorlanımları imana yönelirken, Las Vegas'taki addict'lerin** küçük hesaplara yönelen ve boş inançlarla yüklü çılgınlığı da paraya yöneliyor. Salt Lake C.'de mesihçilik ve havarilik mükemmelliğe varırken, Las Vegas'ta sapkınlık ve döneklik de doruğa ulaşıyor.

Kaliforniya'nın bütün olumsuzluğu burada, her tür gönüllü etkinliğin insanlara saçma gelmesi. Entelektüel ve toplumsal ilişkilerin içeriği gizemli bir şekilde boşaltılmış. Büyük Ayı güney yarımkürede nasıl barınamazsa, burada da marksist çözümleme yer almaz. Oysa kolaylığın ardında, gözleri yalnızca starları görmek için bakan şövalye ruhlu bir dünya ve iş dün-

* İng. Sözlük anlamı "Sürekli Tasarruf". (ç.n.)
** İng. Müptela. (ç.n.)

yasının baştan çıkarıcılığına, imgelerle flört etmeye adanmış kibar bir dünya var.

En zoru da idealleştirilmiş böylesi bir dünyada sıkılmanın mümkün olmaması. Kendisiyle ilgili (mutlulukla ilgili benzetmelere değil de) ünlü cennet benzetmelerine halel getirmeme zorunluluğu, doğal olarak hayatın zorluklarını iki katına çıkarıyor. Toplumsal sorumluluk görülmemiş düzeyde. Her gelen burayla hemen uyum sağlıyor; mükemmel bir dayanışma var. Kaliforniyalılar, coğrafi ve zihinsel mekânı paylaştıkları Mormonlar'ın yaptığı tanıtım çalışmaları kadar çileci bir çalışma yapıyorlar. Bu kentin insanları kendilerini, mutluluğu kanıtlamaya adamış kocaman bir mezhebin insanları gibi davranıyorlar; tıpkı Mormonlar'ın, Tanrı'nın en büyük zaferine kendilerini adamış olmaları gibi.

Zihinsel acımasızlık, konsensüsün ürperticiliği; burada, Amerika'da küçük sincapların –çevrebilimci sevimli bir kadın, sincapları ürküttüğüm için bana çok kızmıştı– o müthiş yumuşaklığının ardındaki tuhaflıklar. İnsanlar, aklına gelen her şeyi yapmakta özgür olduğunuzu hissettiriyorlar; oraya ait olmak hariç. Hemen karşılık alabiliyorsunuz. Amerika, diğer özelliklerinin yanı sıra bu özelliğiyle de ilkel bir topluma benziyor: Aforoz ve konsensüs. Hükmün okunması gerekmiyor. Gecikmeli püriten bir bomba gibi; her bir beynin yazılımına yerleştirilmiş bir virüs gibi. Ya da belki, az ya da çok köktendinci ve kurban edici mezheplerden kalan bir mirasın ürünü? Koruyucu ritüellerle ilgili kaygı, burada saplantıyla ve korkuyla kesişiyor. Polis, hiç bitmeyen bir hijyen anlayışı ve toplu jimnastikle kendini bulunduğu ekibin hücrelerinden birine tıkıyor. Polisin ortalarda görünmemesi, Paris sokaklarında yarattığı çirkin görüntüden çok daha büyük bir endişe yaratıyor.

Amerika'da, bir parkta gördüğüm bir oyuncak: Bir labirente giriyor ve orada kayboluyorsunuz; terk edilmiş gibi hissedi-

yorsunuz kendinizi; çıkmanın imkânı yok. Girişte aldığınız bilete göre bir ya da iki saat sürüyor bu durum; sonunda bir helikopter gelip sizi kurtarıyor.

Florida'da Disneyworld'de, Hollywood'un dev bir maketini yapıyorlar; bulvarlarını, stüdyolarını, vb. Simülakra eklenen bir sarmal daha. Gün gelecek, Disneyworld'de Disneyland'i kuracaklar.

Belirlenen amaçlara göre imkânların fazlalığının yarattığı aptalca durum. Tıpkı, iki kol işçisinin rahatlıkla yapacağı bir iş için üç bulldozer'in tahsis edilmesindeki oransızlık gibi; böyle bir oransızlığın eşdeğeri, olsa olsa başvuru kaynaklarının, kaynakçaların ve bilgi fişlerinin abartılması olabilir; küçük nesnel bir gerçeği ağrısız doğurmak için doğum öncesinde yapılan jimnastik gibi.

Las Vegas'ın ötesi. Orada; Nevada'nın belirsiz bir kumar durağında bulunan bir motelin dip odalarından birinde yok olmak. Birilerinin telaşlanması, sinirlenmesi ve beni bulması ne kadar zaman alır... Rüya. Hiç kimse için var olmama çabası, hiç kimse için var olmadığını kanıtlama girişimi. Çok kısa sürede herkesin unutup gittiği bir rehinenin yaşadığı kompleks bu. Bir çocuk fantazması: Hiçbir zaman sevilip sevilmediğinizi anlamaya çalışmayın. Hiç kimse böyle bir sınamaya dayanamaz.

You can not have your cake and eat it too
You can not eat your wife and fuck her too
You can not fuck your life and save it too*

Kaliforniya'da bile olsanız, en moral bozucu şey başka bir yerde değil de orada olmaktır. Yolculuk yapmanın verdiği ke-

* İng. Pastanızı hem sakınıp hem de yiyemezsiniz.
Karınızı hem yiyip hem de düzemezsiniz.
Hayatınızı hem düzüp hem de kurtaramazsınız. (ç.n.)

yiflerden biri de başkalarının konut edindiği yere dalıp el değmemiş olarak; onları kendi kaderlerine bırakmanın kötücül neşesiyle çıkmaktır. Onların yerel mutlulukları bile gizli bir tevekkülün elinden çıkıyor gibidir. Bu mutluluk, hiçbir zaman oradan ayrılma özgürlüğüyle eşdeğer olamaz. İnsan oradayken, hayatta olmanın yetmediğini hisseder; hayatın içinden geçmiş olmak gerekir. Bir kenti görmüş olmak yetmez, onun içinden geçmiş olmak gerekir. Bir düşünceyi düşünmüş olmak yetmez, onun ötesine geçmiş olmak gerekir. Ölümün içinden geçmiş olmanın tek yoludur bu; böylece, ölüm gerçekleşme fırsatı bulamadan onun içinden geçilir.

Yuppi'ler, ikizkenar beyinler; onların düşüncesi building'lerin düşeyine dik iniyor ya da programların yüzeyinden yatay olarak süzülüyor. Onlar diküçgenlerden farklı; hipotenüsün yumuşaklığını hiç bilmiyorlar.

Amerikalıların mekânı ellerinde tutabildikleri ancak mesafe duygusunu hiç bilmedikleri söylenebilir.

Texas'ta, ölüm cezası bir enjeksiyonla gerçekleştiriliyor. İşlem bir duvarın arkasında yapılıyor; öldürücü ilacın nereden geleceği bilinmesin diye iki ayrı şırınga kullanılıyor. Hiç kimse kendini öldürmek için bu kadar çok önlem almaz.

Hareketsizliğin dansını yapmak için mükemmel bir dansçı olmak gerekir; tıpkı Venice, New York, Lizbon kaldırımlarındaki yalnız breakdancer'lar gibi. Bedenleri uzun aralarla kımıldıyor; her saniyede bir dakika, her pozda bir saat bekleyen bir ibre gibi. Her bir vücut hareketi bir süre bekliyor; metnin bir yerinde durmak gibi (yazıyı sabitleyen bölüm) ya da sinemada bütün bir kentin hareketini yansıtan görüntünün durdurulması gibi. Buradaki hareketsizlik bir eylemsizliği değil, hareketi kendi karşıtıyla özetleyen bir doruk noktasını anlatı-

yor. Çin Operası'nın ya da hayvan koreografilerinin diyalektiğinde aynı şeyler vardı; bir tür şaşkınlık, yavaşlık ve büyülenme sanatı. Fotoğraf sanatı da bunu temel alıyor; gerçekdışı poz gerçek hareketten ve birbirini izleyen görüntülerden üstün tutuluyor; günümüzde fotoğrafın, görüntü bakımından sinemadan çok daha yoğun, çok daha gelişmiş olmasının nedeni de bu.

Yeni body-building yöntemi: İki yüz elli livre'e* çıkıp şişko, biçimsiz bir kütleye dönüştükten sonra, içeriden yontarak bu kütleye bir kalıp vermek; uygun jimnastikle belli bazı yağ parçalarını atarak şu ya da bu bölgeyi kaslandırmak.

Otomatik telefon; evinizde olan bitenleri dinleyebilme imkânı veriyor.

Videoya bağlanmış stetoskop; bedeninizdeki seslerle televizyonu aynı zamanda dinleme imkânı veriyor.

Katodik dokunaç; uyurken televizyon seyretme imkânı veriyor.

Karanlıkta ışıldayan tırnaklar; tırnaklarınızın ışığında okumak için.

Siyah ışık; beyaz gölgeler veriyor.

Yerçekimi alternatörü; kendi gölgenizin üstünden atlayabilmeniz için.

Binlerce vitrin; kentin bağırsaklarının florası.

Kadın, bütün gece boyunca pencereyi açıyor, içki içiyor, klimayı çalıştırıyor. Bitmeyen bir çalkantı içinde. Bir kadının odada ağladığını söylüyor; yapısal bir kadın, diyor, ağlama kılığında yapısal bir biçim. Sessiz karı koca kavgalarına benzeyen uykular vardır. Sabah olduğunda, sırf uyuma biçiminin farklılığından ötürü ikisi de birbirine yabancılaşmıştı.

* Yaklaşık yarım kilo gelen eski bir ağırlık ölçüsü. (ç.n.)

Başkalarına bu denli okşayıcı, anlamsız gözlerle bakarken bir yandan da onlara tensel bir hakarette bulunmak ne zor. Siyah mini eteğin içinde, heyecanlanmadan okşanmaya izin verecekmiş gibi duran çıplak bacakların şehvetli dalgınlığının ışığında, masum bir konuşma yapmak ne zor. Yine de yüz çizgilerinin güzelliği her tür kıskançlık ve şehvet duygusuna meydan okuyor. Tam bu noktada, cinsiyet farklılığı da imgeleme meydan okuyor; güzellik bir burç gibi.

Nesnelerin zekâsı, düşmanla yüz yüzeyken hissedilen zekâyla aynı olmalı; yani gizil ve karşıt doğaya ait bir zekâ olmalı.

Baştan çıkarmanın göz kamaştırıcılığından tutun da evlilik çukuruna gömülmeye kadar her şey, cinsel yok oluşun az ya da çok etkisi altında.

Solaklığın bir refleks olması gerekir. Gerçek zamanda tam kırılma diğerlerinden, saniyenin dörtte biri kadar daha hızlı. Kendi gölgesinden daha hızlı kavramlaştırmak: Dilden aşırılan zaman, önceleme anı: Refleks, otomatik, ultra hızlı zaman süresi; düşünme süresi. Düşünce, tıpkı kahkaha gibi otomatiktir.

Le Monde'da yayımlanan tezler aynı sayfada yer alan ölüm ilanlarından farksız. İtalik olarak yazılmış olan tez konusu müteveffanın adı gibi; üniversitenin adı ise cenaze törenlerinin yapılacağı kilise; müstakbel doktorluk unvanı da mezartaşı.

Saldırı olmayınca beden parazit gürültüler üretiyor, kulak işitsel-görüngüsel bir uğultu salgılıyor. Kendinden-bağışık. Ya bu saldırıya dışarıdan gelen bir işitsel-görüngüselle karşı koymak lazım (denizin sesi?) ya da bir tür yapay AIDS zerk ederek bağışıklığı bozmak, antikorları ortadan kaldırmak.

Eskiden, bedensel hastalıklar ruhun tutkularında süblimleşiyorlardı; bugün, bedendeki virüsler tutkuların süblimleşmesine engel oluyor.

Oral ve analdan sonra, şimdi de nazal.*
Ansızın başlayan aybaşı burun kanaması; mutluluğun uğursuzca içe doğuşu gibi.
Nezlenin lal ateşi; yitirilmiş bir aşkın bedene yansıması gibi.

Bütün iç organlar düşünce salgılar. Beyin de bir iç organdır ve düşünceler bu iç organın kendine özgü salgısıdır –korteksin boyun bölgesindeki küflenmesi. Bağırsak florası, karaciğer, kalp, bedendeki mikroplara ilişkin etkinlikler düşünce üretirler; tıpkı, rüyaların barınmasını sağladıkları ve onlara belli bir ahenk verdikleri gibi. Zihnin "iç organlar"dan bu çıkışı, bizi, kilise düşüncelerini felsefe kuvvetine yükseltmekten kurtarır; düşünceyi, sürekli olarak ayna evresine dönüp çocuklaşmaktan alıkoyar. Düşünce, ince bağırsak labirentinde dolaşan lokma gibi dolanıp durur; dışkı kılığında, çıkışı bulacağından emindir.

Makinenin bedene yaptığı her müdahale bir elektroşoktur. Yalan makinesine giren beden, makinenin teknik suç ortağı haline gelir. İtiraf, bir entegre devre gibi çalışan bedenin otomatik ihanetidir. Bu olayda zihnin hiçbir işlevi yoktur. Testlerde ve işkencede de bu böyledir: Beden makineyi yansıtır; mekanik olarak kırıp yansıtır onu; zihnin tek yaptığı elektroşokun etkisi altındaki bedenin çırpınışlarını izlemektir.

Bir maymunun, daktiloyla *Hamlet*'i yazdığını görme olasılığının sonsuz küçük olduğu söylendi. Bu konuda olasılığın zayıf olduğunu söylemek yetmez, hiç olmadığını söylemek gerekir; hatta, hiçbir olasılık olmadığını söylemek de yetmez

* Fr. *Nasal*, burunla ilgili anlamında. (ç.n.)

çünkü eğer maymunun böyle bir şey yapmak için tek bir şansı bile olsaydı bu, *Hamlet*'i yazmasının yüzlerce milyarda tek olasılık olması anlamına gelirdi; bu da aptalca bir şey olurdu. Olasılıkların tümünü tüketerek *Hamlet*'i bir maymuna yazdırmak, geri zekâlı istatistiklerin hayali. Bu hayalin kendisi bile imkânsız: *Hamlet*, olasılıklar alanına giren bir şey değil; o, hem kesin olarak olanaksız hem de en zorunlu olanlar kapsamında. Yani en küçük olasılık ve en büyük zorunluluk. Aynı biçimde, dünyanın kendisi olma olasılığı yalnızca çok küçük bir olasılık olmakla kalmıyor; hiç olasılığı olmayan bir durum bu; hatta, hiçbir olasılık olmadığını söylemek de yetmez, anlamsız bir olasılık olduğunu söylemek lazım. Dünya kendisinden başkası değil, o kadar. Ve onun olduğu gibi olma hali en zorunlu olan hal. Onun başka bir şey olabilme olasılığı ya da *Hamlet*'in var olmama olasılığı, bilgisayarlarında şansı yeniden yaratmak için vasat olanlara verilmiş tek şans. Aslında bu, maymunlara verilmiş olan bir şans (ben, hiçbir şekilde maymunlara karşı değilim; bu tartışmada maymun bir eğretilemeden ibaret).

Yaşanan her felaket toplumsal sorumluluğun apsesini patlatıyor. Bizim sistemlerimizin salgıladığı kararsız sorumluluk yükü, zaman zaman yıldırımdaki statik elektrik gibi yoğuşuyor; kıvılcımın kaynağı da bir kaza ya da bir felaket oluyor. Bizim üstümüzde bulunan bütün katmanlara (ozon, karbondioksit, vb) bu sorumluluk yığınını, patlamak için fırsat kollayan bu radyoaktif bulutu da eklemek gerekir.

Oysa bu suçluluk duygusu, felaketin *doğal olarak* bizde uyandırdığı haz etkisinin merkezcil dalgasından başka bir şey değil. Bu hazzın doğal olduğunu ve felaketlerin de doğal olduklarını; yani kendiliğinden, yapmacıksız, herhangi bir kişinin iradesine (elbette, en başta Tanrı'nın iradesine) bağlı olmayan bir olgu olduğunu düşünmek insan zihnini nasıl da özgürleştirirdi! Oysa, insan zihni şöyle işliyor: Kendisi de yapay olduğu için her zaman zihinsel bir suçlamaya ya da neden-

sel bir suçlamaya ihtiyaç duyuyor. Felaketler, kendi kaçınılmaz yalınlıkları içinde hayran olunacak kadar doğal gelmiyorlar hiçbir zaman. Zihin, bütün uğursuzlukların nedeni olmak istiyor ve böyle kahramanca bir boş inançla kendini tüketiyor.

İnsan hakları kılığına bürünüp sorumluluklarını sonsuza vardırmaya dayanan bu boş inanç karşısında, sorumlu olmadığımız ve hak iddia edemeyeceğimiz şeylerin başımıza gelmesini gönülden istiyoruz. Felaket de işte bu düzlemde yer alıyor. Ve bu yüzden felaket, hayati ve meşru bir talep olabilir –niçin, felaket insan haklarından biri sayılmasın? (Bilindiği gibi çoktandır, totaliter rejimlerde bir kurtuluş işareti olarak görülüyor: Glasnost'un hedeflerinden biri de SSCB'de yeni bir felaket yaratmak).

Tek başına yaşanan yenilgi, gerçekler düzleminde kaldığı için insanın canını sıkıyor. Bir dizi yenilgi ve kaza ise coşku veriyor çünkü gerçekler ve nesnel nedenler düzleminden çıkıp olayların şeytanca zincirlenmesi düzlemindeki yerini alıyor. İşte burada; bu ironik dünyada; bu doğal ve kaotik dünyada kötünün kötüyle istemeden kurduğu stratejiler, en beter olanın otomatik stratejileri hüküm sürüyor ve onlar İyi'nin ve Mutluluk'un belirsiz ya da fazlaca belirgin stratejilerinin verdiği hazlardan çok daha fazlasını veriyor bize.

Yolumuza çıkabilecek bir başka krach* daha var; aşırı kültür üretimi. Kültür piyasasında, daha uzunca bir süre talebin arzı aşacağına (ve bunun sonucunda bütün değerlerde bir boom** yaşanacağına) inandırmaya çalışıyorlar bizi. Ortalama yurttaşın kültür iktisadında, daha şimdiden önemli miktarda bir arz fazlalığı olması sorun yaratıyor. Denetimsiz yaratıcılık, şimdiden tüketim kapasitesini aşıyor. Bireyler kendi kültürel ürünlerini bile tüketmeye zaman bulamıyorlar; buna bağlı ola-

* Alm. Patırtı. (ç.n)
** İng. Patlama. (ç.n.)

rak başkalarının ürünlerini çok daha az tüketebiliyorlar. Halk elinden geleni yapıyor: Sergilere, festivallere koşturup duruyor; ancak halk da gücünün sınırına dayandı. Kültürel yabancılaşma oranı siyasetteki gönüllü kölelik oranını yakalamak üzere. Halkın bundan fazlasını istediği ve kültürün, bunca insana hiç de fazla gelmeyeceği söyleniyor. Bu durum, müthiş bir perspektif yanılsamasından başka bir şey değil. Çünkü eğer kültür bir tören ya da bir dilse fazlalığından ya da azlığından söz edilemez; bugün almış olduğu biçimse bir piyasa olmaktan ibarettir; yarattığı bütün yapay kıtlık, dumping ve spekülasyon etkileriyle başlı başına bir piyasa. Böyle olunca da maddi üretim alanında 1929'da yaşanan altüst oluşun bir benzerini yaşar: Aşırı üretim; talebe değil arza öncelik verilmesi; iktisadın, bugün –kararsız değiş tokuşların ve sermayelerin etkisiyle– spekülatif hale gelmiş olan "doğal" koyutlarının ve üslü dolaşımın sonu. Kültür piyasasını bekleyen de bu; nasıl ki Wall Street'te bir kara perşembe yaşandıysa, kültür alanında da bir kara pazar gelebilir başımıza.

Göstergelerle oynuyor diye kültürün sınırsız olduğunu ileri sürmek göstergebilime özgü bir ahmaklıktır. Bugün, her bir işaret üretilerek elde ediliyor ve dolayısıyla, kültür de dahil olmak üzere hepsinin olabildiğince hızlı yeniden üretilmesi gerekiyor. Ancak bu çoğalmanın da bir sınırı var; o da krizin sınırı (oysa, kurban tüketiminin bir sınırı yok).

Kültür üretiminin gelişimi maddi üretimin gelişimini fazlasıyla aşıyor ve bu durum iktisattaki ya da otomobil trafiğindeki tıkanıklıklardan çok daha korkunç bir tıkanıklığın kültür alanında yaşanmasına yol açıyor. Çünkü her birey hareketten, metinden, renkten, işaretten, kendiliğinden ve belirsiz bir biçimde, bir tür kesintisiz bağırsak geçişiyle bir şeyler üretebiliyor. Yorumlamaya ve hazza ayrılması gereken süre yok ediliyor; çünkü herkes kendi performansını, diğerlerine karşı duyduğu kayıtsızlıkta sahneliyor. Kültürel piyasalar açılıp iktisadi bunalım engellendiğinde ve bu piyasa da doyduğunda, kim bizi kül-

türel aşırı üretimden kurtaracak? Talepte yeni bir atılım yapmak gerekeceğine göre, maddi olmayan malların ötesinde ne var? Kan akıtmak gerekecek. Gösterge değerini kurtarmak için de elde olanları tüketmek, topluca imha etmek gerekecek; bir zamanlar değişim değerini kurtarmak için kahvenin lokomotiflerde imha edilmesi gibi. Maddi olmayan malların çoğu maddi malların kaderini yaşıyor: Zorunlu üretim, zorunlu tanıtım, hızlandırılmış geri dönüş, topluca modası geçmişlik. Sanat da geçici olmaya başladı; geçiciliği anlatmak için değil piyasanın geçiciliğine ayak uydurmak için. Sanat, bozulabilen bir dünyanın fiziksel kaderine uyarlıyor kendini. Oysa, maddi olmayan mal da kalmadı. Bütün maddi mallar gösterge-değer haline geçtikten sonra (biçimselleşme süreci), şimdi saf maddenin, saf ışığın, en küçük enerjinin içkin dolaşımında her tür biçimin boy gösterdiği bir sürece tanık oluyoruz. Tam maddesellik, parçacıkların fiziksel oyunu; işte bizim kültürümüzün, kültürel işaretlerimizin kaderi; o işaretler, gösterge-değerle çok daha iyi donanmış, onlardan yoksun bırakılmış, onlarla kılık değiştirmiş* –katıksız ve yalın maddi kılık değiştirme;* zarar verilebilen ürünlerin farklılaşma oyunu– olsalar da.

Vaftiz suyuna, anabatist suya girme.

İnsanın öldürücü olan ve yeraltından gelen bir doğumu kendisi yeniden yaratması; tıpkı, su kaynakları gibi.

Vaftiz teknelerinin yerine ağırsu kullanılan yavaşlatma tankını koymak; vaftiz suyunun yerine de cenin suyunu. Dinsel törenler böyle şekilleniyor: Yalınlaşıyorlar ve biri hepsini özetliyor –bedenin yağla kutsanmasının yerini aşırı– yavaşlatma alıyor.

Günümüzün enfeksiyonları nesnel koşullardan –kış, kirlilik, sefalet– bağımsız olarak serpilip gelişiyorlar. Herkes her

* Buralarda yazar, sırasıyla "travesti" ve "travestissement" kelimelerini kullanıyor. (ç.n.)

mevsimde birbirine hastalık bulaştırıyor. Enfeksiyonlar, gerçek anlamda birer toplumsal olay halini alıyorlar: Değerler ve ahlak alanında çokça aranır olan konsensüs, virüsler sayesinde hiç çaba göstermeden elde ediliveriyorlar. Ortak yaşam yerine ortak virüs. Belki de çağımızın modern ve yıkıcı virüsü konsensüsün ta kendisidir; bizler onun karşısında giderek daha az sayıda antikor üretebiliyoruz. Siyasal lösemi kapımızda bekliyor: Günden güne daha çok sayıda akyuvar, beyaz septisemik tartışma; daha çok sayıda saydam klorozlu arayüzey; daha çok miktarda cansızlaştırılmış ve mağara mukozalarının beyazlığını almış toplumsal yüzey.

Bütünleşme büyüdükçe ilkel toplumlara benziyoruz: Onlar gibi en zayıf mikroplar karşısında bile güçsüz kalıyoruz. En küçük bir bilgi basili bile kısa sürede bize, gribin ya da çiçek hastalığının 16. yüzyıl Kızılderililerine vermiş olduğu kadar zarar verebiliyor. Yoğun iletişim kurma tarzımız, hastalıkların bulaşmasında sefaletin yarattığı fiziksel izdihamdan çok daha elverişli bir ortam yaratıyor.

Virüslerin olumsuz etkisi, bilginin computer ağlarındaki olumlu etkisinden çok daha hızlı yayılıyor. Halbuki, virüsün kendisi de bir bilgi. Diğerlerinden daha etkili bir biçimde bulaşması, biyoloji diliyle konuşan bir varlık olarak onun hem bir medyum hem de bir mesaj olduğunu gösteriyor. MacLuhan'a göre, ultramodern bir iletişim kuruyor; bu iletişimde bilgiyle onun medyatik dayanağı aynı şey aslında.

İletişimde dilin yeri neyse, çoğalmada da cinselliğin yeri aynı.

İletişimde, kelimeler ve kavramlar çoğalmak ve dolaşıma girmek için birbirlerini etkiliyorlar ama hiçbir zaman çiftleşmiyorlar. Yapay, eşeysiz, cinsiyetsiz zekâ; yapay döllenmenin eşdeğeri. Maksimum çoğalma, minimum cinsellik.

Bunun tam tersine, şiirdeki kendinden geçiş çoğalmanın olmadığı bir cinselliğin en hovarda evresine denk düşüyor (şi-

irsel dil, kendinde tükeniyor ve hiç çoğalmıyor; aynı nedenle, düşüncede de hiçbir zaman süreklilik sağlanamıyor).

Rüya görürken kendimizi başkasıyla özdeşleştirme, kendimizi onun yerine koyma, ona kendi söylemlerimizden çok daha ustalıklı söylemler edindirme gücümüz bulunur. Gerçeklik söz konusu olduğunda onun hakkında bilmediğimiz şeyleri rüya görürken biliyor olmak. Sanki, içgüdüsel olarak onun kafasında yaşıyormuşuz gibi önemlidir. Sanki rüyanın zekâsı, dışarıdan gelen, öznelliği olmayan (her ne kadar tümüyle rüyanın içinde de olsa), kendi kimliğini herhangi başka birinin kimliğinden daha anlamlı bulmayan bir yönetmenin zekâsıymış gibi.

Güney yarımküredeki tornadolar ve siklonlar, tıpkı lavabolardan akıp giden sular gibi kuzey yarımküredekilerin ters yönünde dönüyorlar. Keşke, toplumsal olaylarda da aynı şey olsa. Oluyor da. Marketing araştırmacıları Avustralya'nın süpermarketlerindeki insan akışının da ters yönde olduğunu kanıtladılar. Giriş ve çıkışlar da buna uygun olarak yeniden hesaplandı.

Otoyolda ters yönde gidiyordu –pek çok ölü. Jandarmalar, alkol kontrolü yapmak için ona ulaştıklarında bütün kanı akıp gitmişti çoktan.

Magritte'in anısına: Yolun kenarındaki bir çöp yığınının önünde duran yazı: Burası çöplük değildir.

Kekeme ilkokul öğretmeninden veremli homoseksüele ve iffetli hareme.

Ona, hazır giyim ürünü olmayan Allah Baba'yı veren birileri çıkardı.

Adam, kadın değiştirdiğini elbisenin düğmelerinin renginden anlıyordu. Kadının bunu anlamadığı düşünülebilir. Cinsiyetçiliğe dair bir hikâye mi? Evet ama belki de adam kadına karşı o kadar kayıtsızdır ki kadın pantolon askılarının renginin değiştiğini görmekten bile acizdir. Aynı hikâyenin çok daha cinsiyetçi bir versiyonu.

İsa'nın Kefen'i. Sahte olup olmadığı konusunda kesin bir sonuca varamayacağımız gibi, otantik olup olmadığı konusunda da mutlak bir şeyler söyleyemeyiz. Kilise, iyi niyetini kanıtlamak gibi basit bir nedenle onun otantik olduğunu kabul etmek zorundaydı. Artık günümüzde Kilise'nin, müminlerin imanından başka bir erdemin güvencesine ihtiyacı kalmadığına göre, onun sahte olduğunu iddia etmek doğru olur muydu?

Bütün bunlar, öncesinde de Kefen'in sahte olduğu anlamına gelmiyor. Tam tersine, aynı mantığa göre son uzmana kadar gerçekti çünkü onu otantik sayan şey, inancın ta kendisiydi. Ekspertizden sonra sahte olduğu kabul edildi çünkü bu inceleme onun sahteliğini onaylamak üzere yapılmıştı. Hatta, Kefen'in iki kez sahte olduğu da söylenebilir çünkü gerçekle hiç ilgisi olmayan nedenlerle sahte olduğu kabul ediliyor. Bir bakıma, kendi nihai gerçeğine ulaştı artık; bu gerçeğe göre gerçek ya da sahte olmasının pek önemi yok çünkü artık o, müze fetişizminin bir parçası oldu.

Borçları temizlemek? Üçüncü Dünya'nın borçlarını silmek? Tutuklunun cezasının Başkan'ın (Mitterand) lütfuyla ertelenmesinin yeni versiyonu. Uyuşturucu kaçakçısı parayı nasıl aklıyorsa borç da tıpkı öyle temizleniyor. Çünkü alacaklı ülkeler için borç ahlaki bakımdan ağır bir suçluluk durumu yaratıyor; borç vererek hem bu suçluluktan hem de telafi edilemeyecek çürümüş bir paradan kurtuluyorlar –para sisteminin büyük gerginlikler içinde geçen gebeliği, potansiyel isyan

üreticisi. Böylelikle, yani borçları temizleyerek Beyaz vicdanımızı da aklamış oluyoruz; Beyaz'dan daha da beyaz oluyoruz böylece.

Parayı aklamak, tarihi aklamak, ikianlamlı bir bakireliği iade ederek belleği aklamak, olayları aklamak; hatta, zarar vermeden, sahte arzu nesneleriyle eski saygınlığını kazanmasını sağlayarak libidoyu aklamak –aklamak, aklamak; kara olan, yasadışı olan, düzmece olan her şeyi aklamak. Bu işlem sırasında bulaşık yıkama ritüellerimiz saydamlık ritüellerimizle mükemmel bir biçimde kaynaşıyorlar. Paranın tamamı yasadışı, bütün bellek yasadışı; belleği gizlice sınırdan geçirmeli, kârı maskelemeli; aklamak müthiş bir eylem; Kolombiya mafyasının yaptığı gibi Amerikan bankalarının borcu, yani Kolombiya Devleti'ni bağışlamasını sağlamaya kadar gidebilir.

Terör'ün sonunu görmek isteyen son iki yüzyıl terörizmin kutsandığı yıllar oldu; her yerde hazır ve nazır olan polis, casus güdümlüler, seçkin nişancılar. Bütün kent sıkıyönetim koşullarında yaşıyor, sokaklar sarılmış, mekânlar kontrol altında; gözetleme ağları, polis güdümlü tanıtımlar. Haziran ve temmuz ayları gösterinin yanı sıra terörün, savurgan bir yayılmanın yanı sıra kontrollü bir paniğin kutsandığı aylar oldu. Terörizm, kontr-terörizmde olduğu kadar başka hiçbir biçimde var olmadı: Kötülüğün şeffaflığı. İtalya'da, Kızıl Tugaylar'ın yargılandığı mahkeme salonunda kafese yerleştirilmiş terörist tutuklulara benzeyen ve zırhlı camların ardından bu kutsama ayinini izleyen Devlet Başkanları'nın yarattığı görüntü de pek kötü sayılmaz doğrusu.

Biri, bir gün stereo kanalı bozulunca bütün ömrü boyunca müzik dinlemekten vazgeçer.

Bir başkası, bir sabah karısının dişlerini fırçaladığını görünce hemen o akşam onu terk eder.

Diğeri de kazara uçağını kaçırınca evine döner, bir daha ayrılmaz evinden.

Niye yeni bir kanal alsın ki? Niçin o kadını yeniden görsün ki? Neden gitmeli?

Bu anlık kopuşlar; iradenin bu anlık sürçmeleri. Kopuşu hızlandırmak için tek bir ayrıntı yeter. İntihar etmek için fazladan söylenmiş tek bir kelime yeterli. Kendi intiharının ötesine geçmek için fazladan tek bir miligram barbitüriğin yeterli olması gibi.

İkisi de odanın karanlığında gözlerini kocaman açmış birbirlerine baktıklarını bilmiyorlardı. Yoldan geçen bir arabanın farları, bir anda birbirleri hakkında ne düşündüklerini açığa çıkarıverdi. Uyanık ve yan yana olmanın verdiği şaşkınlık. Gözlerini kapatıp uyuyormuş gibi yapmaya bile fırsat bulamadılar.

Kentin uzağındaki otelde geçirilen bir gece; kalabalığın uykusuzluğu uykunun akışını bölüyor. Ya şu uzaklardaki köpek; insanın içinden, sırf onu boğmak için yataktan kalkmak geçiyor. Ne işe yarar ki! Sağa sola bulaşıp sonra birdenbire toplu bir uluma halini alıyor. Sonra sinsice zayıflıyor ses, yeniden uykunun tadına varmaya başlıyorsun; ancak aniden, aya doğru yürekler acısı bir ürüme başlıyor; kendini uyandırmıyor ama herkesi ayağa kaldırıyor; farkına varmaksızın rüyada uluyor oysa gece bitmek üzere ve horozun şarkısı sarıyor dört bir yanı. Ardından yalnızca sessizlik, otelden gelen sabah gürültüsü.

Beden iktisadında kan bir servetse, mekân da bir lükstür.

Medyalar size söylediğinizin tam tersini söyletiyorlarsa, siz de düşündüğünüzün tersini söyleme cesaretini göstermelisiniz.

Vitrinde, adı sanı unutulmuş bir müşteri tarafından beş yıl önce emaneten bırakılmış akik bir yüzük parlıyor. Öbür yanda, antikacıda, ender bulunan nesnelerden oluşan kargaşanın

içinde Regency marka bir saat hayal kuruyor; zamanı hiç bilmeyen bu kentte ayın evrelerini ve zamanın en küçük farklarını gösteriyor. Zenginle yoksulun gizli izdihamını özenle koruyan bir kent.

En ideal çalışma ortamı aylaklıktır.

Yolculukla gelen ferah boşluk da aylaklığın yarattığı ferah zamanın eşdeğeridir. İnsan, bütün yönlerde hareket eder ve mekânın kendi ritüeline; bir odaya kapanma ritüeline değer de artar bile.

Tıpkı, sinirleri performansla yerinden çıkarılmış olanların (Jumièges'e gelenlere benziyorlar; suya bırakmadan önce onların da sinirleri kesilirdi) ağırsu tabutlarına girip uyuşukluğun ve hipnozun kalbinden geçerek enerjilerini diriltmeleri gibi, yolculuğun nirvanasında eriyebilir ve kendi gölgesinin ardından koşar gibi işlerin ardından koşabilir. Bu, insanın sürekli çalışarak kendi gölgesini kaybetmesinden çok daha iyidir.

Bir kez daha felsefe, dünyayı yatağına çekiyor; niyeti, kendi yaptığı bayağı eserlerden bir çocuk sahibi olmak. Oysa dünya, artık felsefenin yatağına girmek istemiyor; yine de çocuk, telepati yoluyla da olsa doğdu. Doğuştan yetim olan bu çocuğu modern felsefe doğurdu; çocuğa derhal kan verildi (tehlikeli bir işlem olmasına rağmen); sonra da cılız düşüncenin vaftiz teknesine götürdü onu. Tam o sırada, ölüm sonrasının uyduları Heidegger'in kutsal yağına buladılar onu ve Alpler ötesi dorukların ışığında felsefenin yedinci kattaki göğüne doğru uçup gitti.

Henüz yaratılmış da olsa her nesne, Caillois'nın sevdiği oyun kategorileri yelpazesine karşılık vermeli: Mimicry, agôn, alea, ilynx –alegori, can çekişme, rastlantı, abise. Ne olursa olsun kitap, olay, suç, yolculuk ve mimarlık var olmayı kendine görev bilmeli: Herhangi bir şeyin alegorisi –birinin meydan okuyuşu –rastlantıyı tehlikeye atmak –baş döndürmek.

Belli bir toprağa ait olmanın acımasız davranışıdır bu. Kimse benim topraklarımda avlanmasın, ben de sizin topraklarınızda avlanmam. Acımasız bir kişilik bozukluğu. Rimbaud. Tembellik, kültürsüzlük, kopma saplantısı. Kendine ait olan şeylerden bile kurtulma isteği; nesnelerden, bellekten, her şeyden; boşluk yaratmak için. Kendi kökeni karşısında tepkisizlik, sürekliliğe karşı duyulan tiksinti. Göçebe köylü. Hep La Saison et L'Enfer.

Başlangıcından beri burada bir şey var; bir sarmal halinde bütün bir hayat içinde açılıyor; ama günün birinde, çoğunlukla beklenmedik bir anda bitiyor; tek bir ip bütün sistemi tutuyordu, onu yıkmak için tek bir ayrıntı yetti.

Tarihe karşı son derece kötü niyetli davranılıyor: Heidegger, Hitler, kamplar, Terör: Bütün bunlar bir yandan lanetlenip inkâr edilirken diğer yandan da medyanın desteğiyle aklanıp yüceltiliyor. Ahlaki akla göre bunlardan hiçbiri yaşanmamış olmalıydı; Kabil'in cinayeti ve Kızılderililerin imhası da. Ancak yaşanmamış olsalardı, bu kez de onları uydurmak gerekecekti; aksi takdirde sözü edilecek ne kalırdı geriye?

Saf bir Hıristiyan merhametiyle işaretlere anlam kazandırmaktansa onlara karşı acımasızca davranmalıyız; onların bize davrandığı kadar acımasızca. Bütün göstergebilimimiz, anlamsal (hep, bir anlamı varmış gibi yapan) ikiyüzlülükleriyle insanlık dışı ve kana susamış özlerden ibaret olan varlıklara, yani yanlış hedeflere yönelen bir merhametten başka bir şey değil.

Buna karşılık, işaretlerin zekâsına gıpta etmek ve onların karşısına aynı küstah zekâyla çıkmak lazım. İşaretlere acımak olmaz. Ağırbaşlılıkla ve yapay berraklıkla bizi şaşırtıp durmalarını yanlarına bırakmamalı. Ne olduklarını iyi anlamalı: Onlar, dünyanın bizim karşımızda takındığı kayıtsızlığın etkili ve tehlikeli ürünleri. Çünkü işaretler taşlar kadar arkaik; ancak

bu kayıtsızlık, anlamın kayıtsızlığı olduğu için çok daha büyük bir etki yaratıyor.

Yazmanın en büyüleyici anı yoğunlaşmanın, elipsin, seyrelmenin yaşandığı andır. Gitgide yoğunlaşan çekirdekleri yeniden yaratmak; onların çevresinde bulunan ışığın ve kökenindeki anlamı kaybeden düşüncenin yönünü şaşırdığını görmek gerek.

İşaretleri kullanmaktansa onlardan haz almak insana özgü bir sapkınlıktır. Çünkü olsa olsa Tanrı'dan haz alınmalıdır; işaretlerse yalnızca kullanılmak içindir (Aziz Augustinus).

Kötülüğü; dünyanın akıldışılığındaki kötülüğü değil, kendi nesnesinin ihanetindeki kötülüğü gösterme gücünü kendinde bulmaya başladığı andan itibaren bilim ilginç bir hal almaya başlar. Bugün, nesnel çözümlemeden öç almanın zemini oluşmaya başladı: Daha önceleri nesnel çözümleme bilimin nesnesinin bilim tarafından bozulmasını kapsıyordu; bundan böyle bilginin kaynağı, bilimin kendi nesnesi tarafından bozulması olacak.

Gerek Avustralya'da, gerekse Amerika'daki hayata alışmak çok kolay; çünkü oralarda hayat tarzının sıfır noktası egemen. Ne var ki sıfır noktası, aynı zamanda, geri kalan herkesin imha edilmesi anlamına geliyor ve kolaylık yaratmak için girişimde bulunmak ölmek için girişimde bulunmaktan farksız.

Kutsama sayılması gereken şey vaftiz değil doğumun ta kendisi; yağlama ayini değil ölümün ta kendisi. Bizler kutsamayı olayın kendisine indirgiyoruz.

İspanya'da yakında yayına başlayacak bir televizyon kanalını kör bir adam yönetecekmiş. (Körler Vakfı Başkanı'nı asansör boşluğuna iterek ondan kurtulmuş).

Piyango biletlerinin satışı için sakatlarla körler arasında süren mücadele, bir iktidar mücadelesinin başladığını ortaya koyuyor. Çünkü gün gelecek, iktidar tümüyle sakatların eline geçecek. Başkalarına emirler vermek ya da onlardan emir almak bir tür sakatlık gerektirir –dolayısıyla doğuştan sakat olanlar, yani kalıtsal bir avantajı olanlar gerek bilişim gerekse elektronik alanında giderek daha başarılı olacaklar.

Gelecekte, hiyerarşiler eksikliklere dayanacak. Bu yarışta en iyi konumlara yerleşmiş olan entelektüeller ayrıcalıklı durumlarını kaybedecekler; çünkü onların sakatlığı, tümüyle simgesel bir sakatlık olarak kalıyor ve hareket sistemi, anatomi ya da beyinle ilgili daha görünür, daha etkili, daha işlemsel bir sakatlık kadar değerli değil. Zaman eğretilemelerle ilgilenmiyor artık.

Eksiklik hiyerarşisinde, tıpkı siyasetçiler gibi entelektüeller de arada bulunan bir halka olmaktan öteye gidemiyorlar. Onların yerini gerçek mutantlar alacak; şu geni ya da bu kromozomu eksik olanlar, bazı genleri ya da kromozomları almış olanlar (AIDS virüsü de insanoğlunun genetik mirasının bir parçası olacak), hatta eşeyli üreme özelliği olmayan yapay mutantlar –bir bakıma insanlık dışı, türün borderline*'ları–, eski zamanlarda haremlerde ve Rönesans korolarında bulunan hadımların ve imparatorlukları yöneten iktidarsız hemofillerin, vb yerini alacaklar.

Bütün bunların söylenmesinde hiçbir küçümseme niyeti yok; iktidar boşluğunu ancak ve ancak belli bir eksikliği olanların doldurabileceğini ortaya koyan yasanın bir ifadesinden başka bir şey değil bunlar.

Her toplum kendine uygun bir düşman belirlemeli ancak onu imha etmeye kalkışmamalı. Faşizmin ve Terör'ün sonunu getiren hata da buydu işte. Yumuşak ve demokratik Terör de aynı hatayı yapıyor; Öteki'ni, kurban etmekten çok daha gü-

* İng. Sınır çizgisi. (ç.n.)

venli yöntemlerle ortadan kaldırıyor. Belli bir ırkı özleştirip iç çoğalmayla onun devamlılığını sağlamaya dayanan ve ırkçı bir iğrençlik olarak görüp kınadığımız işlem, günümüzde bireyler düzeyinde, genetik ve bütün diğer süreçlerde gerçekleştiriliyor; üstelik de İnsan Hakları adına.

Mükemmel suç iz bırakılmadan işlenen suç değildir. Yeniden işlenmesi imkânsız olan suçtur çünkü hiçbir nedene dayanmaz ve aslında işleyeni de yoktur. Doğal afetler ve tarihsel olayların büyük bir bölümü mükemmel suçlardır. Dünyanın kendisi de mükemmel bir suçtur, nedensizdir ve işleyeni yoktur; ondan alınan haz ve onun uğruna ödenen bedel sınırsızdır.

İşletmelerin çok büyük bir bölümü intihar enerjisinden yararlanıyor; neler yarattığından çok, bir enerji olarak kendini ortadan kaldırmaya dayanan bir enerji.

İnsanın cinsellikteki tanımı, görüntünün televizyondaki tanımı. Bu ikisi arasında bir bağ var mı? Görüntü, daha üstün bir tanıma doğru evrimleştikçe kimlik de zayıf bir tanıma yöneliyor. Cinsellik zayıf bir tanıma yöneldikçe bedenin bütün teknik imkânları hakkında daha üstün bir tanıma gidiyoruz.

Bu üstün tanım ise pornografiden başkası değil. Pornoda bütün üstün tanımlar cinsel organın tanımına endeksleniyor (eylem ve aygıt olarak). Dolayısıyla bütün üstün tanımlar her zaman müstehcen bir yan barındırıyorlar; hatta daha çok ve özellikle kültür alanında.

Kendi cinsiyetine ait olma mucizesi, diyordu Rousseau. Gerek pembe Minitel'de gerekse transseksüel dünyada, mucizeler değil kararsızlık yaşanıyor; eyleme geçme kararsızlığıyla iki katına çıkan bir kararsızlık durumu: Ekranın öbür yanında kim var, cinselliğin öbür yanında kim var? Matter of gender.*

* İng. Cinsiyet meselesi. (ç.n.)

Bilgi için de aynı şey söz konusu: Mesajın öbür ucunda kim var? İnsan mı, bilgisayar mı? Bütün sanal makineler, beyinle ve zekânın işleyişiyle birlikte ortaya çıkan izdiham-ekran görünümleriyle bu sorunun sorulmasına yol açıyorlar. Onlar hakkında konuşurken Canetti'nin hayvanlar için söylediklerini bile söyleyemeyiz: Her hayvanda, sizi küçümseyen bir insan saklıdır –yerine, her bilgisayarda canı sıkılan bir insan saklıdır diyebilseydik keşke.

Dünyanın geri kalan bölümünün yaşadığı felaketlerin, Batı'nın gücünün temelini oluşturması ve bu sefalet görüntüsünün Batı'yı taçlandırması; İnsan Hakları Vakfı tarafından düzenlenen ve halkların bütün sefaletini ortaya koyan en güzel fotoğrafların yer aldığı serginin açılışında verilen şık yemek için, Arche de la Défense'ın* damından daha güzel bir yer bulunamazdı. Kutsal Sandık'ın, havyar ve şampanyayla yüceltilen evrensel acılar için seferber edilmesine şaşırmalı mı?

Buz parçaları kafanın içinde çarpıştıklarında ve insanlar bir parçadan öbürüne gidip gelen bu çarpışmayı duyduklarında, buz parçaları entelektüel coşkunun ateşiyle saçlarının dibinde yavaş yavaş erimeye başladıklarında, kontakt lenslerin ardından duman çıktığında ve düşünceler, cam macunundan lenfositler halinde kafanın içinde dönüp durduğunda.
Genleşmiş olanda ya da düşünülmemiş olanda çalışmak lazım.

Radikallik, meslek yaşantısının sonunda sahip olunacak bir ayrıcalıktır.

C. Matton'un eserlerindeki yoğunluğun kaynağı, doğal büyüklük karşısında kullanılan bir şiddet olarak minyatürleştirmeden ileri gelir. Bir atölyenin, bir salonun, bir sinema

* Fransızca'da Arche de l'Alliance. (ç.n.)

salonunun bütün mikrokozmosunu kendi görüş alanında tutmak, tasarımın ufacık yüreğinde olmak gibi bir şey; gerçek dünyaya gözünün derinleriyle bakmak ve onu üç boyutlu bir retina görüntüsü halinde yeniden canlandırmak gibi. İroni dağınık nesnelerin, yorgun koltukların, buruşmuş gazetelerin, sessiz piyanoların eskimişliğinde –bu, gözün yanılmasının ironisi ve resim dışındaki bütün göz yanılmalarında olduğu gibi metafizik kesinliğin, ayrıntının, indirgenmiş zihinsel modelin baş döndürücülüğüyle birlikte şaşkınlığın yargıları sökün ediyor.

Düşünce, ender zamanlarda yıldırım aşkıyla gerçek dünyaya tutuluyor; o da zaman zaman karşılık veriyor düşünceye. Düşünce, var olabilmek için pek çok kez gerçeklerden kopuyor ve güzelleşmek için mesafeli bir tavır takınıyor. Kendi rızasıyla bütün iktidarı gerçek dünyanın nesnel çözümlemesine veriyor ve hükmetme iddiasını, yalnızca yapay olan bir dünyada sürdürüyor. Ne var ki o, aynı zamanda bu yapay dünyanın mükemmel bir nesnesi (mutlak kulak); oysa nesnel teknikler, gerçeklik ile onun eşinin kesintili çiftleşmesinden doğmuş ve hayal kırıklığına uğramış bir imgeden başka bir şey olamayacaklar.

Glenn Gould, kendinden söz ederken "mutlak kulak" der (bir sesin yabancılığının, fiziksel radikalliğinin sezilmesi; armonikler boşluğa dağıldığında ses en güzel halini alır); bu yaklaşımın düşüncedeki eşdeğeri, belli bir varsayımı tecrit etmek ve ondaki bütün armonikleri boşluğa; bütün karşılaştırmalardan, bütün farklardan, bütün bağdaşımlardan arındığı bir ortama salıvermek olabilir. Mutlak eleştirinin ya da mutlak kulağın ahlak dünyasındaki tek eşdeğeri ise mutlak suçtur.

Mükemmel suç; tek mükemmel suç, intihardır. Çünkü intihar eşsiz ve kesindir; halbuki cinayet hep tekrarlanmak durumundadır. Çünkü intihar, cellat ile kurbanı ideal bir biçimde karıştırır.

Düşüncenin mutlak koşulu boşluk yaratmaktır; çünkü en uzaktaki nesneler bile boşluktayken radikal bir yakınlıkta dururlar. Göğe ya da kavramlar dünyasına ait olan cisim ne olursa olsun, sessiz bir soyutlamayla ışıldar.

Çıplak gözle görülebilen nesnelerin çokluğu, bütün bu nesnelerin gerçek olmaktan başka çarelerinin olmadığını fısıldayan vicdanlarımızı rahatlatır. Ne var ki gerçek, görünmeyen ayrıntılardan, duyulmayan frekanslardan, subliminal süreçlerden; çıplak gözle görülemeyen bir dizi şeyden meydana gelir. Bu, bağdaşık bir gerçektir çünkü düşüncenin yönünden başka bir yönü yoktur. Uyumludur çünkü dilsiz soyutlaması içinde düşüncenin daha nitelikli müdahalesi için vardır.

Gerçek şiir, şiirin bütün belirgin özelliklerini kaybetmiş olanıdır. Eğer şiir varsa, şiirin dışındaki her yerde var. Tıpkı, Tanrı'nın adının anagramın kuralına uygun olarak şiire dağılmış olması gibi, bugün de şiirin kendisi din dışı biçimlere dağılmış. Aynı şey tiyatro için de geçerli: Günümüzde tiyatro, tiyatronun dışındaki her şeyde var. Gerçek tiyatro başka bir yerlerde.

Felsefede de durum farksız: Eğer felsefe varsa, felsefe eserlerinin dışında her yerde var o. Coşku veren tek şey bu anamorfoz; felsefi biçimlerin felsefe olmayan her şeye böyle dağılmış olması.

Gerçekliği ve aşikâr olanı inkâr ettiğine göre bütün dünya felsefi özellikler taşıyor artık. Ona, amacının ne olduğuna ilişkin soru sormanın hiçbir anlamı kalmadı: Kendi amaçlarının ötesinde var oluyor. Var olma nedeniyle ilgili soru sormak da anlamsız: Yalnızca etkileri biliyor. Böylece felsefi eleştiri, özü bakımından sona erdi. Kinizm, sofizm, ironi, mesafe, kayıtsızlık; felsefenin bütün tutkuları nesnelere geçti artık. Felsefe ve şiir, beklemediğimiz bir yerlerden gelmekte.

Yellowstone –orman yangınlarının çevre için gerekli olduğu yeniden keşfediliyor. Piyasa kuralları da uzunca bir süre önce kahveyi lokomotiflerde yakmak gerektiğini keşfetmişti. En başından beri hayvanlar, aşırı nüfus karşısında türdeşlerini topluca kurban etme kuralına uyuyorlar.

Elbette, yakın zamanlarda biçimlenen İnsan Hakları ideolojisi bu tür doğal bir düzenlemeye şiddetle karşı çıkıyor. O halde, şeylerin doğal akışı, her ne pahasına olursa olsun varolanı korumak gibi yapay bir yola başvurmadığına ve kurban etmeye dayanan bir düzenlemeye rağbet ettiğine göre ekolojinin yeri ne?

İyiyi ve kötüyü bilmeyen doğa karşısında, acımasız ve kurban etmeye yatkın bir düşünceden yana olmak (ama belki de bu bilmeme hali daha sonra bir işe yarayacaktır?) ya da idealist ve ilahi bir düşünceden yana olmak (ancak, iyi huylu bu Rousseaucu ideoloji, kötülüğe götüren bir kaderin karanlık vicdanını pek kötü gizliyor) –doğal gelişim ekolojinin de yönünü değiştiriyor. Ekolojinin kendisi bile orman yangınlarının ne denli yararlı olduğunu yeniden keşfedebildiğine göre, insanın kurban edilmesinin yararları da yeniden keşfedilir mi acaba? (Aztekler, insan kanının akıtılmasının güneşin enerjisini canlandırabileceğine inanırlardı –bu konuda yanıldıklarını düşünebilir miyiz?)

Burç Cerrahi Enstitüsü, Burç Estetik Cerrahi Enstitüsü: Yüz değiştirir gibi burç değiştiriliyor bu enstitüde. Hastaların astrolojik burçları nasıl değiştirilecek? Astrolojik paslarla takımyıldız değiştirilebilir mi? Uzun süren bir işlem ve kesin sonuç alınıp alınmayacağı belli değil. Çözümü basit: Ölülerin burçlarından yararlanmak lazım (tıpkı, "canlı" organ alım satımı gibi burç alım satımı da yasak ve ahlakdışı sayılıyor). Ölüleri, zombileri, gezgin ruhları çağırmak, burçlarına el koyup yerinden söktükten sonra onları canlılara nakletmek. Elbette, bütün bunlar yapılırken, yeni canlının nakledilen burcu reddetmesi gibi tehlikeli sonuçlar doğabilir.

Burç Enstitüsü, geleceğe ilişkin belli bir perspektifle, Organ Nakli alanında çalışan çok daha geniş bir yapıya katılabilir ve onun bünyesinde özel bir birim oluşturabilir.

Şu andan itibaren, gönüllü burç bağışlarını bekleyenlerin yer aldığı bir liste yapılmalı; listede, ayrıntılı astroloji fişleri de yer almalı (ticaretin kuralları gereği müşterilere yönelik bir tanıtım dosyası da yer almalı bu fişlerde).

Zamanı geldiğinde hemen işleme başlamak üzere telefonla ya da hiç olmazsa telepatiyle bağlantı kurmak için gerekli bilgiler de bulunmalı dosyada. Cerrahi bakımdan da bütün önlemlerin alınması gerekir. Hastaların minimal ölçüde hazırlanması (gelecekle ilgili eski başka bir tasarı olan İntihar Moteli'nde yapılan hazırlığa benziyor biraz; bu hazırlıklar Burç Nakilleri ve Evre Geçişleri Konsorsiyumu'nda pekiştirilebilir), beynin biçimlendirilmesi, cerrahi bir mizansenin gerçekleştirilmesi (Büyük-Doğu, Mason Locası, horoskopta ayin düzeni türünde bir mizansen; siyah-beyaz ya da renkli olarak) ve özellikle, Burç'un bütün kötü etkileri ve her tür virüsün bulaşması tehlikesi karşısında hastayı bağışık hale getirmeye yönelik tam bir asepsi yapılması.

Kullanıma hazır donmuş burç stoğu yapmak mümkün görünmüyor. Bu tür şeylerin in vitro* muhafaza edilebileceğini pek sanmıyorum. Sonuç olarak nakil işleminin, tercihen in vivo** ve in presentia*** yapılması gerekiyor; bu da riski artırıyor. Gerek bu tasarının, gerekse İntihar Moteli tasarısının hazırlık çalışmaları üstünde hiç durmadan çalışmak ve bu sırada somut yöntemleri kesin olarak belirlemek gerek.

60-70'li yılların entelektüel geleneklerine bağlı olduklarını söyleyenlerin pek çoğu, gerçekte entelektüel ahlaktaki değişik-

* Lat. Camda, anlamına gelen ve organizmanın dışında gerçekleşen fizyolojik tepkimeleri anlatmakta kullanılan deyim. (ç.n.)

** Lat. Canlı varlıkta, anlamına gelen ve organizmada gerçekleşen fizyolojik tepkimeleri anlatmakta kullanılan deyim. (ç.n.)

*** Lat. Varlığında, anlamına gelen deyim. (ç.n.)

likleri hiçbir zaman benimsemediler. Onlar, düşüncenin kimi radikal biçimleriyle flört etseler de başkalarıyla olan evliliklerini sürdürüyorlar.

Niçin artık gösterilere gitmiyorum dersiniz? Niçin artık Fransız Akademisi'ne* gitmiyorum? Nedeni aynı: Buralar fazlaca iyi hizmet veriyorlar da ondan. Akademi'nin üstünde gökyüzü yok artık, Akademi'nin üstünde kubbe yok artık; gösterinin üstünde de gökyüzü yok; gösterilerin güvenliğinden sorumlu olanlar fazla çalışıyorlar.

Akademi'ye gitmektense bulvarın öbür tarafından Akademi'ye bakmakla yetiniliyor. Gösteriye gitmektense Akademi'nin terasından gösterileri izlemekle yetiniliyor.

2000 yılına yaklaşırken, patofizik de giderek metafiziğin çevresini sarıyor.

Sex, lies and videotape.

Hayat karşısında kayıtsız kalan ancak kendi yaşam tarzını bir saplantı haline getirmiş bir sınıfın tasviri. Kendine ve kendi arzusuna kayıtsız bir sınıfın tasviri; arada bir video kaydı olmasa bile. Kahraman, mutlak silahın taşıyıcısı; videokasete kaydedilmiş cinsel bilgi stoku baştan çıkarmanın ve dilin yerine kullanılıyor. Her biri onun hayatıyla etkileşim halinde; o, varoluşçu bakış açısı bakımından bir hiç. Buna paralel olarak, sinemacı da kendi filmiyle etkileşim halinde; o da dramatik bakış açısı bakımından bir hiç. İmgenin dramından çıkarak imgenin psikodramına giriyor, büyüsünü kaybediyor ve sıkıyor. Sinema, kendisi karşısında da bir video-kayısıtsızlığına kapılıyor.

Bir felaketi öngörmek, son derece sıradan bir şey. Daha önce gerçekleşmiş olduğunu düşünmek ise çok daha orijinal

* Lat. Burada, günlük dilde Fransız Akademisi anlamına gelen ve sözlük anlamı kubbe olan "Coupole" kelimesi kullanılıyor. (ç.n.)

bir durum. Bu durumla birlikte çözümlemenin bütün koşulları da değişiyor. Çünkü böylelikle, gelecekte gerçekleşecek bir felakete dair varsayımdan ve buna ilişkin her tür sorumluluktan kurtulmuş oluyoruz. Alacakaranlık ışığının bütün hareketlerini sarıp sarmalayan önleme nevrozunun sonu. Tarih'in sonu, gerçeğin sonu, büyük sürüngenlerin sonu, ozonun sonu, kadının yok oluşu –pişmanlıklar yok artık, kaybettiğimiz nesne ardımızda kaldı! There is a last time for everything –the last time is over!* İlkel toplumlar bunu anlamışlardı; onlar, özgürce yaşıyorlardı çünkü her şeyin kökenine, kesinkes suçu yerleştirmişlerdi ve biz de Son Yargı'dan kurtulduk, canımız istediğinde bütün tarihsel tutkuları yeniden yaşamaktan ya da tarihötesi tutkuları tercih etmekten kurtulduk, as we like.**

Batı, onu hayatta tutan şeyin bedelini ödemek istemiyor – resmi dünya piyasasında hammaddelerin hiçbir değeri kalmadı. Buna karşılık Batı, paralel piyasada kendisini öldüren şeye, yani uyuşturucuya çok büyük bir bedel ödemeyi kabul ediyor. Bütün dünyada, değerinin üstünde fiyatlandırılan tek ilkel mal uyuşturucu. Dolayısıyla, Üçüncü Dünya Ülkeleri'nin yapabileceği tek bir şey kalıyor: Canla başla uyuşturucu pazarlamak. Batı'ya altın değerinde yozlaşmışlık ihraç ederek intikamını ölümle alıyor. Sömürülmüş ve kurban edilmiş ülkeler borçlarını ölüm ihraç ederek ödüyorlar.

Paralel toplumlar, paralel piyasalar, paralel iş, paralel zevkler. Siyaset, kültür, düşünceler, uyuşturucu; hepsi paralel devrelere adanmış. Hiç kuşkusuz günün birinde, alkollü içkiler için de paralel bir devre yeniden doğacak. Eskiden, yasağın sınırlarında varlığını sürdüren şey, bugün hoşgörünün uçlarında yeşeriyor.

* İng. Her şeyin bir son defası vardır –sonun sonu geldi. (ç.n.)
** İng. Hoşlandığımız gibi. (ç.n.)

AIDS, Afrika demek; uyuşturucu, Güney Amerika; terörizm, İslam demek; borç, Üçüncü Dünya. Batı'nın başarıları ise yalnızca krach ve elektronik virüsler.

Eter yüklü bir uçak Amazon'un üstünden Medellin uyuşturucu laboratuvarlarına doğru uçuyor. Bahialı tombul bir nine, bildiği varsayılan özne hakkında bir ders dinliyor.

Olaylar tarihinin mavi kitabı
Uç olayların yeşil kitabı
Fiili kaderin yeşil tayfı
Tartışmalı kromozomların turuncu sarmalı
Toplumsalın pembe kitabı
Yuvalarından Fırlamış'ın soluk yüzü

Postmodernlik, gerçek anlamda evrensel olan ilk kavramsal kanaldır; tıpkı jean ya da Coca-Cola gibi. Vancouver ya da Zengibar'daki etkisiyle Şikago ya da Budapeşte'deki etkisi birbirinin aynıdır. O, bütün enlemlere yerleşmiş sözel bir zinadır.

Onlar mutluydu; tıpkı, vazeline bulanmış karabataklar gibi.

Kavramları boşluğa fırlatıp yörüngeye yerleşince onları öldürme yöntemi de kullanılabilir. Cesetleri, Olmayan Gönderge'de dönüp durur; tıpkı Ballard'da geçen, lahitleri yörüngeye yerleşmiş astronot cesetleri gibi.

İki tür entelektüel hayvan var: Taze eti sevenler ve ölü etini tercih edenler. Kavramları canlı canlı parçalamayı tercih edenler ve kalanın tadına bakmayı tercih edenler. Aralarında hiçbir ortak nokta yok; memeli olmak dışında.

On kişiyi geçince, gerçeklikten kuşkulanmak hiçbir işe yaramaz. On kişiyi geçen her topluluk otomatik olarak savunma-

ya geçer ve gerçeklik ile aşikârlığın tartışma konusu yapılması karşısında şiddetli bir tepki gösterir. Hiçbir radikal söz, on kişiden daha kalabalık bir topluluğun önünde söylenemez.

Fırtınanın azdırdığı bulutlar
Çağlayana yaklaşınca hızlanan su
Bütün açılarda değişen kasırga

Salgın zincirinin bütün halkalarında tıpatıp birbirinin aynı olan virüs.

Kaos kuramı, başlangıç koşulları karşısındaki duyarlılığa ayrıcalık kazandırıyor. Belki de sonucun koşulları karşısındaki duyarlı bağlılıktan, son biçimin baş dönmesinin yol açtığı türbülanstan söz etmek gerek.

Böylelikle dil kendi şiirsel biçimini alıyor: Kendi amacına karşı aşırı duyarlı bir hale geliyor –nihai yakınlığın yarattığı baş dönmesi. Son, işte burada, yani başlangıçta. Yani artık son diye bir şey yok, kendiliğinden bir gelişme var. Kader denen şey de bu –son, başlangıçtan doğduğu için beklenmedik bir biçimde sonuçları olmayan koşulsuz olaydır.

Metalepside de buna dair bir şeyler var –nedenin yerini sonucun alması. Eğer sonuç nedenin içindeyse –burada da kader giriyor devreye– nedenlerden eser kalmıyor; yalnızca sonuçlar duruyor orta yerde. Dünya *fiilen* burada duruyor. Hiçbir nedeni yokken. Tanrı öldü.

Genetik bilimi, çeşitli biçimlerde ölüm olayına girişip onu gizledikten sonra, şimdi de bilinen bütün manipülasyonları kullanarak doğum olayına yöneldi –tıpkı yüze ilişkin bir olayı, yüzdeki bir kusuru, bir sürprizi, onun bir gizli çirkinliğini ortadan kaldırır gibi. Ve hiç kuşkusuz bir kader olarak, yani nesnel bir rastlantı olarak doğuştan izlerin silinmesinin yarattığı sonuçlar ölümün silinmesinin yarattığı sonuçlardan çok daha fazla.

Doğumla belirlenen astrolojik burca bu kadar önem verilirken ölüm burcu neden hiç önemsenmiyor? Sizin ölümünüze tanıklık edecek burcun, sizin doğumunuzu gören burcun gücüne eşit bir güç uygulamış olabileceği hiç düşünülmüyor (burçlar, bizim kronolojimizle ilgilenmezler; her iki yönde de etkili olabilirler). Bu nihai belirlenim, hiç kuşkusuz bizim üstümüzde tuhaf bir etki yaratıyordur (doğum burcunun bütün bir hayatın özünü ve ayırt edici özelliklerini; ölüm burcunun da kazai belirlenimleri biçimlendirdiği düşünülebilir).

Sao Paulo –uyuşukluk ve coşku
Gökyüzü gibi: Işıklı ve kurum renginde –trafik: Rüyalı bakışlarıyla şiddet
Ağaçlı yollar perspektifinde tiz hadde
Irkların bulutsusunda keskin hadde

Belki de Brezilyalıların, tenin, özellikle de kaba etin etsiliğinin belirgin bir biçimde görünmesini tercih etmeleri, cinsellikle ilgili bir tercihten çok yenilebilir olan şeylerle ilgili bir tercihten kaynaklanıyordur. Yamyam bir toplum için en iştah verici; gözlere en çok iştah veren bölümler bunlar olsa gerek. Onların gözleri de şehvetle değil yamyamca bakıyor belki de.

Minas Geraisn'in barok kiliselerinde bulunan akik gözlü ve çürümeyen insan saçından yapılmış heykeller.

Rio Grande'nin güneyinde, Birleşik Devletler sınırını geçtikten hemen sonra lanet de başlıyor. Bütün Güney Amerika kıtası, İspanyolların ve Portekizlilerin gelmesiyle yıkılan ve yıkılma sürecini bir türlü tamamlayamayan imparatorlukların çöküşünü yaşıyor hâlâ.

Yağmacılar yağmayı sürdürüyorlar –sömürgeciler değil belki ama uluslararası mafyalar. Öte yandan, 16. yüzyıldan sonra Kızılderililerde de olduğu gibi, çürüme ve ahlak bozuk-

luğu birbirini çoğalttı ve devasa bir başarısızlık görüntüsünün neşeli ve yinelenen kabulüne yerleşti.

Nasıl ki "frontier*"ı, özgürlüğü, enerjiyi ve performansı anlatan ilkel bir sahne Kuzey Amerika'da sergileniyorsa, burada da gerek kıyımın gerekse fethin mutlak umutsuzluğunun altüst olmuş halini anlatan ilkel bir sahne ölümsüzleştiriliyor; umutsuzluk, bütün bir halkın damarlarına doğru akıyor; Kızılderililerden melezlere yöneliyor ve nihayet herkesin, beyaz ırkın damarlarını sarıyor; bu kıtanın umutsuz olduğunu kabul etmiş ve yok etme skandalına kendini adamış gibi görünen beyaz ırkın damarlarını sarıyor. Gezegenin klorofil ve kokain madeni, oksijen madeni, zenginlik kaynaklarının ve zihinlerin çürüdüğü maden.

Hiç kimse gerçekten buradan çıkabileceğini ummuyor. Belki de zaten hiçbir zaman, oradan çıkılıp çıkılamayacağı, bu ilkel sahneden kurtulup kurtulunamayacağı sorusu bile gelmemişti akla; nazik, entelektüel ve siyasal, gölge-olaysal bir katmanın dışında. Bu katmanda bile davranışların her biri bir sorunsal. Her şey modern standartlara uygun olarak yansıtılıyor (plan, program, düzenleme); sonra da ruh halinin egemen olduğu bir anda elde edilen sonuçla hiç ilgilenilmiyor. Sanki, yapılması gereken neyse o kanıtlanmaktaymış gibi; hiçbir kararlılık isteği gösterilmeksizin. Elbette o zaman da her şey kötüye gitmeye başlıyor; sanmayın ki mutsuzluk egemen oluyor ortama; bu kötüye gidiş yalnızca işin içinden çıkmanın imkânsızlığını doğruluyor.

Kişisel ilişkilerde de aynı şeyler geçerli: Cömertlik, içli bir şefkatle iç içe geçmiş bir laubalilik, ihmal –belki de sıcak yaklaşımlar kadar yapmacık hepsi? Hayır, değil: Oyunun gerçekleşebilir olması için hiçbir şeyin kesin olmaması gerekiyor. Zihinlerin zamanla kurduğu bağ, parayla ve şeylerle kurulan bağın aynı: Vadeler, randevular, kambiyo değeri; bütün bunlar bile isteye dalgalanmaya bırakılmış. Herkes paranın ve zama-

* İng. Sınır. (ç.n.)

nın hep istikrarsız olmasından hoşlanıyor. Bu bir oyun, bir kader. Burada, bütün iktisadi planlar, bütün istikrar planları başarısızlığa adanmış; üstelik, öylesi bir kendine güvenle uygulanıyor ki bu planlar, başarısızlık olmaktan çıkıp bir gösteriye dönüşüyorlar; futbolla, sambayla, tapınmalarla rekabet eden bir gösteriye. Muniz Sodrè'nin de dediği gibi gerçek Brezilya işte bu; öykünen Brezilya ya da Batı teknodemokrasileri gibi işletilmek istenen Brezilya değil. Bu haliyle ülke, bütün zenginlikleri kurban etmeyi, kıyımı, ritüel halini almış olan yamyamlığı sürdürmeye adamış kendini. Neden olmasın?

Herhangi bir girişim karşısında gösterilen bu derin kayıtsızlığın, performanstaki bu düşmenin (tıpkı, sambanın ritmindeki düşme gibi) nedeni belki de çevrimi kendi kendine tamamlanan ve yavaşlığa dayanan ilkel ve ritüel bir dünya ile hıza ve ivmeye dayanan modern bir dünyanın kısa devre yapmasıdır. Tutarsız sonuç: Atılım yapılıyor, dosdoğru gaza basılıyor, sonra ansızın ve ister istemez yavaşlık çevrimine, tembellik ve uyuşukluk veren virüsün etki alanına giriliyor. Eylemin sonucu göz ardı edildiğinde görünen o ki sorun kararsız ya da enerjisiz kalınması değil; sorun, bu enerjinin bir bölümünün, sadık kalınmış olan bir önceki çevrim tarafından alıkonması. İşte bu yüzden Brezilyalılar, tasarılarının ya da programlarının başarısızlığa uğramasını sükûnetle karşılayabiliyorlar. Hiçbir şey, doğruca hedefine yönelecek biçimde tasarlanmıyor; hiç kimse herhangi bir işlemi tamamına erdirmek iddiasında olamıyor. Son, kalan ve çözüm rastlantıya, iblise, kaderin ellerine terk edilmek durumunda. Ateş topunun bu bölümünü, bu lanetli yanı denetim altında tuttuğunu iddia etmek, onun sorumluluğunu almak tümüyle saçma ve günah sayılıyor. Çekip çeviren tek güç çevrimin, daha açık bir deyişle yeryüzünün eğriliğinden farksız olan çevrimin ta kendisi. Ve tembellik ve laubalilik ise, her tasarıda başarısızlığa uğrayan ve her şeye başarısızlığa uğrama şansı veren bu esrarlı yanın yüreklerde sessizce göğe yükselmesinden ibaret.

Bunalımlar, üst kapitalist sınıf için var; bu sınıf uluslararası ölçekte, akla gelebilecek her biçimde yararlanıyor bunalımdan. Felaket, orta sınıflar için de var; bunalımla birlikte hayatta kalma nedenlerinin de yıkıldığını görüyorlar. Geri kalan sınıf ise (% 80), bunalım düzeyinin o denli altında bir hayat sürdürüyor ki bunalımdan etkilenmiyor bile. Becerebilenler içgüdüsel olarak hayatta kalıyorlar. İktisadi bakımdan var olmadıkları için felaket yaşanırken simgesel bir dengeye kavuşmaları çok daha kolay.

Brezilya'daki iktisadi bunalım Wall Street'teki spekülasyonlar kadar anlaşılmaz; en azından, iktisadi sistemin saçmalığını göstermesi bakımından. Topluca oynanan bir oyun gibi; bir toplumun, katı ve akılcı yapılar kurmamak koşuluyla en berbat iktisadi kargaşa ortamında bile uzun süre hayatta kalabileceğini, üstelik kendisi için umutsuzluğa kapılmayabileceğini kanıtlamak için girilmiş bir bahis gibi. İtalyanların, siyasi güç karşısında takındıkları tutuma benziyor: Bir toplumun, yeterince teatral ve sinsi olmak koşuluyla, devletin ve hükümetin olmadığı koşullarda bile büyük bir küstahlıkla ilerleyebileceğini kanıtlamak için girilmiş bir bahis. İtalya ve Brezilya geleceğin önbelirtileri. Çünkü bütün toplumlar, günün birinde iktisadiyatın ve siyasetin ötesinde yaşamaya mahkûmlar.

Brasilia soyutluğu, belli bir kesinlik duygusu veriyor. Hayatlarını tehlikeye atıp otoyollarda yürüyerek karşıya geçebilecek kadar çılgın olanların, hiç olmazsa insan olduklarını görüyorsunuz. İnsan türü hiçbir yerde, insanı heyecanlandırarak yürüyen ufacık insanların yaşadığı bu yerötesi ortamda olduğu kadar münasebetsiz değil. İnsanlar, Brasilia'nın çevresine, uydu kentlerin çeşitli tapınma merkezlerine sığınmışlar; bu gizemli kitsch ortamı, parıltısı ve bağdaştırıcı olma özelliğiyle, ana kentin yıldız geometrisine tümüyle ters düşüyor.

Copacabana'nın zengin ve egemen sınıfı, kendini kölelerine hapsettiriyor. O köleler, sessiz ve sakin kendi efendilerinin mekân-zamanını yutuyor; rüyada bile olsa bu muhteşem evlere girişlerini yasaklıyor; onların ruhunu, kişisel asansörleriymiş gibi anahtar altında tutuyorlar.

Titanic'ten de önce olan en hoş facia, 31 Aralık 1899'da, yüzyılın ilk gecesinde gerçekleşti. Kauçuk zengini Manaus'ta yüklenen yolcu gemisi, gentry'yi* ve dünyanın starlarını alarak Bütün Amazon'u aşmıştı; uluslararası düzeyde bir bayramı en luxurious** biçimde kutlamak için. High society*** bütün gece boyunca içip orkestranın ritmiyle dans etti; gemi ise rotadan ayrılıyor, ormanın labirentinde kayboluyordu. Sonunda, nehrin sayısız kollarından birinde kaldı. Onları çok sonraları bulabildiler; hepsi, açlıktan, susuzluktan ve sıcaktan ölmüştü. Onlar, dünya seçkinlerinin yeni yüzyıla sunduğu kurbanlar oldu. Manus deus**** –Manaus–; uğursuz ündeşlik.

Yalnızca onlar değil, bu tarih de yok oldu arşivlerden. Ben bile, hiçbir zaman bu olaya dair bir ize rastlayamadım. Sıkıntının ya da sıcağın etkisiyle gördüğüm bir sanrı olabilir mi? Hayır, gerçek bir haber olarak bir yerlerde okuduğuma eminim. Neden bu hikâye, *Titanic* hikâyesi gibi herkesin belleğinde yer etmedi o zaman?

Neyse ki bu kitapla barıştım; çünkü düşman bir nesnenin dışlanması son derece tehlikelidir; bir yandan büyük bir günah işlerken diğer yandan çocuk düşürmek gibidir. Nesne, uzayın boşluğunda dönüp durmaktansa zorla bedenin karanlıklarına girer yeniden. Kitabın başlığında da belirtildiği gibi: "Ölmüş olanın hareketli hayatı". Zaten kitabın ölümü de fiziksel dünyanın (ve diğer dünyaların) onu inkâr eden işaretten aldığı in-

* İng. Yüksek tabaka. (ç.n.)
** İng. Lüks, pahalı. (ç.n.)
*** İng. Yüksek sosyete. (ç.n.)
**** Lat. Tanrı'nın elleri. (ç.n.)

tikam olarak görülmeli –kitabın bir parçası olan bir kurban etme eylemi. Bu yüzden de ondan kurtulmak ve onu diğerlerinin yanına göndermek gerekir; çünkü herhangi bir simgesel iyilik gibi kötülükten ve kötülüğün şeffaflığından tek başına yararlanmaya hakkımız yoktur. Kurban etmenin kuralıdır bu.

Her şeyin bir yanını kurban etmeyi şart koşan kural, yalnızca acı için değil zevk için de yalnızca neşe için değil üzüntü için de geçerlidir.

Bu durum, olayların sizin yıldız âleminizde buluşması gibi bir şey. Burçlar takımyıldızının yararı ne denli büyük olursa olsun, burçların oluşumunda uğursuz keyfiliğin de katkıda bulunduğunu her zaman kabul etmek gerekir.

Her kadın biriciktir, demek ki ideal değildir çünkü ideal kadın çifttir.

İki kadın, sonsuz bir ikillikte birleşerek tek bir kadın halinde kaynaşmalıdır.

Tam anlamıyla gerçek olan iki kadın, imgelemin dışında bir yerlerde birleşince ideal bir kadın edebilirler.

Ancak aslında, iki kadın yetmez. Modern erkek (Felsefe, Üç Kadın, Drowing by Numbers), üç kadınlı fantazmaya yatkındır. Üç kadınla (ya da daha çok sayıda kadınla) ne kıskançlık derdi kalır ne tercih etme sorunu; erkek kendine ritüel bir zincir yaratır; üçünün de birbirinden haberdar olmadığı bir ortamda birinden öbürüne nitelik aktarımı yapabilir. Herhangi bir kopma duygusu da yaşamaz: Birinin canlılığı öbürünün gözlerine, birinin kıskançlığı öbürünün yaşadığı hazza, her birinin saydamlığı diğerlerinin küçük farklılıklarına akar.

Erkek ile kadın ışık yılları mesafesinde uzaklar birbirlerine. Hiç kimse, erkek ile kadın arasında herhangi bir ilişkinin kalıp kalmadığını bile bilmiyor. Farklı hızlarla gelip birbirleriyle çarpışan ve birinin diğerine ilk dokunandan önce dokunduğu bil-

yeler gibi: Cinsiyetler kutupsal olmadıkları için aynı mekânı da paylaşmıyorlar. Hiçbir cinsiyet ötekinin öteki cinsiyeti değil. Dolayısıyla, tam anlamıyla bir cinsiyet farklılığı da yok.

Erkeğe göre, ölümü homeopatik dozlarda damıtabilen tek canlı yaratık erkek. Ancak bunun tersi geçerli değil. Kadının erkek için ölüm anlamına gelmesi gibi, hiçbir zaman erkek kadın için ölüm anlamına gelmiyor. Aşk dünyasında bir simetri yok.

Ne simetri var ne de fark. Kadın erkeğin simetriği olmadığı gibi yaşam da ölümün simetriği değil. Ne yaşam ile ölüm arasında fark kaldı ne de cinsiyet farkı.

Herhangi bir fark olabilmesi için, şeylerin birbirleriyle karşılaştırılabilir olmaları lazım. Oysa cinsiyetler birbirleriyle karşılaştırılamazlar; eğer öyle olsaydı, birbirlerini baştan çıkarma güçlerini de (birbirlerini cinsel kaderlerinden saptırma güçlerini) kaybederlerdi. Olsa olsa, aralarındaki farka âşık olurlardı –cinsiyetçiliğin yüzü de bu işte. O zaman da cinsiyet farklılığı kavramıyla birlikte insan ilişkilerindeki en kuvvetli değer yitirme süreci boy gösterirdi.

Cinsiyet farkı ortadan kaldırılamaz çünkü cinselliğin kendisi de imgelemi aşar. Montréal'de, on dört üniversite öğrencisi kızın öldürülmesi olayında katildeki öldürme itkisi, ortadan kaldırılamayacak olan bu farkın yarattığı sanrıyla birlikte başladı. Şiddeti kapsayan bütün davranışların şeması aynıdır: Fark senaryosuna giren herkeste, bu farkı ortadan kaldırma eğilimi doğar –ya da farkı idol haline getirme eğilimi; bu eğilim her durumda farkı dayanılmaz hale getirir; Montréal katilinin kadınları dayanılmaz bulması gibi. Tek bir kadın da öldürmüş olabilirdi, yüz elli tane de; farka takılmış olan bir monoman için belli bir nicelik eşiği yoktur.

Irkçılık için de aynı şey söz konusudur: Bir sanrı, bir fetiş haline gelen farkın kaynağı etkileşimin imkânsızlığıdır; ırkçı görüşü benimseyen insan bunu kendisiyle tartışmaz. Farkın

kör noktasına yeniden dönmek için onu yok etmesi gerekir. Kimliğin kör ve sakin noktasına yeniden ulaşmak için başkalığı yok etmek gerekir.

Düşüncenin bilişim tekniğini reddetmesi, tıpkı bedenin her tür yabancı organı reddetmesi gibidir. Nasıl ki kalp nakli yapmak için bedenin bağışıklığa yönelik her tür savunmasını geçersiz hale getirmek gerekiyorsa, zihni Yapay Zekâ'ya alıştırmak için de onun bağışıklığa yönelik savunmalarını geçersiz hale getirmek gerekir.

Yapay Zekâ'nın dört bir yanı kuşatmasıyla birlikte entelektüeller de yok olmaya hazırladılar kendilerini; tıpkı, sesli sinemanın ortaya çıkmasıyla birlikte sessiz sinema kahramanlarının yok olup gitmesi gibi. Hepimiz, birer Buster Keaton'ız.

Adını unuttuğunuz bunca insanın arasında dolaşmak kör olmaktan farksız. Adlarla yüzlerin bellekten silinmesi, gün ışığının gözleri karartmasına benziyor.

Körler arası catch* mücadelesi. Hakem de kör. İzleyiciler de. Ve karşılaşma karanlıkta yapılıyor (bu son koşul gereksizdi).

İletişim kurmak? İletişim? Yalnızca saksılar ve çamurlar birbirleriyle iletişim kurar.

Monotonluğa dair bir kitap –monoton olmayan bir müzik; tıpkı monokromun monokrom olmayan bir renk olması gibi; tıpkı monomaninin monoman olmayan bir tutku olması gibi.

Tekrarları önlemek gururla ilgili bir duyguya dayanır. Diğer insanların size, pek az rastlanan bir özen gösterdikleri yanılsamasıyla kendini oyalamak gibidir. Öte yandan, aynı hikâyeyi on kez anlatmak abartılı bir mütevazılık duygusuna dayanır:

* İng. Yakalamak. (ç.n.)

Sanki diğer insanlar sizi dinlemiyorlarmış gibi yapmaktır bu; bunun da çoğu zaman gerçekle alakası yoktur.

Aynadan sonra ayna evresini boylu boyunca katetmek. Yabancılaşma vaftizinden sonra (Hegel'den bu yana en modern ayinimiz), ikinci vaftizle yabancılaşmanın ötesine geçeceğiz; saf başkalığa.

Tanrı var ama ben ona inanmıyorum. Gelenek uyarınca Tanrı da kendine inanmıyor. Ona inanmak zayıflık olurdu zaten. Bir ruhumuz ya da arzumuz olduğuna inanmak da zayıflık olurdu. Bu tür zayıflıkları başkalarına bırakalım; Tanrı'nın, imanı ölümlülere bırakması gibi.

Histerikler ele geçirilemez; çünkü düşünme ve hayranlık duyma bakımından cömert olan histerikler kendi çekiciliklerinden etkilenmezler. Ya da çekicilik bakımından cömert davranıp kendi düşüncelerinden vazgeçerler. Bu denge baştan çıkarmanın bir biçimidir. Buna karşılık kendilerini tümüyle verenlere, beden ve düşünce sofularına tahammül etmek imkânsızdır. Uzlaşmış, anlamsız ve uyumlu kadınlardır onlar; insan onları alıkoymak ve onlara acı çektirmek ister.

Mutluluğun üst diliyle çürüyen evrenimizde, en küçük mutsuzluk işaretleri bile umut işareti sayılmalı. Gezegenimizden gelen ısınma ve kışın kaybolması gibi işaretler, sağaltıcı soğukların akın edeceğini gösteriyor. Soğuk imgelemi (Antarktika, donma, kriyojenizasyon, postmodern diyetetik ve frijitlik, "cool" kemer sıkma), iklimlerle geleneklerin tropikalleşmesine tepki olarak her yerde büyüyor.

Tutsak olaylar; tıpkı, tutsak hayvanlar, tutsak halklar gibi: Tutsak oldukları sürece üremiyorlar. Aşırı bilgilenme onları yavaş yavaş yok olmaya sürüklüyor.

Devrimci bir afrodizyak olarak Rumen televizyonu.

In excelsis stereo –binyılın, medyatik ut ve look minör cenaze ayini.

Komünizm, birkaç kuşağı çalışma etiğinden koparmayı, onlardaki en küçük üretme isteğini bile öldürmeyi, onları tembelleştirmeyi başardı. Tarihi skandal nihayet son bulacak. Bütün Avrupa hep birlikte çalışacak. Ancak şu sorunun cevabı bulunamadı henüz: Gönüllü kölelikle bağlantılı olarak zorunlu işsizliği, iradesiz ve duyumsuz ethosu yeğlemek gerekmez miydi? Çılgın performans ütopyamızın yerine? Karanlık coşkumuzun yerine? Uzun vadede hangisi üstün gelecek; zorunlu işsizlik mi, çılgınca çalışmak mı?

Bizim bağlı olduğumuz monden ve kültürlü kast, sırf umutsuzluğun *güncel* biçimlerinin akla gelen bütün çözümlemelerini örtbas etmek için beynini Beckett, Cioran, Artaud ile; kinizmin ve nihilizmin günümüzde artık benimsenmiş olan bütün biçimleriyle dolduruyor. Bir yandan görülmemiş bir ahlaki ve siyasal enerjiyle nihilizmin, değerlerimizin hiçliğinin bütün güncel saptamalarının geçersiz olduğunu ortaya koyarken, diğer yandan da "kültürel bakımdan" nihilizmin ve insanlık dışı olan her şeyin kahramansı ama anakronik biçimlerinin tadını çıkarıyor. Bir taraftan lanetli yanı yüceltirken diğer yandan da kıçını okunmuş sudan çıkarmıyor.

Nedamet getiren bütün bir siyasetçiler ve entelektüeller kuşağının Hükümdar'ın yörüngesinde dönüp durduğunu ve canlı canlı ahmakların komplosuna kapıldığını görmekten daha müthiş ne olabilir?

Anestezi: Kendi acımız ve kendi hazzımız karşısındaki duyarsızlığımız.

Anoreksi: Sağlıklı halimiz (welfare) karşısındaki tepkisizliğimiz, kefaret için kendini kurban etmek üzere diyet yapma eğilimi.

Hastalık hastalığı: Kendi vicdan rahatsızlığını yutma, kendi ölmüş bedenimizi sindirme.

Etik Estetik Extatique Hystérésique* –20. yüzyılın yörüngesi.

Yirmi yaşında patafizikçi –otuzunda durumcu– kırkında ütopyacı –ellisinde düşüncesini benimseyen– altmışında virüslü ve metaleptik; bütün tarihim bundan ibaret.

Groucho'nun paradoksu: Beni üye olarak kabul edecek hiçbir kulübe hiçbir biçimde katılmak istemem.

Ballard: İmgelemle gerçek birbirine karıştığında, kurgunun görevi gerçeği altüst etmektir.

Adorno: Esriklik, kendi kavramının gerçekleştiğini görmektense ortadan kalkmayı tercih eder.

Başlangıçtaki tasarının, yani eşsiz olanın ne olduğunu asla unutmamak gerekir; düşüncenin kavramlarını birer birer yok etmek gerekir.

Sıvı kristal ya da kavramın oşinografisi.

Erken boşalma, çocuk düşürme, erken doğum, forseps, hemofili, kalsiyum kaybı, yan etkiler. Hiç böyle bir yolculuk yapmadım, hiçbir zaman bu koşullarda kitap yazmadım.

"Zeki" makinelerimizin toplamında, doğal beyinlerimizdeki kadar (her birinde 120 milyar nöron) yapay nöron olacak yakında. Tıpkı, maddede ve karşıt maddede olduğu gibi onların da birbirlerini iptal etmeleri tehlikesiyle karşı karşıya değil miyiz? Artefaktların tamamı türün simgesel zenginliğini aştığı andan itibaren beyin maddesinin de tükenmesi tehlikesiyle

* Fr. Esriklik ve histerezis barındıran. (ç.n.)

karşı karşıya kalmayacak mıyız? (Kendisinden çok daha verimli olan) yapay homoloğu ortaya çıkar çıkmaz beyin maddesi de bir anda ortadan kalkmaz mı?

Dünyada, doğal tür sayısı kadar yapay türe, doğal madde kadar sözde maddeye, doğal zekâ kadar yapay zekâya yetecek yer var mı?

A. Clarke'ın anlatısında (*Les 9 milliards de noms de Dieu [Tanrı'nın dokuz Milyar Adı]*), bütün adlar söylendiğinde yıldızlar da söyleniyor. Yeryüzünde hem Tanrı'nın kendisi (doğal yıldızlar) hem de adları için yeterince yer yok. Ya biri olacak ya da diğeri. Hem dünyaya hem de onun kopyasına yetecek yer yok.

Bu, bir yanılsamanın sonu değil mi?

Bu, yanılsamanın sonu değil mi?

Bu yapay zekâ, gerçek zamanda ekran algısı anlamına gelen bu uzaktan-duyarlılık vb, yanılsamanın kesin sonu oldu. Vahşi düşüncenin yanılsaması; düşüncenin vahşi yanılsaması; sahnenin, tutkunun vahşi yanılsaması; zekânın vahşi yanılsaması –bizim yarattığımız mucize– dünyanın yanılsaması; dünyanın gördüğü ham hayal. Öteki'nin, İyi'nin ve Kötü'nün (özellikle de Kötü'nün), Doğru'nun ve Yanlış'ın vahşi yanılsaması; her ne pahasına olursa olsun var olma yanılsaması; ölümün vahşi yanılsaması –bütün bunlar ruhsal-duyarlı uzaktan-gerçeklikte yok oluyor; aldatmacaları, yani yanılsamanın karşıtını, yani bütünsel yanılsamamayı bize öğreten sofistike teknolojilerde buharlaşıyor.

SOS ırkçılık –SOS balinalar. Anlam belirsizliği: Birinin amacı ırkçılığa karşı çıkmak; diğerininki ise balinaları kurtarmak. Birincinin amacı da ırçılık karşıtı mücadelenin hedefi ve siyasi tutkuların son kalıntısı, yani sanal olarak mahkûm edilmiş bir tür olan ırkçılığı kurtarmak için bilinçli bir çağrı yapmak olsaydı neler olurdu? İnsan kendini dilin ihanetinden korumalı. Ge-

nellikle resmi dil düşündüğünün tersini söyler. O, istemdışı bir tür mizah üslubuyla gizliden gizliye düşündüğünü söyler. Ve SOS kısaltmasının tamamı bunun bir parçasıdır.

Terörün yarattığı denge bütün dünyayı etkisi altına alacak bir savaştan bizi en iyi koruyan şey olduğuna göre, belki de terörün yarattığı dengesizlikle eşdeğer bir olay olarak duvarın yıkılması da savaşa yeni bir özgürlük alanı açar? Belki blokların ortadan kalkması savaş hayaletini diriltir? Belki bütün pazarların birbirine yeniden açılmasıyla birlikte, uzun süredir paralel pazarda birkaç küçük savaşla sınırlanmış olan savaş pazarı da canlanır?

Jeopolitik demirperdenin yerini zihnin cam perdesi aldı. Berlin Duvarı'nın yerini görünmez bir duvar aldı; arayüzeyin ve saydamlığın merhametsiz duvarı; o, diğerinin aksine her şeyin geçmesine izin veriyor, bütün ışığı geçiriyor, her bir kabartmayı acımasızca aydınlatıyor; hatta, gece vakti bile kızılaltı ışıkla belirginleştiriyor her şeyi. İmgesi, sırrı ve karanlığı çalınmış olanların saydamlığı; şurada, yoğun bir ışık altında olanların, çıplaktan daha da çıplak olanların saydamlığı. Gölgesi çalınan halkların saydamlığı, ölümü çalınan rehinenin saydamlığı, bütün görüntüleri çalınan dünyanın saydamlığı, bütün yanılsamaları çalınan gerçeğin saydamlığı.

Kaybolmuş dillerin, ırkların, ulusların yeniden ortaya çıkmasıyla birlikte göreceksiniz ki SSCB'deki bütün Cumhuriyetler tarihle ya da özgünlükle randevuyu kaçırmamak için birbirlerinden ayrılmak isteyecekler. Hatta Rusya bile SSCB'den ayrılacak. Böyle bir açık artırmada her şey mümkün. 20. yüzyılın sonunda kurulan bu devasa bit pazarında farklılıklar fiyat kırılmasını sağlayacak.

Belki günün birinde ABD bünyesindeki Güney Devletleri de birbirlerinden yeniden ayrılacaklar ve bu kez başarı şansını

yakalayacaklar. Süresini doldurmuş olduğu sanılan her şey tersinebiliyor ve ters yönde süreyi doldurmaya devam edebiliyor. Harika bir durum bu. Bir daha ortaya çıkmamak üzere yok olduğu sanılan verem bile dikkat çekici bir come-back* yaptı.

Borç ve uyuşturucu: Terörün yeni dengesi. Herkes kendi mutlak silahını kullanıyor. Zengin ülkeler, yoksul olanları yaşadıkları sefalete hapsetmek için borcu stratejik bir silah olarak kullanıyorlar; uyuşturucu ise zengin ülkeleri, varolan güçlerinin yanılsamasına hapsetmek için stratejik, viral ve bakteriyolojik bir silah olarak kullanılıyor.

İki blok arasındaki sürtüşmelerde ve silahlanma yarışında, bir sağırlar diyaloğu değilse de belli bir diyalog vardı ve oyunun kuralı savaş çıkmamasıydı. Şimdi artık, ölümün antagonizması geçerli. Ötekinin kanını ve gücünü ilk tüketen oyunu kazanmış olacak. İşte, böyle bir savaş yaşanıyor günümüzde; bir önceki terör, yani nükleer terör temiz ve soğukken, bugün yaşadığımız terör soğuk ve kirli. Soft and dirty. Borcu temizlemek, uyuşturucudan arınmak? Mümkün değil. Batı'nın kredi bankaları uyuşturucudan kazanılan aklanmış paralarla ayakta duruyorlar. Batı'daki bütün kan nakillerinde yoksul ülkelerin kanı kullanılıyor (çoğu kez AIDS'li kanlar). Soğuk savaşların ahlaksız çemberi, paranın ve morfinin virüs kılıklısı.

Nükleer savaş ufuktan silindiğine göre, yeni savaş biçimleri onun yerini almıştır mutlaka.

Uyandıktan hemen sonra, çok kısa bir süre, beden kendi ağırlığına ulaşamıyor. Kendi gerçek haline kavuşamıyor hemen. Geceyle gelen bu hafiflik sayesinde, karanlıkta işemeye giderken parkenin lataları bile gıcırdamıyor. Sıcak ve kuru: Ne ateşin dalgalanmaları ne de bilincin ışıkları bedenin karanlığını delebiliyor.

* İng. Dönüş. (ç.n.)

Hayranlık hazdan da öte; ruhun belli bir hareketinden de; fiziksel bir amboliyi, bedenin bir uyuşukluğunu ve iradenin bir tür hayretini barındırıyor.

Hayranlığın belirtisi stigmattır. Birdenbire bir yerleri kanamaya başlayan gizemcilerin gösterdiği belirtilerdir. Size lütfedilenin bir belirtisi olarak yaşanan aybaşıdır. Yalnızca Tanrı'ya ya da aşka duyulan hayranlıkla insan, bedenindeki deliklerden kan çıkarabilir. İşte böyle; o, bir sabah eşikte belirdiğinde, öküz gibi kanamaya başlamıştım ben de.

Casanova, dört yaşlarında burnunun birdenbire nasıl kanamaya başladığını anlatır ve o an, yaşamaya ve bir erkek olduğunu hissetmeye başladığından söz eder.

İki değerli an, iki değerli yanılsama: Bir kadını sezmek, ona sahip olmak –haz yanılsaması– ve büyüsü daha geçmemişken onu henüz kaybetmiş olma duygusuna kapılmak; kaybetme yanılsaması.

Bu ikisinin arasındaki süre içinde hiçbir şey yaşanmıyormuş gibi geliyor insana.

Hayatının kadını –bu ifadenin hiçbir anlamı yok. Aslında ya kadın vardır ya da hayat. Aynı yere her ikisi sığmaz. Öylesine güçlü bir rekabet vardır aralarında.

Anathematic Illimited
Transfatal Express
Viral Incorporated
International Epidemics
Allergic Apotheotic Agency.*

* İng. Sınırsız (Sorumlu) Aforoz
Ölümötesi Ekspresi
Viral Anonim
Uluslararası Salgınlar
Alerjik İlahlaştırma Ajansı. (ç.n.)

Çağdaş Fransız felsefesinin en çarpıcı yazarlarından biri olan Baudrillard *Cool Anılar*'da, 1980-1990 yılları arasında kendisi için tuttuğu notları okurla paylaşarak hayatı algılamanın, onu parmaklarının ucunda hissetme çabasıyla mümkün olabildiğini ortaya koyuyor.

Daha önce, *Amerika*, *Kötülüğün Şeffaflığı*, *Kusursuz Cinayet* ve *Tüketim Toplumu* adlı kitaplarını yayımladığımız Jean Baudrillard, bu kitabıyla inançlarına yapışık yaşayanları sorgulayıp didiklerken, kendilerini yok sayarak başkalarına yer açabilenleri yüceltiyor.

Yoğun, zehir gibi gözlemleriyle tarihin hiç alışılmadık bir yorumunu sunuyor. Bütün toplumsal, siyah yapıların yanı sıra entelektüelliği de mahkûm ediyor. Doğanın, bütün ritüelleriyle ölümü kusursuzluk mertebesine yükselttiğine; düşüncenin ise paradokslar zincirinden ibaret olduğuna inanıyor. Kavramlara takılıp kalan ve hayatın ötesine savrulan felsefeleri eleştiriyor. Hayatın bütün anlarını dolu dolu algılamak istiyor ve bunu yaparken seçkinliğe taviz vermiyor.

Baudrillard'a göre dünyamız kendi gerçeklerini var etmek için yokoluşa sürükleniyor; onu ilgilendiren de işte bu yokoluşun öyküsü. Ona göre yazmak, kendini ifade etmenin bir biçimi değil yokluğa yönelik bir tutku; çünkü yazı dili değiştiriyor, var ettiği anlamı da yok ediyor.

Elimizde kalan tek hayati yoğunluğun baştan çıkarma olduğuna inanıyor Baudrillard. Güzelliğiyle onu şaşırtan kadın karşısında hayranlık duyuyor; kaybettiğinde derin bir yara alacağını bile bile...

Baudrillard'ın *Cool Anılar*'ı, son demlerini yaşayan uygarlığımızın son yirmi yılına dair yalın ve görkemli bir tanıklık, bir ayna. Bizleri, bütün duyularımızla çevremizde olup biten her şeyi algılamaya çağırıyor sanki. Hayatı parmaklarının ucunda hissetmek isteyenler için...

AYRINTI • LACİVERT
ISBN: 978-975-539-800-6
9 789755 398006

THG
0797355
BRC

24 TL